MOLES COLOSSÆA,

Angelica, Myſtica, Auſtriaca.

JNSVPER

AVSTRIACÆ PIETATIS

Triumphus;

TRINA VICTORIA AVSPICATVS;

Tantæ Molis erat Romanam condere Gentem,
Vnde Leone potens AVSTRIA origo fuit.

Ars diuina facit, reuerenter Mundus honorat
Perſequitur Satan, ſeruat ab hoſte Deus.

COLOSSVS
ANGELICVS, AVSTRIACVS.
Siue
AVSTRIÆ SOBOLIS
Admiranda Moles Apocalypſea,

Religione conſtans.

MAIESTATE RARA.

MATRIMONIIS INGENS.
Item

AVSTRIACÆ PIETATIS

Per feliciſsima Coniugia, & omnia Catholica

In vnico ex VII. interfecti Colubris
reciſo capite

TRIPLEX TRIVMPHVS,
Nouo apparatu exhibitus

A F. Didaco de Lequile, atque ab eodem

AD CATHOLICVM REGEM PHILIPPVM IV.
Miſſum.

Ad quem auctor alterum etiam ſui laboris Gentilitium conſecrans, varia modo vna cum inſigni hiſtoria de Chriſtina Suetiæ Regina ſcribit, duplici iacta eicone, ſuper qua nonnulla, haud quidem ſpernenda commentatur.

OENIPONTI

Excudebat Hieronymus Agricola. 1655.

SVPERIORVM PERMISSV.

REVELATIO DIVINA.

ANGELICA.

Apoſtolica. Allegorica.

APOCALYPSIS CAP. X.

ET VIDI ALIVM ANGELVM FORTEM, DESCENDENTEM DE CÆLO, AMICTVM NVBE, ET IRIS IN CAPITE EIVS, ET FACIES EIVS ERAT VT SOL, ET PEDES EIVS TANQVAM COLVMNÆ IGNIS, ET HABEBAT IN MANV SVA LIBELLVM APERTVM: ET POSVIT PEDEM SVVM DEXTRVM SVPER MARE, SINISTRVM AVTEM SVPER TERRAM. ET CLAMAVIT VOCE MAGNA, QVEMADMODVM CVM LEO RVGIT; ET CVM CLAMASSET, LOQVVTA SVNT SEPTEM TONITRVA VOCES SVAS, &c. ET ABII AD ANGELVM, DICENS EI, VT DARET MIHI LIBRVM. ET DIXIT MIHI, ACCIPE LIBRVM, &c.

Eius commentarius fol. 37.

CONCORDANTIA PROPHETICA.

Dedit mihi Dominus in ſignum, & in Portentum Iſrael à Domino exercituum, qui habitat in Monte Sion.

ISAIÆ CAP. VIII. VER. 18.

FACIES

Omnium Capitum, quæ in ambarum Imaginum Commentarijs continentur.

PARS PRIOR.

In qua Regi Catholico ſub Peregrino, atque ingenti ſimulacro Domus ſua, quamplurimis coniugijs conſpicua repræſentatur, in quatuor diuiſiones, ſeu articulos ſcinditur. fol. 1.

I. Diuiſio agit de Myſtico Coloſſo Auſtriaci Generis, illuſtribus Matrimonijs conflato: oſtenditque tempora omnia, quibus ab exordio ſuæ erectionis vſque ad præſentem diem hoſtes innumeri obſtinato marte in eum irruere, & ſemper, Catholica fauente Pietate, incaſſum. ibidem, & ſeq. per totum.

II. De Poſitione Coloſſi Generis Auſtriaci, ex ſacra Scriptura Apocalypſis deſumpti, deque eius arcanis, & myſterijs fol. 37.

III. De Coloſſæa Materie, ſiue Matrimoniorum Catalogo, in ſex ordines diſtributo, quorum primus continet 17. Coniugia. Secundus 28. Tertius 24. Quartus 11. Quintus 8. Sextus 27.

IV. De Europæ Scuto, Hieroglyphyco Numiſmatis CHRISTINÆ Reginæ Sueciæ, cum inſcriptione, ET SINE TE, inſignito. Hic ponitur tota hiſtoria de conuerſione huius Reginæ, deque eius profeſsione ad Fidem Catholicam priuata, & publica; illa Bruxellæ, hæc Æniponti emiſſa, & quot modis hæc Virgo Auſtriaca dicenda ſit, fol. 65.

PARS ALTERA.

Eſt de Auſtriacæ Pietatis triumpho, ære inciſo, ſecaturque etiam in totidem diuiſiones, in quarum

I. *Regi Catholico Piiſsimæ ſuæ Stirpis illuſtribus matrimonijs ſummopere fortunatæ Victrix forma, feſtiuuſque proſpectus dilucitatur fol. 105.*

II. *Aquilæ myſteria nonnulla, ſcitu digna, et in præſentibus valdè congrua, aperiuntur. fol. 211.*

III. *Hymenei, Prudentiæ, Liberalitatis, ac Pietatis triumphatricis Auſtriæ tum ſerti ex viridi lauro, tum alterius monſtroſi colubris capitis, mucrone haſtæ eius infixi, eicones declarantur. fol. 133. in*

IV. *Afferuntur cum Triumphi eiuſdem Pietatis magnificentia huius arcana quędam, ad omnimodum Schematis intellectum plurimum conferentia. fol. 153. Quorum poſtremum ſub hoc titulo ſeorſim exibetur.*

SACROSANCTA EVCHARISTIA,

Cuius bona Gratia

AVSTRIACAM PIETATEM

Genuit,

ECCLESIÆ ROMANAE,

Caleſti fortuna famulante, coronata Iride

Auſtriacæ Pietatis

TRIVMPHVM

Protegit, firmatque.

PARS

PARS PRIOR.

IN QVA REGI CATHOLICO SVB PEREGRINO, AC INGENTI SIMVLacro Domus ſua, quamplurimis Coniugibus conſpicua, repreſentatur.

PRIMA DIVISIO.

MYSTICVS COLOSSVS.

QVot aurea rationalis Naturæ ligamina, immò quot CATHOLICÆ ECCLESIÆ coniugali fędere multiplicata SACRAMENTA in hoc altero mei peraſſidui, & nondum interrupti laboris volumine, Tibi (cui pro omnis Maieſtatis, ac ingenuitatis, ingentiſque cumuli bonorum, munerumq; ſumma ſupra cæteros Orbis Terrarum Monarchas pluris eſt, quam Monarchica Potentia, CATHOLICA PIETAS, per quam CATHOLICI Nomenclatura Auſtriacis Principibus hæreditariò videtur traſmiſſa) exhibeo: tot ſimul penè exprimo Trophęa, Auorum tuorum Pietati auſpicatiſſima, Auguſtiſſima. Trophęa, inquam, quibus

Tot Matrimonia ſunt Pietatis Auſtriacæ Trophæa.

quib' ea omnia proculdubio ſponte cedunt, reuerenterq; vnde olim nominatorum Cæſarum in totius Mundi capite, in eiuſque Capitolio triumphantium, Ethnica vanitas, ambitio, faſtus, tyrannis conualuere, conclaruere.

In eo CATHOLICA tua MAIESTAS vtriuſque ſexus Maiorum, Auorum, Progenitorum, Conſanguineorum, Patruum, Patruelium, tuimet, tuorumq; Connubia omnia, nouo ordine iconibus ſculpta, plurimisq; argumentis, hiſtorijſque illuſtata in vnum cōſpiciet: Soboles, Genealogias, Succeſſiones, Poſteros. Capietque (& quidem hilaritate ſpiritus, ac cordis lætitia) Apoſtolicum oraculum, Auſtriæ Genti maximè pronunciatum, ab eademq; opere completum, *Corporalis exercitatio ad modicū vtilis eſt, Pietas ad omnia valet.* Propterea ſuo Magno Alexandro Magnus & Magiſter dicere ſolebat, *Promiorem eſſe Deum in eos, qui eum maximè colunt.* Valere profectò AVSTRIACAM PIETATEM, ſibi ſuæque Poſteritati FORTVNAM, quę ſub ſeptenarij numeri Horoſcopo humanę felicitatis apicem ſatis mortalibus indicat, in altera primi totius operis libri antelocutione valdè copioſè quamplurimis rationibus oſtenſum eſt.

1 ad Timot. cap. 4.

In Deth. ad Alexand.

In Hypotheſi pro num. VII. pag. 10.

Tantorum germinum vbertatem, in Paradiſo Voluptatis Auſtrię ſub Germano Hiſpanoque Cœlo varijs hinc inde imaginibus ęre expreſſorum, aureis ramis, gemmatis floribus, ſtellantibus fructibus vnà cum numeroſa Prole, ex eadem erumpente radice, tuorum pręcipua concepit PIETAS, peperitque IMMACVLATA RELIGIO; ſimulque in gremio Catholicæ Eccleſiæ, quam innumeris hucuſq; impleuere oblectamentis, plantauit, excoluit. Atque ſuper omnium votorum granditatem perenni ferè incremento, incredibili ac mira cultura fouit.

Pietas tanquam alterum terreſtrem Paradiſum Auſtriam ſobolem effecit.

Iugalia Scuta, quæ in hoc II. tuæ Auitæ Pietatis Gentilitio ſub haud contemnenda ſerie continentur, veluti in vnum, tanquam genuina membra, ingenti aptanda corpori, confluunt Coloſſum. Conflanturque procul dubio ſupra communem hominum conditionem. Eius immodicæ proceritatis ſtructu-

ra

ra tanto Rhodianam, cæterorum maximam ſupergreditur dignitate (vt non inter ſeptem Mundi, ſed inter clariſſimarum Familiarum, Serenitate, ac Maieſtate pollentium, miracula, tanquam maximum in hoc genere omnium miraculorum miraculũ, imò inter Numinis mirabilia iure merito collocetur) quanto artifex Cæleſtis terrenum, noſtriq; materies proſpectusque illius congeriem, formamque nobilitate, atque admiratione antecellit. Eo vel maximè quia huius admiranda ſublimitas haud ſeptuaginta cubitorum menſurâ, ſed plus quam 100. eminentibus Coniugibus diuina quadam arte formatur.

Genus Auſtriacũ veluti ingens Coloſſus etiam Rhodiano maior.

Moles illa ſolaris, ſola Rhodienſibus, quinimmò & Mundo, nimia opificij, opificis artisque claritate (non ſecus ac Sol aſtra) alios nonnullos obſcuraſſe magni nominis Coloſſos, atque ſupra omnes alios in admiratione fuiſſe, ex Plinio compertum habeo. Scio & æneum alium, Strabone auctore, in Galatia, Iouem referentem, quin & binos illos ex vno lapide in Thebis Ægypti, & quos idem Plinius hiſce verbis comemorat. *In Capitolio,* inquit, *erat translatus Apollo à M. Lucullo ex Apollonia Ponti Vrbe. Talis in campo Martio Iuppiter à Claudio Cæſare dicatus. Talis & Tarenti factus à Siſippo 40. cubitorum. Mirum in eo, quod manu (vt ferunt) mobilis, ea ratio librامenti fuerat, vt nullis conuelleretur procellis; id quidem prouidiſſe & artifex dicitur modico interuallo, vnde maxime flatũ opus erat frangi, oppoſita columna.* De Coloſſo iſthoc Tarenti, perantiquæ meæ Prouinciæ Ciuitatis, Cathedra Epiſcopali inſignitæ, tuique Catholici regiminis ſubiectæ, etiam meminit Strabo, quem & æreum fuiſſe tradit, & Rodiano ferè adæquandum, quin & ibi Heraclis & æream ſtatuam Coloſſi amplitudine eius Liſimachi induſtria confectam ſcribit.

Coloſſus Rhodianus ſupra omnes alios vetuſtiſſimos.

Lib. 12. & 17.

Lib. 34. cap. 7

Lib. 6.

Eodem quoque modo myſticum hunc ex Auſtrij tui Generis (cuius origo Romanam Gentem, ab incunabulis Piam, dignitate Regiam, titulis Auguſtam, Potentia notam, Religione Catholicam, Sanctitate conſpicuam) connubijs quamplurimis admirandum in modum fabrefactum Coloſſum, cœleſti dicatum Hymeneo, tuæque Maieſtatis obtutibus, licet rudi calamo ſubiectum, cuiuſcunque terrarum Orbis vetuſtiſſimæ

Monſtratum eſt in 1. ſent. 1 Gentili. Excur. 5. fol. 124

ſplendidiſſimæque Proſapiæ longè anteferri, ratio ipſa nedum hiſtoria conuincit. In Rhodiano illo Coloſſo vnicam tantùm Solis ideam, ac eſſentiam ars ſupervacanea exprimebat, cæca ſuperſticio adorabat: In hoc verò, ſoles innumeros tot Matrimoniorum orbes circumluſtrantes, & quidquid Auſtriacum ſanctum eſt in virtutibus, auguſtum in fama, fauſtum in felicitate, glorioſum in potentia, magnum in nomine, Terra ſuſpicit, Cœlum ſpectat, Inferi reuerentur, ſuperi admirantur.

Quot matrimonia tot ſoles ſunt in Coloſſo Auſtriaco.

Veluti indignabunda in miraculum illud, quod Chares Lydius confecerat, poſt 56. annum facto terræmotu irruit Natura, proſtrauitque, ne amplius quaſi in eius miranda inſoleſceret. Sed quid? num miſero, irreparabilique reducto excidio, quin deinceps miraculo eſſet, efficiendi præualuit? Et quidem minimè, ibi enim plurimorum miraculorum maius incrementum inuenit, vbi ruinæ paſſum eſt detrimentum. Pauci pollicem eius amplectebantur, maiores erant digiti, quam pleræque ſtatuæ, vaſti ſpecus hiabant de fractis membris; ſpectabantur intus magnæ molis, quorum pondere ſtabiliuerat conſtituens, duodecim annorum curricula in aſſumpto labore conſumens. At PIETAS AVSTRIACA, e viſceribus pijſſimis PERLEONIÆ Sobolis chriſtianiſſimè deducta, læta facie, artificioſaque manu ſupra omnem ipſius Naturæ expectationem tot Matrimoniorum cumulum ter maximum, veluti nouum myſticumque Coloſſum ſuccedentibus generationibus ulterius protrahendum, intra quatuor ſęculorum ſpacium nondum perfecit, licet feliciter inceperit, atque adhuc continuarit. Eius interitus cum venerit (ſtirpium enim moles quarumcunque grandium temporum neceſſitati, ac viciſſitudini ſubiacent, viciniſque ærumnioſioribus) erit quoque miraculo, tum propter durationem tantam, cuius admirabunda poſteritas ſemper recordabitur; tum propter eius conſtructionē, in artubus, ſeu partib⁹, aſtra ipſa nobilitatis ſūmitate pertingentibus, Solē ipſum claritate ſerenitatis obnubilantibus, diſſolutā.

Ex Plinio loco citato.

Zonaras, cui & Platina aſſentitur, in Conſtante, Heraclij Nepote memorat, ipſo Imperatore ab Agarenis in Phænice Lyciæ

Zonar. in Conſt Platin. in Mar. 1.

ciæ portu deuicto, Agarenos, obſiſtente nemine, etiam Rhodo Inſula ſubacta, celebratum huiuſmodi Coloſſum demolitos fuiſſe, cuius æs Iudæus quidam mercatus, nongentis Camelis onuſtis fertur aſportaſſe. Verum longè quidem maius eſſet gloriæ pondus etiam è caſuro generis tui Coloſſo, vſque ad omnium mortalium obitum linguis, calamis nimiũ ad portandum difficile: imò grauius illo eſſet, quod de Phyſitera Oceani Africani Bellua tradit Olaus. Hæc animata moles, ſubdit Albertus, non modo nauigia aquarum vomitu demergit, ſed adeò excreſcit, vt vaſtitatem ſuam trecenta iuga bouum non trahant: ex ea manat odor ille, cui *Ambraca* nomen eſt. Poſtquam igitur GENS AVSTRIACA, quæ Religione, Pietate, Chriſtianis Virtutibus, exemplis *Chriſti bonus odor eſt in omni loco*, interierit, & quidem non ſine maxima totius Eccleſiæ iactura, in omni æuo eius granditudo, tot celeberrimis coniugibus extenſa, admirabilis predicabitur, licet à nullius viribus quantumuis humanitus magnificis eius laudum onera, omnem penè menſuram excedentia, ſuſtentarentur.

Lib. 21. cap. 6. ex Plin. lib. 9. cap. 4. apud Maiol. par. 1. Colloq. 9.

2. Corinth. cap. 2.

Retrahatur quæſo Maieſtatis tuæ mens ingenua ab iſthoc interitu, ſoli Deo, cuius menſura eſt æternitas, noto, & à me neſcio qua de cauſa in medium ducto. Atq; in tantæ Sobolis incremento, pro bono totius Mundi Orthodoxi perennando, eò conuertat intuitum, quò ad eius incipiendum, propagandum, inſtituendumq; Coloſſum inter hoſtium molimina PIETAS congeminauit miracula. Mirari interim magis libet Rhodientium ſtultitiam, qui tantam molem æream conſtruxerant auertendæ peſtis cauſa, quæ tum ſæuiſſimè in ea vrbe graſſabatur, teſte Nicephoro, ſpem impiè conijciente in mutum ſimulacrum irridendumq; Deum, qui nec ſuis viribus, nec hominum auxilio poſſet conſiſtere; eſſetque iacens omnium conculcationi fact⁹, & in innumeras partes diuidendus. At magis magisq; admiretur veri Numinis nunquã decepta, ac decipienda Prouidentia in tam im̃enſa Matrimoniorum congerie, quæ Pietatis arte, ac ope in lethalis peſtilentiæ irrumpentium Schiſmatum, depopulatium tyrannidum, errorumq; debaccatium

Lib. 3. cap. 11.

tùm euerſionem hoc Coloſſæum ſimulacrum, *Deo, Angelis, Hominibus ſpectabile* mirifice fabrefactum, exhibuit.

Iam temporis plenitudo iminebat, quando *excelſus Dominus*, qui *alta de longe cognoſcit* tantæ molis erat accinctus fundamenta iacere. Iecit tandem, & vt eſſent miraculo, ſuisq; prorſus digna opificij, non autem alterius, qui ipſemet non eſſet, tunc plantas conſtruere operę precium duxit, cum Petri de Leone Romani Pium Catholicumque Genus medijs Arnaldiſtarum machinamentis, viribus Conradi Cæſaris firmiter ſuſtentatis, funditus eradicare nitebatur Satan. Nullum robur profectò valdè magis in Eccleſia pertimeſcendum, quam vbi Tartareus hoſtis aduerſus eam Hæreſes armat, ſchiſmataque impellit. His cuneis SACROSANCTAM SEDEM APOSTOLICAM ROMANAM anno 1145. ſub Pontifice Eugenio III. addita quoq; multorũ Romanorũ, Arnaldi Brixiani, in Conſilio Lateranenſis antea hæreſeos damnati, peruerſis ſuaſionibus contra legitimũ Chriſti Vicariũ, ac Eccleſiaſticã libertatẽ feſtiuè adhærentiũ, ſeditione formidoloſa, inexterminiũ Auernus liuor redigere conabatur. Verùm præfatus Eques Petrus Leo, opere, ſermone, diuitijs, ac nobilitate ſupra omnes Patritios nimium potens, maiorque, quin & ferè tota eius generoſæ familiæ pars zelum Religionis tãto Duci, tantæq; eius Cateruæ quorũ feralis motio omnes Ciues penè terruerat, magnaminiter oppoſuit, vitæ propriæ ſuorumq; diſcrimina, ne dum bonorum omnium, quæ maxima erant, iacturam paruipendens.

Pſal. 137.

Legatur ſect. 2. excur. v. Gent. 1.

ſub Innocentio II.

Tantum animi robur, omniũ animaliũ regi propriũ, in Equite tanto, è quo tuæ ſtirpis fons, & ſcaturigo, non aliunde ortũ habuiſſe, annales produnt, quam è Parentum ſanguine, adeo vt potuerit dicere, *Ab infantia mea creuit mecum miſeratio*, & continuum vnà cum hac miſeratione erga Romanam ſedem ſtudium. Semper quidem Perleones inſtar columnarum immobilium pro Eccleſia, & pro veris Chriſti Vicarijs contra Tirannos ſteterunt. Romanos, Arnaldi dementiâ (Heluetię partibus vbi aufugerat *tanquam anguis in herba* hactenus latentis, defunctoq; Lucio Papa, Vrbem ingreſſi, ac peſtiferũ caput altius exerentis, ne-

Iob. 31.

nefarijſq; ſuis declamationibus ſeditioſi Populi furijs faces planè ardentes miniſtrantis) deprauatos, non ſolum in S. R. E. Cardinales, ſed etiam in complures ex Nobilioribus Romanorum Familijs, qui pro Eccleſia ac Pontifice rem agebant, eâdem inſaniâ, & furore debaccatos eſſe, ex Othone Friſingenſe, & Gunthero Poeta Ligurino illorum temporum, in quibus etiam floruere, ſcriptoribus pro explorato habetur. Hos autem fuiſſe *Frangipanes*, ac *Perleones*, ipſorum delirantium hæreticorum epiſtolâ, ad Regem Romanorum Conradum miſsâ, quam idem Otho recitat, liquidò apparet. De rebus Friderici lib. 2. cap. 20. In Frider. lib. 3.

Heros iſte, Leo cognomine & virtute, nomine verò Petrus, quē ſuper Romani Patritiat⁹ orthodoxa acies ſpem capitalē iam fundauerat, quidquid piū, quidquid religioſum ꝑ hac re veluti hereditariò à Patre, quē diſtico, eius ſepulchrali lapide ſculptó, Alphanus Salerni Archiepiſcopus virum percunɖa fidelem ſedis Apoſtolicæ vocat (fouerat enim ſemper partes Pontificias contra ſchiſmaticum Imperatorem Henricum) acceperat, ad poſteros feliciter propagauit. Hic ſtrenuus Romanæ Eccleſiæ defenſor, iam ſummis preſſum anguſtijs, Codice Vaticano atteſtante, ſemper hoſpitio recepit, defenditque in inſula Tiberina inter duos Pontes ſummum Pontificem Vrbanum II. qui tandem in ædibus tanti receptatoris, & fautoris vltimum vitæ ſpiritum Deo reddidit. Hic tuæ Sereniſſimæ familię truncus firmiſſimus ſanè viſus eſt, ac nimio labore affectus pro Paſchale II. contra Henricum IV. Fatetur Petrus Diaconus, qui etiam ipſa verba Petri Leonis, in componenda pace, inter Pontificem, & Regem facta diſtinctè refert. Subditq; eius iuſiurandum ex parte D. Paſchalis Papæ II. factum Imperatori Henrico, huiuſq; iuramentum, ex cuius enarratione tam filiorum ipſiuſmet Petri, cauſam quoque Pontificis agentium, auita conſtantia, quam magna Perleonum auctoritas, atq; exiſtimatio apud ſummos Pontifices, Imperatoreſq; omnibus ſit nota. Et quod valdè mirandum eſt, adeò hæc ſancta ac fortunata audacia progreſſa eſt potentiæ, vt carnis, & ſanguinis vis, penè inſuperabilis, & maximè vbi regnandi cupiditas imminet, aut parum, aut nihil Petri ac liberorum corda ſubiecerit. Baron. ex Caſſin. Biblioc. tom. 11. Pet. Diac. in Chron. Caſſ. lib. 4. cap. 38. & 39.

Hinc

Hinc eoſdem Perleones pro *Gelaſio* II. in conſanguineos Frangipanes oppoſitos, eumdemque Pontificem è manibus Centij Frangipanis ereptũ, in Pandulpho Subdiacono, exacto harum rerum inſpectore reperio. Nec Petrus Leonis Pſeudo-Pontifici Anacleto contra Innocentium II. diu adhæſit, quod is vnà cum Theobaldo Vrbis Prefecto Innocentio Papæ cum Lothario Imperatore Romam venienti obuiam proceſſiſſe legatur. Filios quoq; ipſius poſt mortem Anacleti ſtatim Innocentio reconciliatos fuiſſe S. Bernardus ſignificat, dum ait, *In octauis Pentecoſtes ipſa die compleuit Deus deſiderium noſtrũ, Eccleſiæ vnitatem, & Vrbi dando pacem. Nam illa die filij Petri Leonis omnes ſimul humiliauerunt ſe ad pedes Domini Papæ, & facti homines eius ligij, iurauerunt ei ligiam fidelitatem.* Quæ generoſa fidelitas adeo in eis conualuit, vt aduerſus Tiburtinos, qui ſollenne Chriſti Vicario obſequium preſtare detrectabant, atq; etiam Arnaldiſtas Romanos, contra quos pariter magno ſtudio & animi ardore, magnaq; rerum ſuarum iactura, & vitæ incommodis pro Lucio II. & Eugenio III. commemorato ſtetere, vt ex tacta ad Cæſarem epiſtola liquet, pro eodem Innocentio ſtrenuiſſimè pugnauerint. Demum eoſdem quoque vnà cum Frangipanibus Alexandro III. contra Fridericum Imperatorem auxilio fuiſſe, acta ipſius Alexandri in Vaticana Bibliotheca teſtantur, in quibus inter cætera hæc leguntur. *Papa Alexander cum Cardinalibus & familijs eorum, relicto Palatio Lateranenſi deſcendit ad tutas domos Frangipanum, & apud S. Mariam Nouam & Caſtellaniam & Coloſſeum ſe cum eis recepit. In quibus diebus Rex Siciliæ audiens hoc, miſit ad Papam Alexandrum* III. *duas galeas cum multa pecunia. De qua pecunia ſuſcepta, partem dedit Frangipanibus fidelibus Eccleſiæ, & filijs Petri Leonis, vt ſtrictius obligati ad inuicem, ſe fortius adiuuarent.*

Apud Baron. tom. 12.

In actis Inn. II. ex Vatic. Bibliot.

Epiſt. 310.

Satanę perſecutio in Familiam Perleoniam, vnde huius Coloſſi fundamentum.

Ergo, vt inceptum filum proſequar, laceſſitus, imò & multum offenſus Dæmon, ſeditioſorum rabiem, ac phreneſim, Cæſariſque Conradi III. potentiam, effrenatos eorum tumultus iniuſtè prorſus, ne dicam tyranicè fouentem, ita virulenter tam in libertatis Eccleſię, Romaniq; Pontificis perniciem,

quam

quam in Petri Leonis, eiuſq; familię ruinam concitauit, vt hunc inter cæteros, tanquam ſupra cæteros infeſtum aduerſarium cũ tota eius propemodum ſobole non ſolum è viuis conuellendũ, ſed veluti conuulſum ſibi abſque nulla hæſitatione promiſerit. Furentes tumultuarij, his ſtimulis excitati, ſatis ſtudiosè eum perdere curabant minis, armis, inuaſionibus: Imperator verò duorum filiorum, Rudolphi, & Alberti exilio curabat, qui, reliquis animoſiores, tanti Genitoris abſque ulla deficiendi formidine ſequebantur exemplum. Sed inperſcrutabile ineffabilis Dei conſilium alterum ex ambombus, Româ explanctatis germinibus, & in Germaniam Helueticam, vt omninò areſierent, tranſlatis, ſapientiſſimè elegit. Ac pro baſi Auſtriaci Generis (quod inſtar Coloſſi, in maiorem altitudinem protrahendi, adhuc quoque Maieſtati tuæ luminibus repreheſento) iacta cũ primo coniugio radice, vnde hoc 11. Gentilitium incipere par erat, mirum in modum collocauit. Loco cit. ſec. 3

Hoc primordiali opere ſupra Habſburgici Comitatus pedum poſitionẽ, quam iure coniugali Perleonum Frangipanum familia per eundem Albertum acquiſierat, diuina Pietate firmato, poſtea intra 128. annorum ſpacium, vix quatuor expletis generationibus, ferè ad genua peruenit labor: nimirum cum Comes Rudolphus anno 1273. ad Imperij faſtigium (nemine id excogitante) euectus eſſet. Super quæ genua (mirum dictum) non ſolum Auſtriæ Gentis eminere Coloſſus tunc temporis incipiebat, verum etiam tota Regni Germanici moles, miſero ac longo interregno hinc inde impetita, ac penè collapſa, & imaniter ſciſſa, iam melius redacta, erigi videbatur, vt non amplius caderet, ſicut deinde, ſuperis adiuuantibus, contigit. Quare memor Diabolus preteritorum, cernenſque auorum Perleonũ Pietatem pari Religionis cupidine mirabiliter poſteris transfuſam, pro qua idem Comes efferbuit, ſupremumque Regum Romanorum culmen non ſine miraculo obtinuit, Othocarianas artes, quibus intra Germaniæ viſcera excidia principaliora, ac acerbiora molitus erat, iterum reſtaurare nõ deſtitit: Nunc nobiliora Imperij mẽbra armis occupando tyrannicè, nuncque in propatulò, & quod peius erat iniquiuſque, etiam ſubdolè Cæ-

Rudolphi I. electio in Reg Rom. vſque ad genua hũc Coloſſum reduxit.

Diabolus ad artes Othocari confugit pro perdenda Perleonũ ſobole in Germania.

ſaris necem procurando, eiuſque ſtirpis extinctionem. Cecidit
1278. Kal. oct. tandem, publico Marte vtrinque digladiante, ſuperbus Rex Boemus, & Coloſſus tuus vlterius progreſſus eſt, & Satan eius hoſtis præ nimia pectoris ira, imodico excruciata dolore, labia momordit: promiſitque ſe nunquam rebus inceptis pro eius extremo, ac miſerabili caſu finem daturum.

Rudolphi. II. Bohemiæ Regis obitus ex veneno.

Hinc vbi peruentum eſt ad Rudolphum alterum Boemiæ Regem, ſuorum adhibita clientum ſocietate, breui eum veneno è medio ſuſtulit. At Ioannē huius Rudolphi filium, ac hæredē, Regiſq; Othocari iam defuncti ex filia Nepotem, Alberto I. Cæſari, Rudolphi I. natu maximo, ac II. fratri ad nefandū, ſacrilegumq; parricidij ſcelus, tribꝰ alijs repertis ſicarijs, ꝓprijs manibꝰ ꝓditoriè infligendum animauit. Quod & fecit impius Nepos, nam in Patruum, ac Tutorem, cuius erat pupillus, ſimulque in *Chriſtum Dñi* euaginauit gladium, occiditq; Orbis Imperatorē.

Albertus I. Cæſar occiditur ab impio Nepote Ioanne 1308. Kal. Maij.

Cætera deinde ſuccedentium tempeſtatum à tanto ac tali hoſte in tui generis Coloſſæam ſtructuram mota ſtratagemata Maieſtati tuæ minimè eſſe abſcondita, nemo eſt qui nō aſſentiat. Nondum eius miraculoſa proceritas Theutonicos fines exceſſerat, atq; haſce horas, vbi Maieſtas tua Monarchicum ſolium tenet, humeris ꝓminentibus, quibus geminus Mundus, vetus, nouuſque ſuſtentādus erat, pertigerat, quando iteratis vicibus pluries, ac variè diabolicas experta eſt irruptiones. Putauerim haud minorem ad Iobi Domum quam tuam euertendam Satan adhibuiſſe diligentiam. Omnia Mauortis fulmina, tonitrua, omnes præliorum concuſſiones, ferrique ac ignis tempeſtates omnes, hoſtileſue impetus, & excogitabiles nocendi artes, adhibita malorum hominum malitia, vt eam ſine ſpe reſurgendi ꝓijceret, & è Mundo abijceret, nulla facta mora, quotieſcunq; in ꝓmptu eſſet occaſio, impulit Satanicus aſtꝰ, licet ſemꝑ incaſſum.

Adhuc diadema Germanici Regni paterno ſanguine ſtillabat, nec tamen iratā fortunā inſatiabilē nefarij hoſtis iracundiā pacauerat Alberti Cæſaris lacrymabilis cædes, & quod ſummum malorum videri poterat truncatum conſanguinea manu coronatum orbis caput.
1322. duodecimi horarum pu- Dum inter agmina Bauarica viſus ſit truculetior in Fridericū Pulchrū, quē ꝓfligatum, ac victum cernens

quaſi

quaſi triumphum cum Victore Ludouico, more claſſico reſonantibus vndique militaribus tubis, lætis cecinit acclamationibus, non de vnius tantum victoria, ſed penè de omnium fratrũ ruina, ac totius familiæ interitu. Super quem forſitan Leopoldus frater cordis, ſi non corporis fleuit oculis, ac propterea toto illo triennio, quo captiuum Fridericum Cæſarem Boius carcer detinuit, nullam vnquam, vt ferunt, ne leuiſſimam quidem hilaritatis indicem notam edidit. gna Frideric⁹ pulcher profligatur, & capitur.

Eius tamen ardentem cupidinem aduerſi illius rei fefellerunt exitus, quemadmodum & omnium ſine liberis filiorum eiuſdem Imperatoris fefellit extinctio, ſolo Alberto Archiduce natu minimo ſeruato. Ab iſthoc enim paternum ſtema fore potius terminandum, quam propagandum natura ipſa, penè ſterilis in eo effecta, indubitanter credebat. Membrorum vſum in ipſo interdixit, vnde & contracti quoque cognomentum acquiſierat, corrupitq; veneni violentia, in pueritia hauſti, vel, vt alijs magis placet, arthritidis. Ac propterea, vt reor, coniugali fœdere nuptijsque in eo aut ligamen illud, quod Mortis falce inter animam, & corpus rumpitur, diſſolui opus erat, aut ſaltem vim generandi prorſus areſieri, ac ſimul ſpem procreandi prolem. Et nihilominus ſumus omnium Artifex, qui *de lapidibus ſuſcitare poteſt filios Abrahæ*, totum id, quod ad omne opificium peragendum quaſi miraculosè ordinauerat, per huius contracti Principis matrimonium effecit. Oſtenditque tunc maximè ſuæ Prouidentiæ ſupra comunem influentiam curam eſſe præcipuam pro Domo Auſtriaca tuenda, conſeruandaque, atque parata habere juuamina, cum magis eis indigeret, & vt hoſtilibus machinis, quotidie in Eccleſiam Romanam, eiuſq; ſumum in terris Paſtorem irruentibus reſiſteret, & vt pericula, ruinis comunibus proximiora euitaret.

Albertus II. contractus Stemma paternum quaſi per miraculũ propagauit.

Matt. cap. 3.

Exitus probant acta: nonne vnico Maximiliano I. Friderici IV. Cæſaris ſuperſtite (vt vetuſtiora exempla reticeam) qui ſtematis propagator eſſe debebat, contigit miraculum euidens (at de hoc in parte altera diſtinctius) ſine quo cum Hæredis vita vltimas ſui eſſe periodos neceſſariò conſpiceret Sobolis ge-

Maximilian⁹ I. miraculosè ſeruatur. Vide in altera parte epiſtolæ.

nus, & generis Imperium alijs translatum familijs, non ſine magna Dæmonis, Turcicæ tyrannidis, ac Hæreſiſmi impietatis Domini, hilaritate, quamuis maximâ Orbis orthodoxi triſtitiâ, inuidus omnis, decori Pontificio Romanæque Eccleſiæ ſplendori valdè obſtrepentis, læta cerneret facie? Quod miraculum omni memoria dignum in hoc Tyrolenſi Comitatu, & ab hac Ciuitate Oenipontana parum longè eueniſſe, in eadem ſecunda parte Maieſtas tua videbit.

Vix deindè hoc tuæ Proſapiæ excelſum opus, nuptiarum multitudine, & conſpicuitate vnicum, manu dextra per Carolum v. tritauum tuum Hiſpanica Regna, & cum eis vtriuſq; Siciliæ, quinimò & noui Orbis, veteri propemodum maioris, regimen amplexum fuerat, quod illicò monſtroſus myſticuſq; *Goliath* Diabolus *egreſſus eſt de caſtris Phyliſtinorum*, qui cum potione cadentes interpretentur, amore Mundi inebriatos, à gratia Dei cadentes in culpam, & à culpa deinde in Geheñam irruentes denotat. Sed adeò fortiter, terribiliterq; armatus exiuit, ſperans non tantum ſolum Familiæ caput è tota Auguſtiſſima Domo, ſed totam ſimul Auguſtiſſimam Domum diſſoluere, membratimque per cætera membra iam penè extincta truncare, vt nunquam ad omne humanum genus perdendum tot tantiſq; copijs, exercitibus, ex quatuor ferè Mundi partibus conuocatis, ita ſtipatus viſus ſit. Et ſanè exterminij facinus nõ ꝑmittebatur, pro ea explanctãda ab Eccleſia, quin & ab ipſo Mundo eliminanda, ipſam Mauricis armis, Geldricis, Othomannicis, Hungaricis, Peloponneſiacis, Hetruſcis, Lybicis, Numidicis, Rhenanis, Saxonicis, Gandauenſibus, Gallicis, Germanicis, Italicis hincindè circumuallando?

1. Reg. cap. 17.

Ex D. Ant. de Pad. Dom. 3. in Quadrag.

Dæmon in Carolum v. mouet arma.

Inſurrexit in Carolum, vt cum Carolo ſtirpitus eradicaret genus. Direxit & conglomeratas aies in Ferdinandũ fratrem, vt Coloſſus vtrinque horribiliter impetitus, in preceps abſque ſpe amplius reſurgendi abiret. Hac ergo de cauſa totam Orci potentiam, virulentamq;. Noctis & Acherontis Filiarum armauit iram. Etenim Ioañes Zapolius Tranſiluaniæ Vaiuoda, qui per eoſdem dies, quibus Ferdinandus Rex ſalutatus fuerat,

Nec Ferdinando fratri parcit Dacijs, & Turcis.

Regis

Regis nomẽ inuaſerat, ac tunc Othomannico patrocinio fret⁹, & auxilijs Barbarorũ inſtructus, Hungariam ferro, & igne vaſtabat. Sed ecce manus Domini ſuper hunc Dæmonis pertimeſcendum miniſtrum, Pietate Auſtriaca in Ferdinando armatas; nam ſuſcepta expeditione Buda Vrbs Hungariæ princeps facili, & innocenti victoria recipitur: Vaiuoda Regno Hungarico, & Dacio Principatu ſpoliatur, iuſtiſſimis è Cælo vindicijs, vt qui peregrinum regnum per ſumũm nefas occuparat, principatũ patrio exueretur, & regij nominis amitteret, qui Turcica clientela Chriſtiani nominis dignitatem abiecerat. Fulminatum eſt potius quam pugnatum, Deo ferè dixerim manum ſuam commodante, Dei cauſa pugnantibus.

Nec tamen inuiſibilis inimicus, ne formidoloſiori vi experiretur, acquieuit. Idcirco in vnico Solimano Africæ domitore, Europæ vaſtatore, Othomañorum Principum belliciſſimo, ac cum eo totum Orientem in Occidentem mouit, & vt vno prælio Auſtriacum Imperium verteret, & cum eo Auſtriam gentem funditus perderet, Viennam aggreſſus eſt, Regni Germanici caput, Auſtriadum Cæſarum ſedem, & Occidentalis Romani Imperij veluti alteram Romam. Ipſe quidem nequiſſimus hoſtis ad tale excidium cum Turca tanto, in tantam ſtraggem inhiante, famelicè aſpirans, Babylonijq; Euphratis, Ægyptij Nili, Scythici Tanais, Armeni Tigris incolis Danubium bibens, barbarum ferrum tyrannicè circumfuſum in omnem Germaniæ ſanguinem, & maxime Auſtriacum, quem abſorbere putabat, inebriare ſitiebat. Stetit tamen Coloſſus *ſub potenti manu Dei* horum fratrum conſociata, ac hæreditaria exiſtente Pietate: eòque magis ad miraculum ſtetit, quò vehementiora in eum viſa ſunt fulmina, impetus validiores.

Hoſtis inuiſibilis non acquieſcit.

Fateor, me ſatis ꝓlixè calamũ ꝓtrahere coactũ eſſe, ſi reliqua hoſtium molimina, ſemper ferè parata ad Domum tuam è mortalibus conuellendam, enumerare tentauerim. Verum vt quilibet certior omninò fieret, *Pietatem Auſtriacam ad omnia valere*, ac precipuè ad hanc Coloſſęam ſtatuam, per matrimonia in ingentem molem redactam, tuendam, ſuſtentandam, continuandam,

dam, impauidas terrificaſque Dęmonis artes, nondum fortaſſis antea tentatas, in Ferdinandos alteros, nempè II. patruum, ac III ſupreſtitem patruelem tuum, & in te ipſum motas hic enarrare, Maieſtati tuæ patientiam forſitan non grauabo.

1617. Kal. Iulij. 1616. Kal. Iunij 1619. Kal. Octob. Itaque continuata felicitate tres annos *Ferdinandus* tribus precioſiſſimis calculis, Cæli vrna eductis, quibus ad Boemiæ, Hungariæ, ac totius Germaniæ Regnum vocatus eſt, numerauit, eoſq; non Conſulatibus, ſed Regnis, non faſcibus, ac ſecuribus, ſed ſceptris, coroniſque initiatos, faſtis inſcripſit Auſtriacis. Inter quos id primùm enumerandum, quod Matthia, Maximiliani II. filio fratreq; Germano Rudolphi II. è viuis ſublato, varijs hinc inde habitis conſultationibus, Euangelicæ Zizaniæ ſeminator, vt germinarent ſchiſmata, bonarum voluntatum triticum in Electoribus ſuffocare tentauit. Eccleſiaſtici Francofurtum perſonaliter inuolarunt, ſeculares verò per legatos ſolumodò comparuere: orta ſtatim diſſentione non modica vtrinq;, illinc Horthodoxi, iſtinc verò Heterodoxi, tumultuantibus etiam Ciuibus, hunc vel illum Imperatorem afflagitabant. Interim diuino nutu factum, Hungariæ Boemiæq; Rex Ferdinandus vnanimi ſeptemuirorum calculo contra Diaboli nequitias idoneus eſt reputatus.

Impoſito deinde poſt nobilem, & coronatam Trieteridem honorum ſuorum celebratam, Imperatoris nomine, ac Diademate, cum imēnſo orthodoxi totius Orbis plauſu, cæpit Cæſar Auguſtus & Cæſarem cum Auguſto miſcere, & hoſtium victor, & pater populorum. Belli etiam, paciſque ornamentis cum optimis Traianis, magniſque Conſtantinis, imò cum ſuis maximis Albertis, Fridericis, Maximilianis, & Carolis propagaſſet Imperium in ipſis initijs Principatus, niſi *Diaboli inuidia*, qua *mors intrauit in Orbem terrarum* Phlægræa Nouatorum natione montes montibus, Pelion Oſſæ, nimirum Principes cum populis conſpirantes addidiſſet, vt è Cælo ſi fieri poſſet ſimul Deum, & Ferdinandum è ſoliò deturbaret, quin & eijceret, & é tota terra cum ſua ſobole extirparet.

Contra tri- In trinam Auſtriacæ Pietatis faciem, vt eius molem cum

genere

genere proſterneret, triplex & horribilius bellum præter alia aduerſus Pium Cæſarem excitauit Satan: nempè Boemicum, Hungaricum, Dacicum. Abiurato prius Ferdinando, Palatinum Septemuirum Fridericum, Vangionum Principem impia inauguratione Regem proclamant Boæmi, trahuntque in ſceleris cognationem affines Morauos, Luſatos, Sileſios. Tum externis amicorum Batauorum auxilijs perduellionem armant, aduocantque ad ſtabiliendum Pſeudoregis caducum Thronum plurium Principum auxiliares manus, VVirtembergici, Anhaltini, Anſbacchij, Haſſi, Durlachij, aliorumq; Germaniæ Procerum, quibus tanquam ſuæ impietatis Atlantibus Imperiales Vrbes hæreſi laborantes apertè vbiq; arma, militemque ſuggerebant. Ex altera perte Hungari Bethlenium Gaborem Daciæ Principem, Othomannicis, ac Scythicis ſubſidijs ſtipatum, abdicato contra ius, faſque Cæſare, ſceptro, ac purpuerâ donant, Regiſque nomine. Imperare Ferdinandus ſimul cum hæreſi non vult: hæriſis cum Ferdinando, in quo Deus regnanabat, non poteſt. Imperatrice Pietate non eſt mirum, quod hæreſis tyranna, omniſq;, eius ſtipendia merens populus flagitiorum, rebellaret. Mirum fuit tantum illi audaciæ, tantum vitium fuiſſe in regno Pietatis. Verum quid impium non expectari debuit Ferdinandi Pietate armis Boæmicis, Marcomannicis, Batauis, Pannonicis, Dacicicis, Scythicis, Turcicis, & ferè totius non ſolum Septentrionis, ſed Orientis coniuratione circumſeſſa?

Hungaricū. Dacicum.

Aperto Erebo emiſſariæ furiæ Hæreſeos miniſtræ omnem ferè Germaniam aduerſus Ferdinandum accenderant, ſed clauſum Cælum non erat, nec deerant illi fulmina, quibus ſe in Cæſare tutaretur. Stetit in tanto Imperatore Auſtria Pietas mole, ſua, & rebellanti vndantium populorum Oceano conſtantiæ ſuæ rupem obiecit; vnde alliſi reciprocantes aquarum arietes, non læderent, ſed emacularent ad nitorem, quaſi non in hominis, ſed inſcopuli pectus irruiſſent. Aduerſa auerſos feriunt, non aduerſos, ſua vulnera infligente Fortuna, non ſtantium pectori, ſed fugientium tergo. Imerſabilis eſt vera Furtitudo,

Auſtria Pietas firma in Ferdinando.

in

in ipſis naufragijs portum inueniet. Odoriferi ſucci virtutem eſſe ſcias; cum flagrat, fragrat, explicante igne veluti vitali, benè olentem animam. Frangi poterat Imperij ac generis Columen Ferdinandus, non flecti. Nihil nocere potuit illius innocentiæ, quem Cælum non ſoſpitabat tantum, ſed armabat, Religionis detrimentis, & lucris Imperij felicitatem metientem, cenſumque numerantem. Alijs aſtris cadentibus, nec leuiter quidem Oceano tingitur Auſtralis polus. Nihil illuſtrius fulgurat, nihil tonat magnificentius, nihil victorioſius Pietate, vbi nubem fregit, & obſtantes inimicos halitus diſiecit: Iam mutuis certabant officijs Deus, & Ferdinandus: ille Ferdinandi hoſtes perdebat, hic Dei.

Victoria Boæmica.

Praga itaque flagitij Metropolis, & perduellionis caput petitur, vt vno rebellis numini, & Cæſari proſtrata in capite Germania caderet. Ita planè accidit, neque viſa pugna eſt iniri cum hoſtibus, ſed cum hoſtijs, quę in victoria litabantur cælo, ſuæ cauſæ manifeſtis auxilijs patrocinanti; vnde victimarum more ignauè, vel cæderentur, vel cederent. Ipſis primis congreſſibus exalbeſcente poſt Caroli victorias iterum Albi, ad Auſtriacas acies ex ſublimi ſubvrbio iuxta therotrophium, ſeu ſtellam, vt vocant, ne victoria ſpectabilior non eſſet, cum Friderico Pſeudorege ſexaginta millium militum exercitus fuſus, fugatus, atq; occidione ferè deletus eſt.

1630. 18. Nou.

Cum Cæſaris Pietate multum Victoriæ ſibi vindicarunt Maieſtatis tuæ Pijſſimus Genitor, & Sigiſmundus III. Sueciæ & Poloniæ Rex auxiliarijs, quas miſerant copijs etiã ipſi victores. Erudiri debuit plagis hæretica Aegyptus, quæ beneficis non profecerat. Cicurata eſt Herculis clauâ Lernea Hydra, ſimulq; proſtrata. Illud non infimum locum obtinuit in victoria pluribus laureata prodigijs, quod ea die, imo & hora reddita ſit Cæſari, ac Deo Boæmia, quia in Chriſtianis ſacris, quæ pſeudoeuangelici Fridericiani, vbique execrandi violabant, canebatur ab Orthodoxis Sacerdotibus ſollemni ritu Euangelicum illud,

Matth. 22.

Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt DEI Deo; quaſi nunc ſupra vetera miracula & Iericuntinas victrices tubas

ſacerdotali non clangore, ſed cantu ſine vllis bombardarum tonitruis, ac fulminibus, vt Deo ſimul reddantur & Cæſari quæ ſua ſunt, non iam Vrbes, ſed regna ipſa expugnentur. Ingenti lucro Boæmia Fridericum amittit, pro quo recuperat Ferdinandum, ſed maiori cum etiam Deum. Ex manubijs Victoriæ Templum B. V. extruitur, ac ſimul tanquam vera Nicopæa victoriarum Architecta decernitur: imò & capitoliũ extruitur in eodem colle pulcherrimarum palmarum feraci. Quid aliud expectari poterat ab Auguſto, qui ex Laureto Mariano prodierat Imperator? Scit cui Planetæ dominatori debeat ſuas victorias Auſtriaca Domus. Hac etiam nunc, quod in primis pijſſimis Ferdinando II. & Philippo III. æqualibus curis diuiſum ferè Orbem orthodoxum regentibus, gratuletur Maieſtas tua. Auſtriacarum rerum Dominâ, Auſpice victoriarum, ſoſpitatrice vrbium, Reginâ populorum, Præſide Regnorum, belli, paciſque Moderatrice pugnatur, vincitur, trimphatur. Interim Palatinus qui Imperialem Auſtriæ Domus Coloſſum è ſuis pedibus amouere laborauerat, excuſſus eſt è ſolio, ex ipſoque Septemvirûm Collegio, adoptato Maximiliano Bauaro, in eadem fuga Boæmico ſceptro, & ſeptemvirali calculo ſimul è manu elabente. Boæmiæ fato Rhenanus Principatus rapitur, partem ſuperiorem Tylleo, inferiorem Spinulâ inclytis bello Ducibus, occupantibus. Ampliſſimam Bibliothecam Palatinæ Aulæ ſpolium princeps, & Philadelphis Regibus dignum Gregorio XV. Pontifici Maximo Ferdinandus Cæſar dono miſit, liberatis ſimul cum hominibus ab hæretico iugo libris ipſis, ac manumiſſis, & pijſſimè magnificentiſſimeq; apud ſupremum Orbis terrarum Doctorem, Chriſtianorumq; ſacrorum Regem collocatis.

Templum B. V. extruitur ex ſpolijs Victoriæ.

Bibliotheca Palatina.

A Boęmia Cæſaris felicitas in Hungariam transfertur, & prouocatâ fæcunditate aliam ex alia lauream parit. Gabori Bethlemio Daciæ Principi victorijs Cæſarianis dejecto, fractoq; inauſpicatâ purpurâ regiumque nomen detrahitur, deditis omnibus Cæſari, quæ in Hungarico Regno obtinebat, ac ſi perſonatus tantum Princeps in amphitheatro mundano

Victoria Hũgarica, & Danica.

1621. breuem fabulam ſui, populis ſpectatoribus dediſſet. Iterum
1622. ad Rhenum redditur, vbique claſſico victoriam canente, miraque celeritate à Tylleo triumphatur de Comite Mansfeldio, quem copijs è diuerſarum nationum colluuie, in vnum corpus, ſiue potius monſtrum conflatis, fama erat, quatuor potentiſſimorum Regum perſonam ſuſtinere, vt maiori cum maieſtate vinceretur, & poſt Pſeudoreges, quatuor veri Reges Cæſareis armis vno prælio magnificè funderentur. Nec vnica tantum, ſed gemina eodem prælio victoria parta eſt, reddito poſt captam Heidelbergam, arcem principem Palatinatus, Deo ſimul & Cæſari, reuocatoque ad ſuam priſcam patriam Catholico ritu, dudum proſcripto. Arridebat poſt tot bellorum ſanguineos nimbos è ferrugineis nubibus læto nuncio Iris, veluti cœleſtis mater pacis, tranquillæque ſerenitatis, cum noua illam belli tempeſtas diſiecit, atque iterum Germanicum Cælum fædè inhorruit, ingentes deinde iras depoſiturum. A Daciæ Rege Ferdinando Cęſari bellum indicitur, inferturque; ſed cęſis eius copijs ad Kalembergam, Lubeccam, & alijs in locis, ſubactaque omni ea Regione, quę inter Viſurgim, & Albim ad Balthicum Oceanum interiacet, ipſa Holſatia, & Cimbrica Cherſoneſo debellata, Danus deleto exercitu fugatus, vulneratuſq; ad pe-
1623. tendam pacem adigitur. Admirabilis fuit Victorię modus, ac proculdubio è Cœlo elapſus, quam de Halberſtatenſi Duce, Dani Regis rem bellicam moderante, retulit inuictiſſimus Tylleus, Cæſarianarum copiarum ductor. Coniurato ſiquidem aduerſus Danos Cælo, quos fulminalium machinarum tonitru, fulgur, ac fulmen, non profligarat, fumi nebula primam mortis imaginem, quam æterna cæcitas mors ipſa ſequebatur, obijciens proſtrauit, & Auſtri pro Auſtricis ab Æolia Empyrei immiſſi pugnauere. Hanc triplicem Cæleſtemque Felicitatem, quæ præcipuè tutam conſiſtentemque Auſtriacæ Stirpis molem Pietas indicaret, Pijſſimus Ferdinandus,

nandus, in cuius inaugurationis à ſeptemviris die iterum etiam Mansfeldius lucuelentam cladem accepit, Trinitati Deificæ vnâ cum animi ſui voto humillimè in hoſtis ſuperbiſſimi, qui etiam, Mantua ſubiugata, *tactus fuit dolore cordis intrinſecus*, contumeliā. 1628. Hinc magis ad iracundiam prouocatus, intuitus eſt ſtatim inflatis, ac ignitis oculis, elata fronte, ſuperba ceruice *Princeps mundi huius*, qui in Auſtriacam Gentem *non habet quicquam*, quod Religioni aduerſetur; intuitus eſt, inquā, hanc Domum, hanc molem, non ſecus ac ingentem Maris ſcopulum, tumentes procellarum fluctus, gurgites, quarum hiatus rugientes aquarū montes abſorbent, aereoſq; vortices, quæ rapida vertigine non antennas modo, ſed & grandia nauigia, terrenas arces imitantia, contorta frangunt, parui facientem, ſua deridere fulmina, quorum ictibus celebriores omnium æuorum Monarchiæ, ac Proſapiæ, ne in fumum abirent, ſe obijcere minimè valuere. Et cum hæc viſio eius viſcera maiori vi extorquerent, *conceptum dolorem retinere* non potens, ſuorum principaliorum comilitonum allocutus eſt pectora, nec alio quidem ore, ni fallor, niſi vnico illo Hyppoliti à Lapide, iam ab Alecti face in familiam Auſtriacam rabidè accenſo, quo turbidos ignes inſtar nouæ Chymeræ diabolicè eructans, in hæc verba prorupiſſe credo.

Ioan. cap. 12.

Eia, ò Proceres, meiq; vexilliferi fideliſſimi, *eſtote fortes in bello, & pro veſtro antiquo ſerpente pugnate.* Omnium arma contra Latinum, Romanumq; Antichriſtum, in omnium ſcelerum coaclam Babilonicam ſe turpiter volutantem, cui maximum eſt fulcimentum Germana Hiſpanaq; tyrannis iſtius Domus, Imperio noſtro, auitæque liberati, quinimò & cōſcientiæ veſtrę exitioſæ, vt eius radices in cineres redigatis, vnanimiter conuertite. Eam pro vt de Republica noſtra merita eſt Theutoniâ in totum pellite. Ditiones eius, quas ampliſſimas Imperij beneficio, Antichriſtiana debaccante autoritate, & vi, conſecuta eſt, & ſub Imperio poſſidet, in Fiſcum redigite. Si enim verum eſt, quod Macchiauellus noſter, Religionis Atheiſticæ, mihi pergratæ eximius propagator, propugnatorque ſcripſit: eſſe dumtaxat in ſingulis Rebuſpublicis familias fatales, quæ

Hippol. à Lapide par. 3. cap. 2. ſect. 1.

Lib. 3. Hiſt. Florent.

 carum

earum exitio naſcantur: Hæc certè familia Germaniæ noſtræ fatalis eſt, quæ ab exiguis orta initijs, eò progreſſa eſt potentiæ, vt toti Imperio noſtro formidoloſa, imò exitioſa exiſtat. Hac eruta, facilè poſthac erit, alteram partem Philipporum, mihi, vobiſq; longè infeſtam, amplamque Iberorum occupantem regionem, & cum ea Americanas oras, in totum ſubijcere, atque in fatale excidium ſine mora ducere. Sublato enim ab ea Imperio Germanico, breui poterit durare in Hiſpanico. Eius Genus tam latè, ac ſuperbè axtenſum turmatim percutite, ſi totam Papatus Romani machinam ruere penitus, vt par eſt, ſatagitis.

Dixit, & illicò, vix eius voce intellecta, eius nutibus tartarea Abyſſi tuba reſpondit, contremuitq; illud cauernoſum terræ centrũ, totusq; nobilior, ac robuſtior Hereſiſmi neruus ex Stigio Serpente Cadmeos dentes creſcentis belli ſparſit ſemina, omnemque ſemel, & iterum aduerſus Pium Cæſarem Ferdinandum II. armauit Septentrionem, cuius hodie (ehu lachrymabilis caſus) precipites, reſonanteſque acierum, armorumque nimbi Polonicum ſolum, ſoliumque penè deperditum, totius Imperij Germanici, quin etiam & Chriſtianitatis Chriſtique Vicarij ſedis propugnaculum, Fideiq; Catholicæ antemurale, flagellat, depopulatur. Niſi ferro & igne, non pia manu, ſed Herculea omnia ſimul hęreticæ Hydræ capita plectantur, ſoboleſcit ſtatim eorumdem capitum numeroſa familia. Aquilone, procellis, ac vorticibus grauido, aduerſus Auſtriam Felicitatem, quin & familiam totam mugiente, ferenteque è glaciali Mari, madentibus adhuc alis, ſtillantes tempeſtates, Germania ferè è ſuis ſedibus mota eſt, Hiſpaniaque haud modica formidine affecta. Scilicet.

Virg. I. Georg.

Armorum ſonitum toto Germania Cælo
Audijt, inſolitis tremuerunt montibus Alpes.

Primus ipſe anteſignamuſque Goſtaui Adolphi Sueciæ Regis (cuius filia Virgo Chriſtina hac vltima hæbdomada Octobris preſentis anni 1655. Romæ tranſitura, vt fieret Catholica, huc erit, ac ſollemni pompa recepta) ex vltimo Septentrione,

trione ſeminario illo barbararum nationum, quæ perniciem ſæpius Romanis Imperatoribus, & ferè humano generi attulerunt, acceſſus, cum innumerabili Gothorum, VVandalorum, Finnorum, Finmarchiorum, Finlandorum colluuie, Formidandus fuit. Audiuncti ſunt Pomeraniæ Dux, & Haſſiȩ Landgrauius, cum Saxone, & Brandeburgio Septemuiris. Francofurtum, Hanauia, Norimberga, Spira cum Argentorato, & alijs magni nominis Imperialibus vrbibus, adiectæ ſunt Suecici Regis bellicoſiſſimi, ac victorioſiſſimi potentiæ, partim vi victæ, partim fæderibus vinctæ. Hinc Cæſariano exercitu ſub magno Tylleo ſummo militum Ductore, toties victore, palmario prorſus viro ad Lipſiam profligato, non ſolum vſque ad Rhȩnum, ac Danubium, ſed vſque ad Rhæticas Alpes, huic Comitatui conterminas, cuius confinia & ipſa quoque ferri & ignis irruptiones ſenſerunt, & damna, hoſtiles incurſiones aperto itinere peruenerunt. Quamobrem Suecius veluti Alexander fulmina, quibus ferebatur, intorquens, eodem curſu gloriæ pugnator, victor, ac triumphator, ducentis ferè vrbibus Auſtriaco Imperio ereptis, Lindauum inter Alpium caſtra oppugnans, ipſi iugulo Italiæ, & Europæ cordi, gladium, qui tot laureas meſſuerat, intentauit.

Omne quod Oceanum fontesq; interiacet Iſtri
Vnius incurſus tremuit. Claud. de L.

Miratique ipſi ferè ſunt. Stat. lib. 3.

Sine cedæ ſubactus
Seruitio Boreas, exarmatiq; Triones
Tempore tam paruo.

Vti & hodie admirantur mortales omnes, hoc quoque modo Poloniæ Regnum à Goſtaui Nepote, cui præfata Chriſtina ſceptrum renunciauit, acquiſitum penè cernentes.

Fama interim multorum linguis loquens, omnia de more in maius augebat, ſed non adeò ſuperfluè, ſeu hiperbolicè, vt haud appropinquauerit veritati, ſatiſque nouum terrorem incuteret. Rebus ita ſe habentibus, quaſi eadem erat omnium

Politicorum ſententia nempè imperio Auſtriaco eius Soboli Germanæ, cuius interitus Hiſpanicæ quoque minatur finem, iminere exterminium. Ne caderet funditus cum Imperio Domus, quid aliud expectabatur, quam ſollenne, ac nunquam rerum Auſtriacarum articulis intermiſſum, è Cælo fauentiſſimi Numinis prodigium, miraculum, ac veluti Fati auxilium? Adfuit opportuniſſimum, nunquam Aſtris ſuorum Auſtriacorum, quæ maximè in Ferdinando ardebat, auitam Pietatem fallentibus. Quibus verò Principibus Cælum ſe magis impenderet exhauriretque largitione bonorum, quibus militaret victorioſus coniuratis etiam miraculis: quos auſpicatius inopinatis triumphis ſupra Politicorum coniectorum iudiciaria pſeudo-oracula, deſtinaret, quam illos, qui etiam claſſico ſilente Cæli hoſtibus æternum bellum indicere non deſiſtunt? Enimuerò magnis habitis per totam Germaniam delectibus militum, comparatoque ampliſſimo exercitu, cui triumphales illi Triumuiri Bauarus, VValleſteinius, Pappenheinius præerant, profligato prius Hornio, ingenti ad Bambergam ſtrage, & expulſo à tota Boæmia Saxone Septemuiro, iiſdem campis, quibus anno ſuperiore certatum fuerat, orbis terrarum, & Imperij fata feliciſſimo euentu committuntur.

Hoc modo erectum caput quod ſupra vires veterum Gothorum, VVandalorum, Hunnorum, Longobardorum auſus eſt eminentius videri, in immotam firmamque Catholica in fide ac pietate Auſtriæ ſtirpis conſtantiam impulit Rex Goſtauus, immemor, quod *Portæ Inferi non præualebunt aduerſus eam*, vſque dum Petræ Eccleſiæ, ſecundariò fundamentali, ea Religione, quà inhæſerunt Progenitores, inhæſerit. Heros *fortis impegit*, non *infortem*, ſed in fortiorem (vmbræ enim alarum Dei protegentis bellicus hominum ardor reſiſtere quis vnquam potuit) idcirco non *ambo pariter* ceciderunt, ſed impotentior. Quo cæſo, ac cruentato, Satanicę coniurationis ceruix ita ſimul fracta eſt, vt Suecici Aquilones Auſtriacis Aquilis cedere fuerint coacti, & concepta non Germaniæ tantum, ſed totius Europæ tyrannis, eo occiſo in ſemine eliſa remanſerit: priſ-

Matth. cap. 16.

Ann. 1632. 16. Nouemb.

priſcaq; Religio, quæ ruinam ſub Trionibus Orbi, & Vrbi minabatur, ſtante Ferdinandi Pietate, ac in ea totius familiæ Coloſſeo robore domitiſque monſtris omnibus, ſtetit. Per eoſdem dies etiam Fridericus Palatinus primus Germaniæ tranquillitatis, rerumq; Auſtriacarum perturbator, obiens, timeri deſijt, vndè ſua facies Germaniæ reddita fuit.

Euomita noui Attilæ, Dei flagellum ſicut vetus denominati, anima tam inquieta, ac terribili, regius ſanguis puluere comixtus infecit ſolum. Adhuc Tyllianæ cladis recenti ſanie perfuſa terra, & ferè dixerim non cruore magis, quam pudore erubeſcens, vehemens ille Gothicus turbo, Aquilonis alis biennalibus procellis Germaniam percurrens, tot fulminibus grauis, Aſtris cum Imperio potius quam cum violentia aduerſantibus, expirauit. Qua de re vbi hinc tubarum clangore inſonuit terra, omniaque bellica inſtrumenta, ac tormenta obſtrepuere per caſtra, Cæſarianam Auſtriacamque Victoriam vſque ad ſidera extollentia, illinc ſtatim Pluto repentinis ſonitibus, inſtar Tauri iraſcentis, mortalibus ſaggittis confoſſi, ab antris Tartari mugitus edidit horribiles. Hæc maximè eius cordis trſtitiæ completa prognoſtica longè amplius ei auxerunt dolorem, cum ad ſpectaculum illud, quo ad pedes coloſſeos Auſtriaci generis Septentrionalis Coloſſus, per quem ſui tot ſeculis mille vicibus artibuſque inhiati, & nondum obtenti triumphi trophæum erigire quamcitius credidit, iacebat exanimis, obliqua reuoluit lumina. Et cum iterum in ſemetipſum crudelior factus, amplas abiſſi ſpeluncas æterno igne nigreſcentes clamoribus impleret, ad eius tronitrua ex chaos ſui pectoris exeuntia; *Vocem dederunt nubes*, quin & cæleſtia Numina, & ſimul *Vox Domini confringentis cedros* audita eſt; ore Auſtriacæ Pietatis illud promens oraculum. *Qui ceciderit ſuper hunc lapidem* Auſtriacũ, *confringetur; ſuper quem verò lapidẽ* eius firmiſſimæ Religionis, Hæreſiſmum perenniter more Dauidico in fronte percutientis, *ceciderit, conteret eum*.

Mors Guſtaui Adolphi Regis.

Pſal. 76.

Pſal. 28.

Hinc ſæcula diſcant
Indomitum nihil eſſe Pio, tutumque nocenti.

Claud. de hon. conſ.

Dæ-

1. Reg. cap. 5. Dæmonis, indignatione pleni eiulatus, vbi *inuenerunt* non nullis ex ſuis *Dagon iacentem ſuper faciem ſuam in terra coram arca Domini*, cui Auſtria Fides concinnè æquiparatur; repertum eſt *caput* ſuperbiæ *Dagon & duæ palmæ manuum eius*, nimirum eius gemina fortitudo *abſciſſæ ſuper limen*, per quod ad domum mortis itur: vbi, inquam, Suecicus *Dagon truncus* myſticè *remanſerat in loco ſuo*, Satanicus fletus eius igneam bilem non ſolum, Ferdinando III. regnante, non temperauit, ſed magis inter carbones accendit. Teſtantur adhuc Rhenus, Danubius, Albis, Mœnus, Viſurgis, quæ flumina ſicut perpetuò vndarum ſonantium plauſu prodigia victoriarum Ferdinandi immurmurant, ita etiam Erebam indignationem profligatam reſonant. Teſtantur & munitiſſimæ Vrbes, Donavverda, Auguſta, Norlinga, Vormatia, Vberlinga, Friburgum, Norimberga, aliæque innumeræ, quas dum pugiles tot palmarum Imperatoris Piiſſimi Cæſaris manus expugnauerint, hucvſque & ſubmiſſas ei turritas frontes inclinant, & cũ eis Diabolicæ elationis inſultus Pietati Auſtriorũ Coloſſeæ velint nolint ſe in terrã deiectos oſtendunt. Verum inſcribet prima Ferdinandi gloriæ faſtos Ratiſbona fortiſſimè contra coniuratas totius Germaniæ vires defenſa cum exercitu ferè careret, ſed non pectoris, loricati vallo, conſtantiâ, Pietate exhibente robur. Sic penè ſine armis vicit, *cum fortis armatus* fide eſſet, *cuſtodiens atrium ſuum*, ac *in pace ea, quæ poſſidebat*, reſtituens. O quot dedecus impudentiſſimo Spiritui, cuius impudentiæ pondus ſcindens cæleſtia, infernalia, terræ gremium vſque ad centrum penetrans, in ictu oculi petijt, ſimul peperere, vbi victrix Ferdinandi Pietas Piaque Fortitudo ſeptemuirali ſolio Archiepiſcopum Principem Moguntiâ reſtituerint: Morauas, Bœmicas, VVirtembergicas, Sueuicas, Franconicas, VVeſtphalas ſubiugarint; & cum Hiſpanico tuæ Maieſtatis fratre germano Ferdinando aduerſus armatam hæreſim pugnauerint.

[Margin: Felices Ferdinandi III. in bellis euentus.]

[Margin: Ratisbonæ propugnatio.]

[Margin: Lucæ. c. 11.]

[Margin: Elector Maguntinus Cathedræ redditur.]

Vt placaret tandem purgatum monſtris terrarum orbem Germanus-Hercules, cum Hiſpano Theſeo ſocia arma coniunxit. Quis amplius geminatos angues, Colubrem capiti-

bus

bus pullulantem, Leones, Apros, Geryones, Centauros,aliaue monſtra, è faucib⁹ orci progredientia timeat, cum his Plutonici regni triumphatoribus ? Coniurauere vibratis ad vnum centrum fortiſſimæ Pietatis radijs lucidiſſima Auſtralis Cœli ſidera, altero alterius mutuis ſplendoribus in coniunctione, vim beneficæ lucis augente. Inimica Cœlo perduellis hæreſis ſenſit tandem duo fulmina belli Auſtriadas Ferdinandos, qui ferro nominis triumphali armati, ferentibus victricibus Aquilis aligeram prorſus miræ celeritatis victoriam, omnium ſæculorũ memoriam coronabunt. Inſiderat vni colli Nörlingano totius Germaniæ ſalus ; in illo cardine verſabatur, atque ex illo apice pendebat magna Imperij moles. Adhuc in Hornio, & VVeinmario Suecicarum reliquiarum veteranis Ductoribus ſpirabat Guſtauus, imò ſpirabat Satan. Quidquid, capite viſibili exercitus truncato, iam in penè deſperationem corruerat, nec dum Aquilonari turbine, vltimos conatus expromens, aduerſus Auſtrios planè reſederat. Adhuc Auſtriacum Dominum iugum detrectabat perfidia, mordebatque frænum furore brutali. Indignata Ferdinandorum Pietas ſub Ferdinando Pio tantum licere impietati, coacto in vnum Germanarum turmarum, Hiſpanicarum legionum, & Itali militis robore, inito prælio, cum magnam victoriam ſumma conſtantia, fortitudinis, prudentiæ laude, omnibus alijs numeratis certatim cumulaſſent Hiſpani, Germani, Itali, capto Hornio, VVeinmario fugato, Suecicíſque copijs partim cedentibus, partim cæſis, breuibuſque reliquijs ex tanto milite numeratis, Germaniam ignominia liberarunt, periculo Religionem, hoſte totum Orbem orthodoxum.

Norlingæ Victoria Ferdinandorum Auſtriacorum.

Reliquiæ exercitus Guſtaui Regis delentur.

Ita naufragum ferè Aquilone irruente Imperium, geminis Imperatoribus lucidis, & ſalutaribus Auſtriaci Cœli ſideribus ſeruatum eſt, oſtenſumque quid felicitatis ferat Auſtria Auſtriæ iuncta, & geminatum Ferdinandorum Auſtriadum nomen. Nec dies fefellit ſanctitatem, ſanctitatemque Victoriæ, quam pollicebatur S. Victori ſacer, ſanctiſſimâ deindè, ac fauſtiſſimmâ relatâ Victoriâ. Adeò feliciter ſemper pugnant,

1639. 8. id. Sept.

gnant, qui Deum Ducem habent, & cælites commilitones. Aquilonares illi Boreæ filij, non Zethes & Calais, ſed Hornius, & VVeinmarius Herculeâ tantum manu vinci debebant, & Catholicæ Pietatis Heroes vbi Auerna Impietas ita neruosè duplici pertinacia, animi per errores, & corpore per arma reſiſtebat, non homines hæc Victoria poſcebat. Iam citra fabulam non Iouis, ſed Germanici Cæſaris Ferdinandi II. Pij, tuæquæ Monarchichæ, ac maximæ Maieſtatis iuſſu, geminæ ſimul iunctæ Aquilæ, poſt emenſum victorijs orbem, non in Parnaſſi, ſed Nörlingæ colle conſedère fortunatiſſimis auſpicijs, vbique tamen lauro, victoriarum honore, ſupra omnem bicipitis iugi lauretum vireſcente. Tantum ſub Imperatorijs, & Regijs, Auſtriacis ſuis auſpicijs benigniſſimum Pietatis Horoſcopum reverenter inſpicientibus, invictiſſimi Ferdinandi potuerunt, non huius tantùm prælij ſpectatores, ſed auctores, bellatores, pugnæ apices, & victoriæ. Aſſurget Norlinganus Collis Capitolino ſublimior: non minor hic ex commemorata victoria, quam ille ex Romanis triumphis. Attollet læto murmure ſpectator Victoriæ Rhenus ſupra Tiberis gloriam, laureatum toties victorijs Auſtriacis caput, & adhuc admirabundus prædicabit ſub Ferdinandis Auſtriacis victoris exercitus Imperatoribus, conſtanter ab Hiſpanis expectatos fractoſque: audacter à Germanis occupatos, fuſoſque, prudentes ab Italis, & fortiter repreſſos, fugatoſque, totamque eorum armatam, victricemque Pietatem evoluet, quam ſtupebunt poſteri, ſæcula omnia celebrabunt, ampliſſimam dicent, poſtquam Germania imperat Occidenti, & clariſſimum cum Sole Ferdinandæum nomen feret.

Pietas felix Auſtriæ ſobolis Horoſcopus.

Cumulatiſſima felicitas aliam peperit, nec minoris Satanæ deſpectus, qua Alberti Fridlandij perfidiâ corruente, Germania, quam ruinoſa defectio ex ſuis ferè ſedibus convulſerat poſt fædatum Suecico ſanguine Rhenum manu victrice Pius Cæſar firmata ſtetit, ſtabitque cum ſua ſtirpe quouſque

Fridlandij perfidia detecta, & punita.

Altum

Altum manebit Auſtriæ gentis decus
Cum Sole & Aſtris, cumq; luce Romana. Mart in epig. Flauię.

Auſter florum alioquin parens, & veris arbiter, Imbricitor tamen eſt aliquando, & fulminator. Imperioſior in VValenſteinio imperandi libido in ſummam ignominiam deiecit, & ſolitario ſceleri vindictam attulit theatralem. Frequentes laureæ dementarunt ſuperbum victorem: diadema merebatur, non vt coronaret, ſed vt ligaret malum ſanum caput, tam enormi actũ ambitionis vertigine. Ambijt faſces, ſecurim habuit, neque enim ſine ſecuri faſces ſunt, & aliquando verſa acie regnatorem feriunt. Purpura etiam addita eſt, ſed quam ſuo ſanguine accenderet. Apud Principes gratioſi veluti funambuli in arcto ſemper verſantur, nec niſi cum extremo exitio cadunt. Facile eſt ad ſublimiora pennis non ſuis volantes, niſi medium virtutis & gratiæ tuti teneant, ex Dædalis Icaros fieri, ſi præſertim Deorum more, per machinas ſe ſe attollant, non gradiantur vt homines. Iſti rerum potentes in Principum aulis curſum, recurſumque diutinum etiam ſperare poſſunt: Solſtitium felicitatis non niſi in paucis punctis inuenient. Magna ſcelera, quæ furias ab Orco cum facibus incendiarijs excitant, ſimul Deum ab alto ad fulmina prouocant. In apparatu flagitij facinus atrox Fridlandij orbis terrarum deteſtatus eſt, vindictam cum plauſu excepit, gratulatuſque eſt imperio, cauſæ Auſtriacæ cum tot populorum incolumitate coniunctæ felicitatem, expiatã vnius victimæ ſanguine multorum cæde. VValleſteinij violentus in felixq; interitus.

Tot modis tui Generis in ſuis membris, per grandem Coloſſum componẽtibus, probata conſtantia, quæ innumera Diaboli machinamenta, in eam vehementiſſimo robore impulſa, mille partibus rupta fractaq; retrocedere coegit, poſtremò laceſſitum hoſtis pectus, odiumque ad alias nocendi artes, & quidem in hac re ſatis aptas & longè, vt reor, prædictarũ formidoloſas convertit. Tales profectò ſunt Populorum tumultus, ſeditioſorum ſubditorum licentiæ, Domeſticorumque proditiones. In ſimilibus enim exempla tam vetera, quam etiam noua illos vndiq; peperere ſæpenumerò progreſſus, quibus ſine mul-

to labore, ſine mora Imperia, Progenieſq; funditus euerſa ſunt. Plebs quanto humilior cum obedit, tanto ſuperbè inſolenterq; tumultuans in Dominos domosq; potentior, ac eis nociuior. Effrenata Catalanorũ licẽtia, Siculus furor, Neapolitana phreneſis, Luſitanorum tyrannis recenſiores Diaboli impetus fuere, & in tuam Monarchiam, domumq; valde ſatis terribiles, exitialeſq;. Pijſſimo Principi, ac Patruo tuo Ferdinando Cæſari auſa eſt Auſtria ipſa, quam veteres chronographi Germaniæ cor
1628. appellant, neoterici verò caput ab Auſtriaca familia imperante, bellum plebeium mouere, centuritatis ipſis agrorum cultoribus, auſa eſt. Et quamuis Auguſtus Heros in quamplurimos Principum exercitus magnanimiter diſcrimina ſubiuiſſet, regiaſq; victorias nactus eſſet: attamen ſicut hæc ruſticana coniuratio non vacabat periculo (quidquid enim erratur à capite inſania eſt, & lethale vulnus quidquid peccatur in corde) ita prælium iſtud, quò ratione militum infimum, eò ſine militari diſciplina elatum atque à magnis Principibus in maximo timore habitum, Imperatoriæ fortitudini, vt citò placaretur, viſum eſt dignum, eiuſq; gloriæ, cum victor de eo tantus Cæſar extiterit. Hinc ſtatim Ferdinandus ſuis triumphator occurrit, qui triumphator prædicabatur etiam apud externos. Iuſſa eſt Auſtria tota Auſtriacas faſces venerari, & bellum hoc paganum maiori felicitate quia ſumma celeritate, quam ſeruile Romanum ſopitum eſt.

At prædictorum Regnorum inſuetæ comotiones longè amplius quantitate maiores, & qualitate pertimeſcendæ, Satanicis ſtudijs, quibus propterea magna in tuam Domum excidia breui coniectabantur, nimis ſecundè, ꝑfectò arridebant. Quia
Iſaiæ cap. 59. tamen *non eſt abbreuiata manus Domini, vt ſaluare nequeat* Auſtriacam progeniem, quæ dexteram ſiniſtramque tam longam habet ad diuinam Fidem ac Pietatem ſaluandam: *neque aggrauata auris eius vt non exaudiat* eam, cuius aures nullum pondus premit, ne Catholicam proclamantem Religionẽ tyrannicè depreſſam audiat, amplectatur, ſubueniat, ideo Dei miſerentis fuit, hęc tam proxima ruinæ diſcrimina præter omnium ferè expectationem

nem in Inferni tartara, vnde exierant, demergere, ac tuę Monarchicę Pietati inſultantia Regna reſtituere, ſine qua, vt toties experimento viſum eſt, tibi ſubiecti impietatem ſtatim & faciliter amplectuntur. Iam vix pacatis Siculis, ac noſtris Neapolitanis, Gallicæ ſeditiones ortæ ſunt, & Arcus doloſus in ipſum conuerſus eſt ſaggittarium. Iam Regno Cataloniæ totius Hiſpaniæ propugnaculo ſubiugato, ac multorum perduellione aliorumque perfidia domita, praxis ipſa illis populis oſtendit, quod non Auſtriaci Principes, quorũ *iugum ſuaue eſt, & onus leue, imponunt onera grauia & importabilia ſuper humeros hominum*, ſibi naturaliter ſubjectorum, ſed alij, qui in alienam meſſem falcem mittunt, & quidquid iniuſtè acquirunt, ſine iuſtitia gubernant, relaxata viuendi licentia, ac conſcientiæ libertate, aſſuetis ſub Auſtriaco pioq; regimine intollerabilibus, miſerrimè tractant. Matt. c. 11. & 23.

Accedente Gallorum claſſe, terreno freto circumducta primò ſub Principis Sabaudię Thomæ auctoritate, ac deindè ſub Duce de Guiſa, tuæ Maieſtatis aſpernente miſerationem, ad Parthenopęa littora, *Spiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſuæ oſtentationis euidentiam, ita vt omnes qui auſi fuerant parere eis, ruentes Dei virtute, in diſſolutionem, & formidinem conuerterentur.* 2. Machab. cap. 3.

Nam illo ductore *reuerſa eſt in locum ſuum* cum magna ignominia poſt multorum internecionem, aliorumq; capturam ac Neapolitanorũ fides ſtabiliorem ſe reddidit: Hoc autem rectore à tẽpeſtate, & à ventis ꝓfligata, colliſa, ac penè conſumpta eſt. Luſitanorum pertinacia in armis Gallicæ oſtinationis, aduerſus Belgium debacchantis, nõ amplius confidat, dum tot exempla ad paternos ſui veri Regis amplexus recurrere, ſubtracta tyrannidi, nimis potenter ſuadeant. Intueatur Inſubriam, vbi iam è Ticino, cuius robur Franciſcus Galliarum Rex vict⁹, captuſque cum parua eius penè conſumpti exercitus, quæ remanſerat, manu, antea expertus fuerat, preſidiarius miles obſidione defaticatus, extremam pertimeſcens cædem, nondum tranſacto menſe caſtra amouit: Iam memor tam ſub comemorato Principe Thoma, quam ſub Duce Mutinenſi cladis preteritæ ad Tortonæ, & Cremonæ menia paſſæ. Ac ſimul expe-

rientia credat, quoties Gallorum bella proſperos euentus in alijs partibus per fas aut nefas habuere, toties ſtatim in ſtatu Mediolanenſi mutare faciẽ inceperunt, ac deindè alibi à priſtino gradu declinare.

Isaiæ 52. Lucæ 2. Conſiſtat Auſtria Pietas in ſuperſtitibus filijs quemadmodum in Progenitoribus immota conſtitit, *Et videbit omnis caro ſalutare Dei noſtri*, atq; inſuetum erga eius Cõſtantiã, perpetuò, ipſomet adiuuante, duraturam, patrocinium, quotieſcumq; vrgebit neceſſitas. Audientque Politici omnes, Macchiauellicæ ſcolæ diſcipuli Numinis vocem, hoc modo ipſos, infauſta prognoſtica neſcio quo animo ductos de tam Pia tam Catholica Domo fabricantes, alloquentem, redarguentemque, *Non ſunt viæ meæ viæ veſtræ, neç cogitationes meæ cogitationes veſtræ*. Diceturque à veræ Eccleſiæ, verequæ Pietatis cultoribus, Auſtriacam ſtirpem ſincerioribus oculis inſpicientibus, tenebrarum Principi, vnde tot perſecutiones originantur, *Noli autem putare Genus noſtrum*, quod nunquam in rebus fidei, ac in zelo Eccleſiæ Romanæ tuendæ deliquit, *à Deo eſſe derelictum*. Si enim, vt ſcis, *dixit dominus Salomoni* vindice iracundia motus, *quod auerſa eſſet mens eius* ab eo, (adamauerat enim *mulieres alienigenas multas*) *quia habuiſti hoc apud te, & non cuſtodiſti pactum meum, & precepta mea, quæ mandaui tibi, diſrumpens ſcindam regnum tuum, & dabo illud ſeruo tuo.* Statimque ſubtexuit, *Verumtamen in diebus tuis non faciam propter Dauid patrem tuum:* Si, inquam, in ſucceſſore filio, parenti tam degenere, tot impudicijs ac Ethnicorum ſuperſtitionibus per idolatriam, pro qua Deos innumeros, meretricibus ita imperantibus, erexerat, implicato, paterna Pietas plurimi à Deo efficiebatur in Regni, ac generis ſalute: quanto magis eodem modo *miſericors & miſerator Dominus*, qui *eſcam* tam magnam Patrimonij mediis coniugiorum Sacramentis *dedit* Auſtriacis Principibus, *timentibus ſe*, ſemetipſum beneficium oſtendet cum horum gnatis, qui nunquam ſimilia ſomniauere, imò neque ea, quæ per errores aliquot auitæ Pietati, ac Religioni aduerſarentur?

2. Machab. cap. 7.

lib. 3. Reg. cap. 11.

Pſal. 110.

In ſtirpium, ac regiminum Regnorumque ingentibus vaſtisq;

vaſtiſque Coloſſis radicitus euertendis, vbi hæredes degeneres pia ac religioſa Proauorum exempla deformi inceſſu reliquere, ſi diuinis literis, ſacriſque hiſtorijs humaniſque monumentis fides præſtetur, ſæpè quidem Cœleſtis vindictæ videtur opus. Ad cuius nutum haud raró ſufficit, vt *paruus lapis è monte* ſuæ potentiæ ſcindatur, & illorum plantas percutiat, quemadmodũ accidit altiſſimæ Babilonici tyranni ſtatuæ. *Ludit* Dei ſapientia *in orbe terrarum*, cõplacetq; multoties, vt Principes, genitoribus degeneres, ſibiq; pietate ac virtutibus non ita ſubiecti, cũ Mundi pila in manibus ludant: adeo tamen, vt dum, hilaritate affecti, ludũ, ſeu ludi victoriã tuto habere crediderint, ꝓ ioco ipſe habeat, vt erratum comittant (Italicè fallo) ac ꝓpterea injuriosè perdant. Atque in hoc rem quidem facillimam aggreditur, *Adducit enim conſilium in ſtultum finem, & iudices in ſtuporem, & baltheum Regum diſſoluit, & præcingit fune renes eorum*. Domitianus ille, vti natura ſæuus, ita ingenio ferox, & vafer per omnia patri, ac fratri diſſimilis, imò Caligulæ, & Neroni ſimilior, paululum antequam moreretur, hanc ſomniauit veritatem. Dum enim quieſceret ſopore nimio, Mineruam Numen ſuum tutelare ſe videre exiſtimabat; quæ cum eb eo profiſciſcendi omnimodam licentiam peteret, & animo nunquã iterum ad ipſum redeundi, eam retinere conabatur; ipſa verò ſe excuſans remanere apud eum ſe amplius non poſſe, ſtatim aufugit, dixitq;, *ſe vltra eum tueri non poſſe, quod exarmata eſſet à Ioue*. Ita eſt: Deus iudicium, quod bonis parentibus tribuit, filijs degeneribus aufert; exarmatq; eos, exanimat. Sic Salomon quantum politicæ ſciebat, dediſcere viſus eſt. Materiem parauit perduellionibus, quæ deindè exterarum Religionum introductione ſunt ſecutæ. In zelotypiam incidit, Ieroboami opera greſſuſque circumſpiciens. Eidem aduerſari ſe declarauit, illaque caruit prouidentia, quæ requirebatur, vt ab eo ſecurus eſſet, antequã ille in Ægyptum confugeret. Roboanum filium educando, inſipienter ſe quidẽ geſſit, tradidit enim illũ nõ equitum conuentui, auctoritate, & experientia præditorum, vt ab eis conſilium caperet, ſed iuuenum tantùm, plurima audacia, & pauca

Dan. c. 2.

Prov. cap. 8.

Iob. cap. 12.

Ex Suet. in Domitiano.

Ex lib. Regũ.

pauca ſapientia callentium: qui ſtatim, prima iminente opportunitate, ſupra ſaltus eum poſuere, ac paulò poſt in precipitum. Princeps cæteris ditior, qui Palæſtinæ dominabantur, poſtremò ita prodigè, & vt loquuntur Itali (alla peggio) 24 milionum redditus annuales proiecit, vt in poſterum eſorbitantibus exactionibus, tanquam carnificũ gladijs, ſubſtantijs ſubditorum, qui armatis precibus, vt ab eis liberarentur, ſucceſſorem poſtea rogauerunt, non lanam tondere, ſed pellem omninò trahere, coactus fuerit. Et quidem iuſtum eſt, vt omni humana prudentia à Deo Hæres ſuperſtes expolietur, qui prudentum genitorum exempla ſequi deſerit. Imò iuſtum eſt, vt in rebus ipſis ſapientiæ ac fortitudinis exitus infelices experiatur, vt dicat ille. *Vbi Diuina Prudentia non commilitat conſilijs actionibusq; hominum, tunc neque vir conſultus, conſultus, nec fortis, fortis, ſed etiam ſapientiſſima conſilia inſipienter deſinunt, & generoſa maximè, & fortia facta turpem, & infamen exitum conſequuntur.*

Niceph. lib. 7. Hiſtor.

Claudam priorem huius partis diuiſionem, ſed minimè antequam arcanum quodam Maieſtati tuæ aperirem, è diuinis literis perbellè exceptum, & ſimilitudine haud certè contemnenda accomodatum. Puto, eodem ferè modo Deum Satanę, qui *tanquam Leo rugiens circuit*, perambulatque Mundum *querens quem deuoret*, locutum eſſe de Pietatis ac Religionis Catholicæ excellentia, in Domo tua Auſtriaca medijs matrimonijs generatione propagata, multorum Regnorum, ac noui Orbis poſſeſſione fulcita (Munus veræ cæleſte, nulli quantumuis illuſtri omnium Æuorum Proſapiæ, vt tempora oſtendunt, conceſſum) quò de vitę Iobi præſtantia locutus eſt. Vocans enim eum, hęc ipſi more humano, oreque, miſterijs pleno, tuam quoque ſtirpem forſitan mente voluendo, obiecit. *Nunquid conſideraſti ſeruum meum Iob*, & in eo Auſtriacum Genus, nomini Iobi interpetrationi valdè conforme, cum ſit *dolens, gemens, vlulans* ſuper crimina, & ſcelera, quæ *Pupillam oculi mei* tangunt, æcumenicam Fidem, Romanamque Eccleſiam ſponſam meam dilectiſſimam, ac eius Paſtorem, vicem meam gerentem perſequendo? *Patiens* magno cum diſcrimine ſui eſſe

Iob. 1.

Interpretatio nominis Iob.

illorum

illorum hoſtilitatem, qui à Babilonicæ Meretricis, ſuper ſeptem capitum grandem monſtroſamq́; Beſtiam ſedentis, calice inebriati, Clericorum, Monachorumq́; ſanguine, & maximè eorum capitis tanquam voraces Lupi inebriari deſiderant? *Quod non ſit ei ſimile in terra, Simplex* in candore Honeſtatis, *Rectum* in rebus Pietatis, ac *Timens Deum* in Religionis obſeruantia?

Puto etiam, Satan ſciſcitanti Deo pariter reſpondiſſe. *Nunquid* hic myſticus Iob *fruſtra timet Deum? Nonne tu vallaſti eum, ac Domum eius, vniuerſamque ſubſtantiam per circuitum. Operibus manuum eius benedixiſti, & poſſeſſio eius creuit in terra? Sed extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ poſſidet, niſi in Faciem benedixerit tibi. Cui Dominus: Ecce vniuerſa quæ habet in manu tua ſunt, ecce in manu tua eſt, veruntamen animam eius*, quæ Pietas eſt, eſt Fides Catholica, vnde viuit, reſpirat, & per quam durat, *ſerua.* Hâc enim anima ſeruata, licet in eum, veluti in Iobum, *qui erat vir magnus inter omnes Orientales*, Sabæorum irruptiones, vt omnia ab eo auferrent, filioſque gladio percuterent, ac ignem de Cælo cadentem, Chaldæorum turmas, ventumque vehementem, è regione deſerti ſolutum, ſuſcites, imò & omne tuum robur, tuorumque, ac totius Mundi vim, Idolatras, Ethnicos, Barbaros, Turcas, Mauros, Schiſmata, Hæreſes, Perduellionum furorem, vtriuſque hominis aduerſa, ærumnas, quilibet eius Princeps inter ipſa meſtitiæ ſigna, incredibili patientia munitus, in Dei laudes prorumperet: ſemper firmus, etſi in ſterquilino poſitus, ſemper in fide inconcuſſus. Sicuti per plura ſæcula variè experimentū ꝓbauit, ꝓbatq; adhuc. Quæ omnia cum vera ſint, verè etiā peculiare miraculum eſt Domus Auſtriacæ, vt in quacunq; rerum varietate, ac fortuna ſemper eius alumni bene iudicent, ſentiantque verbis, & operibus de ſponſa Chriſti Eccleſia, de Romano Pontifice, de Catholicorum cætu, de Eccleſiaſticorum Hierarchia, & de eorum diuitijs, ac prouentibus, quorum haud modicos ipſimet pia liberalitate adminiſtrarunt.

Myſtica obſeruatio.

Cap. 1.

Cap. 1.

Quid dignius in Domo Auſtriaca.

In hoc non me fallunt tempora, quæ hic enarrare ſuper

vacaneum omninò foret, non facinora innumera, ex ſemet toti Mundo patentia, non teſtimonia, omni exceptione conſpicua. Quid ſenſerit poſtremò (vt alia quamplurima relinquã) felicis recordationis Innocentius X. ſumæ Veritatis pro Dei filio, qui ipſa veritas eſt, Iudex, de huius Domus in rebus Religionis incremento, medijs matrimonijs, ac de horum prolibus, iam tetigi in Appendice ad Chronologiam in calce 1. Gentilitij fol. 286 Repetam tamen hoc etiam in loco, vbi fortaſſis erit magis ad propoſitum. Ibi literis ſuis ſumus Pontifex Auguſtum quemcunq; thalamum *Domus Auſtriacæ, in qua progigni ſolent propugnatores Fidei, & domitores impietatis, teſtatur.* Itaq; ex quo Domus Auſtriaca originem habuit, ſolita fuit hos partus pro Eccleſiæ vtilitate, incolumitate, incremento, ac felicitate edere etiam tunc quando damna multa, diſcrimina, detrimenta, ac infortunia actu paſſa eſt. Addo & aliud teſtimonium, quod ex proprio Maieſtatis tuæ calamo, Breui Apoſtolico Papæ Alexandri VII. viuentis, etiam ab eodem propria manu conſignato, reſponſiuo, exiuit. Dabo & illo eodem idiomate, in quo ſcriptum fuit. Darem Latinè, ſi Latinitatis filia, vt eſt Hiſpanica lingua in ſcriptionis grauitate, Laconicæ phraſis poſeſſione, ſententiarum vi, verborum Maieſtate, ac peregrinorum, viuaciumq; conceptuum raritate matrem ipſam non vinceret.

In literis ſuis ad ſer. Annam Mediceam prægnantem. Vide Genti. lit. 1. loco citato.

COPIA DE CARTA DE SV MAGESTAD de mano propria para sù Santidad en Madrid à 11 de Iunio 1655.

MVy ſanto Padre el Patriarca de Ieruſalem me hà entregado el Breue de mano propria de V. Beat. en que ſe diña departiciparme de ſu Exaltacion al Pontificado, cuia noticia me hauia anticipado algunos dias antes el Ducque de Teranoba mi Embaxador con perſona expreſſa per la via de Francia. Seria dificultoſo el pretender explicar à V. B. con ningunas palabras el ſingolar goço con que reciui la nueba del particular auxilio con que Dios ha querido fauoreçer

ſu Igle-

ſu Igleſia proueyendola de vna Caueza dotada de todas aquellas heroicas virtudes, y altas calidades, quales ſe requerian para el gouierno y reparo dela afligida Chriſt.[d] en las conyunturas preſentes. He viſto con gran conſuelo mio el ardente zelo que V. Sant.[d] mueſtra de promouer la Paz en quanto pudiere depender del ſupremo grado y poder en que Dios ha conſtituido à V. B. en eſte ſanto intento, y en los medios para llegar ala execution del no me toca diſcurrìr à mi, ſi no ſolo venir, y reſiñar (como lo hago) todo mi coraçon, y mis intereſſes en el de V. Sant. paraque mediante ſu Paternal Amor y direçion, ſe pueda llegar à eſte fin tan ſuſpirado de todo el Orbe Chriſtiano, y deſeado, y procurado de mi en todas ocaſiones con tanto mas viue afecto, quãto me hallo per la gracia de Dios poſſeedor de vnos Reynos, donde ſiempre ſe ha fundado ſu principal eſtablecim.[to] y conſeruaçion el derecho, que da la razon, y la Iuſtiçia, y en los auxilios que ſe han deſeado merecer à Dios, empleando las fuercas dellos en defenſa dela Religion y ſu Igleſia, fuera el vltimo colmo de felicidad para mi en eſte gran bien, que Dios ha concedido à toda la Chriſt.[d] el poder haçer perſonal.[te] eſte humilde obſequio ante la preſencia de V. B. però no permetiendome eſta interior ſatisfacion el eſtado general de las coſas, ni el particolar deſtos Reynos cõvatidos de tantas guerras y vſurpaçiones iniuſtas, à cuia defenſa y aſſiſtentia me llama la preciſa obligaçion del real Miniſterio, en que Dios me ha pueſto, mientras embio ſujetto (que quedo deſpachando) à dar à V. Sant. la Ouediençia en mi nombre, y de todos mis Regnos pongo deſde luego à los ſantos pies de V. B. per medio deſta Carta, que darà à V. Sant.[d] el Duque de Teranoba mi Embaxador, mi Perſona, mi ſangre, la de mis hijos, mis Dominios, y quantas fuercas pueden depender dello, paraque V. B. diſponga de todo como mas iuzgare conuenir ala defenſa y maior gloria de noſtra ſagrada Relig.[on] y exaltaçion de eſſa Sãta Sede, quedo rogando à noſtro Señor proſpere el feliz Pontificado de V. B. y ſe dinne de oir beniñamente los humildes ruegos de tãtos fieles, conçediendo à V. B. muy larga vida, parabien vniuerſal

E 2 de ſu

de ſu ſanta Igleſia, y conſuelo particular mio, que me profeſo el mas Verdadero y ouediente hijo de V. Sant. à cuyas pies me bueluo à poner, ſuplicando à V. B. ſi ſirua de concederme ſu ſanta Vendiçion, &c.

Hi ſunt Maieſtatis tuæ viſcerum ſenſus, pedibus Chriſti Vicarij genuflexæ, vbi adhuc Satanicus furor, impiorum pacem nutriens, fouenſque, piorum verò deſtruens, in Domus tuæ conſtantiam debaccatur: & hi etiam ſemper in ſimilibus tuorum Progenitorum fuere. Idcircò meritò vnuſquiſque Auſtriæ Princeps, dum aduerſarius magis vrget, dicere

Pſal. 117. poteſt. *Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos*

In epiſt. *meos,* aiente Caſſiodoro. *Quos ſuperna protegunt, felices aduerſarios habere non poſſunt.*

II. DIVI-

II. DIVISIO.

IN QVA REGI CATHOLICO POSITIO SVI GENERIS COLOSSI EX SACRA Scriptura rationibus probatur, eiuſdem arcana enucleantur, ac demum Matrimoniorum Cumulus ſub breui Catalogo proponitur.

SI Maieſtas tua ſub aliquo genuino ſchemate, ac Coloſſæo ſimulacro genus ſuum efformare voluerit, ne, quæſo, ad humana profanaque archetypa, ſed potius ad ſacra Diuinaq; recurſum habeat. Non te rapiat, ò Rex, Catholici cognomento digniſſime, Plinij hiſtoriam de Labyrintho Ægyptiano, Lib. 37. cap. 5. Lib. 5. cap. 9. vbi inter alia memorabilia, teſte eodem, non ſolum inerant columnæ, porphyritę lapide, Deorum ſimulacra, Regum ſtatuę, monſtroſę effigies, verum etiam Coloſſus Serapidis Smaragdo nouem cubitorum. Quamuis enim multis de cauſis & propter id, quod tam rarum opus ſignificabat, & propter eius magnitudinem, inuentu difficilem, & propter materiei pretioſitatem pulcherrimæ comparationes, tuo Generi debitæ, ab eo educi poſſint: Coloſſus Serapidis ex Smaraldo. Nihilominus vbi feraciſſimum ſacræ Scripturæ penus, quæ in rebus magnorum Principum multa eſt, meliora ſymbola, cæleſtibus ſacramentis fæcunda, exhibebit, vanitas ꝑfectò, ethnicam ſuperſtitionem ſapiens, eſſet, aliundè & inter profana exempla ea perquirere.

Præſentem, quem Maieſtati tuæ reuerenter exhibeo, cuique ipſe nonnulla ad maiorem addidi intellectum, ex enigmatibus Apocalypſæis, ſub monſtroſis formis diuinitùs exuli Euāgeliſtę expreſſis, deprompſi. Illa ſexti Angeli effigies, ſeu corporis forma, ab Apoſtolo in Pathmos inſula viſa, adeò in ſua mem-

membrorum compage, vnicuique naturali mixturæ aduerſantium, inſuetam ſe præbuit, vt crediderim, omnia Africæ climata, quinimò & totius Mundi quid ſimile ab orbe condito vſq; ad noſtra adhuc tempora minimè edidiſſe, neq; in poſterum, tota mortalitate durante, editura, nec aliquis inſignis fabulator eam ſomniare potuiſſet; immò nec ſomnia ipſa, quamuis infinitorum portentorum ſint architecta, efformare ſciuiſſent. Quippe qui fortis erat, & amictus nube, Iridemque in capite geſtabat, & habebat in manu ſua librum apertum. Eius coruſcans vultus ſolem exprimebat, flammeis radijs circumdatum. In parte autem inferna pedes eius tamquam columnæ ignis videbãtur, quorum dexter ſuper mare plantas firmabat, ſiniſter verò ſuper terram. Eius clamor magnam profectò vocem quemadmodum vt Leo rugit exprimebat. Et cum clamaſſet, locuta ſunt ſeptem tonitrua voces ſuas, ſtatimque Ioannes audiuit vocem de Cœlo, dicentem ſibi, vt ſignaret tantum quę locuta ſunt ſeptem tonitrua, & non vt ſcriberet. Poſtquam verò idem Angelus leuauit manum ſuam ad Cælum, & iurauit per viuentem in ſęcula ſæculorum, &c. iterum vox cæleſtis audita eſt, ad cuius iuſſum citò abijt Ioannes ad Angelum, vt daret ſibi librum. Quem cum accepiſſet, eum, ita eodem Angelo præcipiente, deuorauit, factum in ore eius tanquam mel dulce, ſed intus in ventre amariſſimum. Coloſſum hunc monſtroſum, & nimis inſuetum, ab Intelligentia incorporea corporaliter humanis oculis præſentatum, cum omnibus ſuis circumſtantijs, ſignificaſſe Iuſtinum Cæſarem ſeniorem, tanquam nouum, ac terrenum Angelum à Deo miſſum, ad fortiter abolendam ab Eccleſia tyrannidem, & ad fidem orthodoxam contra Arianos, quo Anaſtaſius predeceſſor, illorum ſectator protexerat, auxerat, antiquæ gloſſæ oſtendunt; Et ipſe in declaratione Froniſpicij Gentilitij. 1. aperui. Nunquid quod ſacri codicis interpretes vni Imperatori accom̃odarunt propter rationes ibidẽ ab eis paraphraſticè allatas, minimè ego accommodare potero Generi Auſtriaco, quatuordecim Romanorum Regibus fæcundi, preter tot alios Principes, Archiduces, Reges, & Monarchas,

Ap. cap. 10.

Sunt verba ſacri texus.

Pulchra allegoria.

Pag. 7.

chas, quorum Pietatis, ac Religionis Zelus, potentia, robur, in omnibus pari feruore magnum, Iuſtini facinora longe antecellit?

Quas Eccleſiæ quintus Angelus enigmaticè Ioanni deſcripſerat ærumnas, eaſdem ipſe, quibus variæ Potentum ſoboles Chriſtianã libertatẽ, Oecumenicã credulitatẽ, Romanã ſedem, Pietatem, Religionem, Eccleſiaſticã immunitatem & Imperiũ totum vexauerant, vel in futurum vexare debebant, intelligo. Vbi crudeliores perſecutiones Orbi, & Vrbi in fidei Chriſtianæ perniciem annunciabantur, nonne congruum fuit, vt confeſtim coloſſæa Auſtriæ ſobolis Moles ꝑ totius Eccleſiæ conſolatione, illis conſtanter oppoſita, ſub cõmemorata effigie admirandũ in modum appareret? Afferam pro clariori huius rei cognitione paraphraſim noſtri Nicolai Lyrani, ac deindè argumentum, maiori vi de Auſtriaco genere, quam quæ de Iuſtino Seniore dicẽda erant, concludens. Inquit ergo felix Poſtillator. Poſtquam deſcripta eſt Eccleſiæ multiplex tribulatio antecedenti capite, hic conſequenter deſcribitur eius initialis conſolatio. Et primò ponit actus conſolationis, ſecundò fructus deuotionis in capite ſequenti. Et quidem quantum ad primum ipſa ſacri textus profunda ac myſterioſa varietas, quæ ab iterata voce, auribus Euangeliſtæ reſonante, incipit, cogit Lyranum, vt in vno, & eodem oſtento non ſolum Iuſtinus, verum etiam Iuſtinianus eius Nepos interpretretur. Itaque, aduertit, conſolatio prædicta, quæ ab vno Cæſare incepit, deindè ab alio continuationẽ tantũ accepit, non autem conſumationem. Nam Iuſtinus ſenior poſt Anaſtaſium Hæreticum pro amore Religionis Chriſtianæ feruens, voluit in partibus Orientis Eccleſias Arrianorũ eis auferre, & per Epiſcopos Catholicos conſecrari. Sed non perfecit, impeditus precibus Ioannis Papæ, ne occaſione huius omnes Chriſtiani de Italia occiderentur gladio per Theodoricum Regem Arrianum, qui tamen poſtea interfecit eundem Pontificem. Iuſtinianus tamen in principio Regni ſui fuit verè & perfectè Catholicus, non autem in fine. Quod myſticè in libro, è manu Angeli accepto, in quo eius codex, plurimum Eccleſiæ

Cap. 9.

Nicol. de Lyra in cap. 10. Apud Gloſſam.

Sunt verba Gloſſæ.

Eccleſiæ fauorabilis ſignificabatur, nunc mellis dulcedinem, nunc verò fellis amaritudinem comedentibus prębente, explicatum eſt. Si enim Iuſtiniani vitæ & doctrinæ primordia dulcia fuere Mundo Orthodoxo, extrema poſtmodum facta ſunt amara.

Hanc de Iuſtiniano Cęſare explicationem nonnulli recenſiores multa cum ratione tanquam à veritate omnino alienã reſpuunt, & inpugnant. Inquiunt enim, fabulas credi faciliter, vbi temporis duratio eis auctoritatem præbuerit, ac paſſim multorum fides in hiſtoricas veritates eas traſmutarit. Quemadmodum qui in Iuſtiniano allucinati ſunt, eum ſcilicet imodica ignorantia affectum, adeo vt neque legere, neque ſcribere didecerit, palam libris oſtendendo (decepti à nominis ſimilitudine, Iuſtini dumtaxat petrui ſui indoctiſſimi, cum alij, inter quos Caſſiodorus, qui illum poterat in Italia videre, vbi Imperator, iuuentute floreſcens venit, doctum Principem ac ſapientem prædicent: Ita quoque in id labi potuerunt, quod de eius moribus teſtati ſunt, maledictam Procopij hiſtoriam ab Euagrio, & alijs traditam amplectentes.

Vide Nicol. Caus in 1. parte aulæ San. in Iuſtiniano.

Lib. 10. variat. ep. 9. & 12.

Iuſtinus ergo ſenior hic fortis Angelus fuit propter Imperialem poteſtatem, è Militantis Eccleſiæ Cælo per baptiſmalem regenerationem deſcendens: amictus nube baptiſmalis gratię, redimitus Iride, quia pacem Eccleſiæ annunciauit, eſt enim Iris ſignum fæderis. Habens faciem vt Solem, propter fidei ſuæ ſplendorem, pedes verò tanquam columnas ignitas, nimirum affectationes, quibus animus mouetur, & quas pius Cæſar igne caritatis accenſas ad Chriſtianitatis promotionem habebat; Vti etiam in manu ſua librum apertum, quia ſcripſit, & miſit epiſtolas per totum ſuum Imperium in fauorem Chriſtianorum, & habitantibus in terra, & in inſulis maris, ſicut materialis pedum poſitio Angeli ſignificauerat. Clamauit ipſe voce magna, dans Imperiali auctoritate mandata, & clamauit tanquam cum Leo rugit ad terrorem Arrianorum; *nam ſicut rugitus Leonis, ita & terror Regis.* Clamor Iuſtini terribilis Arrianis extitit, ſed Catholicis conſolabilis. Clamor Iuſtini ſeptem

Iuſtinus ſenior quis?

Gen. 9.

Prouer. 20.

ſeptem loquentia excitauit tonitrua, ſcilicet vniuerſitatem Eccleſiarum, ſeptenario numero deſignatam, in diuinas laudes prorumpentium. Veruntamen quia ipſe non perfecit inceptum opus, quod intendebat contra Arrianos ratione prædicta, ideo prohibitum fuit Ioanni ea ſcribere, non ab eodem Angelo ſibi monſtrosè oſtenſo, ſed ab alio, eum è Cœlo alloquentem. Etenim Imperatores, & Reges habent duos Angelos cuſtodes, vnum ratione ſingularis perſonæ, ſicut & cæteri homines, alterum verò ratione dignitatis, ſeu officij. Singulis enim regnis præſunt Angeli, qui dicuntur Principatus, & ſunt de ſuperiori ordine inferioris Hierarchiæ. Et iſti ſunt cuſtodes ſpiritualiter Regum in quantum in eorũ virtute conſiſtunt regna, propter quod nominantur Principes in Scriptura. Tunc demum Iuſtinus leuauit manum ſuam ad Cælum, & iurauit per viuentem in ſæcula ſæculurum, quando ad maiorem rei futuræ aſſertionem, Numen ipſum omnium conditorem in teſtem verum adduxit, promittens, ſe Eccleſiam per hæreſis Arrianorum eradicationem conſolaturum. Quod & prorſus compleuiſſet, ſi Ioannis Papæ ſuaſio ei non obſtaſſet.

S. Greg. homil. 25.

Principes habent duos Angelos cuſtodes.

Daniel. cap. 10.

Quæ omnia meliori, ac celebriori modo, non vni, aut duobus Generis Auſtriaci Principibus, Archiducibus, Regibus, Monarchis, Imperatoribus, ſed quamplurimis verè adeò conueniunt, vt ſi quis auderet ea negare, præter animum ſatis parcè ſincerum, ne dicam peruersè inuidum, ac palam inimicum, quem oſtenderet, Hiſtoricæ fidei turpiter aduerſaretur. Verum circa hanc tractationem in penultimo Gentilio, Superis adiuuantibus, completiſſimum, & explicitiſſimum calamum exercebo. Vbi verò Iridis Coronæ tanquam aſſumpto Hierogliphyco addidi inſcriptionem, *Species Exhilarat*, ab illa Salomonis ſententia deſumpta, *Species mulieris exhilarat faciem viri ſui*; & loco Euangeliſtæ apponi feci *Sollicitudinis* effigem, congruo intellectu profectò motus ſum. Mutuaui planè dictã inſcriptionẽ à doctiſſimo Præſule Paulo Areſio, Tortonæ Epiſcopo, qui Seruatoris adnaſcentis incunabula eiuſdem Iridis ſchemate, hoc eodem animatæ dicterio, ornatiſſimo Italicæ

Eccles. 26.

 eloquen

Lib. 4. vol. 1. imp. 32. eloquẽtiæ apparatu graphicè,& ſymbolicæ deſcribit. Eam inter aereas impreſſiones collocant Metheorologici, vocantq; Itali *Arco baleno* Latini verò Arcũ Cæleſtem, cuius ſpecies, ſeu formoſitas, & pulchritudo naturalia prognoſtica habet vt plurimum feliciſſima, ſemperque mortalium oculos dulciter allicit, omniumque obtutibus tanquam res noua, ſeu quodam Naturæ miraculum ſe repræheſentat. Iris ipſa illa quidem eſt, quæ non ſecus ac poſt longam præcipitemque pluuiam, veluti poſt turbatam noctem illuceſcens Aurora, poſt crudelem tempeſtatem perlucida coruſcatio, poſt amarum fletũ riſus ſuauis, poſt minaces indignationes amoris oſculum, ac veluti in ſpecioſo vultu poſt ſerum amabiliſſimi oculi ſomnum placidus intuitus, confeſtim, abſque eo, vt ſciatur vnde venerit, apparens, muta quadam, ſed iucunda, ac eloquenti voce pacem nunciat, ſerenitatem promittit, (quæ duo ſi non ſunt Plinio conformia, vt modò dicetur, conformantur tamen Diuinæ Scripturæ oraculis, ne dum ſcriptorum omnium ſententiæ) ad vberes terrę fructus ſpem firmat, afflictos ſolatur, triſtibus lętitiam parit, itinerantes roborat, ac ſua demum pulchritudine, coloribus, mutua armonia inter ſe coniunctis, picta ad ſtuporem, & dilectionem animos intuentium prouocat. Ergo non mirum, ſi inter res ſpectabiles, ac formoſitate nimia in hoc immenſo Mundi Teatro celebres, quam fabulatores Iunonis pediſequam ſeu Nuntiam vocant, Iridem millibus præconum laudibus Poetarum Carmina, Philoſophorum paginæ, oratorum linguæ ac ſacrorum ſcriptorum calami adhuc extollere non acquieſcant.

Iridis auſpicia, ac proprietates.

Paucis ſanè verbis ſatis multus Eccleſiaſticus ſapiens viſus eſt, dum vnicuique noſtrum talia in eius laudem protulerit. *Vide Arcum, & benedic eum, qui fecit illum, valdè ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo.* Non ait, *ſi vides arcum, benedic eum &c.* adeo vt hipothetica ſit allocutio, ſed ait, *vide arcum,* modo imperatiuo. Quaſi diceret: O homo, rem ita pulchram maximâ iniuriâ afficeres, eam minimè conſpiciendo, quinimò & tuorũmet luminum hoſtis videreris, ab aſpectu tam delectabili illa crudeliter

Eccl. 43.

literauertendo. Nunc Arcum intuere, ſi ad eius artificem benedicendum, qui alius quam æterna Sapientia eſſe non poteſt, *manus* enim *excelſi aperuerunt illum*, allici cupis. Ipſe in ſplendore ſuo non eſt ſimpliciter ſpecioſus, ſed valdè ſpecioſus, & multa cum ratione. Si enim partium proportio, colorum ſuauitas, ac conueniens granditudo tres circumſtantię, ſeu conditiones ſunt, quibus perfectè totius pulchritudinis latitudo, vnde hæc Trinitas, quæ eſt ſum̃a rerum corporearum beatitas, conſtituitur; omnia hæc miro quidem modo in Iride inueniuntur. Siquidem ipſa prorſus circularis eſt, omneſque partes benè ordinatas habet, ita vt nulla inter illas inueniatur, quæ vel angularis ſit, vel minus plana, aut curua, vel magis diſtans à centro, vel non adeò proximioribus partibus correſpondens. Colorum, mira ſuauitate ac viuacitate lucentium, ſocietas inconfusè in ea apparet, abſq; eo quod ſpaciũ vnius occupet locũ alterius, ac ꝓpterea varias faſces, virides, purpureas, citrinas, croceas, ipſam incredibili, ac delectabili arte componentes, & exornantes, circumtrahens, omnem ſimul formoſitatis temporalis eſſentiam in ſe vnit, & complectitur. Hinc meritò Iridem pro eloquentiæ ſymbolo conſtituebat antiquitas, eamq; Taumantis filiam, ſcilicet admirationis vocabat Plato. Et Populi ſerenitatis ac abundantiæ portendere auſpicia, adeo vt tribus eius principalibus coloribus vinum, oleum, & frumentum præmonſtrentur, com̃uniter aſſerunt. Dabo modo nonnulla alia inter cætera, quæ dici poſſent de Iride, afferramq; Maieſtati tuę, quia cõſentanea eſſe puto. Iridẽ Naturę iracundiã ꝑ aquarũ è nubib⁹ cadentiũ minas aliquando annunciare mortalibus, fatentur multi. Apparente ea valdè diluculò, ac primis auroræ candoribus, pluuias promittit. In occaſu verò ſuadet, illas, adueniente ſtatim ſerenitate, prorſus ceſſaturas. Quod Nautarum, ac colonorum teſtimonio, cui maximè credendum, confirmat Scaligerus. Videtur tamen Seneca docere oppoſitum. *Si circa occaſum*, inquit, *refulſit, rorabit, & leuiter impluet; ſi ab ortu, circauè ſurrexit, ſerena promittit.* Verum, loqui Senecam delo-

Ibidem.

Pulchritudo in Iride vnde.

Plat. in Theeteo.

De ſubtil. exerc. 80

Lib. 1. Nat. quæſt. cap. 6.

de loco potius quam de tempore, obſeruant nonnulli Recen-ſiores; dixerat enim auctor, *Non eaſdem vndecunq; apparuerit minas affert.* Attamen id, quod addit, *A meridie ortus magnam vim aquarum vehet, vinci tamen non potuerunt à tam vehementiſsimo Sole,* tempori tantum & non loco congruere videtur. Quam ſententiam circa aquarum robur, & magnitudinem dum moderat Doctor Angelicus, vti ſubſcribunt Conymbricenſium ſcholæ Patres, & dum Plinius abſolutè negat, certum ſcilicet prognoſticum aut ſerenitatis, aut pluuiæ ab arco cæleſti deduci non poſſe, parum quidem in rem præſentem officit. Eo vel maximè quia Baſilius dicit, ex Iridis coloribus ſigna futurorum naſci: ſic enim illæ virgæ colore Iridis, in directum nubibus apparentes, imbres, aut omninò plurimam aeris tranſmutationem indicant.

Quol. 3. ar. 30.

In Exam. homil. 6.

Deindè ꝑ cõperto aſſeritur, quotidie Locris, & lacu Velino ad Calabriç confines, vti & in quadam valle profunda, Alpibus proxima, Leandro auctore in deſcriptione Italiæ apud eundem Maiolum coll. 17. Iridem apparere, Plinio teſte lib. 2. cap. 56. Quaſi videatur perpetua nubes ibi eſſe, vel potius quotidie ros, vt alibi eſt, ſed abundantius, vnde quotidie conſpici ibi Iris poteſt, quia fit ex reflexione ſolarium radiorum in nubem aliquam roſcidam, terſam, & puram, quæ cum referre non poſſit Solis veram formam, vt ſpeculum, cuius corpus eſt continuum, ipſa tamen cuius corpus eſt diſperſum ſuis minutis guttulis diſperſam formam latamque repræſentat coloratam, quia & colorem nititur repræſentare quomodo poteſt, non vti eſt. Nox ipſa condignum Iridis Spectaculo haud dubiè Theatrum exiſtimatur. Et enim nocturnis tenebris nondum ab eo orizonte fugatis circa gallinaceorum cantum ſereniſſimo Cælo haud procul ab Herueldia viſa eſt circa annum Domini 1074. vt eius ſeculi author teſtatur Scafnab. Et tamen ſolariũ radiorum opus illud eſſe non potuit: prodigioſa igitur res cenſeri debuit, niſi fortè credamus, etiam lunaribus radijs ſicut ſolaribus Iridem gigni poſſe, vt cenſuit Reiſch. lib. 9. c. 22.

Maiolus p. 1. tit. Meteora Coll. 1.

Cauſa efficiens Iridis Sol.

Datur etiam Iris nocturna ex radijs Lunæ prouenieus.

Nam

Nam in Africæ ora iuxta Inſulam S. Thomæ noctibus Iridem apparere, nautæ tradiderunt, quorum verbis Ramuſius ex Americo Veſpucio id adnotauit Tom 1. nauigationum. Teſtatur Areſius loco citato ex Maiolo (apud eũ hoc ipſe non reperio) nocturnas Irides candidas eſſe, ac per conſequens à ſolaribus omninò diſcretas, ſeu differentes. Multiplicari Iridem poſſe aliquando, & arte efformari iam experientia oſtendit. Eius autem multiplicationem numerum binarium nunquam excedere, Plinius teſtatur. Tamen, ni fallor, ipſe recordor, me aliquando tres Irides ſimul aſpexiſſe, licet tertia, à prima, & à ſecunda prorſus diſtincta, parum & nimis lanquidè cerneretur. Irides nocturnæ ſunt candidæ. Irides Solares geminantur, imò & tiplicatur.

Symbolicæ Iridis myſterio, Auſtriaci Coloſſi caput conſpicuè coronantis, cuius myſtica *Species* ab eius initijs ad huc Romano Cælo, nigris Arnaldiſtarum errorum nubibus circumfuſo, tempeſtante, plurimùm Eccleſiam Catholicam *exhilarauit*, quæ dicta ſunt de ſenſibili, & aerea venuſtè quidẽ correſpondent. Acta Principium Auſtriæ innumera, Fidei orthodoxæ, Eccleſiæ Romanæ indigentiæ & incremento, ſummis Pontificibus, Imperio Germanico, Apoſtolicæ Sedi, quin & toti Chriſtiano Orbi multoties, & ferè omni tempeſtate in dieſq; proficua, ac ſaluberrima id palam teſtantur. Sol ille, tot, tantiſque ignitis radijs coruſcans, vnde ſimulacri vultus conſtituitur, quique Pietatis, ac Religionis ingentem ſplendorem Auſtriacæ Gentis obumbrat, in hanc Iridem, ab eodem effectam, mirabiliter transformatur. Allegorica applicatio.

Per quatuor Generationes ab *Alberto* Romano tritauo vſq; ad *Rudolphum V.* Comitem Habſburgenſem, & ad annũ circiter 1273. ſub Cælo Heluetico prouincialia tantum auſpicia, & omnia felicia Arcus iſte anunciauerat. At per eiuſdem Rudolphi heroica facinora, nondum Imperiali purpura inſigniti, vniuerſaliora, ac ſimul meliora prognoſtica deindè promiſerat. Vndè non mirum, ſi ex quo tantus Heros adhuc adoleſcens inter ſuos æquales animi dotibus excellens in Aula Cæſarea Friderici II. verſabatur, Mathematicus quidam, qui ex ſiderum Ex Cuſpin. in Rudolph. & alijs.

 poſitio-

poſitione futurorum ſcientiam profitebatur, ac ſi in eius faciei maieſtate veluti in quodam animato Cælo hanc Iridem cerneret, multò ante Regiam Dignitatem ei vaticinatus eſt. Ex qua deindè Pax & veritas orta eſt in Imperio, cuius præteritæ tempeſtates Germaniam totam hinc indè pulſauerant. Quibus etiam Eccleſia ipſa haud leuiter turbabatur. Et in vniuerſo Imperio Archiducalis, Regia, Monarchicaque poſteritas, diurnis, nocturniſque Iridibus multiplicatis, ac per multa ſecula adhuc perdurantibus, nunc minaces armatorum pluuias, ingenti tormentorum Martis grandine admixtas, Hoſtium Imperij, & Romanæ Sedis campos euerſuras prænunciauit: Nunc inter aſſiduarum perſecutionum tenebras virtute Lunæ, bonorum temporalium radijs non ſine maioris Luminaris Pietatis ſplendore, ac venuſtate obniteſcentis, & aduerſus Othomannicam Lunam nimio redimita condore multoties refulſit. Nunc demum mille modis, aut prudenter gubernando, aut temperatè ſe gerendo, aut fortiter operando, aut iuſtè decernendo, aut Fide, Spe, Charitate, Liberalitate, Magnanimitate, Affabilitate, Miſeratione, Patientia, cæteriſque Virtutibus, quæ in ea quaſi in infinitum excedunt vitia, eamque, veluti colores Iridem, venuſtant, & exornant, omnium penè oculos, etiam Eccleſiæ inimicorum in ſummam admirationem allexit.

Virtutes Principum Auſtriæ excedunt vitia quaſi in infinitum.

Hinc profectò ſi fortè Rex ſapientiſſimus Iſrael in materiali Iride Auſtriacam ſobolem ſymbolicè conſpexiſſet, abſque dubio, maiori ductus argumento, toti Mundo locutus eſſet, *Vide Arcum* Auſtriacum *& benedic eum, qui fecit illum, valdè ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo.* Omnis enim Auſtria gloria, cuius origo é Pietatis ſole luculenter emanat, ad Deum ſuperexaltandum, & benedicendum humanum genus mirabili inſtinctu prouocat.

Quod

Imaginis Diligentiæ enucleatio.

Quod autem ad imaginem pertinet Diligentiæ, ſeu Sollitudinis, apertum volumen de manu Angelici Coloſſi ſumentis, quam Genus Auſtriacum ſermone, & opere, epiſtolis, & exemplis, diplomatibus, & exercitijs, auctoritate, & potentia ſemper in Orbe toto pro fide Catholica propaganda oſtendit, excoluitque, innumera, & aliquando humana vi inſuperabilia, & cum maxima haud rarò ſui iactura ſubeundo diſcrimina, eo modo eam cudi feci, quo morales Eiconologiſtæ effinxere. In iuuenili, ac pulcherrimo aſpectu idcircò humeros pedeſque alatos ipſa habet, ac Solem ſemiexortum propè, quia capillis occaſionem apprendit, retinetque cum bono omni ac pulchro, quæ ſecum affert; eius facinora, velocitatis amica, moram neſciunt: durabilitate, ac permanentia, qua Mundi oculus rapido, ac perenni motu Orbem circumſpicit, plurimùm ſe commendabilem prebet. *Diligentia*, inquit Tullius (*eſt autem Diligentia*, ait S. Thomas, *idem quod Sollicitudo, ideo requiritur in omni Virtute, ſicut etiam ſollicitudo*) *in omnibus rebus plurimùm valet: hæc præcipuè colenda eſt nobis, hæc ſemper adhibenda; hæc nihil eſt, quod non aſſequatur, quia vna Virtute reliquæ omnes Virtutes continentur.*

Sollicitudinis Forma.

Cic. 2. de Orat. S. Thom. 2. 2æ q. 54. art. 1.

Scio Auguſtum Cancro, ac Papilione Diligentiam ſollicitudinemq; figuraſſe: Titum autem Veſpaſianum Delfino, anchoræ complexo (quo etiam pro inſignis, & publico ſtemmate præter eundem Veſpaſianum olim vſi ſunt alij Principes, & Imperatores laudetiſſimi, vt idem Auguſtus, Seleucus, & Nicanor, ac poſtremò Aldus nobilis apud Venetos tydographus) addito dicterio, FESTINA LENTE: Paulum III. Camaleonte, qui tardiſſimus eſt, velociſſimo inherente Delfino, Magnum Ducem Coſmam Teſtudine, ſuper quam carbaſus extendebatur; alioſque Recenſiores alio modo. Nec alia de re, niſi quia, vt cecinit ille. *In medio conſiſtit virtus, medium tenuere Beati.* Hinc pulchrè Gellius, *Ad rem agendam ſimul adhibeatur & induſtriæ celeritas, & Diligentiæ tarditas.* Celebrem inter Rhodos Protogenem pro nimia ſollicitudine, qua à penicillo, & à pictura ſe vnquam ſubtrahebat, obiurgabat Apelles. Qui

Comment. in Alciat. ſuper Embl. 144.

Gell. lib. 10. cap. 11.

Plin. Lib. 35. cap. 10.

etſi

etſi dixerit, *omnia ſibi cum illo paria eſſe, aut illi meliora, vno tamen ſe præſtare faſſus eſt, quod manum ille de tabula neſciret tollere, memorabili præcepto, nocere ſæpè nimiam diligentiam.* Hæc in rebus agẽdis, & maximè in politicis laudabilis mixtio ſi nihil hoc loco aliquo modo congrua foret imò & debita, in eodem profectò Sole, in quo eadem ſollicitudo intelligi poteſt, ipſam haud incomodè conſtituerim. Sol enim etſi velox ſit motu, nunquam tamen aut inopportunè operatur, aut operandi regulas, ſeu pręcepta tranſgreditur. Atque ex ea parte, qua pro heroicæ Virtutis, quinimò & ipſius Dei comuniter exprimitur, quamcunque extremitatem, ſiue exceſſum, vndè vitij oritur conſtitutio, protinus aborret. Permanens, ac quotidiana Auſtrij Generis ſolerſque Diligentia in rebus laudabilibus, & in ijs maximè, quæ Eccleſiæ ac Religionis augumentum, vt nimirum in omni terrarum Orbe Euangelij ſemina germinarent, grandemque meſſem producerent, conſpiciunt, adeò ſemper, ex quo inter mortales apparuit, aſſidua, ac veloci cura, Catholico, ac pio regimine vtrumq; mundum circuit, vt vndequaq; ſe defatigatã oſtenderit, & nunquã laſſitudine oppreſſam. At num clariſſimę, ac ſereniſſimæ aliarum Gentium Proſapiæ per quingentorum ac decem annorum curricula ab Alberto Perleone Romano vſque ad diem præſentem, in quo eiuſdẽ aſſiduitas, & ſollicitudo iam viget, quamvis hoſtium colluuies tam eius, quam Eccleſiæ in infinitum excreuerit, ita continuè, expedito & nunquam remiſſo, ſeu tepeſcenti corde in re ſimili ſe geſſerint, temporibus, ac monumentis ad ſciſcitationem reſponſum relinquatur.

Nota.

Tacite reſpõdet auctor ad hanc quæſtionem.

IV. Mundi partes Coloſſum hunc meritò venerantur.

Quæ omnia cum ita ſe habeant, non quidem mirum, ſi dum id, quod columnatis ignitiſque plantis, nempè Mare, terramque, coloſſus tam novus vno eodemque tempore amplectitur, ipſe deinceps ſub quatuor Mundi partibus, præcipuis imaginibus ſculptis, coram eodem Coloſſo inclinatis, & in actu ſubiectionis ſingillatim expoſuerim. Iam pulcherrima Italorũ Heſperia, illinc vtrâque Siciliâ, iſtinc autem Inſubriâ, alterâ equoreis vndis diuitijsq;, alterâ verò excelſis Montibus magniſ-

JTALIA.

que

que arcibus coronatâ, huic mirabili ſimulacro ſe ſubmittens, obſequia feliciſſima, ac iuridica hilariter præſtat. Iam ampliſſima Iberorum plaga, finitimam Cælo Pyrenem inclinans, ipſum ſalutat, ac quatuordecim ſociata Regnis, Monarchica potentia claris eidem reuerenter inſeruit. Iam Teutonia omnis, duplici Germania, ſuperiori dumtaxat, ac inferiori conflata, vndè eius incepit ſtructura, & vſque ad tot Archiducum, Regum, Cæſarum immenſum peruenit cumulum, Archiducali, Regia, ac Imperiali dignitate fulgente, ipſimet ſe ſubijcere gloriatur. Rex montium Atlas cum Peruanis, & Braſilis iugis apices, inſertos aſtris, coram eo demittit. Ei quoque ab omni quadrifidi Cæli cardine Euri, Boreæ, Auſtri, Zephyrique Principes Venti tributarij animas ſuauiores inſpirant. Ganges, Rhenus, Eridanus, Tagus coronata flumina, veſtigales aquas, precioſioribus gemmis, metallis, electriſque vberrimè inſtillant. Gemmas legunt breuia illa, & diurna mortalium ſidera, quibus ei amabili, & precioſa tempeſtate grandinat Oriens. Aurum congerunt, quod ei è ſuis venis in amantiſſimũ ſuæ fidei tributum euiſcerat Occidens. Expiſcantur ei, vtriuſq; Oceani, ac Solis filias, Cæli lachrymas, terrarumque gaudia vniones: Texunt ei dibaphas Eoo occiduoq; murice purpuras: extirpant precioſa marium ſuorum arbuſta, ramoſa coralla, purpuratos lapidum Reges, vbi ſemel Cælum aſpexerint; omneſque ſuis pedibus aduoluunt ſudatum in montibus, aquis, Syluis, regnorum pretium.

Hiſpania

Germania

Aliæ vtriusq; Orbis partes.

Oriens.

Occidens.

vterque Oceanus.

Sub pedibus tegitur terra fretumq; ſuis.

Claudi. ad ſer.

Ergo Europã, Aſiam, Africã, Americã hanc Auſtriæ Stirpis molẽ inclinare debere, ius ſubiectionis expoſtulat. Ergo ab Angelico originali, diuinitus Euangeliſtæ detecto, vt cõgrua eicone Maieſtati tuę obijceretur, tantæ ſtructuræ exemplar depromere, nec ratio aberrare facit, nec ſacri codicis fallit oraculum. Demũ quidquid de meo addidi tã nouæ maximæq; figuræ, & ſanè cõſentaneũ fuit, eo modo tantũ meũ eſſe profiteor, quo Seneca me tuę Maieſtati dicere animat. *Non eſt quod mireris animũ meũ; adhuc de alieno liberalis ſum. Quare autem alienum dixi? Quidquid benè di-*

Concluſio Diuiſionis.

Sen. ep. 16.

ctum

ctum eſt ab vllo (ipſe autem pro *benè dictum*, inuentum, lego) *meum eſt.*

DIVISIO III.

COLOSSÆA MATERIES.

MATRIMONIORVM CATALOGVS, VNDE INGENS AVSTRII GENERIS COLOSſus admirandum in modum conflatur.

Materies, quam ſuppono, & iam tetigi, Coloſſi huius; ab aliquo alio nondum quidem excogitati, vel ſi excogitati, à me nunquam viſi, Matrimonia ſunt, ſuntque in vtroque ſexu, ac propemodum innumerabilia, & in ſex ordines diſtributa. Ex his princeps ordo continet XVII. Alter verò XXVIII. Sequens autem XXIV. ſed quartus XI. quintus VIII. poſtremus XXVII. At cunctorum aliqua duplicia ſunt, quin & triplicia, & aliquando quadruplicia; reliqua verò ſimplicia omnia. Dabo totam ſeriem breui, nec non & adeo diſtinctè, vt eam memoriæ demandari, atq; enucleari ſermone, modicus labor interponatur.

ORDO I.

Continens Matrimonia XVII.

M*Arium ac fæminarum coniugia ab Alberto Romano cognomento Diuite, nuper ſæpius commemorato, vſque ad Rudolphum I. Cæſarem, vlteriusque per eius latera ſeptemdecim inueniuntur.*

Primum

Primum eſt triplex, nam præfatus ALBERTVS tribus nupſit. Primò N. Comitiſſæ Habſburgi, filiæ & Hæredis VVernerij III. vltimi illius Comitatus Principis: Deindè N. cuius nomen etiam ignoratur. Verum ſicuti vna non diu in eius coniugio vixit, ita & altera in puerperio partus difficultate interuijt. Poſtremò nupſit idem Albertus Dominæ ITHÆ, Rudolphi à Pfulendorff & Brigantia filia.

Triplex matrimonium Alberti. I. Romani.

Secundum eſt RVDOLPHI Taciturni, Alberti præfati vnigeniti cum AGNETE, Gothofridi, Baronis de Stoffen filia.

Tertium BERTHÆ ſororis huius Rudolphi cum N. Comitis à Leyningen.

Quartum triplex. ALBERTVS enim IV. Sapiens, primogenitus Rudolphi Taciturni, & Rudolphi Imperatoris Parens, Vxores habuit HEDVVIGEM, Vlrici Comitis Kiburgenſis filiam, & poſt huius extinctionem duas alias Comitiſſas, quarum nomina periere, alteram ſcilicet ab Egenesheim, & VVillertal, alteram verò Montis Fortis.

Triplex.

Quintum eſt RVDOLPHI IV. Rudolphi Taciturni filij cum GERTRVDA (alij Bertha) filia Lutholdi Comitis à Rengenſperg.

Sextum HEDVVIGIS, Rudolphi III. Taciturni filię, cum HERMANNO Comite à Friburg.

Septimum GERTRVDIS, ſororis Hedvvigis, cum LVDOVICO à Forburg, vel Homberg.

Octauum GOTHOFRIDI I. Rudolphi I. Imperatoris Patruelis cum HELISABETHA.

Sequentia matrimonia ſunt poſterorũ Rudolphi IV. ex alia linea ab ann. 1349. vſque ad ann. 1203.

Nonũ RVDOLPHI VII. filij Gothofridi, cum ELISABETHA Rudolphi vltimi, vel poſthumi Comitis à Rapperſuuil, & VVandelbeirg filia.

Decimum ELISABETHÆ, filiæ Gothofridi. I. cum N. Dinaſta Ochſenſteini.

Vndecimum IOANNIS I. fratris Rudolphi VII. cum N.

Duodecimum RVDOLPHI IX. tertiogeniti Ioannis cum HELISABETHA, Comitiſſa à Montau.

Tertium decimum IOANNIS III. ſenioris, Rudolphi IX. filij cum N.

Decimum quartum IOANNIS IV. Iunioris, ac vltimi Comiti Haſburgi in hac linea cum N.

Decimum quintum VRSVLÆ, Ioannis IV. filiæ cum N. Comite à Silz.

Duo ſequentia matrimonia ſpectant ad I. lineam Duplex.

Decimum ſextum duplex eſt, nam HEDVVIGIS (alij Bertha) Alberti Sapientis filia ex I. Vxore, & Rudolphi Cæſaris Soror primò elocata fuit N. Comiti à Kiſſemberg, ac deindè poſt illius obitum Othoni, Domino ab Oxenſtain.

Decimum ſeptimum accidit inter ELISABETHAM, eiuſdem Alberti Sapientis ex II. Vxore filiam, ac Rudolphi Cæſaris Sororem (ex hac deſcenderunt VII. Brugaruij Normbergenſes, & indè Brandeburgij Electores) & EITELFRIDERICVM Comitem Zollerenſem.

ORDO II.

Continens Matrimonia XXVIII.

Subſcripta præſentis ordinis Matrimonia totum id tempus amplectuntur, quod à Rudolpho I. Imperatore vsque ad Albertum II. Pium, ac Sapientem, eius ex Alberto filio Cæſare Nepotem contigit. Hocque modo ſub vtroque ſexu enumerantur.

Duplex, imò & triplex ex Guillimaño.

RVDOLPHVS Comes Haſburgi V. antequam eſſet Imperator, duxit ANNAM Hochbergenſem, ex qua omnes liberos procreauit. Sed hac extincta, cum eſſet in ſumma ſenectute, nupſit AGNETI, alij ISABELLÆ Burgundæ. Franciſcus Guillimannus contra omnium placitum probat, Rudolphum hunc tres coniuges habuiſſe. An verò eius ſententia ſit benè fundata, adeò vt antiquior, & comunior reijci omninò debuerit, ſuo loco clarè demonſtrabimus.

Connubbia filiorum, & filiarum Rudolphi. I. Imp.

ALBERTVS. I. Imperator, ac ſtemmatis propagator Vxorē habuit ELISABETHAM, Carinthiæ Duciſſam, ac Mainardi Comitis Tyrolis & Goriciæ filiam.

RVDOLPHVS II. AGNETEM (alij Eliſabetham) filiam Othocari Boęmiæ Regis.

HARTMANNVS II. MARGARITAM, Eduardi. I. Angliæ Regis filiam.

GVTHA, ſeu Iutha duxit VVENCESLAVM Pium, Othocari Boemiæ Regis filium.

MECHTILDIS LVDOVICVM ſeniorem, Bauariæ Ducem.

AGNES ſeptemvirum Saxonem ALBERTVM. Duplex.

CATHARINA, quæ fuit prius Ducis Vratislauiæ ſponſa, ante debitam ætatem defuncti, OTHONEM, Bauariæ Ducem, electum in Hungariæ Regem.

ANNA (alij Hedvvigsi) OTHONEM, Marchionem Brandeburgicum.

CLEMENTIA CAROLVM Martellum, Neapolis, & Hungarię Regem.

Hæc X. connubia Rudolphum I. tantum, & eius liberos, quos genuit antequam eſſet Imperator, reſpiciunt; ſequentia verò Alberti I. Imperatoris poſteritatem.

RUDOLPHUS Mitis duabus nupſit, nimirum BLANCÆ Philippi III. Francorum Regis filiæ (alij ſororis) & ELISABETHÆ (alij RIXÆ) iam Viduæ VVenceslai iunioris, alii maioris. Duplex.

FRIDERICVS Pulcher & Imper. etiam duas vxores habuit. ELISABETHAM Aragoniæ regis filiam, & KVNEGVNDEM, Ludouici IV. Imperat. hoſtis ſui acerbiſſimi filiam Qua extincta, fidem dedit Eliſabethæ Geldræ, ſed morte præventus, eam non duxit. Duplex.

ELISABETHA, huius Friderici pulchri ex I. Coniuge filia, Sponſa fuit Ioannis Bohemiæ Regis, alii Cęſaris Caroli IV. vel cum nonnullis ex Cuſpiniano Ioannis Lucemburgici, præfati Cæſaris Patris. Sed ante nuptias extincta. Hoc matrimonium ſequensq; liberos Friderici III. Imper. tantū & Alberti I. Nepotes reſpicit.

ANNA, eiuſdem & ex eadem Matre ſoror Poloniæ Regis filio promiſſa, ſed cum mortuus eſſet, duxit LUDOVICVM Romanum Bauariæ Principem, & poſt eius obitum Ioannem Comitem Goricium. Duplex.

Matrimonia Leopoldi Alb. I. filij, & eius liberorum. Duplex.

LEOPOLDVS Equitum gloria Vxores habuit duas CATHARINAS, alteram Henrici VII. Imp. filiam, ex qua tantum ſuſcepit prolem. Alteram verò Amadæi Sabaudiæ Comitis.

Duplex. CATHARINA Leopoldi filia prima Vxor fuit Ducis Schvvenichiæ, vel Suenicij. (Alij Baronis Conchiaci in Francia) ac deindè, illo extincto, HENRICI IV. Ferrei, Ducis Saganenſis.

Duplex. AGNES eius Soror duxit primò Groſſæ Principem in Sileſia, poſtea verò, hoc mortuo, Baronem Conchiacum præfatum, ſecundum alios. Alij tamen aſſerunt, alterum eius maritum fuiſſe BOLESLAVM Ducem Suidnicenſem.

Duplex. HENRICVS Comis & Placidus, Alberti Cæſaris filius IV. alij V. Rex Bohemiæ duxit ELISAM, Ruperti Palatini filiam. Deinde ISABELLAM, filiam Ioannis Comitis Friburgenſis.

Duplex. OTHO Iucundus, Pulcher, Audax, duas coniuges habuit, ELISABETHAM, Stephani Ducis Bavariæ filiam, & ANNAM Cæſaris Caroli IV. Soror.

ELISABETHA, filia huius Othonis ex prima vxore, ſponſa fuit Eduardi Angliæ Regis, qui ante diem nuptiarum obijt.

ALBERTVS II. Pius, & Sapiens, vltimus filius Alberti I. Cæſaris, ac ſtematis propagator duxit IOANNAM, Vlrici vltimi Comitis Ferretæ clariſſimi ſanguinis de Burgundia vnicam filiam, & hęredem. Ex hoc matrimonio omnes Principes Auſtriæ ab anno 1315. iuxta ſupputationem Guillimani, de qua ſuo loco, vſque ad præſentem 1655. originem habent.

Matrimonia filiarum Alb. I. Imp. Duplex.

CATHARINA deſponſata fuit HENRICO VII. Imper. ac deinde, eo mortuo, CAROLO Calabriæ Duci, Ruperti Siciliæ Regis filio.

GVTHA duxit Ludouicum Comitem Oentigenſem.

Duplex. ANNA HERMANNVM Longum Marchionem Brandeburg. atque Electorem ſecundum aliquos. Deinde HENRICVM VI. vltimum Ducem Vratislauienſem.

Duplex. AGNES primò nupſit FRIDERICO Romano Columnenſi. Poſtea Andreæ Hungariæ Regi.

ELISA-

Elisabetha Friderico Lotharingiæ Duci cognomento Athletæ, alij Theobaldo, aut Theodorico eius Patri.

Elisabetha II. Othoni Bauariæ Duci. Albitius ait, Catharinam Rudolphi I. filiam huius Othonis coniugem fuiſſe.

ORDO III.

Continens Matrimonia XXIV.

Sequitur modò tertius Connubiorum ordo ab Alberto II. Sapiente excluſiuè vſque ad Fridericum IV. Imperatorem; & eſt huiusmodi.

Rvdolphvs, Alberti Sapientis filius duas coniuges duxit; Catharinam, Caroli IV. Imp. filiam, & Margaritam, filiam, & Hæredem Henrici Carnorum Ducis, & Regis Boæmiæ pro tempore. Duplex. Connbia filiorum Alberti ſapientis, & eius Nepotum, ac Pronepotum

Albertvs cum Trica etiam duabus nupſit, Eliſabethæ, Caroli IV. Imp. filiæ, & Beatrici, Burgrauij Norimbergenſis filiæ. Duplex.

Ex ſecunda Vxore orti ſunt

Anna, Vxor Henrici Bauariæ Ducis, & Albertvs Patiens, & Mirabilia Mundi dictus, cui Vxores duæ, Ioanna, & Mechtildis Palatina ſterilis (ſi Lazius non mentitur) illa Alberti Bauari, Hollandiæ & Hannoniæ Comitis filia, hęc verò Ludouici Bauariæ Ducis. Duplex.

Albertvs V. Alberti Patientis filius, & Imperator huius nominis II. qui Imperium Auſtriacis penè hæreditariũ fecit (ab iſthoc enim vſque ad tempus præſens nondum quiſpiam ex aliqua alia familia præter Auſtriacam electus eſt Imperator) duxit Eliſabetham, Cæſaris Sigiſmundi filiam. Totum huius temporis ſpatium annos 116. cõplectitur.

Elisabetha, Alberti II. Imperat. Filia Coniux fuit Casimiri Polonię Regis, ac S. Caſimiri Mater.

Anna, eius Soror duxit VVilhelmvm Saxoniæ Ducem, at.

Ladis-

LADISLAVS frater poſthumus cum ducere MAGDALENAM debuiſſet, Caroli VII. Francorum Regis filiam, extinctus eſt anno ætatis ſuæ 19.

LEOPOLDVS Probus, ac militiæ Decus, Alberti Sapientis filius, Stemmatis propagator Vxorem habuit Viridam, Barnabonis Ducis Mediolanenſis filiam. Ex tribus filiabus Alberti Sapientis, duæ tantum nupſerunt, nimirum.

MARGARITA OTHONI Marchioni Brandeburgenſi, Ludouici IV. Imp. filij, aut cum alijs Ioanni Morauiæ Principi, & Caroli Imp Auguſti fratri. Et cum nonnullis Vidua Meinardi, ex fratre huius Othonis & Maultaſchia nati.

AGNES verò HENRICO II. Duci Iaurenſi.

Quæ ſequuntur Matrimonia ad filios, filiaſque, nec non & ad Nepotes ſpectant Leopoldi Probi.

Triplex. GVILLELMVS Ambitioſus tribus nupſit (alij duabus) nempè Hedvvigi Polonæ, & Ioannæ Duraciæ, Caroli Pacis, Hungariæ, & Apuliæ Regis filiæ.

LEOPOLDVS Craſſus duxit CATHARINAM, filiam Philippi Audacis, Burgundiæ Ducis, alij Sequanorum Principis.

Apud Henn. N. huius Leopoldi Filia, ſi quam habuit, nupſit Comiti Goricenſi. Teſtatur Lazius, ſed valdé improbabiliter.

FRIDERICVS Comes Tyrolis, cognominatus vacui marſupij, vxorem habuit ANNAM Brunſchvvicenſem, cuius filius vnicus

Duplex. SIGISMVNDVS Simplex, qui duabus nupſit, Catharinæ Saxonis, ac Eleonoræ Scotiæ Regis filiabus.

Duplex. ERNESTVS Ferreus primò duxit MARGARITAM, Ducis Stetini filiam, ac Cæſaris Sigiſmundi amitam. Deindè CIMBVRGIM, Vitoldi Lituaniæ Principis (alij Semouiti, Moſauiæ Ducis) filiam.

Duplex. MARGARITA vxor fuit MEINHARDI Bauariæ Ducis, eoque extincto, IOANNIS, Morauiæ Marchionis, Cæſariſque Caroli IV. filij.

ELISA-

Elisa verò Henrici, Comitis Goricenſis, at Catharina Conradi, Burgrauij Brandeburgici, Comitiſque Harticenſis in Auſtria.

Albertvs Mitis, vltimus filius Erneſti Ferrei, nupſit Mechtildi Palatinæ, quam alij contra Lazium Alberto VI. multis poſt annis iunctam oſtendunt. Tres verò eius filiæ, nimirum.

Margarita Ernesto, ſeu Friderico, Saxoniæ Electori.

Catharina Carolo I. Marchioni Badenſi.

Elisabetha Comiti VVertembergici.

ORDO IV.

Continens Matrimonia XI.

Subſcriptus ordo ea coniugia enumerat, quę à Friderico IV. Imperatore, filio Erneſti Ferrei primogenito, ſtemmatis que propagatore, vſque ad Philippum I. huiusque poſteros euenerunt.

Fridericvs IV. Imperator, qui ſtemma & bona omnia ad poſteros propagauit, vxorem habuit Eleonoram, Eduardi Regis, & Reginæ Ioannæ Portugalliæ filiam.

Maximilianvs I. eius filius, ac Romanorum Rex tribus nupſit, Annæ, Franciſci Ducis Britanniæ filiæ, quam non traduxit, Mariæ Blancæ, & N. Altera Caroli, Ducis Burgundiæ filiæ, & hæredis, altera Galeatij Mariæ, Ducis Mediolanenſis. Triplex.

Kvnegvndis, Imperatoris Maximiliani ſoror duxit Albertum Sapientem, Bauariæ Ducem.

Margarita filia Maximiliani I. tres habuit coniuges, Carolvm VIII. Gallorum Regem, ſed ab eo ſpreta, Ioannem Regem Aragoniæ, ac demum Filibertvm Sabaudiæ Ducem. Triplex.

PHILIPPVS I. Maximiliani Cęſaris filius vxorem duxit IOANNAM Aragonię, & Caſtiliæ infantem, filiamque ac hęredem Ferdinandi Catholici.

CAROLVS V. Imperator, Philippi I. filius ISABELLAM, Emmanuelis Regis Portugallię filiam.

FERDINANDVS I. Imperator eius frater ANNAM, Ladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis filiam, & hæredem.

Quatuor filiæ Philippi I regales nuptias meruere. Duplex.

ELEONORA, Philippi I. primogenita, duplici ac regali coniugio tradita eſt, nam primò nupſit EMMANVELI, deinde, eo extincto, FRANCISCO, vni Regi Luſitanię, alteri vero Gallię.

ELISABETHA nupſit CHRISTIERNO II. Daniæ Regi.

CATHARINA poſthuma IOANNI III. Regi Luſitaniæ.

ORDO V.

Continens VIII. Matrimonia.

Hic ordo Naturæ tramitem Hiſpaniam verſus, vbi cum Maioratu sereniſſima, ac feliciſſima Domus Auſtriaca, maritali iugo abſtricta, pertranſiit, ſequitur. Clauditque ſingula Monarcharum, Principumque Hiſpanicorum coniugia à Philippo II. vſque ad Mariam Philippi III. quarti verò regnantis ſororem, ac ſocrus.

Quadruplex.

PHILIPPVS II. Caroli V. filius quatuor vxores ſuſcepit, nimirum MARIAS duas.

ISABELLAM, & ANNAM. Prima fuit Ioannis Regis Portugalliæ filia, ſecunda Henrici Regis Angliæ, tertia alterius Henrici Franciæ Regis, poſtrema Maximiliani II. primogenita.

IOANNA, Caroli V. filia nupſit IOANNI, Portugalliæ Regi, genuitque ex eo Sebaſtianum, à Mauris occiſum.

MARIA verò Maximiliano II. Imperatori.

PHILIPPVS III. ſecundi filius Vxorem habuit MARGARITAM, Caroli II. Archiducis Auſtriæ filiam, ac Leopoldi V. Comitis Tyrolis, & Archiducis noſtri regnantis Patris ſororem.

CATHARINA Philippi II. filia ex tertia Coniuge vxor extetit Emmanuelis, Sabaudiæ Principis.

PHILIPPVS IV. tertij primogenitus, ac ſuperſtes Hiſpaniarum Monarcha bis nupſit. Primò Eliſabethæ Henrici IV. Galliarum Regi filiæ, deinceps MARIÆ Annæ, Imperatoris moderni primogenitæ. Duplex.

ANNA MARIA Philippi III. filia, hodiæ Regina ac vidua, Coniux fuit Ludouici XIII. Regis Franciæ, ac XIV. regnantis parentis.

MARIA verò prima Vxor extitit Ferdinandi III. Imperatoris, qui adhuc regnat.

ORDO VI

Continens Matrimonia XXVII.

Redeundo ad latus alterum, iam derelictum, ſtatuendus eſt ordo poſtremus. In quo omnia Germanorum Principum conugia à poſteris Ferdinandi I. Imperatoris vſque ad Archiduces ſuperſtites diſtinctè includuntur.

MAXIMILIANVS II. Imperator Ferdinandi I. filius duxit MARIAM, quam tertiò Carolus V. genuit.

MATTHIAS Imperator eius filius ANNAM, Ferdinandi Tyrol. Arch. Auſtr. filiam.

ALBERTVS verò, huius frater, qui antea S.R.E. Cardinalis, & Archipræſul Toletanus fuit, ISABELLAM, qua ducta, factus eſt Belgarum Dominus.

ANNA primogenita nupſit PHILIPPO II. Hiſpaniarum Regi.

ELISABETHA verò CAROLO IX. Regi Galliarum,

CAROLVS Ferdinandi I. quartogenitus, & ſtemátis propagatot MARIÆ, Alberti V. Bauariæ Ducis filiæ, & eius Nepti ex ſorore Anna.

Duplex. FERDINANDVS Tyrolenſis habuit duas vxores, PHILIPPINAM, Patriciam Auguſtanam ex familia VVelſerorum, & ANNAM CATHARINAM Gulielmi Mantuæ Ducis filiam, ac Nepotem ex ſorore Eleonora.

ANNA CATHARINA eius primogenita ex ſecunda coniuge nupſit Matthiæ Imperatori.

Ex nouem filiabus Ferdinandi I. ſeptem ſubſequentes nuptæ ſunt, etenim

ELISABETHA duxit SIGISMVNDVM Auguſtum Poloniæ Regem.

ANNA ALBERTVM V. Bauariæ Ducem, CATHARINA primo FRIDERICVM, Mantuæ Ducem, deinde SIGISMVNDVM II. Poloniæ Regem.

MARIA GVILIELMVM Cliuiæ, & Iuliæ Ducem.

ELEONORA GVILLELMVM Gonzagam, Friderici ex Margaritha Paleologa, Marchioniſſa Montis Ferrati, filium.

BARBARA nupſit ALPHONSO II. Ferrarię Duci.

IOANNA FRANCISCO Medicæo, Florentiæ Duci, ac Coſmi filio.

In Caroli Archiducis, Ferdinandi I. filij poſteritate ſubſcripta Matrimonia reperio.

Duplex FERDINANDVS II. Imperator duas Coniuges habuit, MARIAM ANNAM, Guillelmi V. Bauariæ Ducis filiam, & ELEONORAM Gonzagam, Vincentij Mantuæ Ducis filiam ex Eleonora Medicæa, Reginæ Mariæ, Henrici IV. Galliæ Regis coniugis, ſorore.

LEOPOLDVS V. eius frater duxit CLAVDIAM Medicæam, vltimi Ducis Vrbini Viduam, ac Victoriæ de Rouerè, Magnæ Duciſſæ Florentiæ regnantis Matrem, & Magni Ducis Ferdinandi filiam.

ANNA nupſit SIGISMVNDO III. Poloniæ, & Succiæ

Regi, ex quo genuit Ladislaum Regem præteritum.

MARIA CHRISTIERNA SIGISMVNDO Bathori, Tranſilvaniæ Principi.

MARGARITA Philippo III. Hiſpaniarum Regi.

MAGDALENA Coſmo II. Magno Duci Ethruriæ.

CONSTANTIA Sigismundo Poloniæ Regi, ſuccedens ſorori ex Papali diſpenſatione; ex hac ortus eſt Rex Poloniæ Caſimirus modernus.

Carolus ergo, Bauariæ ſtirpi coniunctus, magnam quidem gloriam ſupra omnium elogiorum encomia ſibi, ac poſteritati comparauit. Nam Cæſaris Ferdinandi II. Pater extitit, Ferdinandi III. nunc feliciſſimè in ſolio Germanico regnantis Auus, Ferdinandi IV. Hungariæ, Bohemiæ, & Romanorum Regis nuper extincti, Mariæque Annæ Hiſpaniarum Reginæ Proauus, ac totius familiæ in dies Imperatricis, cui æuum glorioſiſſimum Eccleſia Catholica aſſiduè precatur, Auctor feliciſſimus. Quamobrem non ſolum Septemtrio, verum etiam & Oriens, Occidens, Auſter, totusque terrarum Orbis Carolo multum debet, à quo habuit tantum felicitatis. Filij duo, & filiæ quatuor ex eius poſteritate Mundum Regibus & Principibus fæcundauerunt. Anna & Conſtantia Poloniam, Margarita Hiſpaniam, & Magdalena Italiam: Fratres verò Ferdinandus, & Leopoldus Germaniam.

Carolus Archidux, & eius poſteritas quam felix.

FERDINANDVS III. ſecundi filius Cæſar ſuperſtes tribus nupſit, MARIÆ, LEOPOLDINÆ, & ELEONORÆ Gonzagæ. Vna extitit Philippi III. filia, altera Leopoldi V. Archiducis, poſtrema verò, quæ adhuc imperat, Ferdinandi Gonzagæ, Mantuæ Principis.

Liberorum Ferdinandi II coniugia, ac etiam Nepotum.

MARIA ANNA, Electrix Bavarica, hodie vidua, MAXIMILIANO, Bauariæ Duci, ac S. R. I. ſeptemviro.

CECILIA RENATA duxit Vladiſlaum Poloniæ & Sueciæ Regem.

FERDINANDVS CAROLVS Archidux Auſtriæ, & Comes modernus Tyrolis, ac Leopoldi V. filius, ANNAM Mediceam.

LEOPOLDINA eius ſoror FERDINANDVM III. Imperatorem.

Clara

Clara jsabella huius ſoror Carolvm ii. Mantuæ Ducem.

Maria Anna, Ferdinandi iii. filia Philippum iv.

Huius cumuli, adeò ingentis, ſumma, in ſex ordines, ne mens humana, quæ rebus chronologicis, Stirpium mixtiones, ac harum germina expromentibus, ſæpè ſæpius labitur, faciliterque, diſtributa, cxv. Matrimonijs conflatur. Ipſorum pars maior ſimplex eſt, plurima duplicia ſunt, aliqua verò triplicia, & pauca quadruplicia. Alia fæcunda, alia verò infæcunda. Alia ſtemma propagantia, alia nequaquam, ſed nonnulla vtrinque reciproca, ac prorſus eadem. Illa tantum, quæ ſtirpem Auſtriã hucuſque admiranda ſucceſſione demandauere, ac ſimul cum ea pari generationis tramite hinc inde, tam in Germania, quam deinceps in Hiſpania auitam Pietatem, ac Religionem, Generis tui Coloſſum, ò Catholice Rex, diuinis oraculis pronunciatum, ac Hoſtium totius mundi orthodoxi fulminibus impauidè expoſitum, quinimò & firmiter oppoſitum, conficiunt.

Quæ verò ſatis fusè Maieſtati tuæ adhuc tradidi, expoſui, enarraui, & quidem nimis inornatè, ac ſimpliciter, alij minoribus curis implicati legant, ſi placet. Reges enim in rebus ſimilibus non ſolum gaudent breuitate, ſed etiam indigent. Quamobrem ſufficiet prorſus Maieſtati tuæ noui Coloſſi ſtructuram intueri, eiuſque ſimulacrum admirari. Atque in iacta inſcriptione, inſtar perpetui monumenti futuræ poſteritati derelinquenda, omnia ferè compendioſa, ac breuiſſima lectione percurrere.

AVSTRIA-

AVSTRIADVM GENERI,
Chriſtiano, Pio, Religioſo, Catholico,
Sub ANGELICA
Exhibiti Proceritate,
Monſtroſis, myſticisq; velaminibus conueſtita,
Soli inter clariſſimarum ſtirpium aſtra radianti
Non ab ASIA
Fluctuantem in Rhodi Inſulæ portu
ſupra Maris tergum,
Sed ab omnium Regionum Imperatrice
EVROPA
Supra inconcuſſum Orbem terrarum
Nouus, nondum excogitatus, ſtabilisque
COLOSSVS
Erigatur, veneretur.
Gigantem Archiducum, Regum, Monarcharũ, Cæſarum,
Maxima coniugiorum, claritate, & fortuna
Illuſtrium, membra patefacientem, minor Coloſſo,
Statua non decet.
Omnes ferè imagines, quas in ſe conflauit Auſtria
Gens, Coloſſum efficiunt, totius Orbis terrarum
Omnibus Maioribus Maiorem.
Niuea Paros materiam dedit
Innocentiæ Auſtriacæ concolorem.
Aliud Cœlum magiſtrum operis ne putes
Quam Cœlum ipſum, non ferreum, ſed aureum,
Quod Dei ſolium eſt,
Et Angelorum manibus rotatur.
Quot habet Auſtria Principes, tot Auguſtas habet baſes.
Vnde ſuſcipi ex omni loco debet, non ſpectari tantum.

Quis

Quis deinde Coloſſæam in Auſtria neget manum,
Quæ Mole tanti Imperij non fatiſcit?
Pectus, quod toti Erebo, humanis Leonibus, & Draconibꝰ
Stipato, ab incunabulis obiectum ſtetit?
Caput Orbis terrarum regendi capax?
Ipſe Virtutes Auſtriacæ,
Diuinitati in terris proximæ,
Et quæ Genus circumſtant magna nomina
Potentia, Gloria, Fama,
Coloſſi ſunt.
Potentia, Cælo contermina.
Gloria, coæua Immortalitati,
Fama, Mundo æqualis.
Ita maxima Auſtriorum Proſapia
Supra omnem humanum modum
Etiam in imagine Coloſſus aſſurgit.
Ex hoc
ANGELICO COLOSSO
Heroum, & Herodiadum
Non niſi Gigantem ſobolem expectes.

DIVI-

DIVISIO IV.

IN QVA HIEROGLIPHYCVM ILLVD EVROPÆ, COLOSSVM AVSTRIAcum Angelicum ſalutantis, Scuto appoſitum, declaratur. Et Virginis CHRISTINÆ, Reginæ Sueciæ converſio ad fidem Catholicam, ei perenni amicitiæ vinculo obnixa, breuiter proponitur.

PErtinere ad ſtupendam, admirandamque CHRISTINÆ Conuerſionem Europæ Scutum, pulchro ſchemate decorum, atque tuo Coloſſæo generi venuſta facie, ab ea, ad quam Gothia, VVandalia, Suecia, & quamplurimæ aliæ Regiones, Septentrioni ſubiectæ ſpectant, comoſtratum, in huius Diviſionis fine liquidò patebit.

Rem profectò non ingratam, neque moleſtam Maieſtati tuæ, atq; poſteritati me facturum ſpero, exhibens hoc in loco exemplum ſine exemplo, magnum novumque MIRACVLVM, quod adhuc *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.* Exhibens, inquam, Sereniſſimam Virginem CHRISTINAM, quæ vt Chriſti diſcipula palàm fieret, atque Eccleſiæ Romanæ filia, Regna ipſa (mirum dictu) vbi iàm ætate floreret, potētia, opib⁹, exiſtimatione, frueretur q; magno comuniq; Populorum affectu, licet hunc in odium mortale confeſtim cōvertendum fore certò ſciuerit, ac ſimul cum Hæreſi propter Catholicæ veritatis ardorem ſponte dereliquit. Nec non expedito, hilarique animo æterno Sacerdoti, qui pro Mundi ſalute ſe in ara crucis tradidit hoſtiam viuam, quique eam verbis illis 1. Corint. cap. 9.

 antea

Lucæ 7. antea vocauerat, *Niſi quis renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*, rarum obedientiæ ſacrificium obtulit.

Dixi exemplum ſine exemplo, & meritò quidem. Ex quo enim impius Hæreſiarcha, atque Hæreſiarcharum Pater Martinus Lutherus, ac deinceps perverſus Calvinus Eccleſiam perturbare vexareque incœperunt, in diesque magis ac magis, ambarum Viperarum ſobole monſtroſè excreſcente, perturbant, vexant, cum ipſorum pernicies per totam Europam debaccetur, multi ſanè ac magni Principes, quorum aliqui regia fulgebant dignitate, doloſa illorum dogmata amplecti minimè erubuere, vt, Eccleſia Romana, eiusque Paſtore, ac legitimo B. Petri ſucceſſore, ſimulque, Progenitorum exemplis turpiter derelictis, patrimonia, redditus ſpolijs Eccleſiaſticis, ne dicam rapinis ad locupletiorem cenſuum cumulum redigerent. Et adeò quidē execrabiliter totum id executioni demandauerunt, vt, iura mortalitatis in vltimo vitæ ſpiritu miſerè ſoluendo, cum Hæreſi turpe lucrum deindè ad poſteros hæreditariò tranſmiſerint. Apud quos amplius ſoboleſcens Parentum zizania, adhuc & triticum Euangelicum ſuffocare, & huius ſacrorum proventuum humorem, ſine quo excreſcere nequibit, ebibere non acquieſcit.

Anno 1517. vſque ad an. 1546. Ann. 1538.

Ex horum omnium Catalogo, aut præteritorum, quorum memoria, tyrannis, & inſania adhuc recens apud Auctores, aut ſuperſtitum, in quibus Auorum licentia Gigantum, Cęlum ipſum turbantium, proceritate eminet, quis vnquam tantum animi robur, quantum CHRISTINA hęc oſtendit, vt in Mundi paleſtra, ſe rationi, ac veritati ſubijciens, regniſque, & opibus libentiſſimè expolians, ſeipſum vinceret, ac ſeipſo triumpharet, certò ſciens, verum eſſe carmen illud,

Fortior eſt qui ſe, quam qui fortiſſima vincit
Oppida, nec virtus altius ire poteſt? Certè nullus.

Nazianz. orat. 20. de Machab. O ergo *virilem*, quinimò & pluſquam *virilem animum, in corpore muliebri*, ac regio; ò ad-

ò admirabile magni animi incrementum. *Quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic ſimile?* Quæ olim inter Iſraelitas Patriarcharum primus à ſummo Cœlorum Numine audierat, audiuit quoque inter purpuratos huius tempeſtatis Acatholicos CHRISTINA, meditans, ac ppendens, quid demũ actura eſſet, vt veritatẽ, quã paulò ante iam noverat, amplecteretur. Nimirum, *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui, & veni in terram; quam monſtrabo tibi.* Gen. c. 12. Et licet non audierit, *Faciamque te ingentem magnam,* cum noverit DEVS, CHRISTINÆ magnanimitatem pro fide Catholica temporale prꝯmium, quod hæreditate, quam relinquere deſignabat, maius eſſe non poterat (ac propterea ex hac parte nullum deſperationis periculum adverſus eius conſtantiam, ac fortitudinem iminere) parui facere, quin & pſum reſpuere, audiuit tamen promiſſa ſubſequentia, *Et benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eris que benedicta. Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi.* Ex D. Ambr. de Abraham. lib. 1. cap. 2. Magna plane Virgo CHRISTINA, & multarum Virtutum inſignibus clara, quam votis ſuis Philoſophia non potuit æquare. Ea enim Virtus ordine prima eſt, quæ ad fundamentum cæterarum, meritoque hanc ab ea primam exegit Deus, antequam in Catholica fide profitenda tanquam admiranda Anteſignana appareret. Et quamuis ſatis fuerat dixiſſe, Exi de terra tua, ibi enim erat exire de cognatione, exire de paterna domo; addidit tamen ſingula, vt eius affectum probaret: nè fortè aut imprudenter cꝯpiſſe videretur, aut fraus aliqua mandatis cæleſtibus pararetur. Sed ſicut coaceruanda fuerunt præcepta, nè quid lateret, ita etiam proponenda præmia (non quidem temporalia, quæ iam generoſo contemptu parata erat derelinquere, & cum omni affectu acquirendi, nec non & ſperandi noua, ſed ea tãtum, quæ diximus) ne fortè deſperaret. Si tamen, etiã illis deficientibus, impauidus eius animus, ad omnia rerum diſcrimina deridenda aſſuetus, imobilis nequaquam conſiſteret. Tentatur vt fortis, incitatur vt fidelis, provocatur vt iuſta, meritoque de Domo patris ſui, de cognatione ſua, & de terra ſua egreſſa eſt, quemadmodum locutus eſt illi Dominus,

licet non eodem modo, quo locutus eſt Abrahæ. Vnde non mirum, *ſi inter cætera potentiæ Dei miracula, infirma Mundi* Cœlum *elegit, vt fortia quæque confunderet*, & aliquo modo in CHRISTINÆ pectoris fortitudine, nulla Dei præſentiâ, auricularique allocutione cogente, ſed tantum ſuadente veritate, Abrahami robur antecelleret.

Ad Corint. cap. 1.

Matt. c. 3.

Potens eſt Deus de lapidibus iſtis, é funda Hæreſiſmi, formidolosè in dies armata, crudeliterque circumducta, cuius monſtroſa capita potentiores Chriſtianorũ Principum Monarchias plurimùm exterrent; potens, inquam, eſt Deus ex lapidibus iſtis, in hanc *Auſtriam Molem*, & in *Sedis Apoſtolicæ Petram* pari conamine terribiliter imiſſis *ſuſcitare filios Abrahæ*. Et ad Chriſti Vicarij pedes, Auſtria ſimul coadiutrice, atque aliqua ex parte ductrice, non alia vi, niſi Veritatis dumtaxat, omnia ſuauiter, ac liberè in nobis excitantis, atque efficaci motu mirabiliter impellentis, humillimè ducere. *Hæc mutatio dexteræ excelſi* in hac perdocta, prudenti, ac potentiſſima Regina ab hinc ferè annis ſeptem initia recognoſcit, ſcilicet anno 1648. ante excidium Mantuæ anno 20. & ante obitum Parentis anno 16. Eius natiuitas contigit anno 1623. Divinum lumen tantum, aſſidua, ac frequenti ſacræ Scripturæ, ſanctorumque Patrum lectione mediante, cæcitatis tenebras ab eius mente mirum in modum diſperſit. Quidquid animo conceperat, benè optimè in humanis ac diuinis literis educata, & inſtructa, magis ac magis auxit doctorum virorum ſedula converſatio.

Ann. 1648.

Reginæ natiuitas.

Hi verbum Dei iuxta Lutheri, ſiue Calvini dogmata vel amplectentes, vel miniſtrantes, vel defendentes, Theologicis diſputationibus, ſcripturæ ſententijs innixis, inter ſe vtrinque & aliquando cum ipſa circumveniendo, aut aperta mendacia eos ſuſtinere, aut multa frivola ac parum coherentia proponere, aut rarò levem vmbram veritatis, ſeu colorem, vel apparentiam, vt aiunt, in medium afferre, vt Acatholicorum, vel Euangelicorum modernorum (ita vocari volunt) doctrinam tanquam meliorem, ac certiorem confirmarent, cum multoties varijs modis ſagax Virgo experiretur; hinc factum eſt, vt cordis

Nota.

ſui

ſui claritas, ab afflatu ſancti Spiritus imiſſa, eò ſplendidior, ac firmior redderetur, quò illorum cæcitatem, ac vanitatem apertius cognoſcebat, atque Catholicam, Romanamque fidem eſſe ad ſalutem neceſſariam, vti & quamcunque aliam extra eam ad perditionem animarum certam, non ſecus ac ſi proprijs oculis ſubdiu infallibiliter cerneret, inſolubilibus argumentis intuebatur.

Conſeruabat tamen omnia hæc in intimo ſuę candidæ mentis ſcrinio, *conferens in corde ſuo.* Equidē ſi auſa fuiſſet, ſignum aliquod, quamuis leue circa rem hanc palam oſtendere, illicò Procerum omnium Regni, optimatum Aulicorum, Populorū, ac ſubditorum cōmunis amor in mortale odium converſus eſſet, atq; incōmodis quamplurimis, & valdè grauibus, non ſine euidenti diſcrimine amittendi regna, libertatem, imò & vitam ipſam, neceſſario ſuccumbere CHRISTINA cogeretur. Igitur Deus optimus maximus, cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, pulcherrimum modum ei inſpirauit, & eò quidem magis aptum ad ſui cordis occultandū ſecretū, quò magis politicū, & ab omni humana ſuſpicione alienum, quamvis myſteriū longe diuerſum contineret. Vt ſic è Regno liberè exire poſſet, ne amplius tantum lumen ſub modio abſconderetur, & ſuo raro exemplo magis Eccleſiæ Romanæ proficere, quam ſi, iam Catholica verè comperta, per ſuorum manus in odium Religionis crudeliter mortua eſſet, & verè Martyr effecta.

Lucę c. 2.

Inſpiratio Diuina.

Regis Chriſtianiſſimi Legato ordinario in illa Sueciæ Aula ſui pectoris ſacramentum aperire, neq; ei vtile neque proficuū eſſe videbatur. Licet enim ferè ab incunabilis non aliam educationem nouerit, niſi Francorum, attamen ſi aliunde eos amabat, experientia ſimul didicerat, quod in rebus ſimilibus ratio ſtatus apud ipſos nimium prævaleat. Et quod idem prorſus eſſet, Chriſtianiſſimo Oratori ſuum cōmunicare ſecretum, vt arduum opus tutò executioni mādare valeret ac nobiliſſimū animi ſui conceptum, vix natum, miſerrimè ſuffocare. Ergo vt cum Rege Catholico, ad quem animum habebat inclinatiſſimum, hanc magnam tractandi rem ſine vllo periculo locum inveniret,

Reginæ educatio.

Pulcherrima fictio.

veniret, finxit (ò fictio omni laude, & admiratione digna) ſe maxime flagrare deſiderio, arbitram fieri inter vtrumque Regem, nempè Catholicum, & Chriſtianiſſimum, vt compoſitis eorum animis, atque ſedatis bellis, quibus hucuſque Europa ferè omnis depopulatur, pax vniuerſalis, diu à populis ſuſpirata, introduceretur. Hæc rara inventio nec minimam quidem ſuſpicionis vmbrã Oratori eidẽ, aut Regni Senatui parere poterat; licet eius finis longè alius ab illo erat, quem ipſi excogitabant, & ad quem illa propoſitio ex ſemet reſpiciebat. Placuit omnibus tantæ Reginæ conſilium, quæ idcirco, vt cōmodius tractationis exordia inciperet, Regem Catholicum certiorem ſuper hanc rem effecit, ac propterea Legatum aliquem ab eo expoſtulauit. Annuit Rex, miſitque opportunè D. Antonium de Pimentelli, & Prado. Huic deinceps, cuius prudentiam, in grauibus negotijs peragendis, Pietatem, & cõſtantiam in rebus Religionis meritò adamauit, & maximè poſt octo menſium praxim, in qua poſtremò, vt verè probaret, vtrum in tantæ rei pondere idoneus extiterit, parum ſe gratũ ſibi fore oſtendit, adeo vt ipſum ad petendam à Maieſtate ſua licentiam, quam citò Regina conceſſit, induxerit. Et vt proficiſceretur, dereliquit, quod & fecit Legatus. Quia verò Nauis, in quam aſcenderat, poſt paucũ iter ſubtus aqua implebatur (iuſſerat enim Regina eam artificiosè perforari, ut ſtatim regredi cogeretur) hinc ad litus, à quo diſceſſerat, reuerſa eſt. At cum eſſet vocatus à Maieſtate ſua, reperit ipſam Legatus ita clementem, & affabilem, ſicut prius, antequam ſe fingeret indignatam, ſemper repererat. Itaque Regina cum non amplius Legati cõſtantiam in dubium reuocare poſſet, protinus animum ſuum eidẽ aperuit, pium propoſitum, flagransque cor pro amplectenda fide Catholica oſtendit. Ac propterea ad Regem Catholicum eum miſit, vt tantus Monarcha, cuius Zelus Religionis etiam vitæ cōmodis, ne dum Regnorũ, Eccleſiæ Romanæ incrementa magnanimiter anteponit, cum ſumo Pontifice Innocentio X. beatæ memoriæ negocium hoc pertractaret.

Petit à Rege Catholico Legatum, & obtinet

Vult probare Conſtantiam Legati.

Legatus proficiſcitur, ſed cogitur iterũ regredi.

Vocatur à Regina, eique animum aperit.

Mittit ipſum ad Regem Catholicum.

Deus bone, nonne hæc mulier illa eadem erat, quam Parentes

tentes aduerſus Domum Auſtriacam odio conceperant, odio produxerant, & odio educatores aluerant? Nonne CHRISTINA dextrâ, nudato enſe armatâ, ab vtero Matris ſuæ egreſſa, vt Auſtriam ſobolem omnem è Mundo eliminaret, ſi poſſet (atque etiam in Auſtriam hanc poſt miſeram Genitoris ſui extinctionem nouem ab hinc annis vſque ad huius Provinciæ cõfinia graſſatoribus copijs penetrans, defunctoſque Principes exterrens, qui iam, vt fugam arriperent, ſe parauerant) dicere poterat, *Ab infantia mea creuit mecum & de vtero matris meæ egreſſa eſt mecum non miſeratio*, ſed malevolentia? Nec alia de cauſa, niſi vt ab Imperio Germanico præcipuum, potentiuſque obſtaculum, ac propugnaculum, per quod ab acceſſu ad Vrbem ſubtracta, quæ alias Gothorum meorum, ac VVandalorum vim eſt experta, imẽſis divitiarum ſpolijs, ferro, & igne omnia devaſtando, atque Antichriſti ſedem, tyrannidemque, clerumq; omnem, ſimulque cælibatum internecioni tradendo, nequaquam ditari potero, radicitus convellerem? Notanda conſideratio. Job. c. 35.

Et quæ hæc participatio Iuſtitiæ Religionis *cum* Hæreſis *iniquitate? Aut quæ ſocietas luci* Catholici Regis fidei *ad errorum tenebras? Quæ autem conuentio Chriſti* in Hiſpaniarum, Indiarumque Monarcha *ad Belial* Septemtrionis? *Aut quæ pars fideli* Auſtriæ cum *infideli* ſanguine, ex lumbis Guſtaui Adolphi emanantis? Illius, inquam, Guſtaui, qui tanquam nouus Attila totum penè Auſtriæ Imperium, debaccans per Germaniam, incredibilibus ærumnijs ſuperbè flagellauerat? Cur igitur in re hac Auſtriæ tantum, quæ tantùm Auſtriam paulò ante exterminare inhiauerat, alijs derelictis familijs, admodum potentiſſimis, & mutua amicitia ſibi iam coniuuctis, ſponte quidem, & nemine cogente, imò nec ſuadente, egregium opus confidere CHRISTINA conſulit? Si quoties proterere potuiſſet cum Aula Romana Auſtriam ſolam, pro maxima gloria hæc Virgo habuiſſet, quare modò, vt modum haberet, ſe poſſe Romæ conferre, ac lætitia ineffabili ſumi Paſtoris ſuorumque aulicorum omnium corda afficere, amicitiam tantùm Catholici Regis expoſtulat? Mihi ſciſcitanti forſitan CHRISTINA ipſa, ſatis multum gnara, hiſce verbis gratioſè reſpondebit. Corinth. c. 6.

Inter

Auſtria ſoboles ſemper Religione, & Pietate florens,

Inter Chriſtianarum ſtirpium Proſapias Auſtriaca quidem, quæ ſemper ab eius initijs Catholica, ac Pia irreprehenſibiliter extitit, Eccleſiæ Romanæ perfectiori fœderis vinculo cõformatur. Hæc admiranda ſoboles, irruentibus hoſtium turmis aduerſus eam, indefaticata conſtantia adamantinum pectus vt eorum ſpicula retunderet, ſtatim obijcit. Et vbi aliquando iam penè depreſſa videtur, Deo ita permittente, non ſecus ac procera Palmæ arbor, à ventis & ab imbribus inclinata, iterum reſurgit ad miraculum. Hæc Coloſſæa Domus Deo, & Eccleſiæ Catholicæ dum adeò excellenter, ac intimè ſupra cæteras Orbis terrarum ſtirpes Fide, & Pietate coniungitur, ratio ipſa cogit, in arduis rebus, Religionis incrementum concernentibus (inter quas profectò magnorum Principum ad veram credulitatem quam antea deridebant, perſequebantur, converſio maximum facinus penſitatur, Coloſſum hunc, vbi opus multum difficultatis, ac laboris ſit habiturum, primum requiri debere. Igitur me eum tota fiducia perquirere, minimè perhorreſco, ſiquidem in eo ſanè Matris Eccleſiæ proprietas, amplectendi viciſſim dumtaxat hoſtes inſtar filiorum, qui eius conſtantiam, odij anteacti virulentiâ iam depoſitâ, peramanter amplecti ſatagunt, pari pietatis teneritudine ſemper viguit, atque in dies mirabiliter viget. Barbarè amplius viuere ſub tyrannide Hæreſiſmi, veritate adeò in me dominante, vti & egomet in mendacium dominor, quin etiam in meipſam, quæ ſtatus ac regna parui facio, prorſus renuo. Suaui Chriſti iugo, leuique oneri mea colla lubenter ſupponere, ad ſupremi Sacerdotis pedes humiliter provoluta, ſed prius Auſtriacæ dilectioni, ac amicitiæ, hæreſeos fulminatricis indefeſſæ, innixa, Euangelij iura, rationis, & naturæ me cogunt.

Pietatem Auſtriam commendat Chriſtina.

Mundus omnis adhuc experitur, omnia attingere Virtutum faſtigia Auſtriorum genus, cedentibus omnibus ferè Religionis, ac Catholicæ, Regiæ, & Imperatricis vitæ momentis, æuo dignis, in cultum Pietatis. Non aliter penè dixerim viueret Pietas, ſi naſceretur ex hominibus, & regnaret. Eam quam Auſtriaca Domus geſtat in pectore ad Cœli invidiam, lacteam inno-

tiæ viam tanquam ſibi gentilitiam profectò explicat. Pietatem ipſa ſemper exercuit qualem priſcis illis temporibus in Lycurgo Spartani, in Numa Romani, in Ariſtide Athenienſes experiri meruere. Qualemue Chriſtianis ſæculis admirata eſt Hiſpania in Ferdinandis, Gallia in Ludovicis, Anglia in Eduardis, Dania in Canutis, Germania in Henricis, & Orientis, atque Occidentis Imperium in Magnis Conſtantinis, & Carolis. Eius Pietatati, quæ Thaumantis fuit, tot miraculorũ architecta, adſcribatur, Orthodoxæ fidei, magna ex parte Septentrionem ſtetiſſe. Vos ſuperi cum tanti generis plauſibus ſatis eſſe Tellus non poſſit, veſtros de Cœlo addite, acclamate, & dicite: Hæreos fulmen, Eccleſiæ Clypeum, Imperij Coronam, Pietatis Antiſtitem, ac Templum, in quo mihi Deus, ſeu mei pectoris arcano aſylon conſtituit, & in eo ſimul, quotieſcunque vrgeret occaſio, non ſeptem refugij Ciuitates, ſed innumerabiles, in vtroq; Orbe ſub eius regimine circumfuſas. Genus Auſtriacũ quale in Orbe Chriſtiano.

Obmurmurent pro lubitu tam Acatholici omnes, qui dũ noui Euangelici vocantur, recenſioribus dolis Euangelium ſubuertunt, tam alij quamplurimi Eccleſiæ Romanæ *ſi & in quantũ* obſequentes, ſed Auſtriacæ Domus hoſtes, & perſecutores. Qui ſanè pro hac mea voluntate tanto me odio habebunt, quanto me prius amabant. Studeant pariter Romæ, & alibi lingua, & calamo meum nomen labefactare, quandoquidem inanes eorum latratus nullo modo pertimeſco, imò irrideo, & ſubſanno. Et quomodo ſaluis conſcientiæ iuribus aliam ab Auſtriaca fidem, & amicitiam hoc in negocio perquirere potuiſſem, ſi experientia didici, aulam meam in rebus politicis, res Eccleſiaſticas, ſiue Religionis parum exiſtimantibus, nihil differre ab ijs, qui mutuò animo, & epiſtolis communicaui? Hactenus CHRISTINA. Et vt verum fatear, quidquid propterea huic Reginæ Deus inſpirauit, & rationibus ab ea iam expreſſis conſentaneum extitit, non caret aliquo teſtimonio, & eo ſanè omni exceptione digno, quò barbari Monarcę calculo conſignato. Nota.

AABAS Perſarum Regem, legationem ſummo Eccleſiæ Paſtori Paulo V. mittentem anno 1608. cum trimulus eſſet PHILIPPVS IV. hæc de III. eius Parente faſſum eſſe, vbi Catholicam

Ex Petro Cudſenio de diſperata cauſa Calvini cap. 19. ad quem P. Henricus Lancelot epiſtolam latinè converſam miſerat ann. 1611. poſtridie Kal. Aprilis.

fidem ſe amplecti cuperet, ſcripſerit. *Omnibus debita obſeruantia pramiſ ſignis ſanctitatem veſtram praſentium tenore certiorem reddo; ad hanc aulam meam appuliſſe P. Antonium de Gouea Ordinis S. Auguſtini, atque alios Religioſos eiusdem instituti huc allapſos eſſe ex mandato altiſſimi potentiſſimi Hiſpaniarum Regis, cuius caput ſol pilei vice exornat, quippè tot vaxallos, quot complectitur ſtellas firmamentum poſſidet, ſub cuius denique vmbra Chriſtiani proteguntur.* Quod verò deindè accidit ſequenti anno 1609. die 25. Auguſti, & ad totum quidem huius rei complementum plurimum intereſt, alij recenſiores explicant hoc modo. *Xa Perſarum Regis nomine Apoſtolica ſedis obedientiam, cultumque laturus, magnis itineribus; & ſplendido nobilium eius gentis comitatus inſtructus Romam appulit; & 30. eiuſdem Menſis ad ſummi Pontificis colloquium admiſſus, omni fauore pariter & honore ab eodem cumulatus fuit, Deoque ſollemniter gratia acta, quod genti illi toto orbe à nobis diuiſa tamen poſt liminio Veritatis lumen effulgiat. Solem ſuum* Pietatis ac Poteſtatis, capitibus Cęſarū Regumque Auſtriorum coruſcantem, *oriri facit* Auſtriadum genus *ſuper iuſtos, & iniuſtos, ſuper bonos & malos,* qui iniuſta, ac mala dogmata contemnendo, in illius fœdere, & amicitia, in qua tota penè Chriſtianitas, vbi tutius Religio viget, eſſe & reperiri gloriatur, eſſe & reperiri ſtudet. Quod conſilium cū prudentiſſima Virgo CHRISTINA amplecteretur, tot dignis innixa argumentis, quot ipſamet ſuperius proprio ore explicuit, iuſtam laudem, & nomen ſibi apud cordatos viros comparaſſe, prorſus fatendum.

Ex Laurentio Beyerling Canonico Ant.

Matth. c. 5.

Legatus Catholicus reuertitur à Madrito.

Cum ergo, vt ad hiſtoriæ tramitem redeam, ab Aula Madritica Catholicus Legatus de Pimentel reuerſus eſſet, quancitius nunciauit Reginæ, non quæ ab Aulicis Suedicis omnibus, ac præcipuè à Regis Chriſtianiſſimi Oratore communiter, & firmiter credebatur (putabant enim illius regreſſum non alios tractatus in reſponſionibus Regis Catholici continere, niſi eos tantum ſub quorum prætextu miſſus fuerat) ſed quæ Reginæ placito ac deſiderio maximè arridebant. Nimirum, Regem Catholicum im̃enſum cordis iubilum ſuper nobiliſſimum ſuæ Maieſtatis propoſitum concepiſſe, ac ineffabiliter lætharii.

Nec

Nec non ad omnia, quæ, vt grande opus ad ſummam totius Eccleſiæ conſolationem, & orbis orthodoxi gloriam perficeretur, oportebant, ſe paratiſſimum fore. Fertur, Senatum conſultum tum Romà coram ſummo Pontifice, tum Madrito coram Rege Catholico ſecretè determinaſſe, melius, & vtilius fore, Reginam, ſpe omni iam fruſtratam, ſe ſubditis in rebus fidei profecturam, vbi paulatim Catholicis inclinatam ſe oſtenderit, quinimò certiorem eſſe, pergrauibus diſcriminibus ſe ipſam expoſituram, è Regno exire, quam ibi manere. Nota.

Quamobrem ſtatim generoſiſſima Virgo CHRISTINA, quæ *Regnis & Sedibus* Veritatem Catholicam, ac Cæleſtem ſapientiam terrenæ ſapientiæ iam præponebat, *& diuitias nihil eſſe ducebat in comparatione illius*, ad hoc conſilium, quod obſequium fidei complectebatur, intellectum captiuans, eique immutabile propoſitum magnanimiter ſupponens, excogitare cepit, quid eſſet actura, vt commodè, & ſine ulla Populorum commotione egredi è Reguo poſſet, & fidem Catholicam, abiuratâ Hæreſum pertinaciâ, palàm profiteri. Idcircò pluries ad iteratā conſultationem medicorum collegium coegit, vt quotidiano morbo, quo diù afficiebatur (Medici vocant obſtrutiones) ſalutare remedium adinuenirent. Omnes concorditer ſtatuerunt, balnea quidem nominatiſſima Belgarum ſatis idonea ad huiuſmodi morbum planè vincendum, ſi nimirum ibidem Maieſtas ſua quancitius opportuno tempore ſe tranſtulerit. Proceres Regni, qui non minus de ſalute propria, quam de illa tantæ Reginæ, ab eis communiter plurimū dilectæ, curabant, illicò pari voto ad hoc conſenſerunt. Hinc factum, vt iuxto colore, ac prętextu Patrueli ſuo Regna, ne aliquid noui, ea abſente, eueniret, antequàm proficeretur, Regina deſignaret. Quod & fecit, toto Senatu ſine vllo diſcrimine conſentiente. Non paulò poſt regio comitatu ac ſimul cum fideliſſimo Regis Catholici Legato, miſſo prius ad eundem Regem Confeſſario ſuo P. Ioanne Baptiſta Guemes Caſtiliano Ordinis Prædicatorum, quem idem Legatus tanquam à ſecretis habitu ſeculari induto, vt Reginam Chriſtianam vitam doceret, ſecum duxerat, deceſſit.

Sapient. c. 7.

Medicorum conſultatio, ac decretum ſuper Reginę morbo.

Regina proficiſcitur à Regno.

deceſſit. Ac deindè Bruxellæ poſt eiuſdem Religioſi rédditum in eius manibus coram Sereniſſimo Archiduce Leopoldo Guillelmo, nec non & Proceribus de Pimentello, de Montecuccoli, de Foſſantagna hæreſim in Palatio regio ſecretè abiurauit, & fidem Catholicam profeſſa eſt anno. 1654. die 24. Decembris. Publicam verò profeſſionem, quam ei litteris apoſtolicis ſummus Chriſti Vicarius ſuaſerat iuxta ſollemne Eccleſiæ Romanæ ritum, Oeniponto in Templo Aulico Fratrum minorum ſtrictioris obſeruantiæ, aſſiſtentibus Archiducibus Ferdinando Carolo, Anna Medicæa, & Sigiſmundo Franciſco, nec non Catholico Legato, magna ſimul Aulicorum, & huius Prouinciæ concurente ad tantum ac tale ſpectaculum, non dum à ſeculis auditum, aut viſum, Nobilitate, & confluentibus vndique populis, in manibus Reuerēdiſſimi Miſſi Pontificis raro exemplo, rariſq; Chriſtianæ Pietatis indicijs, flentibus omnibus, hilariter emiſit anno 1655. die 3. Nouembris.

Eius ſecreta abiuratio, & fidei Catholicæ profeſſio.

Profeſſio publica.

Quæ nuper enucleatius breui enarratione, currenti ac ſimplici atramēto, vix hinc Romam verſus Sereniſſima Regina profecta, ſuper hanc rem prælo dedi, certè Maieſtas tua, ſi hic repeterem, grauaretur. Poſſem tamen multa alia hoc in loco ſubnectere ad totius hiſtoriæ cōplementum, ſicut ibidem promiſi; at quia deindè aduerti, aliam omninò eſſe præſentis ſcriptionis intentionem, ab ea quam animo propoſueram, abſtinui; & hæc tantum afferre, veluti ad rem præſentem ſatis quidem ſufficientia, ſaniori conſilio motus, decreui. Eo vel maximè quia ſingula Italicè & accuratè exaraui, ſeptem exhibitis Hierogliphycis, quorum dicteria è ſacra ſcriptura deprompſi. Hierogliphyca ipſa ſeptem quoque titulis correſpondent, tituli autem hiſce nominibus, quæ ſunt. CHRISTINA *Regnante* (ex hibeo Italicè, vt ſcripſi) *Illuminata, Riſoluta, Catholica, Auſtriaca, Verſo Roma, e in Roma.* Opuſculum ſanè non contemnendum, licet nondum impreſſum, quemadmodum completum. Verum antequam Gētiliciam eiconem clypei Europæ, Coloſſo Auſtriaco debitam reuerentiam exhibentis, aperiam, opere pretium duxi, imēdiatè ea tantum hic reſcribere, quæ tam præuiæ diſpoſitioni

Opus Italicum Auctoris, ſed imprimendum.

ſitioni præfatæ, publicæque Maieſtatis ſuæ profeſſioni, quam eidem profitenti ante Altare maius ſupradicti Templi aulici contingerunt.

AFFERVNTVR EXEMPLARIA, quæ ad planè ſciendum publicum Reginæ CHRISTINÆ Profeſſionis fidei actum plurimum conferunt.

SANCTISSIMI D. N. ALEXANDRI VII. LITERÆ.

Ad Sereniſſ: Principes Archiduces Auſtriæ

In Comitatu Tyrolenſium.

Dilecto filio Nobili Viro FERDINANDO CAROLO Archiduci Auſtriæ.

ALEXANDER PP. VII.

Dilecte Fili Nobilis Vir Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Impulit Nos quam impoſito Nobis oneri debemus Paſtoralis ſolicitudo, vt dilectum filium Lucam Holſtenium noſtrum & Protonotarium Apoſtolicum, Baſilicæ Sancti Petri Canonicum, noſtræque Vaticanæ Bibliothecæ Cuſtodem ad arduam rem, grauiſſimamque conficiendam in Germaniam mitteremus, Virum, in quo, præter inſignes literas de Romana Eccleſia dignitate præclarè meritas, egregiam fidem ac probitatem pari cũ rerum agendarum peritia conjunctam hæc ætas ſuſpicit. Inſti-

tuto Nobilitatis Tuæ injuria quodammodo fieret, ſi tecum pluribus ageremus, vt eum Noſtro Te nomine ſalutātem benignè, humaniterque complectaris, cum aſsiduis documentis poſteritatem erudias, nihil in auitæ gloriæ Patrimonio charius tibi eſſe Laude ſuſcepti eorum patrocinij, quos cum ſua ipſorum Virtus ampliſsimum teſtimonium Pontificia Beneuolentia commendat. Cæterum quo erga Nobilitatem Tuam ſtudio flagremus, quamque impensè rerum Tuarum progreſsibus faueamus, ab eodem luculenter accipies. Tibique Apoſtolicam Benedictionem peramanter elargimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die X. Octobris M. DC. LV. Pontificatus Noſtri anno Primo.

Natalis Rondininus.

Dilectæ in Chriſto filiæ Nobili Mulieri (Annę Mediceæ) Archiduciſſæ Auſtriæ.

ALEXANDER PP. VII.

D*ilecta in Chriſto filia nobilis Mulier Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. In mandatis, quæ Dilecto filio Lucæ Holſtenio Domeſtico noſtro, Protonotario Apoſtolico, Baſilicæ S. Petri Canonico, & Bibliothecæ Vaticanæ Cuſtodi dedimus occaſione rerum maximarum, quas Germaniæ peragendas commiſimus, præcipuè habetur, vt Nobilitatem tuam noſtro nomine inuiſat, deque noſtra in te propenſa voluntate luculenter erudiat. Hanc ſignificationem plurimi à te fieri, & nos conſtanter credimus, & Nobilitas tua cumulatiſsimè declarabit, ſi*

virum

virum egregia fide, ac probitate omnibusque bonis artibus expolitum benignè exceperit, tuaque auctoritate vbi opus fuerit officijſque tuebere. Quod ut præſtes etiam atque etiam à Nobilitate tua petimus; cui Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die X. Octobris M. DC. LV. Pontificatus noſtri Anno Primo.

SANCTISSIMI D. N. ALEXANDRI PP. VII. Litteræ ad Sereniſſimam Reginam.

CHARISSIMÆ IN CHRISTO filiæ noſtræ Chriſtinæ Sueciæ Reginæ Illuſtri.

ALEXANDER PP. VII.

CHariſſima in Chriſto filia noſtra ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Vbi primum allatum nobis eſt, Majeſtatem tuam apud Bruxellas Romanæ, hoc eſt, Catholicæ Fidei integritatem, licet non palam amplexam, è veterum errorum colluuione emerſiſſe, nouamque per Spiritum Sanctum creatam in ea eſſe ſapientiam, in quam nihil inquinatum incurrit, quantum gaudium ad intimum animi ſenſum permanauerit, nulla tanta eſt in verbis vis ac magnitudo, qua id exequi, aut exprimere dicendo poſſimus. Hanc ſanè multò maximam lætitiam, cui vix quicquam adijci poſſe videbatur, ſummoperè auxit huc à Te inſtitutum iter, vt Apoſtolorum trophæa, & Fidem Apoſtolico ore laudatam, Noſque, quos licet immeritos Petri atque ſui ipſius vicæ terris præeſſe Chri-

ſtus voluit, venereris. Quæ in re non modo præclariſſimorum Principum immortales laudes æquabis, qui ſibi glorioſum duxerunt, triumphales faſces & lauream ad Piſcatoris Romanorumque Pontificum pedes deponere, verum etiam ab ipſa Vrbe rectè ſentiendi docendique Magiſtra hauries verè cæleſtis doctrinæ præcepta. Quoniam tamen non ſine aliqua eorum jactura, qui ſibi inanem ſcientiæ opinionem induerunt, & apud ſemetipſos ſolum prudentes ſunt, tantum lumen adhuc ſub modio conditur, debet tandem excelſo ex loco omnibus prælucere, vt & illi per hæc exempla & veſtigia ingrediantur. Mittimus ad Majeſtatem tuam dilectum filium Lucam Holſtenium, Domeſticum noſtrum, & Protonotarium Apoſtolicum, S. Petri Baſilicæ Canonicum, & Vaticanæ noſtræ Bibliothecæ cuſtodem, virum omnium literarum eruditione, ac ſingulari pietate nobis eximiè charum, qui tibi publicè Catholicam Fidem ex veteri & recepto Romanæ Eccleſiæ more profitenti adſit, & à quo pluribus noſtræ erga Te charitatis voluptatiſque percepta immenſa planè vis explicetur. Certiſſimam autem in ſpem adducimur, ab eomet, qui adeo miſericorditer in Te operatus eſt ſalutem, nihil omiſſuram Majeſtatem tuam, vt ampliſſimi hujus beneficij ſe non indignam oſtendat, ſummoque in hanc ſanctam ſedem obſequio, obnixaque obedientia omnibus teſtaturam, ſe Catholicam fidem ardenter concupiſſe. Ab eodem Luca & paternam noſtram amantiſſimam benedictionem, & plura in hanc ſententiam accipiet Majeſtas tua: cui à Deo felicitatem, atque vt eam, quam dextera ſua mirabiliter in te fecit virtutem confirmet impenſiſſimè precamur. Datum Romæ apud S. Mariã Majorẽ ſub Annulo Piſcatoris, die X. Octobris M. DC. LV. Pontificatus noſtri Anno primo.

Sub-

Subſignatum erat: Natalis Rondininus, & ſuperſcriptum: Chariſsimæ in Chriſto filiæ Chriſtinæ Sueciæ Reginæ illuſtri.

Allocutio Miſſi Apoſtolici ad omnes circumſtantes.

QVandoquidem ſanctiſsimus Dominus noſter Alexander Papa VII. ſupremus Eccleſiæ Catholicæ paſtor, me ad excipiendam publicam Fidei Catholicæ profeſsionem, quam Serreniſsima Regina CHRISTINA editura eſt, ab Vrbe huc miſit, vt ad ſanctæ Matris Eccleſiæ gremium anhelantem veteri ac ſolemni more recipiam, principiò, vt cuncta ritè atque ordine fiant, legatur Breve, quod præ manibus habeo, quo huius negotij gerendi facultatem plenamque auctoritatem Summus Pontifex mihi tribuit: quod etiam à Notario præſente geſtis allegari poſtulo.

DILECTO FILIO LVCÆ HOLSTENIO, PRESBYTERO HAMBVRGENSI, Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe Canonico, Familiari & continuo commenſali noſtro.

ALEXANDER PP. VII.

DIlecte fili, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut non ſine ſpirituali animi noſtri lætitia accepimus, Chriſtina Sueciæ Regina illuſtris ex parentibus hæreticis procreata, ac in hæreſibus educata & inſtructa, diuino numine illuſtrata, viaque veritatis agnita eaſdem hæreſes omnino deſerere, & ad gremium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, benedicente Domino, redire deſideret: Nos, qui pro paſtorali munere id vnum præcipuè curare tene-

mur, vt ſi quæ oues à veritatis ſemita aberrant, in viam ſalutis reuocentur, de tua ſingulari pietate, prudentia, Religionis Catholicæ, & honoris domus Dei Zelo plurimum in Dominio confiſi, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, tibi eandem Chriſtinam Reginam, ſiue præuia abiuratione præcedente, ſed loco abiurationis recepta tantum ab ea Fidei Catholicæ profeſſione, iuxta articulos pridem à Sede Apoſtolica propoſitos ab hæreſibus huiuſmodi, ac quibusvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijsque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis per eam propterea quomodolibet incurſis, iniuncta ei aliqua pœnitentia ſalutari, alijsque iniungendis, prout eiusdem Chriſtinæ Reginæ animæ ſaluti expedire cognoueris, in vtroque foro auctoritate noſtra abſoluendi, eandemque Chriſtinam Reginam in gremium eiusdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ recipiendi, & reconciliandi, adhibito aliquo ad prædictos actus Notario publico, tenore præſentium plenam, liberam, & amplam facultatem concedimus & impartimur. Volentes vt ſimplici tuæ atteſtationi, etiam nullis adhibitis teſtibus, accedente tamen tua ſubſcriptione, plena & omnimoda fides adhibeatur. Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in vniuerſalibus, prouincialibusque, & ſynodalibus Concilijs editis generalibus vel ſpecialibus conſtitutionibus, decretis, vſu, & ſtilo tribunalis Officij ſanctæ & vniuerſalis Inquiſitionis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die X. Octobris, M. DC. LV. Pontificatus noſtri anno primo.

G. Gualterius.

Eiuſdem requiſitio teſtium.

QVamvis hæc res in publica luce ſub oculis & conſpectu Eccleſiæ geratur, vt de eius fide & vigore dubium eſſe nõ poſſit, attamen Sereniſſimos Archiduces & Illuſtriſſimum Catholici Regis legatum teſtes de proximo adeſſe, & profeſſionem iſtam manus ſuæ ſubſcriptione confirmare deſidero. Vt ſub tam illuſtri teſtimonio Sedi Apoſtolicæ & vniuerſæ Dei Eccleſiæ in præſenti, & omni poſteritati futuræ de actorum veritate certò conſtare poſſit.

Eiuſdem Allocutio ad Reginam, cum ei formam Profeſſionis legendam traderet.

HÆc eſt ſollemnis & conſueta fidei Catholicæ profitendæ forma, qua ſancta Romana Eccleſia vtitur, eam Sereniſſima Regina hic coram me & teſtibus, qui adſunt, clara & diſtincta voce legat, & poſtea manu ſua ſubſcribat.

Et Sereniſſima Regina legit & ſubſcripſit.

FORMA PROFESSIONIS FIDEI CATHOLICÆ.

EGo CHRISTINA firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo ſancta Romana Eccleſia vtitur, videlicet: Credo in vnum Deum, Patrẽ omnipotentem, factorem cæli & terrę, viſibilium omniũ & inuiſibilium: Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine; Deum verum de Deo vero: genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Mara virgine, & homo factus eſt: crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: & aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni nõ erit finis. Et in Spiritum ſanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre Filioq; procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur,

tur, & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas: & vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi, Amen. Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquasq; eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector. Item ſacram ſcripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam vnquam niſi iuxta vnanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoq; ſeptem eſſe veré & propriè Sacramenta nouæ legis à IESV Chriſto, Domino noſtro, inſtituta, atque ad ſalutem humani generis licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet, Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium: illaque gratiam conferre; & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto: Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in ſacroſancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerũt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium ſacrificium, pro viuis & defunctis: atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, vna cũ anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantitiæ panis, in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem: quam converſionem Catholica Eccleſia tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantùm ſpecie, totũ atq; integrũ Chriſtum, verumq; Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animasq; ibi detentas fidelium ſuffragijs iuuari: Similiter & ſanctos vna cum Chriſto regnantes, venerandos atq; inuocandos eſſe; eoſq; orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſimè aſſero, imagines Chriſti ac Deiparæ ſemper virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam: Indulgentiarum etiam poteſtatem á Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumq; vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque Pontifici, B. Petri Apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac iuro: Cætera item omnia á ſacris Canonibus, & œcumenicis Concilijs, ac præcipuè á ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor; ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunq; ab Eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam

nemo ſalvus eſſe poteſt, qu m in præſenti ſpontè profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, vſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſimè, Deo adiuuante, retinere & confiteri, atque à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturam Ego eadem CHRISTINA ſpondeo, voueo, ac iuro. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

Chriſtina.

Ferdinandus Carolus Archidux Auſtriæ teſtis adfui, & ſubſcripſi.

Sigismundus Franciſcus Archidux Auſtriæ Epiſcopus Auguſtanus & Gorcenſis, teſtis adfui & ſubſcripſi.

Don Antonius de Pimentel de Prado Catholici Regis Legatus, teſtis fui & ſubſcripſi.

Lucas Holſtenius Baſilicæ S. Petri Canonicus hanc Profeſſionem excepi, & ſubſcripſi.

In Chriſti nomine Amen.

ANno ab eiuſdem ſalutiferâ Incarnatione milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quinto, Indictione verò octaua, die tertia menſis Novembris, Pontificatus autem ſanctiſſimi in Chriſto Patris, ac DD. noſtri Domini Alexandri Divinâ providentiâ Papæ Septimi anno primo, Oeniponte, vulgò Inſprugg, Diœceſis Brixinenſis, circa meridiem, in Eccleſia Archiducali Sanctæ Crucis, ante altare maius. Ibidem perſonaliter conſtituta Sereniſſima DD. Chriſtina nata Regina Sueciæ, &c. hanc ſupra ſcriptam Catholicæ Fidei Profeſſionem ſpontè, & animo benè deliberato, genuflexa, claraque voce, coram ſupra ſcriptis teſtibus ad præmiſſa rogatis, in facie Eccleſiæ, tactis ſacroſanctis Euangelijs emiſit. Quâ Profeſſione fidei peracta, prælaudata Sereniſſima D.D. Regina, & Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus Lucas Holſtenius Canonicus Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Sanctiſſimi D.D. noſtri fa-

FORMA ABSOLVTIONIS POST editam Fidei Catholicæ Profeſsionem.

℣. Domine Deus virtutum conuerte nos.
℟. Et oſtende faciem tuam & ſalui erimus.
℣. Exurge Chriſte adiuua nos.
℟. Et libera nos propter nomen tuum.
℣. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.
℟. Sicut ſperauimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus qui errantibus vt in viam poſsint redire iuſtitiæ, veritatis tuæ lumen oſtendis: da cunctis qui Chriſtiana profeſsione conſentur, & illa reſpuere, quæ huic inimica ſunt nomini, & ea quæ ſunt apta ſectari.

DEus qui errata corrigis, & diſperſa cõgregas, & cõgregata conſeruas: quęſumus, ſuper populum Chriſtianum tuæ vnionis gratiam clementer infunde, vt diuiſione reiecta, vero paſtori Eccleſiæ tuæ vniens, tibi dignè valeat famulari.

OMnipotens ſempiterne Deus, hanc ouem tuam de faucibus lupi tua virtute ſubtractam paterna recipe pietate, & gregi tuo pia benignitate reforma: ne de tuę familię damno inimicus exultet, ſed de conuerſione & liberatione eius Eccleſia tua, vt pia mater de filia reperta, gratuletur.

DEus qui hominem ad imaginem tuam conditum miſericorditer reparas, quem mirabiliter creaſti, reſpice propitius ſuper hanc famulam tuam, vt quod illi ignorantiæ cæcitate hoſtili, & diabolica fraude ſurreptum eſt, indulgentia tuæ pietatis ignoſcat, & abſoluat: vt ſanctę tuæ Eccleſię, recepta veritatis

tatis tuæ communione, vniatur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſeculorum, Amen.

PArcat tibi Deus, & ab omnibus peccatis tuis te abſoluat, & ad vitam peducat æternam.

ET ego auctoritate Apoſtolica, qua hac in parte ex ſpeciali commiſsione ſanctiſsimi Domini noſtri Alexandri PP. VII. fungor, abſoluo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis quomodolibet incurſis: & in gremium ſanctæ matris Eccleſiæ Catholicę Romanę te recipio, & ſacroſanctis eiuſdem Sacramentis, & communioni atque vnitati fidelium reſtituo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen.

℣. Confirma hoc Deus quod operatus in nobis.
℟. A templo ſancto tuo quod eſt in Ieruſalem.
℣. Ecce ſic benedicetur homo.
℟. Qui timet Dominum.
℣. Benedicat te Domiuus ex Sion.
℟. Qui fecit cœlum & terram.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper te, & maneat ſemper, Amen.

PONIT AVCTOR Scuti Europæ declarationem, moxque totum articulum concludit.

AVſtrię Sobolis clypeum vnà cum Reginę CHRISTINÆ Numiſmate, quod antequam exitum è Regno ea arriperet, cudi fecit, Europa, Coloſſum tui generis, ò Rex, ſalutans,

ſalutans, & inclinans, ſimul patefacit. Illud, inquam, Numiſma, cuius pars vna Sereniſſimæ Virginis effigiem cum ſolo nomine CHRISTINA, altera verò Coronam & hoc cum dicterio, ET SINE TE, exprimebat. Adinventum equidem ſat ingenioſum, & nec myſterio, nec ſacramento carens. Schem verè mirandum, & inter nobiliora, ac exiſtimatiora priſcorun Cæſarum, Regumq; toreumata reponendum. Attamen priul quam conceptus adeo vnicus ex tam Doctæ Serenitatis animo in Orbis lucem prodiret, Reginę nomen, in baptiſmate ſuſceptum, ac dignitatis titulo iunctum, eundem, & eiuſdem ſacramenta multò ante ſuis in literis tranſpoſitiuè continebat. Afferam argumentum, & eius declarationem. Numiſma Christinæ.

CHRISTINA

REGINA SVETIÆ

Anagramma

ET SINE TE Hauris cara Igni.

ET SINE TE *dicto illinc, ſpernens Regna, coronam,*
Istinc nomen habet, Virgo, Numiſma tuum.
Sic Hauris cara Igni, *qui Deus eſt* (aſpicis inquam)
Et quæ auro ſculpis, nomine digna geris.

Et quæ hæc cara, Igni, ſiue in Igne Divino, cuius claritas *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ratione illius inſcriptionis ET SINE TE hauſta, ſeu perſpecta? Enigma hoc niſi è ſuis tenebris eruatur, intellectu prorſus carebit. Ecce breuis & compta dilucidatio, ex celebri illo Panegyrico deſumpta, quem ſub argumento, MVNDVS NOVVS, in eadem die, in qua Regina ab hac diſceſſit Ciuitate, Collegium Societatis Ieſu proprijs eius manibus præſentauit. Ex quo de tam magna, ac potenti Regina, diuitijs & ætate florens, cuius imperio amor ingens, reuerentia multa, conſtanſque Populorum ſubiectio ad nutum parebat, vis Catholicæ Veritatis, nullo mortalium neq; diſponente, neque ſuadente, imò neque ſciente, armis tantum aſſiduarum ſacrę Scripturæ, ſanctorumq; Patrum lectionibus In octaua omnium Sanctorum, dum prandebat.

 mirum

mirum in modum triũphauit, & ad glorioſum Regnorum contemptum eam impulit, nullum amplius mortalis gloriæ ſtudiũ eius mentem tangit. Non literis, non marmoribus ſe celebrari, neque alijs monumentis ambit: contemptrix famæ, quæ machinis perituris ſuperſtruitur, & vtcunque erigatur, à ſolo tamen abiungi non poteſt.

Ex Paneg. Reginæ; præſentato.

Illa CHRISTINÆ Gloria arridet, quæ ſupra ſtellas, totamque caſuri Mundi molem elata in extimi Cœli imutabili ſereno, ſedes, nullis annis ruituras incolit. Illuc eius ſeſe ambitio extollit. Illuc ſuum tranſmittere nomen inardeſcit, in adamantinas beatæ æternitatis tabulas referendum. Quare hæc tam ſapiens, ac candida Heroina & antequam renunciaret, ac vale diceret Regnis, & etiã eis iam derelictis, ore ſuo iſta proferre poſſe, viſa monetæ ſcultura, procul dubio mihi pſuadeo.

Tacitus in Ann.

Abite Protogenes, & vos Praxiteles omnes, abite Meonides, tuq; *hominum genus, Potentibus infidum, ſperantibus autẽ fallax*, dum vt conſcium ſiderum tumidè iactaris, longiſſimè à me recede. Et tu, ò regale diadema, quod ſuperbè his coronari plurimum gloriabaris, remane. Nam ET SINE TE conſpicua, & nitens CHRISTINA ero Immortalitati. Omnis meus amor expingi coloribus, ſculpi in gemma, celari in auro, fundi in ære, ſtatui in marmore, celebrari literis minimè deſiderat, ſed in id tantum enititur, vt ab æterno Numine illi libro inſcribatur, qui VITÆ nomen gerit, & cui inſeri eſt in cenſu Beatorum collocari. Hæc vnica cura animum meum mordet. In hoc punctum totius vitæ meæ vota colligo.

Et SINE TE Chriſtinæ ad illud Ioann. 1. *& ſine ipſo* correſpõdet.

Omnia per te, quæ ſub Trionibus cumulatiſſimè, ac hęreditariò poſſedi, *facta ſunt*. ET SINE TE, cuius pond⁹ dũ paulò ante hãc ceruicem auro, & gemis grauabat, implacabilibus curarum preſſuris mentẽ ſimul deprimebat, *factũ eſt* in me *nihil* illud priſtinorum errorũ robur, illud ſanguinis, illecebrarum, & ſæculi fomentum, quornm maximę potentię, paſſionibus humanis, *quæ militant aduerſus animam*, turmatim conſtipatę, vt imperium arbitrij mei dominetur, cum memetipſa conſtantiſſimè ac quotidie digladiari non deſino. Ego, ego pro hoc duplici, ac imo nihilo, aut derelicto, aut acquiſito, ſum-

ſum̃um Totum firmiter amplector; ſicque ſpero fieri omnia, in
quæ, *euacuato quod ex parte* gero, ſpeculoque enigmatico con-
fracto, eum *ſicuti eſt, & facie ad faciem* mente intuendo, ipſum-
que fruendo voluntate, *de claritate in claritatem* transformabor.

Pes meus ambulauit iter rectum, ET SINE TE incedens, ſub Eccleſ. 51.
vtroque, inferiori ſcilicet & ſuperiori Germaniæ Cælo nunc in
Belgicis plagis Antuerpia, & Bruxella, nunc Oenipons in Ty-
rolo, Auſtria auſpice, de meo aduentu ſum̃opere gratulantes,
maiori pompa, & ſplendore me recepere, tractauere, quã ſi tecũ
ibidẽ vt actu dominatrix inceſſiſſem. *Lumen oculorũ meorũ* oras
Heſperiæ Occidẽtis ameniſſimas, ꝑ quatuor Regiones, exultãte
Romana Eccleſia, cuius iam fidei orthodoxæ inter Reginas, in
hæreſi natas, & educatas, *veſtimentis ſalutis*, gaudens Primoge-
nituræ titulo, induor, *vidit & gauiſum eſt*. Iam *per faciendo de
Ciuitate in Ciuitates*, Diuinis Apoſtolicis, & Eccleſiaſticis docu- Quatuor Italiæ regiones
mentis edocta, ET SINE TE *Lætata ſum in his quæ* facta & *dicta* tetigit Regi-
ſunt mihi, gaudens gaudendo in Domino. Iam me plaga illa, quæ ad- na, pergens Romæ.
huc ex imperantibus ibidem Longobardorum Regibus retinuit Inſubria.
nomenclaturam, Romandiola, Vmbria, ac Picænum ET SINE Romandiola Vmbria.
TE conſpexere. Et nihilominus, ipſa non amplius à recta fide, Picænum.
ſed à Domino cum Apoſtolo peregrinando, Eridani, & Rheni, StatusMãtuę Ferraria.
Senij, haud multùm longè ab Æmilia, & Lamonis, Ranchi, Bononia. Forũ Cornel.
Muntonisque, Sauij, Arimini ac Iſauri, Eſis, Muſſonis, Aſijq; Fauentia. Forum Iulij.
Fluminũm cæterorumque Populi innumeri vndequaq; con- Ceſena.
fluentes, exultationis echo, ipſis vndarum curſu præ magno iu- Ariminum. Piſaurum.
bilo propemodum obmurmurantibus, me ſpectabili Purpura- Sinogaglia. Fanum.
torum Apoſtolicæ Sedis, ac Prælatorum, Senatorum nobiliũ- Ancona.
que ordine, multitudine, ac ſplendore, viſa, recepta, ac tracta- Lauretum. Recanatum.
ta, ſummi gaudij reſponſa dedere. Tolentinum Camerinum.

ET SINE TE Vrbs Roma, quæ hodie inſigniori potentia ForũFlamin. Aſſiſium.
caput eſt Orbis, Mundique Regina, ac dominatrix, tanquam ſi Spoletum.
egomet inſtar noui diadematis ſuæ Maieſtatis crines circumda- Interamna.
re debuiſſem, ne dum filia ab ea maternali gremio tenerrimè
amplectenda, me ſum̃o honore vidit, collegit, quod nequaquã
effeciſſet, ſi cum te & ab ouili ſimul aberrantem, non vt Petri ſe-

des, ſed vt communis omnium nationum Mater privato modo
Cant. 2. conſpexiſſet. ET SINE TE egomet CHRISTINA *ſub vmbra illius, quem deſideraueram ſedi*, nimirum CHRISTI VICARII, opere, & ſermone Potentis, cuius dextera claues illas aureas per Vniuerſum circumfert, abſque eo, quod à Romana Cathedra amoueatur, quas *Paſtor bonus*, ac Magiſter CHRISTVS, *qui ani-*
Ioan. c. 10. *mam ſuã poſuit pro ouibus ſuis*, Cephæ tradidit, queq; Cęlũ poſſunt claudere, & aperire mortalibus. Sedi quidẽ ET SINE TE ſub illius vmbra, quando ſanctiſſimis ALEXANDRI VII. pedibus provoluta, eos primò, ac deinde manus, iuſtam ac debitã eidẽ exhibendo obedientiam, reverentiamque, ſum oſculata: nec non cum ab eodem Confirmationis Sacramento roborata, atque Pane vitæ refecta, ſacris Bethlemitici Partus incunabulis illuceſcentibus, tribus nominibus, quæ maiorem gloriam quam olim triplicia tui Regna, Deo, Eccleſiæ, atque animæ meæ, cui carius eſſe non poteſt, niſi Deus, inſignita fui, vt in poſterum CHRISTINAM MARIAM ALEXANDRAM Vrbs ſancta, ac totus Chriſtianus Orbis me vocitarent.

CHRISTINAM à CHRISTO meo, cuius Mater Virgo eſt, cuius Pater fæminam neſcit, ſub cuius Roſa campi *Lilioque conualium* ero Mors malis, Vita bonis, in cuius thalamum cyclade, auro texta induta, Annulo fide ſubarrata, vernantibus, atque coruſcantibus gemis circundata, introiui. Quem cũ in Chriſtiana humilitate, & ſeruitute, regum opibus, ac ſuperbiâ pręſtantiore, amauero, caſta ſum, cum teti-
Eccleſ. c. 24. gero munda ſum, cum accepero Virgo ſum. MARIAM à Virgine, Chriſti & Chriſtinæ Matre, per quam *quaſi Palma in Cades, quaſi Plantatio roſæ in Iericho, quaſi oliua ſpecioſa in campis, & quaſi cedrus in Libano ſum exaltata.* ALEXANDRAM à Paſtore meo, qui in Montes ſuos, ſcilicet ſuæ Divinæ auctoritatis, à Chriſto traditæ, myſticè aſcendens, & me ouem aberrantem inveniens, lætus, & gaudens humeris ſuis impoſuit, & Ouili Eccleſiæ Catholicæ perenni amoris fœdere in-
Iob. c. troduxit. Atq; Stellis ſuis veluti geminis Paternæ clementiæ luminibus me quidem conſpexit, *vt in eo Deum laudarent aſtra matutina, Sol & Luna mirarentur.* Hæc

Hæc ſacra Myſteria, rationi haud incongrua, imò debita, ablato quocunque vanæ laudis fuco, dicterium præfatum ET SINE TE alloquens, potuit quidem proferre CHRISTINA Virgo. Potuit quoque & ſimilia Sacramenta, ad ipſumet reducibilia, candidus quidam Auctor armis Gentilitijs Regni Sueciæ, quæ ſunt ſpicarum tritici manipulus, alludens, ac Maieſtatem ſuam ſalutans Romæ, hiſce verbis annectere.

IN STVPORIS SIMVLACRVM.

Michael Goldeus Hibernius Cubicularius Ap. extra.

GRande ſpectaculum! Sereniſſima Regina, & vel angelicis oculis etiam occupatis meritò contuendum. Romam Sueco Diademate coronatam, Sueca ſegete frugiferam: non omni magis fauſto, quam fido pignore, Chriſtianas coronas arctè copulandi Chriſtianos populos pacis, & vbertatis fauſtitate beandi. Parum dixi: Signum magnum apparuit in hoc orbis terræ theatro Senatui Populoque Romano, Purpuratorum Patrum ſacro conſilio, vniuerſalis Eccleſiæ Capiti, & Paſtori Alexandro: Signum luce ſua tam euidens, vt talpa ſit, qui requirat interpretem: Coronata virgo frumenti manipulum pleni, atq; puriſſimi virgineo ſinu complexa, in ipſo Natalis Dominici feſto Vrbi Romanæ propoſita, nonne virginem virginum, quæ granum illud frumenti totam ſæculorum annonam virgineo geſtat in gremio, clarius omni pictoris arte delineat? & naſcentis Chriſti victorias, & trophæa in ipſis incunabulis parta repræſentat? Certè iam territus Herodes, & confuſus aufugiet: iam Reges ab ortu ſolis, & occaſu trahet Regina virgo, cunas adoraturos infantis: iam priſcum illud ſoluetur ænigma viro inter orientales maximo, ſapientiſſimoq; clauſum, atq; perplexum. Nunquid volet Rhinoceros ſeruire tibi? aut morabitur ad præſepe tuum? nunquid

alligabis Rhinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium poſt te? Illa ferarum ferociſſima, quæ nulla venatorum vi aut arte capi viua vnquam poteſt, ſi vt rerum naturalium ſcriptores tradunt, adhibita puella virgo ſinum pandat, in eum quaſi iam victum, & manſuetum caput immittit, vbi mox ſoporatur, & velut inermis capitur. Quot cernimus Rhinocerotas per totos Oceani Borealis tractus cruentis faucibus Gregis Dominici ſtragem, & exitium anhelantes, quos Catholicorum Regum neque tela transfigere, neq; machinæ propulſare, neq; irretire laquei poſſunt; hos tu Chriſtina infuſa vi virtutis, & gratiæ, natiua conſilio ſapientiæ, ipſa efficaci ſuauitate naturæ, tanquam virgineo expanſo ſinu alligabis ad arandum loro tuo, & tanquam noua Helena adduces Rhinocerotas diu ſæuientes, te Duce iam cicures ad Præſepe Domini, vt feritate depoſita frangant glebas vallium poſt te, & ſpiritualem Eccleſiæ ſegetem proferant, qui vaſtitatem rebus hactenus, & ruinas inferebant.

CHRISTINA SVECIÆ REGINA.

Anagramma.

ECCE REGIA ARISTA IN SINV.

Epigramma.

Sueta prius patrum Regina tantis trophæis,
Quare Bellona foret, cur modo facta Ceres?
Cuique triumphalis cinxiſſet tempora laurus
REGIA virgineos ornat ARISTA SINVS?
An tenus hac cecinit vates pſalmiſta, futuri
Celſa potens blanda pandere fata cheli?
Ætherea MONTES poſtquam virtute paraſſet
Optato ſteriles vbere ſpondet agros.

Euenere

Euenere: vnus ſeptem fert culmus ARISTAS,
Totque vbertatis ſæcla futura notant.
Neu ſeptena Boum timeas mala ſigna Triones,
Hæc feret aduerſum quos tibi meſsis opem.

Redeo ad Reginæ Numiſma, vt Maieſtati tuæ breuiter illius vinculum, & ligamen cum tui generis ſanguine oſtendam. Gentē Auſtriam paternam, nec nō & maternam Guſtaui Adolphi, Parentis CHRISTINÆ ex eadē radice germinare, res erit, probatu facilis. Ex ſancta *Caroli Magni* ſobole deriuari eiuſdem Guſtaui ſtirpem, Tabula Genealogica, poſtremò hiſpanicè typis data, ac Reginæ exhibita, nec non & à me alibi nunc eodem idiomate, nunc demum Italicè cum Auctoris nomine tradita, diſtinctis colūnis expreſſit. Origo, quā auctor ponit, eſt ex prole maſcula Hildegardę, III. tāti Cæſaris, cui quinque, & omnes legitimæ fuerunt Coniuges, ac nimium dilectæ Vxoris per tertiogenitum Ludouicum, cognomento Pium, ac Romanorum Imp. Poſtrem⁹ verò eiuſdē originis grad⁹ terminat ad Chriſtinā de Holſatia, Regis Sueciæ Caroli thalamo iunctam, nec non & cōmemorati Guſtaui Adolphi Matrem, quæ ab altera Haſſiæ Chriſtina, Adolphi Holſatiæ Ducis Coniuge, traxit genus. Genealogia Chriſtinæ ex Carolo Magno, & ex Auſtriæ radice. Vxores Caroli Magni V.

Quæ cum ita ſint, cumque opinio illa, hucuſque à recenſioribus maiori ſtudio amplexa, licet à Maximiliano I. Imperatore incepiſſet (antea enim vetuſtior ſententia gentem Auſtriā ad Romanam communiter, & ſine vlla controuerſia referebat) vbi Rudolphi I. Habſburgici, ac magni nominis Cæſaris ſtirps à Regum Gallorum Proſapia per Sigebertum exulem, Alemanniæ Ducem, ſiue Tranſiuranum deriuatur, etiam apud me ſit probalis, quamuis non vt autiquior, nulli quidem dubium eſſe poteſt, Caroli Magni ſanguinem cum ſanguine Auſtriaco lateraliter eundem fore. Nam Meroneus, & Albericus Fratres, filijq; Clodionis, ac Pharamundi Franciæ Orientalis Regis, (vnde regalis dignitas, antea per Valentinianū Cæſarem, cæſo Marcomiro, ſubacta, ac ablata, apud Gallos reſtituta) nepotes, genus paternum diuiſerunt. Hinc ex Legatur t. Gentilitium meum. Ann. 380.

 priori

ris; ac poſtrema Guſtaui Adolphi Sueciæ Regis, ex qua Regina CHRISTINA ortum habuit. Quare proximior ſanguinis coniunctio huius admirandæ Feminæ, quæ Pudicitiæ Virgineæ decus, ac Fidei Catholicæ ornamentum meritò eſt dicenda, tam cum tua Catholica Maieſtate, quam cum alijs omnibus Auſtriæ Principibus, qui adhuc ſuperſunt, petenda eſt ex eadem Maria. Hæc filia fuit Caroli Archiducis, Patris Ferdinandi II. & I. filij, ac præfatæ Mariæ fratris, ſed idem Carolus ſorores quatuor præ cæteras, habuit, tres Reginas, quarum duæ Anna & Conſtantia vna poſt aliam Sigiſmundo III. Poloniæ Regi elocatæ fuerunt, ſed Margarita Philippo III. Hiſpaniarum Regi. Habuit etiam vnicam Magnam Ethruriæ Duciſſam, Magdalemam dũtaxat, quæ ſuperſtitum Florentinorum Principum Mater fuit. Leopoldum quoq; , Ferdinandi Caroli Archiducis noſtri Parentem ex Claudia Medicæa, Archidux Carolus genuit. His ergo Auus eſt paternus Imperatoris moderni, Maieſtatis verò tuæ, ac aliquorũ etiã Patrueliũ tuorum maternus. Sicque Maieſtas tua iuncta eſt materne cum CHRISTINA in gradu v. quemadmodum & reliqui Patrueles tui, quorum nonnulli paternè, per eundem Carolum dumtaxat, Ferdinandi I. Filium, & Mariæ fratrem, ipſimet Reginæ eiuſdem parentelæ vinculo coniunguntur. *In v. gradu coniuncta eſt ſanguine cũ Auſtria Virgo Chriſtina.*

Vnde piè credendum, quod hæc ſanguinis triplex participatio admirandę conuerſioni fomentum CHRISTINÆ extitit, ac deindè dulcis ſtimulus, ſe poſt amplexam Fidẽ Catholicã indiſſolubili amicitiæ nexu cum Auſtria copulandi. Quæ Pietatis prognoſtica multò ante in ijſdem characteribus, quibus nomina baptiſmalia, ac regia tantæ Mulieris conflantur, ledipè continebantur. *Notá.*

CHRISTINA SVETORVM REGINA.

Anagramatiſmus.

EAM AVSTRIA GENVIT CHRISTO.

Habet duplicẽ licentiã, quæ ratione argumẽti, non cõtemnendi, toleranda aliquo modo eſt. At ſequens eius imperfectioni ſupplebit forſitan.

CHRISTINA Suetorum, Gothorum, & Vandalorum Regina.

Anagramma.

Auſtriæ mutuò coniungor, Horrens Lutheri dogmata.

Hinc non mirum, ſi Coloſſæo Iubari, inſtar Solis, abs tui Generis ſimulacri vultu aureos radios, nimio ſplendore plenos per vniuerſum orbem emittenti, proprinquiſſimã Virginem CHRITINAM ſub ſpirituali Horoſcopo, nouo circundatam, ac coronatam Zodiaco, mortalibus prę̨ſentabo. Symbola reſurgentis Iuſtitiæ Solis, cuius prototypus etiam reſurrectio CHRISTINÆ à morte Hæreſis ad Fidei Catholicæ vitam typũ expreſſerat, corã Sole illo Coloſſę̨o ſatis quidem concinnè cõiectantur. Si Eccleſiæ Romanæ Zelus in illa eiuſdem Coloſſi facie ardentiſſimè nitet, niteat & pariter Regina hæc, ipſi copulata ſub myſtico ſuperni Numinis Aſcendente, cuius Zodiaci ſigna Eccleſiam ipſam Chriſti ſponſam redimiunt. Rem aggreditur, & nimis aptè Veronenſium Antiſtes D. Zeno, ait enim, *Paruulis morem geram, ſacrique Horoſcopi pandam tota breuitate ſecretum.* Igitur CHRISTINÆ Geneſis coram Sole Auſtriacæ Fidei ac Pietatis, Zodiaci ſideribus, ſuper quæ Sol Iuſtitiæ colluſtrat, redimitę̨, talis eſt.

Ser. 5. ad Neophytos.

Chriſtinæ Myſticus Horoſcopus.

Aries.

Qui in ſe credentem reprobat nullum, non *Aries* primus excepit CHRISTINAM, ſel *Agnus*, illius nuditatem, velleris ſui niueo candore veſtiens. Idem non tumidus, non minax cornu *Taurus*, ſed optimus, & mitis illam admonet *Vitulus*, vt nulla vllo in opere captans auguria, eius ſine malitia ſuccedens iugo, terram ſuæ carnis

Taurus.

 doman-

domando fæcundans, lætam diuinorum ſeminum meſſem cæleſtibus horreis inferat. Et admonet proſequentibus *Gemini*, id eſt, duobus ſalutare canentibus teſtamentis, vt principalia crimina fugiat, quæ ſunt incurabilis *Cancer*. *Leo* autem Diuinus Leonis eſt catulus, qui adhoc recumbans obdormiuit, vt vinceret mortem, adhoc euigilauit, vt beatæ Reſurrexionis ſuæ in CHRISTINAM quemadmodum & in omnes homines manus immortalitatis conferret. Quem competenter *Virgo* prænunciat *Libra*, vt noſceremus, Dei per filium, qui incarnatus proceſſit ex Virgine, æquitatem, iuſtitiamque, terris illatam. Quam qui conſtanter tenuerit, non dicam *Scorpionem*, ſed ſicut Dominus ait, omnes Serpentes illeſa planta calcabit. Sed nec ipſum quoque Diabolum, qui verè eſt *Saggittarius*, formidabit unquam, varijs atque igneis ſaggittis armatum. Is enim infelicibus nonnunquam immittit *Capricornum*, vultu deformem, qui captiui tota miſerabiliter per membra deſæuit, alios ementes, alios furioſos, alios homicidias efficit. Sed omnes ſalutari profluens amne noſter *Aquarius* delere conſueuit: quem neceſſario vnà ſequuntur duo *Piſces* in ſigno nimirum duo de Iudæis, & Gentibus populi, Baptiſmatis aqua viuentes.

Gemini. Cancer. Leo. Virgo. Libra. Scorpio. Saggittarius. Capricornus. Aquarius. Piſces.

Magnam profectò laudem iam antea, materiali auro eius capite grauato, ſub quo tot virtutum dotibus coruſcabat, nec non haud paucorum Europæ Procerum admirationem, affectum, & multoties ipſammet eorum præſentiam prouocabat, comparauerat CHRISTINA. At modo ſub huius noui Zodiaci Diademate gloriam maximam, qua ſolum Deum exaltari ambit, & Romanā Fidem augeri, nacta eſt. Et eò amplius Cæleſti fato in terris perennandam, quò magis aureis aliorum Principum animis, ab ea ad Catholicam Romanamque Veritatem allectis, ſuperis obſtupeſcentibus, quamcitius, vti ornari incepit, iterum atq; iterum exornandā. Itaque felix CHRISTIANVS *Auguſtus*, qui ſub eodem CHRISTINÆ Horoſcopo, CHRISTINA ipſa ſolius exempli magna vi ſuadente, renaſci voluit, & tantæ Maieſtatis Coronæ recentiora felicitatis ſigna Primus inſerere. Princeps clarus, ac in politicis toto Imperio valdè

notus ſi mutua amicitiæ & obſeruantiæ obſequia tantæ Reginę antea pręſtauerat, cariora eidem deinceps pręſtitit, vbi, duobus menſibus vix tranſactis, ipſam imitari voluit. Teſtantur literę, quas propria manu Maieſtati ſuæ ſcripſit, Latinitate datæ, ſed à me ex Hiſpanico idiomante, in quo eas habere potui, ita latinè reſcriptæ.

Sereniſſima Regina Domina mea, & Prima.

POtuiſſe heroicam magnitudinem, ac generoſum Maieſtatis veſtræ animum Coronam capite deponere, ac manu ſceptrum, vt prorſus libera à curis, & ſollicitudinibus regiminis, fidei Catholicæ exercitijs melius incumberet, ſanè in nonnullis magnæ lætitiæ, in alijs verò ſummi doloris occaſio extitit. Attamen in me tacitam impreſſit formidinem, eo quia, nũ Veſtra Realis Maieſtas rectius iter, ac tutius quò Chriſtiana Fides illuc nos ducit, vnde vocauerat, inuenerit, obdubitabã. Ipſe qualem Eccleſiam amplecti deberem, anceps eram. Meæ quidem parum firmè, & abſque vllo deſiderio Catholicæ inſidebam. Demum, gratia Dei fauente, exiui à profundo, atque Catholicam Fidem recepi. Quamobrem vbi antea veſtra cum Maieſtate me lætari minimè licuit, id modo & efficio, & debita meæ gratulationis ſigna exprimo. Cum ſuo exemplo Mundum, docuerit, poſſe, ac deberi ſceptis renunciari, ad veram Fidem aſſequendam, illamque animæ tranquillitatem, & pacem, quam omnes tanta cupidine expoſtulant, quorum ardor me quoque ad Eccleſiæ Catholicæ conuerſionem promptius impulit. Sicut M. V. ſummæ dilectionis indicijs fauoribus ſuis antea me comulauit, ita modo nequaquam hæſito, me pari benignitate proſequuturam. Et tanto magnis, quanto exindè obedientia mea, ac ſubmiſſio, vt M. V. inſeruiret, maior videbitur. Herbipoli die V. Ianuarij 1656.

Deuotiſſimus Primus & Seruus

Chriſtianus Auguſtus.

Claudo

Claudo igitur excurſum, & cum eo omnem huius IV. Diuiſionis, ſimulque totius prioris partis narrationem. Et dum tot mirabiles nexus, quot Maieſtas tua inter AVSTRIAM Auguſtam, & Reginam CHRISTINAM intellexit, inueniuntur, æternum hoc monumentum poſteris derelinquo.

AVSTRIACA PIETATE,

Sanguine auſpicante, Corde exhilarante,

Promouente Lætitia, proſequente Conſtantia,

Pontificatus ALEXANDRI VII. Anno I.

Imperantibus, Regnantibus, Dominantibus,

FERDINANDO III. AVGVSTO,

PHILIPPO IV. CATHOLICO,

Archiducib' FERDINANDO CAROLO *Comite Tyrolis,*

LEOPOLDO GVILIELMO, SIGISMVNDO FRANCISCO,

Altero Belgarum Prorege,

Altero Auguſtæ, & Gorcenſis Epiſcopo;

ADMIRABILIS VIRGO CHRISTINA,

Trium Regnorum Contemptrix,

Ter Maxima facta eſt

PVDICITIA, SAPIENTIA, FIDE CATHOLICA.

Quod

Myſticæ TRINITATIS Sacramentum

 Coram

Coram Angelico ſui Generis

COLOSSO

Triplici coniunctionis vinculo

Magna pompa, ac ſpectabili Nobilitate

Oeniponti recepit

Die Octobris vltimo labentis Anni 1655.

Eadem florens ætate, duabus annis exceptis,

Quam ipſa exhibebat,

Flos chriſtianorum Principum vernans

FERDINANDVS CAROLVS,

Archidux Auſtriæ, Comes Tyrolis,

Qui propterea his XLVI. characteribus hæc cecinit

Dè ſe ipſo Anagrammaticè.

ILLIC MISSVS CHRISTINÆ COÆVVS,

AVDAX FORTVNA REDDOR.

Hic PIETATIS honos fulgẽs sculptura triumphans
AVSTRIACA ingẽuos pandit in Orbe TOROS.

Quæ Laqueos FORTVNA pares ſecundior vnquam
Attulit, Europæ ſplendida iuga trahens?

PARS ALTERA.

Auſtriacæ Pietatis Triumphus.

DIVISIO I.

IN QVA REGI CATHOLICO PIISSIMÆ SVÆ STIRPIS, ILLVSTRIBVS MATRIMOnijs ſummoperè Fortunatæ, Victrix forma, feſtiuuſque Proſpectus dilucidatur.

VIdiſti iam, Catholicæ Rex, in ſchemate, Maieſtati tuæ paulò ante enucleato, tuiſque obtutibus obiecto, fulgurantem Solem, ab Aurorę Populis proclamatum, ac eis ſimul expoſitum, ac detectum, vt miſeræ ſuper cimerias tenebras noctis, quam ab Othomanica Luna patiuntur, æternum iugum nimis barbarum excutiat. Sub quo, eo Mundo ab orthodoxo ablato, omnis propemodnm Europa, ne dum Germania, Hiſpania, Italia, aliæq; plagæ quamplurimæ, tyrannicè præmeretur. Vidiſti quoque in eo, quem Pelios, & Oſſa nunquam viderunt, imò nec ætas vlla vidit inter VII. mundi miracula, nouum dumtaxat Gigantem, penicillo, calamo, ſcalpro, & oraculo Apoſtolico conſignatum. Denique rem nouam ac portentoſam, & valdè quidem hilareſcens, plurimumq; ſimul obſtu-

Supradictorum quædam recapitulatio.

Res verè noua Reginæ Succiæ conuerſio.

obſtupeſcens vidiſti. Nimirum doctiſſimam, fortunatiſſimam, ac celebratiſſimam Virginem CHRISTINAM, ad illius fædus, quod antea, vigente hæreſi, haud exorruere nequaquam poterat, tuæ Religionis, ac Pietatis duplici alliciente Magnete, mirum in modum ac ſponte redactam.

Practica aſſertio.

Hoc ſpectaculum, verè *ſub ſole nouum*, omniq; nouitate repletum, ſi quiſpiam è maioribus tuis, ò Rex, qui pleni dierũ fortunatam vitam cum felici morte cõmutarunt, aut modò alius magnus Europæ Princeps pari fortuna videre meruiſſet, crediderim ſanè, illud inter glorioſa ſæculi huius facinora eos totà ſolertia collocaturos; ac proinde excellentiora marmora, ſiue metalla perquiſituros, vt nobili cælatura datum, fuſumue inſtar perennis memoriæ poſteritati derelinquerent.

Tangit imaginem capitalem Gentilitij I.

At in pręſenti ſchemate congenitam cum tuo Genere, ac trino vultu exornatã PIETATEM, nouoq; triumphandi modo, ordine, apparatu nunc videbit Maieſtas tua. Illam, inquã, Pietatem, quam triformem quoque in priori Gentilitij Frontiſpicio Cæſari Ferdinando III. Patrueli tuo vnà cum triplicis faciei dilucidatione exibui.

Primum genus hominũ, vnde ſuperſtitio.

Deteſtabiles illæ, ac omnibus ſæculis inauditę ſupreſtitiones nonniſi à rudibus, & illiteratis, quos imperitos, ſeu idiotas vulgus nominat, quique Deorum ſuorum hiſtoriam cæteraſque eis connexas fabulas ad literam tantum iuxta materialem, ac ſuperficialem characterum ſonum antiquitus intelligebant, prodiere. Theologia verò, ſeu Philoſophia naturalis ab ijs ortum habuit, quorum animus cum ad ſapientiæ ſtudium adijceretur, paulatim, relictis fabulis, & inconcinnis figmentis, literalem cum myſtico coniungens ſenſu, hiſtoriam ad naturę ſacramenta transferebat. Moralis autem Theologia, quam alio modo Ethicam vocitant, ab ijs initia ſumpſit, qui ſapientum nomine nuncupati, commenta Deorum ad naturam partim, partim ad mores transferebant. At demum myſterioſa illa Ægyptiorũ ſapientia, cuius nobis veluti fragmenta quædam ſuperſunt, ab ijs profluxit, qui ſacerdotali munere fungentes,

II. Genus, vnde naturalis Philoſophia.

III. Genus, vnde Ethica.

IV. Genus, vnde myſterioſa doctrina.

gentes, ac naturę morumque ſcientia iam ſufficienter inſtructi, animos ad altiora leuabant; ac proinde hiſtoriam Deorum ſublimi quadam & Anagogica interprętandi ratione ſub obſcura, ſed ingenioſa ſymbolorum ad tegenda myſteria conſultò excogitatorum repræſentatione, ad Mundum illum Archetypum, & intelligibilem deflectebant.

Ex hoc quadruplici hominum genere, quarum poſtremũ in altiſſimo dignitatis gradu præ cæteris iure meritò conſtituebatur, quadruplex hæc Ægyptiorum quoq; exorta Theologia eſt. Cuius nobiliores partes, & harum maximè ſublimiſſima ſacram, & ſymbolicam ſcientiam continebant, quam non alia de cauſa hieroglyphicam, hoc eſt ſacram ſculpturam dixerunt, niſi quod eam veluti diuinam ſapientiam, vti ſolis Sacerdotibus cognitam, ita plebæis ſolo intuitu venerandam, æſtimarent, & ceu perpetuò duraturam ſaxis obeliſcisq; inſculptam, tanquam vnicum patriæ monumentumq; propoſitum relinquerent. Hactenus P. Athanaſius Kircherius lib.3. in Obeliſco Pamphiliano cap. 4. Quadripartita Ægyptiorum Theologia.

Quæ cum ita ſint, non mirum ſi egomet, eadem ratione, & exemplo ductus, tale ſchemma pro Generis Auſtriaci fortunata, ac Diuina Pietate, medijs coniugibus triumphante, Maieſtati tuæ prodio, quale dignum eſt, vt quamplurimis ſimulacris, quorum vnumquodque ſua ſacramenta patefaceret, inſtar præcipuæ memoriæ, toti orbi perenniter derelinquendæ, conflaretur.

Triumphaſſe olim, antiquioribus iam currentibus tempeſtatibus, propter victoriam de ſpurio Golia, proceræ ac monſtroſæ granditudinis milite, Dauidem, eum ſingulari certamine in valle Terebinthyca ictu vnius lapidis, cælitus directi, proſtrantem: Triumphaſſe Ioſephũ apud Ægyptios, quos è diuturna fame penè exactos, ſaluos fecerat: Triumphaſſe Mardochæum apud Perſas, & Aſdrubalem quater apud Cartaginenſes, alterum, eo quia ſincera fide duorum Eunuchorum coniurationem in vitam Regis, eidem Regi prodiderat: Alterum verò propter Ciuitates expugnatas, ac hoſtes victos; Ac demũ Qui triumpharunt, & ex quibus Nationibus, & qua de re.

Capitoliũ ad lumina 40. Elephantis dextra atq; ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe, teſtatur Plinius, Lib. 8. quod prius India victa à Libero Patre factum memoratur. Triumphantem Metellum victis in Sicilia Poenis vnum omnium Romanorum ante Currum centum & viginti captiuos Elephãtos deduxiſſe, fatetur Seneca. Cap. 4. de breuit. Vitæ. Et Capitolinus de Gordiano Iuniore, Quadrigæ Elephantorum Gordiano decretę ſunt, vt pote qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Elephantus bellua illa eſt, quę, vt tradunt rerum naturalium ſcriptores, Legatur Maiolus p. 1. coll. 7. quam proximè ad humanam rationem accedit, adeò vt putem eam ab vllo alio animali bruto hac in parte ſuperari cognitione circa gentium pacem, ne dum docilitate, fidelitate, diligentia, prudentia, clementia, iuſtitia, & ſi licet dicere religione, & pietate alijsq; affectibus propemodum humanis. Ex quo ipſe, tribus annis nondum tranſactis, hanc belluam vidi in hac 1653. aula, vidiq; multos ac varios iocos, actusq;, quos mirabiliter efficiebat, neque alio inſtrumento, niſi longiſſima naris contra omnium reliquorum animantium forma, ſeu proboſcide, qua vtitur quibuſcumq; manuum officijs eam vel ſurſum ducendo, vel demittendo, vel circumducendo, vel alijs tradendo, vera eſſe quæ tanquam naturę miracula de ea ſcribuntur apud auctores, quęque ſuppoſititia antea exiſtimaueram, omninò aſſerui.

Inſuper triumphans auro inſidens Curru, qui non belli- Currus forma. carum neque ludricarum quadrigarum, ſed turris rotundę inſtar conſtructus erat, auro gemmisq; mirificè celatus, vt Appianus in Libica, & Mithridatica, nec non Zonaras de Triumpho Camilli tradiderunt. Habet Maieſtas tua Currus formam, at modò videat, ſi placet, triumphantis habitum. Habitus triumphantis, ſceptrum, ſella, ſocij, & alia. Hic purpuream gerebat ueſtem, auro intextam, interius verò tunicam palmatam, dextra manu ramum è lauro ſiniſtra ſceptrum eburneum tenebat, reſidebatq; in regia ſella ex ebore. Eodem prę- Lib. 28. cap. 4. terea Curru interdum vehebantur triumphantis vxor, & liberi, Lib. 18. cap. 2. quinimò & Carnifex, teſtib⁹ Plinio, ac Iſidoro, qui ait. *Quod autem à carnifice triumphantes comitabantur, id erat indicio, vt ad tan-* Carnifex ſedebat eodem Curru apud triumphātē.

tum faſtigium euecti, mediocritatis humanæ commonerentur. Porrò erat triumphus, qui à Populo Romano dari ſolebat, omnium honorum maximus. Quippè illa pompa videbatur ſollemniſſima, quę fiebat redeuntibus in Vrbe cum victoria. Vnde Cicero ſciſcitans, ac ſimul obſtupeſcens, hæc ſubdit. *Quid tandem habet iſte Currus? quid victi ante Currum Duces? quid ſimulacra oppidorum? quid aurum? quid argentum? quid clamor militum? quid ligati in equis & tribuni? quid tota illa pompa? quid vehi per Vrbem?* Totum triumphi Romani apparatum qui diſcere cupit, adeat præter citatos auctores Dionys. Halicar. lib. 2. & v. Valer. Maxim. lib. 2. c. 8. Ioſephum de Bello Iud. lib. 7. ſed ex Neotericis Guidonem Pancirolum *de rebus memorabilibus*, Valtrinũ *de re militari* Rom. lib. 7. & ante omnes Robertum Valturium *de re militari* lib. 12. alioſque quamplurimos.

Cicer. in Pis.

Mirabitur forſitan Maieſtas tua, quod exhibita pictura in nullo penè ex iam dictis correſpondeat. Epigraphen tamen, ſiue inſcriptio, ad eius pedes in tetraſtico illo clauſa ipſammet partim enucleans, omnimodam admirationem dirimit. Peruetuſtos vſus, ac ritus de triumphorum lege, pompa, & apparatu ab hoc, quem Maieſtas tua intuetur, omninò eliminari, conſentaneum fore haud perperam conſului. Eius facies, ſeu proſpectus quæ proponit elucitanda, hæc ſunt. Nimirum binas Columbas, binaſque Aquilas, quibus triumphatricis Pietatis currus vehitur. Deinceps Aurigam, duasq; iuuenculas ſpecioſiſſimas, propè eandem Pietatem in curru eodem ſedentes. Item Pietatis coronam, ac eius dexteræ haſtam, in cuius cuſpide ſiue mucrone caput alterum Beſtiæ, quam in 1. Gentilitij Frontiſpicio tradidi, infixum eſt. Demum triumphi comitatum, nec non & famæ vexilliolum, in eius tuba calamo exornatum pendens. Ac Poſtremò totum pręiacti ſchematis reſiduum, magna cum ratione ibidem ſculptum.

Columbæ

COLVMBÆ ARCANA NONNVLLA.

Atque in re noſtra ſat quidem concinna.

NOn Chaldeorum, non Ægyptiorum, aut Græcorum ſapientes tantùm, verum etiam cum hieroglyphica inſtituendi ratione, in qua vtriusq; Mundi, ſcilicet ſupremi, vbi Numina, Intelligentiæ, Orbes, Planetæ, aſtra, ac ſimilia continentur, atque infimi, qui elementa, harumque mixta omnia, inanimata, vegetabilia, ſenſibilia, rationalia complectitur, compages, hucuſque varijs modis excreſcente ingeniorum curioſitate, ſeorſim concurrit, diuinæ noſtrorum literę conueniunt. Ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta quæcumque Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cæleſti ſpiritu afflati protulerunt. In noua verò lege, nouoque teſtamento, cum Aſſertor noſter ait, *Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar*, quid aliud ſibi voluit, quam hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: *Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas*, nonne ſermones ſuos arcano quaſi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apoſtolos ab vſitato loquendi modo receſſiſſe, vt ſacra de Deo dicta à cæteris ſcriptis, ſicut merita dignitate ita & forma quadam diſcernerentur, ne cæleſtium myſteriorum maieſtas paſſim, & indiſcretè pateſceret, ſanctumque canibus, & margarita Porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandriæ Regem, pleriſque audientibus affirmauit, non licuiſſe Græcis Hæbraicam hiſtoriam attingere, quin illuſtrium ſcriptorum quoſdam eam rem tractare auſos, aduerſa mentis valetudine & langore corporis tamdiu conflictatos, donec ab incepto deſtitiſſent, tanquam id arcanum profanis eſſet gentibus manifeſta ira Numinis interdictum. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerent, modeſtius aliquando ſe gererent.

Ioannes Pier. Valer in epiſt. nuncupatoria ad Coſmum Medicæum.

Pſal. 77.

Matt. c. 13.

Matt. c. 7.

Quamobrem ſi tanto in pretio à præſtantiſſimis quibusq; eas res habitas nouit Maieſtas tua, quas de humana diuinaque

plina vetuſtas illa ſub rerum verborumque quorumdam inuolucris occultauerat, & quod peritiſſimi quique inter ſe hoc veluti ænigmatum genere vti conſueuerunt; mihi vitio verti non debet, eo quia omnem operam, & ſtudium quamplurima AVSTRIACÆ PIETATIS arcana, nondum, vt ſciam, ab alijs excogitata per varia Gentilitia Auſtriæ Heroibus proponere, & enucleare, contulerim.

Quæ verò in triumphantis Pietatis quadrigis principio Maieſtati tuæ obijciuntur, Columbæ ſimul iugatæ extant duo. Trahi deberi Pietatis Auſtriacę, sereniſſimis, clariſſimisq; coniugibus fortunatę, ab ambabus vtriusq; ſexus columbis triumphans Currus, myſteria nonnulla ſeu ſymbolica ſecreta, mox breui enarranda multò euidenter perſuadent. Quippe primò duarum columbarum ſeſe inuicem exoſculantium ſimulacro, eo quia volucres hę non prius ad Veneris copulam quam ad oſculationem deueniunt, illecebras amatorias Ægyptij ſignificabant. Hinc extat illud Mæcenatis dictum apud Senecam, *Columbatim labra inſerens labris*. Græcorum plerique hac de cauſa, quod nimirum oſculorum blanditias Columbæ norunt, eas Veneri dicatas autumant. Cæterum Atheneus ob id factum putat, quod in Cypro, Veneri ſacra Columbæ primùm repertæ, indeque ad gentes alias tranſmiſſiæ.

Illecebræ amatoriæ in columbis ſignificantur.

CHARITATIS Pijſque amoris inſignia quam concinnè in his Columbis Auſtriacis colluceant, ex ipſis quoque mutuis illarum oſculis ſatis commode depromi poterit. Origenes Apoſtolum citat, qui de caritate locutus, Columbam protulerit. Porrò diuinum ſpiritum, qui in myſterio Triformi, perſonis tantum, non autem eſſentiâ diſcreti, nexus inter parentem, & gnatum aſſeritur, ſpeciem Columbæ aſſumpſiſſe, ſacræ paginæ tradunt. Quapropter Cartaginenſis Antiſtes inuehens aduerſus Nouitianum, *Idcirco*, ait, *& in Columba venit Spiritus Sanctus ſimplex animal, & letum, non felle amarum, non morſibus ſæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius ingenium eſt hoſpitia humana diligere, vnius domus conſortium noſſe, cum generant ſimul filios educare, cum commeant volatibus, inuicem cohærere, communi*

Item charitas, ac pius Amor.

S. Cyprian. aduer. Nouit.

muni conuerſatione vitam ſuam degere, oris oſculo concordiam pacis agnoſcere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem.

Hæc charitatis indicia vt comprobet Pierius, recenſet Gallorum mores, honori ſibi ducentium, quod adueniens hoſpes vxorem, ſorores, filias etiamnum Virgines oſculo ſalutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremium ſibi aſſidere iuſſerit. Quã humanitatis conſuetudinem emerſiſſe ex Romanis, apud quos olim licebat obuias quaſcumque mulieres excipere oſculo, non video; nam Cato ideo hoc inſtitutum apud eos traditum putat, vt explorarent, an mulieres temetum olerent, capitale enim erat Romanis fæminis guſtare vinum: propterea fęminam, vt fertur, quæ ſub Romulo vinũ biberat à marito impunè occiſa eſt. Vel ſi ex eis emerſerit, ſententiæ Plutarchi adhęreo, qui autumat, illas Romanorũ exoſculationes, vt fæmineo generi honos haberetur, ſancitas eſſe. Apud Lacędemonios oſcula non conceſſa modò, ſed etiam inſtituti Ludi, propoſitaq; prȩmia ijs, qui ſeniores lepidius ſuauirent. Niſęorum id inuentum, & à Megarenſibus etiam in honorem Dioclis obſeruatum. Ad hæc Nomadum aſperrima ruſticitas inceſſitur, quorum tanta fuit ſeueritas, vt ne filios quidem ſuos oſcularentur. In diuinis noſtræ pietatis monumentis, ipſum Aſſertorem noſtrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hoſpite, quod oſculo non fuerit ab eo exceptus, exprobraſſe. Et ſacris Pontificis Romæ ritu ſollemni per mutuas exoſculationes pacis augurium celebratur.

Gallorum mos in oſculis vnde.

Libro. de claris mulieribus.

Nodamum ſeueritas.

Ipſe etenim caſta dum operatur mente Sacerdos,
Oſcula dat, quæ dent ille vel ille alijs.

Omnia hæc de Columbis ſunt quidem in hominibus ac Mulieribus caſtorum coniugiorum argumenta. Sunt, inquam, coniugalis caſtimoniæ ſymbola, cuius ſacra, ac ſacramentalis Venus Pudicitiæ limites non excedit. Hinc etſi multa eſſent apud Ægyptios, & nationes alias Columbæ ſignificata, illud tamen in primis continentiſſimis illis Sacerdotibus admiratione dignum, quod cum animal alioqui procaciſſimæ ſalaci-

tatis eſſet, laſciuięq; notam apud omnes ferè gentes contraxiſſet, incomparabile tamen exemplum continentiæ, ſummamque pudicitiam in ea depręhendebant, quod marito fidem ſeruaret inuiolatam. Pudicitia Columbis prima, & neutri nota adulteria, couiugij fidem non violant, communemq; ſeruant domũ, quam niſi celebs & vidua non relinquit, & quamdiu marito priori viduata eſt, alijs non copulatur. Si verò iuſſa ſit à domino tranſire ad ſecundas nuptias, fidem eãdem ſeruat ſecuudo, qua ſe priori obſtrinxerat, vt Propertius.

Propert. apud Valer. de Columba lib. 22.

Exemplo iunctæ tibi ſint in amore Columbæ,
Maſculus & totum fæmina coniugium.

Hinc Theologi in ſacris ita accipiunt Columbarum oblationem, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem ſtabili firmitate perſeueraturam Deo, vti vero coniugi, ſociemus.

Euehatur ergo tuæ ſobolis PIETAS, ò Rex, à Columbis, quæ caſta, quę fęcunda, quæq; auſpicata denotant connubbia. Et eo vel ſimul ab eiſdẽ, impudicitię angues rotis ſui Currus comminuendo, feliciſſimo ducatur triumpho, quo non deſunt alia argumenta, vt concinniſſima vnio eiuſdem Pietatis cum iiſdem volucribus patefiat. Triumphat Auſtria PIETAS ſuper celebriora Europæ genera ratione feliciſſimorum coniugiorum, quæ in Columbis meritò auſpicantur. At dum triumphum celebrat, Columba quidem eſt. Ex quo enim Diuinus Noemus, vt ceſſaret iuſta cordis ſui iracundia, in Imperium, cum quo haud leuiter ſimul & Eccesia quatiebatur, longo interregno vndique ſciſſum, concepta, requieſque in eo introduceretur, ab Arca Comitatus Habſburgienſi eam emiſit, in ore ramum virentis oleæ in ſignum vniuerſæ pacis deferentem, illa ſemper caruit bile, per quã vel regia maieſtas in tirannidem conuertitur, vel aliena bona, ſiue profana, ſiue ſacra, Accipitris, quin & Arpię vnguibus ſubripiuntur, vel Apoſtolica ſedes impiè à magnatibus tractatur, vel demum generoſa, ac Dauidica manſuetudo, qua filiali obedientia paterna Chriſti Vicarij

Noè ceſſatio iracundiæ, ſiue requies interpretatur.

Vicarij dignitas colitur, eius præſentia Diuina authoritate prę-dita, adoratur, pedesque exoſculantur, turpi iactura deperditur. Adnumerantur Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auſpicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ Columbæ geminæ à matre in auſpicium miſſæ. Cæſari originem inde trahenti proſpero fuerunt oſtento, cum palmam eam nidis frequentare cæpiſſent, quam ipſe caſtris locum capiens, inter ſyluas quas cædebat repertam, conſeruari vt omen victoriæ iuſſerat: ea enim de cauſa mirum, & inuſitatum videbatur, quod id auium genus duram & aſperam frondem ſtudioſè ſoleat euitare. Eadem die, qua natus eſt Diadumenus, Matrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis poſuit dormienti receſſitque ſine noxa, quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quin etiam Aruſpices dixerunt, Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, conſulti quid haberent auſpicij, quod auicula quædam, quo die natus eſt, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hæbreos reperio, prædiuitum, ac potentiorum hominum morem fuiſſe, Columbarum alas gypſo illitas in ſummæ felicitatis ſignum ſumis tectis affigere. Hoc ex Euthymio.

Regium augurium in Columbis.

Nota.

Mos Hæbreorum.

Verùm ab Auſtriacis columbis, ſeu iñumeris coniugalib⁹ fęderib⁹, ꝑ quę Auſtrij Generis aſſurgit Coloſſus, ac ſimul cũ eo Auſtriã Pietatẽ, inter ingenuiſſima matrimonia feliciter triumphantem cōmoſtratã, nonniſi regia auguria, ablata quacunque vana Aruſpicum obſeruatione, ſaniori intelligentia, quinimò & praxi, portendi debent. Auſtriaca Pietas, ſub ſymbolo Columbæ conſiderata, quid aliud explicuit, poſtquã in domo Rudolphi de Häbsburg conſediſſet, niſi Regum futurorũ, Monarcharum, Cæſarum Diademata, ſceptraque innumera, quibus eius poſteritas ſumopere nobilitanda erat? Connubia verò Auſtriaca, per idem ſchema obiecta, quid in eiuſdem Principis ſanguine & in omni æuo augurata ſunt, niſi omnium temporalium bonorum fortunam maximam, de qua in III. Gentilitio aſſerendum? Demum Pierius, abs quo cōmemorata arcana deſumpſi, Trepidationis ſymbola, nec non & Salubritatis Medicinæq;

Auſtria Pietas myſtica Columba.

Loco citato

Alia Columbæ ſymbola.

cinæq; petitæ à Dijs, atque animorum futuræ felicitatis columbas efficit. Sed ante quam hæc proponeret, explicaretque, caſſaues criminum Correptionem ſignificare oſtendit. Moxque illis Hieremiæ verbis, quibus Babilonios Hæbreorum excidio venturos vaticinabatur, *Fugite ab occurſu gladij, quem Columba vibrabit*, ſub hoc Columbæ elogio Columbam, Babylonis conditricem, Semiramidem duntaxat, & eius populos, fatidicum Vatem innuiſſe, refert. Eam, inquit, gladio inſignem Propheta inducit, propterea quod de feroci, & impigro eius ingenio multa rerum ſcriptores tradidere. Sed illud præcipuè facinus memorandũ, quod Nino, Bactrianos obſidente, Menon hanc, vxorem quippe ſuam, accerſiuit, quæ vbi primùm in caſtra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ Arcis ſitum contemplata, cõfeſtim viro rationem oſtendit loci modico negocio occupandi. Erat Arx ab vna parte præceps, atque in profundam vallem inſigniter abrupta, quam hoſtes, velut inaceſſam, nullo præſidio cuſtodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quod ſibi ad id opus delegerat, per loca ab hoſtium oculis maximè aduerſa, atque eadem aſpera & confragoſa, pręter ſpem omnium obrepſit: Vnde cum ſeſe veluti Cælo delapſa hoſtibus (quorum oculos Aſſyrius, dum negotium conficeretur, ſubita oppugnatione ab omni ſenſu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiſò obtuliſſet, Bactriani omni ſpe retinendæ vlterius Vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapſi, vrbem in Regis arbitrio reliquere.

Hierem.c.46.

Semiramis facinus memorandum.

Hiſce ſymbolis, quamplurimis alijs derelictis, quæ de Columba ſcriptores afferunt, poſtremò alia Columbina Auſtrię Pietatis ſecreta nonnulla hoc modo per paralella enucleantur. Trepidat Auſtria Pietas, ac Religio, ſed regio illo timore, qui eſt ſapientiæ initium, & ſine quo Dei cultus tepeſcit, quin etiam interdum deficit, ac facili negocio Chriſtiana relegatio, quam Numini, & Eccleſię Catholicæ debent ſceptrorum rectores, diſſoluitur. Intra Auſtriarum Animarum pectora eſt ſanè trepidans Columba orthodoxa Pietas, quia ſancta formidine impia dogmata inſtar capitalium hoſtium naturali odio abhorret.

Aliqua paralella inter Columbam, & Auſtriam Pietatem.

Idcirco

Idcirco *oculi eius ſicut Columbæ ſuper riuulos aquarum*, quinimò ſuper innumerabilium Populorum fluenta equora, vt volantium auium vmbram in illis videant, vnguesque rapacium, qui in numeris ſtratagemmatibus corda Principum artificiosè ſolent capere, & comminuere, effugiat, & oculorum perſpicacia, in eorum fide conſtantiſſime adhuc retenta, fraudem periculi eminentis euaderent. At in eorum Vexillis, vbi res Dei, Eccleſię Romanæ, Chriſti Vicarij, & Imperij tractantur, terrifica in hoſtes ſemper viſa eſt, vt modo dicetur. Cant. 5. S. Greg. ibi. Cirill. Alex. lib. 3. in Leuit.

Columba caret bile, vel ſi eam habet, in vropygio eſſe tradunt auctores veteres. Dein morboſa & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia, quam earum carne veſcatur, contagio eiusmodi minimè afficitur. Quare ſi peſtis vnquam debaccari cepiſſet, nihil aliud in obſonium Regibus comparabatur, quam ex Columba: quamuis Diodorus Vitulũ alioqui, & anſerem ſimplicem tantum, eorum Regum cibum fuiſſe contendat. Sane Florentinus pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ijs, qui vires à morbo recolligunt. Auſtria quoque Pietas, à ſe minimè iracunda, vel ſi aliquando iracunda, nonniſi extrinſecus plurimum laceſſita, vbicunque moratur, ac nidificat, columbinos eſus Catholicorum exemplorum, facinorumque in hæreſum peſtilentiam lautè parat; & dum partus edit, ptoles tales ſimul progignit, quales optimæ videntur, vt fides œcumenica, viribus interdum in alijs deſtituta, penitus conualeſcat. Eſus columbarum, vitulorum, & anſerum à contagio liberat. Liber de Re ruſtica.

Columba quotiés ægrotare cæperit, lauri folio decerpto, ſibi ipſa medetur. Qua de cauſa cum aliquem, medicina ab aliquo Deorum præmonſtrata, vt contigit Alexandro Macedoni, à ſagitta veneno intincta confoſſo, à morbo conualuiſſe oſtendere voluiſſent, Columbam, vel, vt ſcribunt alij, Palumbem (nam hæc etiam in augurijs aliquando confunduntur) lauri ramusculum, roſtro geſtantem exprimebant. Eodem ſimiliter pacto non aliunde Auſtria Pietas expectat efficax remedium, vbi, ſepenumerò nimiũ ab hoſtiũ Imperij, & Eccleſiæ machinis impetita, ac defaticata, infirmari cõtigerit, niſi à Cæleſti Columba curationis ſymbolum.

 medico,

medico, qui *mortificat, & viuificat, deducit ad inferos, & reducit.* Quique pręcipua curationis medela ei, & Columbæ Chriſtianitatis exiſtit, oſtendens lauri ramuſculum, quod eſt inimicorum victoriæ ſignum, qua cælitus obtenta, morbus omnis politicus, ſibi, & fidei perniciofus, radicitus curatur. Ille Columbarum pullos, aut par turturum obtuliſſe dicitur apud Adamantium, qui aliquem abſterruerit à vitijs, & ſceleribus, hortandoque, monendoq; ad animæ ſimplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emiſſam ab Noæ Columbam lapſorum imaginem præſeferre commentatur. Quotquot ſtatus, Regna, Nationes, Populos, Proceres Auſtria Pietas, quæ ab incunabilis futura animorum felicitate, per plura ſęcula laureandorum, Deo & Eccleſiæ columbinos fætus obtulit, ab Idolatriæ, hæreſisque criminibus armis, laboribus, expenſis, & quod fortius eſt, exemplis ipſis, quibus olim Romano Imperio diebus paucis plus profuit imperator Conſtantinus, quã Petrus, & Paulus, ac millia martyrum innumera annis trecentis, vt in eo Catholica Veritas omninò introduceretur, in vtroque abſterruit, atque adhuc abſterret, Annaliſtæ recenſent, Scriptores prodiunt, Fides teſtatur, Apoſtolica ſedes ſuis diplomatibus confitetur.

Lucæ. 2. Origenes ib. Gen. c. 8. S. Cypr. ibi. Exempla Principum quam validiſſima.

Quę facinora cum illud memorandum Semiramis, paulò ante commemoratum, longè antecellant, hinc non mirum, ſi *à facie iræ Columbæ* Auſtriacæ omnis *terra*, nomini Chriſti, ac eius Vicario inimica territa *facta eſt* magis quam Hæbreorum Regio, cuius Populus ex regia Tribu cum *Catulus Leonis Iuda* diceretur, ac ea de cauſa in ſuis inſignibus Leonis effigiem protuliſſet, magna formidine affectus, *vmbraculum ſuum* dereliquit. Fel in Animalibus breuis vitæ ſignum extans, auctore Ariſtotele, bilem fouet, iras ſuſcitat, acuit vindictas, bella parat, iurgia, & ſchiſmata concitat. Omnia hæc ſi à Columbino Pietatis Auſtriacæ corde abſunt, meritò dum longeuam ætatem ſibi hucuſque comparauerit, *furor ſit aliquando* in ea *patientia ſæpius læſa*, adeo vt ſæpe ſepius vultu iracundo, ac Zelo Domus Dei excandeſcenti, animoſiores Europæ Leones ſub

Ierem. 25. Lib. 1. Elench. cap. 1. Seneca.

ſub ſtigij Leonis vexillis militantes, non ſolum magno terrore concuſſerit, verum etiam pluries, vt cubiles ſuos deſererent, mirum inmodum coegerit. Quod maximum quippè beneficiũ, à Deo optimo maximo Eccleſiæ Catolicæ præſtitum, exiſtimandum eſt, qui idcirco myſticè Auſtriam Pietatam alloquens, ait, *Vna eſt Columba mea*, nimirum in rebus Religionis. Sacri Interpretes ferunt, Satanam vt ſecurius homines deciperet, varia animalium corpora ſeorſim multoties aſſumpſiſſe, ac interdum in Angelum lucis ſe transformaſſe, vt habetur ex diuinis literis. Nunquam tamen legitur, Columbâ ad hoc vſum fuiſſe, Spirito Dei, qui eam elegerit pro ſuo Gentilitio, ita prohibente. Huic doctrinæ illud Pauſaniæ de Columba quadam, ſuper quercum ſedentem, qua reſponſa dabat, atque oracula intra ſuum delubrum Iuppiter proferebat, nequaquam contradicit. Propterea quod aut intelligendum eſt ex quo in Lege Gratiæ Diuinum Flamen ſub Columbę ſpecie, tamquam ſub ſimpliciſſimo Veritatis ſymbolo, ac puriſſimi amoris ſchemate, ſibi cómplacuit, apparere. Aut fortè opinandum, antiquos, ſuperſtitionibus implicatos, nec non & à Dæmonibus deceptos, abſque vllo veri fundamento illud finxiſſe oraculum.

Cant. 6.

Nota.

Pauſ. in Achaicis.

Legatu: Paul. Ares. lib. 5. Imp. 141.

Poſſem tempora omnia ab annis 1273. Rudolpho Habsburgico ad Imperij culmen iam euecto, vſque ad hæc noſtra recenſere; ac ſimul oſtendere, quot quaſque feras aſſumpſerit Diabolus ex ſtirpibus Europeis in perniciem animarum, & Eccleſiæ, ſuorum Comilitonum erroribus adhærentibus. Quia tamen opus non eſt, ſufficiet Maieſtati tuæ hoc ſolum ſcire, nimirũ ideo ſum̃am cælitũ Prouidentiã nondũ permiſiſſe, quemadmodum neque in poſterum permiſſuram, ſicuti ſperamus, Satanam, Auſtria mediante, Mundo orthodoxo exitioſum eſſe, quia ipſe Deus eius Pietatem tanquam Columbam elegit, vt inter cæteras Catholicorum Principum ſtirpes vnica ſemper in Fidei vexillo aduerſus Hoſtilem impietatem videretur. O vtinã Heroes omnes, qui meritò obſequentiſſimos filios ſedis Apoſtolicæ, & Romani Pontificis ſe eſſe iactitant, huic

Columbæ, haud amplius eam, non ſine maxima fidei iactura perſequendo, ſed potius, vt par eſt, amplectendo, hac tempeſtate vniantur. Nam præter quamquod illa ratio ſtatus, quæ Diaboli ratio dici potius debet, veluti Pius V. eam appallauit, quæque ex tyrannide, & atheiſmo originem ducit, & pro qua in dies obſtinato Marte Chriſtianus orbis vexatur, ceſſaret, tollerentur proculdubio factiones illæ, quę fuere, eruntq;, pluribus populis magis exitio, quã bella externa, quã fames, morbiue, quæque alia in Deum iras veluti vltima publicorum malorum vertunt. Ex quo deinceps Pia, ac Catholica ſceptra experirentur, quam verum ſit illud, *Concordia fulciuntur opes*, ac ſimul magni ſtatus ſtabilmentum capiunt; Et quam ſibi, & Eccleſiæ proficeret, aureo fęderis, ac Pacis vinculo eidem ſe copulari, cum vnio hæc illud portentum in Orbe conficeret, de quo cecinit ille,

Quæ ratio ſtatus ſtatib. omnibus hodie aduerſa.

Tit. Liu. lib. 3. hiſt.

Alciat. Embl. 40.

Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Quodque inſuperabili concordia vim quamcumque hoſtilem, meticuloſam iam redditam, antequam ſuis armis invaderetur, ſola formidine ſuperaret.

DIVI-

DIVISIO II.

AQVILAE MYSTERIA NONNVLLA, SCITV DIGNA, ET IN PRÆSENTIbus valdè congrua.

NExus, plurimùm à ratione, & à veritate alienus videbitur forſan Maieſtati tuę, dùm Columbas & Aquilas triumphatricis Pietatis Auſtriæ Currui me ſimul iugaſſe conſpexerit. Quandoquidem idem me effeciſſe idcirco exeſtimabit, ac ſi Oues Lupoſque, ſiue Apres, & Moloſſos, aut Vrſos & Ceruos, vel Elephantos & Dracones, ſeu poſtremò Leones, & Iuuencos, quorum natiua iurgia paſſim apud ſcriptores, quadrigatæ moli poſuiſſem. Etenim naturale inter Aquilam, & Columbam diſſidium adeò mortale eſt, vt pro comperto omninò habeatur, fœdera amicabilia has aues inter ſe vnquã contracturas, impoſſibile videri. Scio nil aliud eſſe gēneratim *Sympathiam*, niſi condolentiam quandam, ſiue naturalem conſenſum, & conuenientiam, qualis eſt exempli cauſa Maris cum Lunæ natura, Heliotropij cum natura Solis: Quippè, ait Tullius, *Illa verò cohærent, & permanent naturæ viribus, non Deorum, eſtque in ea quaſi conſenſus, quam Sympathiam Græci vocant.* Et quia contrariorum eadem eſt lex, diſciplinaq;, eodem quoq; pacto *antypathia* ſympathię aduerſatiuè, vti diſſonum conſono, æquiparatur. Vtraque tamen rerum ſubſtantijs ac viſceribus ſiuè inanimatis, ſiuè animatis dum inſeruntur, in Maieſtate Naturæ recondita latere concedendum eſt, cum ingenioſi, & ſolertes homines nondum ſatis videntur excuſſiſſe. Hinc Alexander Aphrodiſæus ait, queſtiones quaſdam eſſe penitus ineſplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earum exiſtentiæ auctor ſit. Hæ à Medicis occultę proprietates appellantur; de quibus cum mentio fit in ſcholis Medicorum,

Cic. 3. de nat. deorum.

In Præfat. Problem.

dicorum, & Philoſophorum, feſtiui quidem & iocoſi homines vulgari ſcommate illorum, ſtupore, ac ignauia præditorum animalium pontem conſtituunt, quorum optima ſobole Arcadici in Achaia, Reatini in Italia ſemper floruere, quorumque corpora Apollini mactabat antiquitas.

Praue autem nonnulli harum ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione, nec probabilitate nituntur. Earum quidem cognitio excedit humani ingenij captum. Ac propterea qui eis ſuaptè natura obſtruſis, & inuolutis conetur extra omnem quęſtionem aſſertiuè ſatisfacere, vt Siſyphus verſans ſaxum, ſudabit nitendo, neq; tamen proficiet hilum. Quis enim hactenus vnquam abſque hæſitatione veras & ſolidas rationes afferre potuit, cur palea ſuccino trahatur? Cur à ſolis corylorum ſurculis bifidis, & non item ab alijs fruticibus venæ auri, argentique feraces detegantur? Cur ſanguis ex interfecti cadauere, vel membris inde abſciſſis, pręſente homicida, etiam diu poſt perpetratam cædem fluat? Quamuis hoc ſatis veriſimiliter poſt Ariſtotelem Galeotus, nec non Hieronymus Maggius, & Marſilius Ficinus præſtare conati ſunt, quod etiam Bodinus notauit: Quis, obſecro, explicare poterit, quare tam ſubitò turbines & procellę oriantur ventorum, cum ſeipſum deſperabundus aliquis infelici reſti ſuſpenderit? Quis porro rectè perſcrutatus eſt (licet Ioannes Baptiſta Porta, & Iulius Scaliger eruditè de hac re diſputent) quare magnes ab vno latere interdum ferrum attrahat, ab altero repellat? verum ſi allio illinatur, aut fimo tegatur, vires ſuas attrahendi, vel repellendi tamdiu amittat, donec vino abluatur? ſeſeque in lingulis aut verſus meridiem, aut verſus ſeptentrionem obuertat? Quare qui primum magnetis virtutem trahentis ferrum agnouerit & viderit, non poteſt non illicò in admirationem rapi, quod ipſe D. Auguſtinus ſibi vſu veniſſe fatetur.

Mirabilia naturæ ex ſympathia in rebus inanimatis.

Magnetis miracula.

Lib. 21 de Ciuit. Dei cap. 4. & 5.

Neque ſatis eſt ſi aliqui harum rerum arcanam quandam vim tam vulgò tritam mihi obtrudant. Quomodo enim definient occultam illam vim, de qua nihil præter nomen poſſunt oſtendere? Apponere poſſum exempla in concordia, vel diſ-

cordia

cordia multorum animalium, vel etiam animantiũ, in quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen (quia longum eſſet) prætermiſſis, attingam tantùm quæ in me poſſent obijci, mihique anſam dare, vt meæ ſententiæ ratio, vbi fundetur, in medium prodiatur; quæque auctores non pænitendi ſcriptis mandarunt. Odium Luporum & Ouium tam naturale eſt, vt ſi Lupina pelle tympanum conficiatur, Oues ſolum exorreſcant, ac ſi Lupus propè gregem conſiſteret. Sunt etiam qui aſſeuerent, harmoniam nullam vnquam coituram ex Ouis Lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adijciunt præterea, ſi Lupina pellis in ouili pendeat, Oues pauore conterritas omninò paſtum negligere; vtque Leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouinam à Lupina exedi, & conſumi dicunt. Arcana quædam antypathiæ inter res animatas.

Tympanum ex Lupino corio confectum ſi pulſetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana Lupum mortuum non ſentiat. Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eijdem terrori fuit. Quamobrem hæc ſimilitudo motiuum Andreæ Alciato extitit fabricandi Emblema 178. cui titulus, *vel poſt mortem Formidoloſi*, addito ſimul carmine. And. Alciat. Emb. 178.

Cætera muteſcent; coriumque ſilebit ouillum,
Si confecta Lupi tympana pelle ſonet.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boæmos potuit vincere Pontifices.

Plinius quoq; ſcribit Gallinam magnopere horreſcere Accipitrem, vt etiam ſi vocem audierit tantiſper dum incubat, oua vitientur. Lib. 10.

Quod verò pertinet ad Aquilam præcipua ac naturalia huius magnæ Alitis diſſidia cum rebus paruis, ac debilibus duo reperiuntur inter cætera. Primum ab eodem Alciato plane ac Aquilæ antypathia cum ſcarabæo, & eius ſymbolũ

lepidiſſimè explicatur, propoſito argumento, *A minimis quoque timendum*, nec non & exaſtico.

Alciat. emb. 169.

Bella gerit Scarabæus, & hoſtem prouocat vltrò,
Robore & inferior, conſiliò ſuperat.
Nam plumis Aquilæ clàm ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Ouaque confodiens, prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocque modo illatum dedecus vltus abit.

Pindarus Iſthm. 4.

Hinc adagium, *Scarabæus Aquilam quærit.* Scarabæus, inquam, natus ex animantium ſtercoribus, in quibus viuit, verſatur, obdelectatur, deliciatur. Ex quo docemur, hoſtem quamuis infimæ fortunæ, qua meliora interdum deterioribus hominibus præmuntur, ac ſupplantantur, non eſſe contemnendum, aiente Publio in Mimis, *Inimicum quamuis humilem docti eſt metuere*; *Etiam capillus vnus habet vmbram ſuam.* Nihil enim tam minutum, quod non poſſit aliquid. Sic legimus à cuniculis ſuffoſſum in Hiſpania oppidum, à talpis in Theſſalia, à ranis Ciuitatem in Gallia pulſam, à locuſtis in Africa, ex Gyaro Cycladum inſulas incola à muribus fugatos, in Italia Amyclas à ſerpentibus deletas. Sic Sapores Rex Perſarum ab obſiditione Hiſibis Vrbis, quam nunnulli Antiochiam Mygdoniæ vocant, crabronum, & culicum multitudine repulſus eſt. Quod inopinatum auxilium precibus Iacobi Epiſcopi attributum eſt. Voluit autem Deus non fulmine, ſed per exiguas beſtiolas ſuam potentiam, & præſentiam in Eccleſia declarare, quemadmodum in Ægypto muſcas, & ranas, aliaque inſecta, non Vrſos, aut Leones Pharaoni & ſeruis eius olim imiſit, vt rebus viliſſimis tyrannica ſuperbia domaretur. Huc etiam recidit, quod vulgus paſſim vſurpat: *Cauendum ab ijs, quibus nihil eſt, quod perdant.* Ab ijs enim citius iniuria, ac damnum accipitur, quam ab alijs, quibus aliquid eſt in loculis: quique timent vt plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ, vel fortunis detrahatur.

Ex Varrone in fragmētis. Plin. lib. 8. cap. 29.

Dei iracundia maxima minimis rebus detecta.

Homun-

Homunculi verò ſortis infimæ, ſed dolis, & fraude inſtructiſſimi, improbi non minus, quam ſcarabæi, neque minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cum nemini ferre prodeſſe queant, magnis tamen viris ſæpenumero faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota) obſtrepunt ſtridore, qui nemini non moleſtus eſt; fætore ſuo commaculant obuios quoſq; circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paulò ſatius ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quam hos laceſſere turpiſſimos ſcarabæos, quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæq; ſpes? quod præmium? quis finis?) quosque nec excutere poſſis, cum maximè velis, neq; conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior. Peculiariter tamen hic notandum, quam ſæpè minima quæque maximum nocumentum hoſtibus inferant; ita ut rectiſſimè veteri adagio dicatur, *Et muſca ſplenem habet, & formica bilem.* Quamque experimentis, quorum multa exempla paſſim apud hiſtoricos, edocemur, gentem viliſſimam, quæ magnates omnes, natura mortaliter impellente, odio habet, ſub Principum alis poſitam, quorum genium vt plurimum eam introducendi in aulis & cum ea domeſticè verſandi in cubiculis, & in conuiuijs extitit, ipſis & ipſorummet familijs ſemper radicalia intuliſſe excidia.

Sordeſcunt victoriæ, quæ de vilibus perſonis habentur.

Aliud diſſidium inter Aquilam & Columbam, quæ eſt auis trepens, ac debiliſſima, repertum, adeo mortale eſt, adeo infeſtum, vt quoties illius plumę columbinis cōminiſcuntur, eas deuorare, & comminuere credantur. Vnde fit, quod dum hę volucres naturali, ac lethali inimicitia vtrinque diſcordent, incongrua ſanè res, nec non & improbabilis prorſus videtur, in altero eiuſdem Currus iugo, ab illo Columbarum diſcreto, binas Aquilas annectere. Sed occurram breuiter aduerſo argumento, hæc pauca de Aquila prælibando.

Alterum inter Aquilam, & Columbã diſſidium.

Aquilam auium Reginam ſupremam vocari, Regis ſumi Deorum Miniſtram fingi, pro perenni Imperatorum inſigne eligi, omnes norunt. Terna hæc tantæ Alitis prętogatiua non

 à cor-

à corporis mole, in qua eam Cycnus anteit, & Anſer, non à pennarum copia, quæ in Pauo maior reperitur, non à pulchritudine, ac varietate colorum, concinno naturæ artificio conſperſorum, in quibus Pſitacus, & idem Pauus ei longè antecellunt, non demum à cantus ſpecioſitate, ſiue dulcedine, cum ex hac parte Philomena, nec non & quamplurimæ aliç auiculæ palmam ſibi ſubripiant, ſed ab animi generoſitate, ab viſu perſpicatiſſimo, ab volatus altitudine, & ab vnguium robore, iuridicà imperandi motiua in immenſa omnium pennatorum Republica adipiſcitur. Horum quatuor priuilegiorum ratione, quibus ipſa, vt auem vllam vnquam parem habeat, regale diadema, tribus illis commemotatis prærogatiuis inſignitum meretur, ſupra volucres omnes ſingillatim monarcicè eleuatur. Quem Maieſtatis, ac imperij titulum ei Agyptij Sacerdotes in regio hoc ſignificato (ſunt enim multæ Aquilarum ſpecies) cõferebant, cuius nigrigans color fuluus poteſt appellari.

Vnde Aquilæ dignitas regia.

Huic Aquilæ, auctore Pierio, Princeps Numinum Iuppiter *regnum*, vt Horatius ait, *permiſit in aues vagas:* in ea regiæ virtutes omnes elucèſcunt, quippè quæ viribus omnium præſtantiſſima vna fætus ſuos alit, atque educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, ſtrenua, liberalis, minimè inuida, minime petulans; verum quàm etiam modeſtia prædita. Ea nõ clangit, non lippit, non murmurat, ſed regios denique mores, regiam prorſus maieſtatem in omnibus imitatur. Quinetiam inuenias homines eo naſo præditos, cuiuſmodi Aquilæ roſtrum eſt, pro regijs exiſtimari ſolitos, quod Plato tradidit, & Plutarchus receptum aſſeruit, Perſæque hominum id genus miruminmodum commendabant. Eiuſmodi fuiſſe Cyrum, hiſtoriarum authores tradunt, atque ea ſe ſpecie factum, qua paſſim omnes ferè Principes ad naſcuntur, gloriari ſolitum.

Lib. 19.

Aquila fulua ſuper omnes habita.

Eius regiæ proprietates.

Naſus Aquilinus regale ſignum.

Animaduertendum tamen duplicem differentiam in roſtro alitum, pro vt ad rem noſtram ſpectat, ad plurimũ reperiri. Vnam, cui à fronte ſtatim naſus inſurgit, id impudentis animi ſignum ponit Ariſtoteles, ſimilitudinemque eam ad Coruum proprius accedere; alteram, cui naſi curuatura ſeparatur à fronte,

Duplex roſtri genus.

te, circaque medium intumeſcit, & in vnci ſpeciem exit. Hanc eſſe magnanimitatis indicium, & ad Aquilæ roſtrum referri, Philoſophus idem tradit. Meritò itaque Pyrrhus quoque multis à ſe rebus magnificè præclarèque geſtis, Aquilæ cognomento plurimum gaudebat. Nam cum aliquando rebus benè geſtis domum redijſſet, illumque milites Aquilam appellitarent *Per vos*, inquit, *Aquila ſum, qui veſtris armis veluti pennis ſubleuor.* In eius Numiſmate obſeruata eſt Aquila cum fulmine, ſub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronam flexis, cũ inſcriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, ab altera parte caput, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt, nam inſcriptio Epirotarum videtur ad Regem ſpectare. Querna vero corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius eſt, qui ciuem ſeruauit, in hoc Numo glandes Chaonicas, & oracula Iouis Dodonæi ſignificare poteſt. Pyrrhi numus.

Rerum proſperitas, & maxime ea quæ diuinitus offertur, in Aquila tanquam in pręcipuo ſymbolo elucet. Superſtitioſæ antiquitatis id augures obſeruabant dupliciter ex Alitis geſtu, nimirum aut volando, aut ſedendo: & modo vtroque, fauſtiſſimum, magnumque augurium deſumebant. Sed cum aliquo diſcrimine, nam primum auſpicium citra puluerem feliciſſimũ putabant. Sic Aquilæ volatus Ioui, qui Cælo antequam aduerſus Titanas proficiſceretur, ſacrificauerat, habitam victoriam, propter quam eius inſigne bellicum auream inde Aquilã geſtauit, ſatis proſperè oſtendit. Sic Arexion Parrhaſius indicauit Xenophonti, expeditionem in Bithynos agitanti. Alterum verò augurium dum omninò præclaræ rei indicium videbatur, in ea tamen peragenda laboris plurimum adeundum Aruſpices volebant. Propterea quod ſedentem Aquilam aues reliquę infeſtare couſueſſent, cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum eſt, cum Epheſo ad Cyrum iter arriperet: Dexteræ enim Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandę, vt poſtmodum probauit euentus, omen accepit. Et ne multũ imo- Volatus Aquilæ eiusq; ſeſſio bona auſpicia, ſed vario modo. Ex Anacreon. auth. antiquiſſ.

 rem

rem in re hac, quorum paradigmata quamplurima, ab hiſtoricis deſumpta, recenſet Valerianus, aliaque Aquilæ boni ominis ſymbola; vt eſt Imperatoria Maieſtas, Rex Pius, & miſericors, Benignitas; relata Gratia, conuiciorum Contemptor, Iuuentus renouata, Apoſtolatus, Ingenium velox, alta Cogitatio, D. Ioannes Euangeliſta, ſtatuta firmiter ſedes, terrarum Dominatio, omnia encomia huius Auium Reginæ, in ſceptro Iouis præfigi ſolitæ, & à Thebanis non aliter coli, quam Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta, ab Ægyptijs pro Dijs habita, ita claudam compendiatim.

Aquilę encomia ab eodē Pierio.

Illud in Aquila præcipua admiratione dignum eſt; quod vna omnium animantiū idem apud gentes nationeſque omnes ſemper indicarit, cum pleraque alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infauſta alijs, & ærumnoſa magis minitarentur. Verum Aquila cui non ſemper proſpera felixque fuit? Quæ bella vnquā hominū memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa, ſiue quis Aſſyriorum, ſiue Medorū, ſiue Perſarū hiſtorias percurrat, ſiue Græcorum, atque adeò Macedonū monumenta, reſque præclarè geſtas memorauerit, ſiue Romanorū, qui mox omnium excepere gloriā, famam celebritatēque, & ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius? quid vnquam ſacratius fuit? Rex Phrygię Mida Gordij pauperis gnatus, Rex Argiuorum Ægon, deficiente Heraclidorum familia, ex qua regem eligere mox illis antiquitus fuerat, creatus, Rex Siculorum Hieronus vnde auſpicata ſuarum fortunarum omnia, niſi ab Aquila, quę prioris Currus parentis iugo per totum diem, alterius verò ſuper domum ſupernè elapſa, tertij autem primo bello, quod inijt, clypeo inſedit, recepere?

Alitis Regię huiuſmodi felicibus prognoſticis referuntur quę demum narrantur de Tarquinij Priſci Principatu, de C. Marij ſepteno, quem eo numero primus omnium aſſecutus eſt, Conſolatu, de Macrino Diadumeo in agro ambulanti, cuius pileum non ſolum Aquila abſtulit, veluti & comemorato Tarquinio

quinio in itinere effecerat, verũ etiã in capite cuiuſdam regiæ ſtatuæ illud depoſuit: de Albino, cui etiam ſeptima poſtquam natus eſt hora, conuiuio, quod eius celebritati deputabatur, cum ei fierent nomina, ſeptem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ ſunt. Quæq; poſtmodũ dicũtur, nunc narrãtur in Octauiano, nemore prandenti ad quartum lapidem Campanę vię, quod ſibi Aquila ex improuiſo panem de manu rapuerit, cumque altiſſimè volaſſet, rurſus ex improuiſo leniter delapſa reddiderit. Nunc in Tiberio, eadem aue nunquam antea Rhodi conſpecta niſi ante paucos dies, quam inde Imperator reuocaretur, & in culmine domus eius ſedente. Nunc in Claudio, qui diù inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio fratris filio Conſulatum adepto, dexteriore humero quamplurimum cum faſcibus ingreſſus eſt forum, præteruolans Aquila conſedit. Nunc in Veſpaſiano, qui orienti præerat, & rerum potitus eſt, Aquilis duabus antequam de aduerſario occidenti imperante victoriam obtineret, inconſpectu omnium confligentibus, victaque altera, tertia ſubueniente à ſolis ortu, que victricem abegit. Nunc in Maximo, in cuius cellam, vix noto (ex parente enim plebeio, arte ferrario, vel carpentario ortum habuit) carnem bubulam & quidem multam proiecit Aquila, eamque, poſteaquam religionis timore nec quiſquam auſus eſt illam attingere, iterum ſuſtulit, & in proximum ſacellum, quod erat Iouis Præſtitis, detulit. Nunc poſtremò in Aureliano, quem vinctum faſciola ſine vlla noxa de cunis ſubſtulit Aquila, & in aram iuxta ſacellum, fortè ſine ignibus extantem, poſuit.

Tarquinius. Albinus. Octauianus. Tiberius. Claudius. Veſpaſianus. Maximus. Aurelianus.

Verum hæc temerè fortè accidere potuerunt, cum nullã non die ignobiliſſimus etiam viris Aquilæ ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in alijs obſeruata, quod eorum, qui ad aliquam rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaque omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum inſtar in acta referentur. Sed demus hoc contentioſis. Illud puto non negabunt alicuis eſſe momenti, quod Aquilæ gerendis rebus tam ſepè ſe duces exhibuerint, & quaſi diuinitùs

Obiectioni occurritur.

miſſæ vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſurę eſſent præmonuerint. Nato Alexandro Macedone, Aquilę duæ tota ea die præpetes ſupra culmen domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Aſiæque præſeferentes. Ea autem, quæ à claſſe in continentem progreſſa, ibique firmata, augurio fuit, Perſas terra, non mari debellandos eſſe Alexandri ipſius interpretatione, ſecus quam Parmeno ſentiret. Et difficillimo eo prælio cum Darianis apud Arbellam comiſſo, quo nullum vnquam acrius inter eos fuit, Aquila paululum ſupra caput Alexandri placidè volitare viſa, nec armorum ſonitu, nec gemitu clamoreue vllo morientium territa, diuque circa equum ipſiùs Regis pendenti magis, quam volanti ſimilis apparuit, prętagio, vel indicatione potius, quo res euaſura eſſet, manifeſtiſſima. Augurium huiuſmodi legitur apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cum is exercitum in bellum ageret, ipſo profectionis die Aquilam leni meatu, pro vt agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolaſſe, longumque per ſpatium, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientium, & alitem ſalutare iubentium, terrefactam, ita iter continuaſſe, vt haud dubiè magnę & proſperæ rei omen acciperetur. Eiuſmodi auſpicij lætitia Vitellio fuit, copias aduerſus Othonem præmittenti, ſiquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, luſtratiſque ſignis, ingreſſos viam ſenſim anteceſſit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum XV. millia tantum, ducenta & viginti millia Crotonenſium profligarunt, qua pugnabant parte Locri, Aquila ab acie vnquã receſſiſſe fertur, eosque tamdiu quo aduincerent circumuolaſſe. Quid, que Deiotaro Regi augurium dedit, ex itinere diuertendum? cui illi obſecuturus cum eſſet, conclaue mox illud, vbi Rex manſurus erat, ſi ire perrexiſſet, proxima nocte corruit. Eodem Mario reditum cum ſumma gloria triumphabundum pollicita eſt, cum Anguẽ arreptum vnguibus dilaceraſſet, & in aquas abieciſſet, & occaſum inde verſus aduolaſſet: quæ Cicero luculentiſſimis carminibus in Mario decantauit.

[Margin: Tres euentus feliciſſimi Alexandri Magni. — Alia prognoſtica de Fabio Valente. — De Vitellio. — De Locris. — De Deiotaro. — De Mario.]

[Margin: Concluſio totius Diuiſionis.]

Hæc, & quamplurima alia paſſim ab Auctoribus antiquorum

quorum hierogliphycorum inſpectoribus enarrata ſacramenta, quibus inpigrorum Neotericorum ingenia fabricare noua ſymbola, enigmata, emblemata, ſcuta, gentilitia, arma, & cætera huiuſmodi adhuc non ceſſant, de Aquila proferuntur: Alite profectò, quam idcirco ſcriptores multi Auſtriacæ Fortunæ propriam in dies efficiunt, quia Pietati eius columbinæ, in qua ſymbolicè hæ volucres fædara pacis cõtrahunt, propter maiora dominandi auſpicia ac proſperitatis euentus, quæ nulli Orbis terrarum familiæ, ex quo gentes, Reges, Monarchæ, & Imperatores eſſe ceperunt, adeò feliciter & comulatiſſimè contingêre, maximè attribuenda eſt, & penè auito iure tradenda. Itaque ſicut in regijs auſpicis, vti dictum eſt, Columba locum habet, vt propterea cordis antypathiam Aquila in eam compeſcuerit, palumbum regium paruulum afferens, & in cunis Diadumeni dormientis ponens, recedenſque ſine noxa, ita pariter & cum eadem hac ex parte diſſidium nunquam habebit. Quēadmodum neque inter ipſam certamen eſſe poteſt, diſſenſus, ſeu diſſimilitudo, vbi Columba futuram animorum felicitatem, cuiuſmodi Aquila in omni ęuo gentilitia explicuit, auguratur. Et quamuis omnimodè poſtremò aſſereretur in nullo neq; naturaliter, neq; ſymbolicè Columbã, & Aquilam inter ſe conuenire, ſaltim concedendum, poſſe ambas Currui triumphantis Pietatis Auſtriacæ iugari, quatenus altera fęcunditatem ſacramentalem in matrimonijs, altera vero horum proſperitatem in rebus imperandi, & in rerum copia ſeorſim portenderet.

Ratio in contrarium nuper adducta diſſoluitur.

DIVISIO III.

HYMENEVS, PRVDENTIA, LIBERALITAS, PIETATIS TRIVMPHAtricis ſertum ex viridi lauro, alterum monſtroſi colubris caput, haſtæ mucrone infixum.

Deorũ multiplicitas vnde.

O*Mnes Dij Gentium Dæmonia*, omniumque Gentilium prima de Dijs poſt Diluuium comenta nonniſi ab Ægyptijs, vnde mox fabuloſa vanaque ſuperſtitio, quam veluti inanem ſuaſionem Plinius contemnit, tranſijt ad Hæbreos, Chaldeos, Babilonios cæteroſque Orientales, ac deinde ad Græcos Latinosq;. Horum omnium Nationum infinitum penè Deorum numerum meritò vellicarunt Arnobius, Lactantius, Iuſtinus Martyr, idemque Philoſophus, Athanagoras, Tatianus, D. Auguſtinus, D. Ambroſius, Firmicus Maternus, & alij veræ Pietatis aſſertores, & vindices. Mythologi ad rationes phyſicas Deorum naturam retulerunt. Marcus Tullius ad multiplices Dei affectus multò prudentius pro ſuo captu reuocauit, nam & Naturæ nomen ſepè pro Deo aut mente diuina vſurpauit. Imò veteres penè omnes imerſi inſcitiæ tenebris, nihil aliud eſſe Deum cenſuerunt, quam prodeſſe hominibus, & varijs ſanè modis vitam beare comunem. Macrobius præ cæteris pluribus argumentis euincere contendit, Deos omnes ad Solem referri, idque vnum eſſe Numen, quod ſub varia nominum appellatione Gentes venerentur. Hinc Kircherius multa cum ratione, & arte Deos omnes ad vnum Solem, ad Lunam omnes Deas reuocari debere luculenter oſtendit. Et vt facilius ac breui omnia, quæ nationes innumeræ, impietate idolatriæ miſerrimè affectæ, de Dijs ſomniauere, percipiantur, in Iconiſmo V. eiuſdem capitis ſchemata ſymbolica in quibus tanquã in anacephalæoſi

A quibus vellicata.

Mythologi de Dijs.

2. de Nat. Deorum.

Macrobij placitum.

Loco citato Lib. 3. cap. 13.

Iæoſi 12. Deorum ex maioribus, quos gentes colebant, totidemque Dearum turbę ad vnicum Solem, & Lunã reducta videntur. Horum Luminarium figurę, in ea pagina 252. pulcherrimè ſubiectæ, (quarum altera quatuor laterum angulis quatuor anni tẽpora, ſcilicet Ver ſub calatho, varietate florum pleno, Æſtatem per Ciſtam, grandi aridarum ſpicarum manipulo traditam, Autumnum in Cornucopia, Hyememque tribus arboribus, folijs omnibus ac viriditate expoliatis, patefacit, altera verò quatuor paruas Lunas non eodem modo ſculptas) propria nomina dum faciebus, in quibus ſunt ſcripta, exprimunt, Sol Mundi anima, Rex Cæli, penetrans omnia denominatur; Luna verò Cæli Regina. Vtraque imago 12. radijs toto Zodiaci circulo poſtremò amplexis, coruſcat, qui ſunt duodecim veluti digiti, diuerſorum in natura rerum effectuum operatores; vel quod idem eſt, diuerſæ virtutes, quibus Sol & Luna, mundi Gubernatores omnia adminiſtrant, quaſque veteres ſub varijs Deorum nominibus indigitabant. Quæ quidem nomina iuxta diuerſarum gentium denominationes in circumferentia diuerſis nominibus inſignita ſpectantur.

Iconiſmi v.P. Kircheri deſcriptio.

Maiores gentiũ Dij, Deæque 12.

Itaque Vis penetratiua vniuerſi in Sole Iuppiter eſt, Vis calefactiua radiorum Appollo, Vis effectiua mineralium Pluto, Vis effectiua ventorum Æolus, Vis bilis excitatiua Mars, Vis genitalis totius vniuerſi Pan, Vis in naturam humidam Neptunnus, Vis Solis ſalutifera Æſculapius, Vis corroboratiua Hercules, Vis actractiua vaporum Mercurius, Vis in liquores & vinum concoctiua Baccus, Vis temporum effectiua Saturnus. Hi ſunt 12. maiores Gentium Dij prout diuerſis vnius Solis virtutibus correſpondent. Vis quoque duodena in Luna 12. maiores Gentium Deas comoſtrat adeo vt dum fuerit productiua frugum Cererem, dum beneuola luce effulſerit Lucinam, dum vegetabilia ederit Florã, dum vim in Syluas, feras, arbores oſtẽderit Dianam, dum calore ſalutifero ſe proderit Mineruã, dum maria, & omnia humida in regimen poſſederit Thethydẽ, patefaciat. Sic poſtmodũ vbi eiꝰ vis ſubterranea erit Hecatẽ, vbi dominatrix rerum Bellonam, vbi hærbarũ ꝓductrix Proſerpinam,

Symbolica de Dijs, ac Deabus enucleatio ad Solem, & Lunã deducta.

Vis Lunę etiã duodena veluti ſolaris.

 vbi

vbi illuminatiua aeris Iunomen, vbi ſeminalis Venus, & vbi omne influxui Solari ſubiectibile Rhæam, numina quemadmodum & priora à Mythologis conficta, ſymbolicè exprimit. Ad hunc SolemLunamque, eius coniugem omnis gentilium Theologia alludit, quam ab Ægyptijs didicerunt. Hi mortalium primi hanc Deorum architecturam machinati ad vtrumq; Planetam, quorum illum Oſiridem, hunc Iſidem vocabant, cuncta reduxerunt. Quos ſequuti Chaldæi Saturnum, & Rhæam, Oſiridi & Iſidi veluti paralella, quibus omnia attribuerunt, ſtatuere. Hos Hæbrei imitati Baal quoque & Aſtaroth concinderunt; Phœnices Adonidem, ſeu Tamuz & Venerem, Perſæ Mythram & Anatidem, Chananæi Moloch & eandem Venerẽ, Moabitæ Chamos & Beelphegor, Philiſtini Dagõ & Atargatin.

Nomina paralellica Deorum diuerſarum Nationum.

De *Hymeneo* nonnulla, & quidẽ varia.

Quæ verò de HYMENEO (vt ad rem noſtram veniam) tradiderunt fabulatorum chymeræ, diuerſa ſunt, nec inter ſe cohærentia. Nam etſi omnes eum nuptiarum Numen ſupponant, (ita dictus à membrana, quæ clauſtrum Virginitatis eſſe, & primo coitu rumpi putabatur) quis tamen ipſe fuerit, vario modo explicant. Hic Veneris, e Liberi filius dictus eſt, vel vt quidam aiunt, ex Vrania progenitus, qui primus certas nuptias inſtituerit. Alij autumant, Hymeneum virum Atticum fuiſſe, qui raptas à latronibus Virgines, parentibus intactas reſtituit, ideoque in nuptijs eius nomen inuocari, tanquam defenſoris Virginitatis; ideoq; hanc vocem nuptialem factam apud Græcos, quemadmodum Romani in nuptijs virginalibus Thalaſſij nomen inuocabant. Alij contendunt, Hymeneum fuiſſe quemdam iuuenem, qui die nuptiarum ruina oppreſſus interijt. Vnde poſtea inſtitutum, vt expiationis gratia nominaretur in nuptijs. Sunt etiam qui putent, hynnum ipſum, in virginalibus nuptijs cantari ſolitum, vocari Hymeneum. Tamen ſit vt ſit, ratio quare præiacti triumphatricis Pietatis Auſtriæ currus aurigam Hymeneum conſtituerim, ea eſt, qua cõmuniter nuptiarũ Deus, ſiue tutelare Numen hoc conſtituitur. Et totus iã triumphus, de quo in præſentibus agitur, ex quamplurimis coniugaliũ fæderum præclariſſimis nuptijs mirum in modum conflatur.

Quan-

Quantum ad id, quod in hoc loco ad PRVDENTIÆ imaginem ſpectat, haud quidem obdubitarem, Politicum quendam magni nominis inter Germanos, ſi nondum obijſſet, me acriter obiurgaturum, eo quia vnâ cum Pietate Auſtriaca Prudentiam ciuilem collocauerim. Hic vir illuſtris, de quo loquor, licet aliunde Auſtriacis Principibus maxima deuotione affectus, dicere tamen ſolebat, Domum Auſtriacam, à prudentia humana plurimùm, ac identidem aberrantem, ſola Pietate, ac Liberalitate adhuc diuinitus conſeruari. Ipſe autẽ probabo argumento politico & ad hominem, vt aiunt dialectici, omnem meliorem rerũ agendarum diſciplinam reperiri, vbi Chriſtiana Pietas viguerit. Perenne illud ſilentium mihi imponatur, quod Indis mos imponendi illi erat, quem ſemel mendacem reperiebant, niſi ad hãc theſim etiam politicè, ne dum chriſtianè enucleandam, demonſtrauero, neminem poſſe aut prudentis, aut iuſti, aut verè amantis ſuorum ſubditorum famam nanciſci, quoties ſe in regimine à dulci Dei obedientiæ iugo, & ab eius leui onere ſubtrahere minimè erubuerit. Equidem prudens nequaquam teneri, imò nec dici poteſt, qui malo modo, in quo eius facinora verſantur, nõ vult in mundo id perſpicere, quod Sole ipſo clarius eſt; nimirum incretam in eo eſſe Diuinitatem, quæ vt poſſit propitia iuuare, nec non inimica damnum inferre, magno ſanè cum lucro impenſas affert, eam muneribus, delubris, libaminibus, & quod prodeſt magis, catholica, ad eius mandata adimplenda, voluntate, ac promptitudine eam ſibi arrhabone deſtinare. Si rerum omnium conditor, qui *Deus abſconditus* vocitari gloriatur, non ſecus ac Apelles poſt depictam telam poſt totius Vniuerſi operam abtrudi omnino conaretur, adeo tamen propalam ſimul eluceret, vt nonniſi qui cæcus eſt dicere poſſet, eum non videre.

De imagine Prudentiæ aliqua.

Nota.

Sine Pietate Catholica deficit vera Prudentia etiã politicè.

Eſſe motorem vnum, à quo omne bonum, omniſq; Principum omnium auctoritas, traditio Patrum in filios nequaquã eſt; ſed eſt veritas ipſa, quæ cum hominis capite inſeparabiliter naſcitur. Idem Athei ſi offenderint, ſi lapſi fuerint, ſi pericla ſubiuerint, confeſtim Deum, vt ſibi auxilium pararet, vocant. Ipſamet crudelitas ſola, ſæculis 50. & amplius nationibus omnibus, adeo aliundè inter ſe diuerſis perſeuerãs, ſuadet, quin & fortius

In atheos inuectio.

conuincit, idem prorſus fore, velle ſine Deo regnare, ac velle ſine cerebro diſcurrere. Nihilominus demus gratis, Principem malum ſub populorum oculis facinoribus ſuis ſufficienter probare, ſe neq; Diagoram Mileſium eſſe, neq; Abderitem Protagoram, neq; Bionem Boriſtenitam, ita vt illum, qui ipſum creauit minimè cognouerit, ſi etiã quem cognoſcit creatorem non timet, min⁹ quã antea ſe diſcurriſſe oſtẽderet, vt merito ſcribat ille. *Magna profectò inſania eſt Euangelio non credere, cuius veritatem ſanguis Martyrum clamat, Apoſtolicæ reſonant voces, prodigia probant, mundus teſtatur, elementa loquuntur, Dæmones confitentur. Sed longè maior inſania, ſide Euangelij veritate non dubites, viuere tamen quaſi de eius falſitate non dubitares.*

Prudentia ciuilis nulla ſine Dei cognitione, & timore.

Picus Mirandul. ad Nepotem.

Profectò nihil aliud quam Rex ſtultus à ſuis ſubditis ille crederetur, qui in regimen vix ingreſſus, arcem meliorem hodie demolitur, cras verò columnas, quibus eius Domus ſubſtentatur, proſternit, cognationibus, vnde egregium nobilitatis emolumentũ comparauerat, abrenunciat, cuſtodias, tutum ipſum reddentes diſpergit. Eodem quoque modo inſanire videtur qui turpi rebellio ſupremæ Dei maieſtatis obliuiſcitur. Eſt etiam Deus Regum fortalitium ineſpugnabile, cum flens Hieremia de Rege, ab eomet iam profectò, affirmet, *Dereliquit Rex arcem ſuam.* Eſt quoque vnius cuiuſq; Regni baſis, *ſupræmum pijſſimi, & cariſſimi Imperij veſtri firmamentum eſt Chriſtus,* inquit D. Cirill⁹, ſcribens Theodoſio. Eſt, inquã, cognatus ominb⁹ ꝓprinquior, quos bonus Princeps habere poterit, docente Sineſio, *Deum arcana quadam neceſſitudine religioſum Principem ſibi conciliare.* Deniq; ipſe eſt, qui ſuorum Vicariorũ cuſtodię ſemper inuigilat, vt Temiſti⁹ ſuppoſuit, *Cor Regis,* ait, *in palma Dei ſatellitatur.* Ille ergo, qui de Deo, cuius prouidẽtia poteſt ipſum cuſtodire, nobilitare, reggere, in ſecuritatem ponere, parum, aut nihil curat, quomodo prudentis nomen acquirere merebitur? Quomodo inſtar oculatiſſimi felicitatis Reipublicę inſpectoris tenend⁹ eſt, qui feliciorẽ omniũ populorũ finẽ deſpicit, vnde principia ac media omnia cuiuſcumq; regiminis, laude digni, mens humana, nomine & re Dei cultrix, abundè & ſine vlla deceptione cõprẽdit? Nonniſi mente captos (alios nunquã) vidi irritare Leones, qui eos dilaniare poſſunt, ignẽ dare cuniculo, qui eos ſepelire debet, trahere ex ſe ſuos in humeros molarem lapidem, qui eos poteſt deterere.

Hierem. c. 23. iuxta Chaldeum.

Lib. 1. de recta fide.

Ad illud Prov. cor regis in manu Dei.

Neque

Neque ſit qui hoc in me aliquam Chriſtiani cordis teneritudinem exiſtimet. Primum monitum, quod Auguſto ſuo Mecenas dedit, fuit hoc, *Diuinum numen omni modo, omni tempore ipſe cole, & vt alij colant effice.* Id quod antea Cambiſes Cyro conſuluerat, inquiens, *Dei eſto amicus, & in eundem pius, nihilque niſi eo implorato aggrediaris.* Quotquot, ſtatuum vtilia decernendo, optimi regiminis præſcripſere regulas, legeſque ſanciuere, ſtuduerunt prius, talem de ſeſe populis fidem parere, vt inter ipſos, & diuinitatem aliquam fœdus intimum, ſiue correſpondentiam nimis domeſticam extitiſſe, crederentur. Ita habiti ſunt celeberrimi antiquorum iurium conditores, vnde omnis Politicorum diſciplina tanquam à pluribus fontibus abundè ac feliciter emanauit. Habuiſſe legem, quam tradidere Zoreaſter Perſis ab ſuo Horomaſi, Triſmegiſtus Ægyptijs à Mercurio, Minos Cretentib⁹ à ſumo Deorũ Numine, Licurg⁹ Lacedemonib⁹ ab Apolline, Dragõ Solonq; Athenientib⁹ à Minerua, Numa Romanis ab Egeria Nimpha, Maumethes Arabis à Gabriele, Zamalſis Scithis à Dea Veſta, ſcriptores tradidere. Mundus totus, ne dum Theologus vnus Nazianzenus fatetur, ſcientiam, ſeu peritiam gubernandi homines artem eſſe omnium artium, quam plenè, ac perfectè quidquid Deus non eſt, poſſidere non poteſt. Neque credendũ, ſecretum tam pulchrum ſuis diffidentibus velle Deum ita faciliter comunicare. Quiſquis de ſemetipſo talem conceptum alijs peperit, vt palàm ſe malè cum Deo ſtare adnotetur, vulpis, & non Elephantus, ſcilicet aſtutus, ſiue malitioſus (Italice furbo) dici quidem poteſt, non autem ſapiens, aut prudens. Adnotantur interdum in negotiorum, totam vnius regni quietem concernentium directione errores adeo enormiſſimi, vt cogent Politicos conclamare vſque ad aſtra, eo quia eorum axiomata parum obſeruentur, eorũ inſtitutiones plurimùm contemnantur. Dent tamen ſibi pacem, acquieſcantque, nam ſi mali regiminis effectus cognoſcunt, veram cauſam neutiquam ſciunt, neque vaticinantur. Nimis faciliter cerebrum perdit, qui Deum perdit. Abs Dei timore omnis ſapientia, ſed eo deficiente, omnis inſcitia expectanda.

Dion. lib. 52.

Primũ Mæcenatis monitum ad Auguſtum

Ex Xenophõ.

Vetuſtiſſimi legum inſtitutores.

Mars. Ficin. in arg. ad min. Platõ

Amplæ equidem ſagacium conſiliorum prouiſionis magno regimini opus eſt. Quamuis eis humanum abundarit ingenium, nunquam tamen quantum ſufficit ex ipſis habere omninò poterit. Ac propterea qui impietate, ac diffidentia inexauſtæ Sapientiæ theſauros, ne ſuæ defectioni ab eadem ſuppleatur, detinet, ex frequenti euentuum aduerſitate pro inſufficienti habitus, nec non & abſque nauigandi pagina veſoriaque iam creditus, nonniſi ab habentibus voluntatem ſe perdendi poſſet in Nautam deſiderari, ac eligi. *Qui* enim *ſibi malus eſt, cui bonus eſſe poteſt?*

Multis literis imbutus ſi ſtuduerit pro Principe, ſi generoſus Miles ſub eo certauerit, poſſetne, vel vnus, vel alter id efficere, aut pati, quod pro eo Chriſtus effecit, aut paſſus eſt? Quomodo ergo minus ſibi tribuentem, ſi magis ſibi tandem non amplius curat, curare Princeps vellet? quomodo benè eum aſpicere, ſi ita malè ipſe Auctorē deſpicit? Qui vnicam Omnipotentiam, à qua momentis omnibus vel vt Saul Dæmonibus conſignari, vel vt altera Iezabel canibus proijci, vel vt Manaſſes ferreis catenis tradi, vel vt Sedecias oculorū lumine priuari, ſuis pedib⁹ ſine vllo pudore conculcat, quid non ignominiæ, & contumeliæ eis pareret, à quibus nullam peiorem vindictam poteſt expauere, quam interius animo ab eis odio haberi, vel ad ſum̄um in amicorum, ac confidentiorum receptaculis liberius de ſuis facinoribus obloqui? Non ab Eremis Tebaidæ, ſiue Nithriæ in aulicorum cætus hęc doctrina tranſlata eſt. Ariſtoteles ipſe multò ante eam docuit, Bion quoque legibus, quas Prienenſibus ſcripſerat, maximopere Principi iniunxit, eius onus, ac curam eſſe debere, vt ab omnibus ſe rerum diuinarum amatorem cognoſci faciat, alioqui, aiebat, *ſi Deum ille non reueretur, non eſt cur ab eo ius in ſe impetraturos homines ſperent.* Chriſtiani ſunt, qui Principes, Deum timentes, amantes, ac honorantes, *Et ſuam poteſtatem Maieſtati eius Famulam facientes,* ſolū extimant. Sunt etiam & Barbari huic opinioni conformes, cum hi quoque, vbi ſuos Principes viderint infelices, autument, propterea eos tales eſſe, quia ſunt Deo parum grati. Gentiles Græcorum non

Lib. 5. Polit. cap. ij.

Ex Frachetta in ſuo ſemin. Polit.

S. Aug. lib. 5. ſe Ciuit. cap. 24.

non aliunde aduerterunt, ſtrenuiſſimi atque fortiſſimi Timothei facinora omnia in peius ruiſſe, ac deteriora effecta eſſe, niſi ex quo, reddens ille Populo rationes, quæcunq; abs ſe feliciter geſta carmine illo intercalari, *Atqui in hac re fortunæ partes fuerunt nullæ*, iam ſibi ſoli impudenter tribuerat. Spretâ ſub fortunæ nomine Prouidētiâ, ſeueriſſimè eum hęc vlta eſt, quēadmodum & Iulium quoq; Cæſarem, quem prudentes Romani eo die perditum ac derelictum credidere, in quo Aruſpici ſibi nuntianti, *Ex te non fuiſſe bona*, reſpondit, *Erunt bona cum volo*; ac tacitè annuit, ſe non amplius Diuina dependentia indigere. Ex Plutar.

Bonorum, malorumque noſtrorum obſeruator, & cuſtos prout à nobis tractatus eſt, ita nos ipſe tractat. Principum munus, ſeu officium genus quodam eſt nobiliſſimæ Agriculturę, per quam mala germina ab Horto Reipublicæ ſunt euellenda, ac bona placidis beneficientiæ imbribus, vt feciliter creſcant, irriganda. Sed *Ars agriculturæ ferè tota à cælo perficitur*; quod maximè Principes adnotare deberent, nā teſte Apoſtolo, *Neq; qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.* Vt non amplius, Dei prorſus obliti, ſecurè regiminum proſperitatem ſuper aurum, ac honorē, nec non & ſuper exercitus funditus collocarent. *Quis enim*, etſi totus Mundus ei ſubijceretur, *tueri poſſit eum, qui à Deo expugnatur?* Rudiores Populi & ipſi quoq; magnam illam Ariſtotelis veritatem, nempe *Promorem eſſe Deum in eos, qui eum maximè colunt*, proculdubio attingunt. Vſque dum contuentur, eorum Dominium fędus cum eo pepegiſſe, qui mortis, & vitæ, annonæ, ſiue pinguis, ſiue macilentis, honoris, & ignominiæ claues habet, ſub eius vmbra omninò tuti, nullū diſcrimē ſciunt formidare. At tunc vltricis Dei Iuſtitiæ ad aſperrima flagella terga parant, cum qui eos innocētiâ tegere debebat, inſuetis ſuis criminibus inſuetas punitiones in ipſos irruenter prouocat. *Dum* Princeps *intuetur quæ ſub ipſo ſunt, conſideret ſub quo ipſe eſt. Clamat enim interna ratio, vt quiſque ſe illi ſubijciat, à quo habet vt ſit.* Hac de re Imperator Emanuel Paleologus primùm monitum, quod Ioanni filio reliquit, hoc fuit. *Copia boni diuinitus inſtar pluuiæ beaberis, ſi & ſceptrum à Deo te conſecutum agnoueris & te ſeruum eius eſſe ſcineris, eique ſeruire magis tibi volupè fuerit, quam quod alijs*

Seneca. Ex Chriſoſt. in cap 7. ep. 1. ad Corint. Chriſto. in Pſal. 7. In Deth. ad Alex. S. Greg. lib. 21. moral. cap. 10. B. Laur. Iuſtin lib. de obed. In Præcept. educ. Regiæ 7.

imperat. Et vt breui omnia claudã, quæ de Prudẽtia in præſentib' afferri poſſunt, dicã, antiquũ Comicũ in dicterio illo, *Deũ cole, et omnia facies rectè,* tanquã alterũ Euãgeliſtã locutũ eſſe. Idcirco fatetur Sozomenus, *Solam Pietatẽ Regibus ſufficere ad ſalutẽ & ſine hac nullius eſſe momenti exercitus, robur Imperij, & reliquum apparatum.* Cui addendũ illud Claudiani. *Nunquam libertas, quã ſub Rege Pio.*

Lib. 9. hiſt. cap. 1.

LIBERALITAS in hoc loco non me cogit, vt de ea prolixam orationem impenderem. Propterea quod ex bonis quamplurimis, cornucopiâ Pietatis Auſtriacæ Stirpi comulatiſſimè diſtributis, & in III. Gentilitio enarrandis, fortis ac aureus nexus inter eãdem Pietatem & Liberalitatem non ſecus ac inter ipſammet, & Prudentiam concinnè apparebit. Imò idem demonſtrabitur, vti hic factum de Prudentia, Pietatem nihil aliud in Principibus eſſe, quam cæleſtem Liberalitatem. De hac ſcripſerat ille Iuſtiniano Cæſari, *Solus beneficientiæ theſaurus ſtabilis eſt.* Hęc Virtus Pietati iuncta ea eſt, qua *rei, & famæ conſulit munificus Imperator, lucratur enim gloriam, cum dat pecuniam reuerſuram.* Nequaquam verum eſſe, ſufficere ferrum, vt tutum fieret Imperiũ, Politicus quidam Aureliano iam ſuaſerat. Si ferrum requiritur, vt timeatur, vt ametur aurum eſt ei neceſſarium, aiente Seneca, *Melius beneficijs Imperium cuſtoditur, quam armis.* Sint prorſus infructuoſa illa bona, quæ profectò ad aliud, quam ad multos amicos comparandos valere ſolent. Vnde meritò Rex Siciliæ Dionifius Principẽ gnatum increpauit, quod apud ipſum quamplurima, ac varia, & omnia à Patre ſibi miſſa, ſed à filio ocioſè retenta, adinueniſſet munera; illorum planè, quibus neſcierat aliorum gratiám, eamet alijs largiendo, vt fas erat, lucrari eũ indignũ verè exiſtimans. Sordidus Galba, dũ fronte inuerecunda minimo quadrante, quam porrigere ſolebat, ſuam beneficientiam vilem reddere, auſus fuerit. Nec non & parum dignus Pertinax, vt bona ſeruitus ei præſtaretur, cuius liberalitas verbis tãtum abundans, rebus omnibus indigebat. Cyrus, Anaxilaus, Alexander, & quilibet felix Mundi dominator hanc cũ Traiano percepit veritatẽ, nimirũ, *Nullã maiorẽ eſſe Principis felicitatẽ, quam feciſſe felicẽ, interceſſiſſe inopiæ, fortunã vciſſe, & dediſſe homini nouũ fatũ.* Queãdmodũ eſca capitur piſcis, ita & homo beneficientia. Quot-

De Liberalitate aliqua.

Agap. ad Iuſtinian.

Pacatus in Paeg. Theodor.

Ex Zonor.

Lib. de breuit. vitæ.

Ex Plutar.

Ex Dione.

Ex Capitolino.

Plin. in Paneg.

Quotquot im̄odica alicuius fundandi firmandiq; Imperij cupidine exarſerunt, Auguſti artes prius experti ſunt: Cui non aliundè leue fuit indomitam Romanorum libertatem pauco labore aſſuefaciendi, niſi quod pronus cum eſſet ad omnium auxilia, *Militem ſtrenuum donis, Populum annona, cunctos dulcedine ocij pellexit.* Tacit. lib. 1. annal.

Animaduertendum tamen, quod licet Valerius ſatis ad propoſitum doceat, *Liberalitatis duos eſſe fontes, verum iudicium, & honeſtam beneuolentiam*, nihilominus *Errat ſi quis exiſtimat, facilem rem eſſe donare.* Donare facile eſt, at donare benè nequaquam. Opus eſt hoc propriſſimum, ac connaturale Principi, attamen abſque plurimis circumſpectionibus peractum, innumeras penitudines, doloreſque ſecum affert. *Subitæ largitionis comes eſt pænitentia.* Quotidie enim probatur, verum eſſe illud, *ſine hoc delectu beneficia magis proijcimus, quam damus.* Sine hoc delectu illi ſanè, qui *nunc mutuo, nunc dono, nunc minis omnia Ciuium bona rapiebat, plerique prodigi* Principes, qui *etiam vnde non oportet accipiunt, atque in hoc ſunt illiberales* (*liberalitas* enim ait D. Hieronymus, *liberalitate perimur*) in dies conformantur. Adeo vt pudeant dicere cum Theodorico, *Munificentiam noſtram nulli volumus extare damnoſam, ne quod alteri tribuitur, alterius diſpendijs applicetur.* Hæc irregulata largitio ſi fuerit alijs nociua, latrocinandi adgaudebit titulo: *Qui alijs nocent, vt alijs liberales ſint, in eadem ſunt iniuſtitia, ac qui in ſuam rem aliena conuertunt.* Si ad Perſonarum circumſtantias, dum munifica fuerit, nōn reſpexerit, dicatur largitori, *maiora odia conſequeris eorum, quibus ademeris, quam fauores eorum, quibus dederis.* Addaturq; *Quidquid contriſtat, difficulter deletur* (læſus enim in marmore ſcribit) *beneficiorum verò memoria cum fructu conſumitur.* Si abſque vlla Perſonarum exceptione munia ſua porrexerit, equidem illi, qui hanc exceptionē cuperent, neque grata haberent munera, neque munificū datorem amarent. Si crediderit cōmunem beneuolentiā hoc pacto lucrari, ſanè decipitur, quotiens indignis fauerit, nam tali modo cauſa efficax extitiſſet, vt benemeriti indignarentur. Si in prodigalitetem tranſierit, eius natura, quæ vitium beneficū

Val. Maxim. lib. 3.
Sen. lib. de Benef.
Plin. lib. 7. epiſt.
Sen. lib. 1. de beneficijs.
Idem. li. 2. de benef. c. 16.
Ariſtot 1. 4. Mor. ad Nicom.
Apud Caſſiod. lib. 7. ep. 17.
Cicer. lib. 1. de off.
Sen. lib. 3. de benef.
Herodianus in hiſt.

Stulti Principum delitiæ. Mart. lib. 8.

videtur, nonnũquã fieret ſacrilega. Ipſa nãq; eſſet, quæ Principũ delicias, vt ſunt moriones, ſiue ſtulti, aut ſcurræ, mimi, paraſitos, adulatores, lenones, cantatores, & cantatrices obſceniſſimas, & in id genus ſimilia, cumulatiſſimè foueret, nutriret, ſuſtẽtaret. Ipſa, inquã, in quã rectè inueheretur ille, *Quid ſtultius quã quod libenter facias, curare, vt id diutius facere non poſſis?* Nam nõ ad eam, ſed *Ad Liberalitatem*, quam ipſa deſtruit, *pertinet, vt ita tribuat, vt pauciora ſibi non relinquat.* Quæque debaccanti phreneſi, dum bona Principũ depopularetur, ſimul eos honore ſpoliaret, adeo vt politicè dici poſſit, *In indigentia nimia conſtitutos deiectos nimis animo eſſe.* Impulitque Tacitum, vt Principes alloqueretur, *Falluntur quibus luxuria ſpecie liberalitatis imponit, perdere multi ſciunt, donare neſciunt.* Et alibi huius luxuriæ pernicioſiſſimum crimen, experimentis quotidianis adhuc probatum, hiſce verbis detegit, *Erariũ, quod per ambitionẽ exhauſeris, per ſcelus ſupplendũ eſt.* Ipſa demũ eſſet, qua peior fieret Princeps ac ſi auaritię culpa afficeretur. Quid turpius, quid criminoſius auaritia in his qui præſunt? *Nullum eſt vitium tetrius auaratia, præſertim in Principibus, & Rempublicam gubernantibus, habere enim quæſtui Rempub. non modo turpe eſt, ſed ſceleratum etiam, ac nefarium.* Scio Philoſophum probare, ac definire, illiberalitatem incurabilem eſſe, nam ſenectus, & omnis imbecillitas reddere illiberales videtur; magiſq; quã prodigalitas hominib⁹ ipsâ eorũ naturâ inſita eſt. Et in fine illius capiti ait, *Merito verò illiberalitas cõtraria liberalitati propterea eſſe dicitur, quod maius malũ, quam prodigalitas eſt, magiſq; in ea peccant homines quã prodigalitate, de qua ſuperius iã diximus.* Nihilomin⁹ allatæ propoſitioni reſpondetur cũ quodam Politico moderno Italo ac magni nominis, qui hoc modo ſuam ſententiam explicat.

Plin. in Pan. — Ariſt in moral. — Ariſt. 4. Polit. — Hiſt. lib. 1. — Lib. 2. Ann. — Verum prodigalitas ſit auaritia criminoſior in Principe — Cicero. 2. de off. — In l. 4. moral. ad Nicum. — Taſſon. lib. 8. queſ. 33.

Dicerem ipſe, inquit, prodigalitatem vitium longe peius ac damnoſius auaritia Principi eſſe. Nã vt poſſit prodigus Princeps impendere, ac donare, ad media illicita, ac tyrannica proculdubio cogitur recurrere. Hac de re Bians legibus, quas tradidit Brianenſibus, iuſſit, nunquam Prodigo publicum regimen dandum; Prodigus enim, aiebat, aut Regnum deſtruit, aut Tyrannus euadit. Nec Ariſtoteles huic doctrinæ aduerſatur, cum

locis

locis citatis diſſeruerit de priuatis tantum perſonis, vllum in alios dominium habentibus, ac in ordine ad correptionem, quam, ſi non admiſerit auaritia, admittit prodigalitas. Qua de cauſa idem Auctor ſuperius dixerat, prodigum auarum ſimul eſſe, atque illiberalem. Huic, cum bona ſua male ipſe conſumpſiſſet, nemo compatitur. Infenſiores prorſus prodigalitate extitere Gaius, Nero, Eliogabalus, quam auaritiâ Galba, Veſpaſianus, Pertinax. Inſuper prodigalitas non ſolum Principi, verum etiam ſtatus vtilitati magis obeſt, quam auaritia. Prodig⁹ enim theſauros ac diuitias Regni cõſumens, paſſimq; coronę bona oppignerans, ſibimet nocet, quia vrgente belli neceſſitate, quo modo ſibi prouideat, neſcit, ab omnibus deſeritur, atque eandem neceſſitatem ſucceſſoribus, qui prorſus omnia exhauſta reperientes, vbi ſe voluerent, ignorarent, derelinqueret. Princeps autem illiberalis, ſeu auarus, dum theſauros accumulauerit, poteſt eiſdem vti, ac ſemetipſum defendere, vbi & quando oportebit. Quod ſi opus non eſſet, magnum deinceps fundamentum relinqueret ſucceſſoribus, ne populis dura grauamina imponerent. Affert Auctor exemplum de Ludouico XI. ijſdem verbis Italicis, quibus ipſe quoque affero. *Lodouico Vndecimo Rè di Francia ſuſtimato Principe Prudentiſſimo, e ſi legge di lui, che haueua in guiſa riſtrette le ſpeſe di corte, che ſi ſeruiua del Barbiere per Ambaſciatore, e del Medico per ſegretario, e portaua in vn cappello tutto vnto vna medaglia di piombo indorato. E dopò la ſua morte fu trouata ne' libri della ſpeſa di caſa vna partita di 20. ſoldi per vn paio di maniche nuoue, meſſe ad vn giubbone vecchio del Rè, e vn altra di 15. quattrini per fargli racconciar gli ſtiuali.* Dices: Cæſar, ac magnus Alexander, alijque magis prodigi, quã liberales, eo viuendi modo glorioſa facinora, admiranda ſanè, imitandaq; poſteris dereliquere. At hæc inſtantia parum vrget, nam tyrannum fieri aptiorem eſſe auaritiâ liberalitatem abſque vlla hęſitatione affirmandum. Non ſic auaritia, quæ, vt ſtatus aliquis ſiue tyrannicus, ſiue legitimus conſeruaretur, melior proculdubio creditur. In bello quoque vbi manubię, multis ſpoliarum copijs confertæ acquiruntur, ad militum amorem, comita-

Vbi ſupra.

Exempl. de Ludouico XI Galliæ Rege.

Obiectioni ſatiſfit.

mitatumque ſeruandum, non ſolum eſſe liberalem, ſed etiam prodigum neceſſe eſt. Vbi vero impenſio fit propria *omne finitum ablatione finiti* prodigalitate quamcitius *finitur.* Ipſemet Alexander nec ignominiæ notam aufugit, quandoquidem pro ſeruitijs nullius ferè momenti nunc illam Ciuitatem, nunc iſtã Inſulam donaret. Et quamuis putarit verbis aliquanto aſperis, *Non quæro quid te accipere deceat, ſed quid me dare,* excuſare exceſſum, attamen audire ſtatim meruit, *ſi illum non decet accipere, nec te dare.* Verum Cæſar ad Romæ tyrannidem aſpirans, idemque Macedo ſuorum militum ſanguine Aſiæ regna nanciſcens, vtrique, ad ſuum finem aſſequendũ, munera ſine menſura exercitibus elargita maximè quidem conferebant. Quemadmodum comemorato Ludouico, ſtatum hæreditarium bene fundatum, ac tutũ Filio relinquere cupienti, certè auaritia magis ac magis opem ferebat, quamprodigalitas. Et ideo optime de diſſipatore Vitellio ait Cornelius, *Inerat tamen ſimplicitas, & liberalitas, quæ ni modus adſit in exitium vertuntur.* Ad quem modum reſpexit illud *Donabit aut bonis, aut ijs, quos facere poſſit bonos.* Propterea Diogeni primò talentum, deinde teruncium vnum Antiocho expoſtulanti, reſpondit Rex. *Talentum plus eſſe, quam Cynicus petere deberet, denarium eſſe minus, quam quod deceret Regem dare.* Quotiens ergo ea parſimonia imoderatæ elargitioni opponitur, de qua loquitur Lampridius in Alexandro Seuero, *Quod erat ad aurum colligendum attentus, ad ſeruandum cautus, ad inueniendum ſollicitus, ſed ſine cuiuſquam excidio,* melius quidem eſt, vt Princeps ſit parcus, & illiberalis, quam abſque menſura liberalis. Quando autem auaritia iniuſtitiæ, & crudelitati iuncta eſt, non dubium, quin ipſa in moſtrum non ſufferendum vertatur.

Sen. lib. 2. de ben. cap. 16.

Tacit de Vitellio.

Sen. loco cit.

Ex Plutarcho.

Lamp. in Seuer.

De CORONA lauri Auſtriacæ Pietatis capiti impoſita. VII. Coronarum genera. Corona Obſidion. ex gramine. Ciuica illignea & exquercu.

CORONA ex viridi contexta lauro triceps Auſtria Pietas circundarur, & multa cum ratione. Fuerunt apud Romanos ſeptem generum coronæ, quæ in magno pretio habebantur. Prior ordine, & dignitate alijs longè antecelluit. *Obſidionalis,* eimet immediata, ac ſub numero ſexto poſita, ab obſidione liberatis ex gramine, decerpto inde, vbi ille, qui eam merebat, eo quod obſeſſos liberauerit, dabatur. *Ciuica* vero Ciui à Ciue

in

in prælio ab eodem ſeruato, tanquam teſtis vitæ, ſalutisque perceptæ. Eratque primò illignea, poſtea magis placuit ex quercu, quod ante inuentas fruges arboris eius glandibus homines victitarint. *Muralis* erat, qua donabatur ab Imperatore qui primus murum ſubijſſet, in quam oppidum hoſtium per vim aſcendiſſet. Hæc corona, ad incitandos ad oppugnationem militum animos, ex auro fiebat. *Vallaris*, quæ & *Caſtrenſis* dicitur, ſimiliter aurea, habens inſigne valli. Hac donabatur qui primus hoſtium caſtra pugna introiſſet. *Naualis* quoque aurea quibuſdam quaſi roſtris nauium inſignita, illi donari conſueuerat, qui primus maritimo prælio in nauem hoſtium vi tranſilijſſet. *Oualis* myrteta erat, qua vtebantur Imperatores, qui ouantes introiebant Ciuitatem. Inter has omnes vt dixi *Triumphalis* dignior habebatur, cum Imperatoribus poſt victoriam ad Vrbem redeuntibus ad triumphum mittebatur. Hæc antiquitus ex lauro fiebat, poſtea etiam ex puriſſimo auro fieri cæpta, quod inde quoque aurum coronarium dictum eſt.

Muralis ex auro.
Vallaris, ſeu caſtrenſis etiã ex auro.
Naualis aurea etiam.
Oualis ex myrto.
Triumphalis ex lauro, ac deinceps ex puriſſimo auro.

LAVRVS (domumculæ meæ gentilitium, quo lauri arbor ſuper tres montes plantata exprimitur, Ciuitatiſq; Litij, paruæ Neapolis dictæ, *Taſurorum* familia vtitur) plura denotat apud Scriptores. Sed id tantum in hoc loco de ea adnotandum venit, quod argumenti præ manibus habiti exigit ratio. Eſt ergo Laurus Victoriæ & triumphi ſignum; vnde Plinius, Laurus Romanis præcipuę lætitiæ victoriarum nuncia, additur literis, & militum lanceis, piliſque. Nam notum eſt, Imperatores Romanos ſolitos eſſe, re benè geſta, literas lauro reuinctas mittere, victoriarumque, & lætitię nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod in Epiſtolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius.

Familiæ Auctoris ſtemma.
De lauro pauca.
Plin. lib. 5.
Ovid. de Lauro.

Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde mores.

Conſtat & illud, Imperatores triumphantes capite coronam ex lauro Delphica ſiue ſterili initio geſtaſſe, poſtea cum Liuiæ Druſillæ

Triumphantes lauro coronati.

ſillæ ſub Auguſti nuptias in Veientano ſuo ſedenti, Aquila ex alto Gallinam conſpicui candoris ramum lauri baccis onuſtum roſtro tenentem in gremium demiſiſſet illæſam, & conſeruari auem, & ſobolem aruſpices iuſſiſſent, ramumque eum ſeri, & ritè cuſtodiri: Inde tanta pullorum ſoboles genita eſt, vt Tranquillus ad ſua vſque tempora villam eam *ad Gallinâs* vocitata atteſtetur. Ex ramo verò tam feliciter Sylua prouenit, vt ex ea triumphans poſteà Cæſar laurum in manu teneret, & coronam in capite gereret. Atque inde Imperatores cuncti mox ominis cauſa laureas decerperent, tradituſque mos eſt, ramos quos tenuiſſent confeſtim eodem loco ſerendi. Auctor eſt Plinius, Suetonius, Dion, & alij. Adeo verò Laurus triumphantium propria fuiſſe videtur, vt obſeruatum ſit, in huiuſmodi laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſitam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligat, quod Iulij Cęſaris cędem præmonſtrauit, cum pridie Idus Martias auis regaliolus, cum laureo ramulo Ponpeianæ Curiæ ſeſe inferens à varij generis volucribus ex proximo nemore perſequentibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſſimo verò Neronis anno, in quo Cæſarum progenies defecit, Sylua illa Veientana radicitus exaruit, & quidquid ibi Gallinarum erat, interijt.

Villa *ad Gallinas* quæ?

Lib. cit. cap. 30. In Galla. Lib. 48.

Prodigium ante mortem Cæſaris.

Et in Neronis extinctione.

Adhibebatur autem laurus in triumphis, non quia perpetuò vireret, nec quia pacifera eſſet (præferenda enim ei vtriq; olea) ſed quia ſpectatiſſima in monte Parnaſſo, ideo etiam grata Apollini eſſe crederetur, aſſuetis eò dona mittere iam & Regibus Romanis, teſte L. Bruto. Fortaſſe etiam in argumentum, quoniam ibi libertatem publicam is meruiſſet lauriferam tellurem illam oſculatus ex reſponſo: & quia manu ſatarum receptarumque in domo, ſola non tangitur fulmine. Quare pro ſalutis ſymbolo credita inuenimus Tiberium Cæſarem lauream coronam ſolitum geſtare, præcipuè cum tonabat. Ob has cauſas Plinius credit honorem ei habitum in triumphis potius, quam quia ſuffimentum ſit cædis hoſtium & purgatio, vt Maſſurius, & Feſtus tradiderunt. Addatur & alia cauſa ex dictis, nempè ob victoriam à triumphantibus reportatam: nam laurum

Laurus cur in triumphis adhibita.

Laurum fulmina non attingunt.

Suetonius in eius vita.

rum aliquando victoriam præmonſtraſſe fidem facit ea, quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta perſicum arborem, intra vnum annum ipſam Perſicum incremento mirabili ſuperauit. Vnde Aruſpices futurum prędixerunt, vt puer is olim Perſas euinceret, quod euentu poſtea comprobatum eſt; ſub eo enim primò Perſæ ſerui apud Romanos fuere. Sed pleraq; quæ de lauro enarrantur breuiter complectitur Ouidius in transformatione Daphnes.

Cui Deus, At quoniam coniux mea non potes eſſe,
Arbor eris certè, dixit, mea ſemper habebunt
Te coma, te Citharæ, te noſtræ laure pharetræ.
Tu ducibus lætis aderis cum læta triumphum
Vox canat, & longas viſent Capitolia pompas
Poſtibus auguſtis eadem, fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediamque tuebere quercum
Vtque meum intonſi caput eſt iuuenile capillis,
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.

Ouidius lib. 1. Metamorph. de Lauro. Sed miras huius plantæ virtutes ſcribit Plinius lib. 15. cap. 8. Deinde receſſores innumeri.

Andreas Alciatus, CAROLO V. victoriam Thunis referenti lauream coronam deberi, quam triumphantes antiquitus geſtabant, expreſſit in illo emblemate, vbi lauri arbor eſt appicta, addito carmine. Emb. 211.

Debetur CAROLO, ſuperatis laurea Pœnis,
Victrices ornent talia ſerta comas.

Sed vt verum fatear, aut hic Auctor alioqui inſignis famæ apud omnes ob Thuneti victoriam lauream Carolo debendam valdè incongruè cecinit, cum illam ab eo ob illuſtriora facinora merendam eſſe oſtendere debuiſſet: aut profectò ſub illo enigmate aliquod ſecretum ab aliis nondum perceptum voluit contegere. Et quidem ipſe putarim, ſimul cun tanto Auſtriacæ ſobolis Cæſare Auſtriacam Pietatem laureâ coronandam in illa Thuniti expugnatione demonſtrare. Carolus enim in eo bello Fide, Religione, ac Pietate quibus pugnauit, vicitq;, Vrbem eripuit Barbaroſſæ, Eccleſiæ Romanæ ſæuiſſimi hoſtis, tandemq; ſuo Regi reſtituit. Laureata Caroli V. quemadmodũ & ſuorũ progenitorum PIETAS Archiducibus, Regibus, Cęſarib⁹ in Ger-

Anno 1535. Thunis expugnata.

mania, clariſſimis coniugijs ſtirpem Monarcis in Hiſpania fecundauit. Hæc Pijſſima Stirps, laureo ſerto redimita, lauri ſymbola poſteris vna cum ſanguine transfudit. A ſuis enim initijs vsq; ad hæc tempora inſtar lauri aduerſus impietatis venena efficax eſt experta, diuino Apollini, nimirum Vniuerſalis Gregis Chriſti Paſtori ſacra, attritu hoſtium Eccleſiæ ſemper Zelo Dei ſcintillare non deſtitit. Nunquam Hæreſeos fulmina eam tetigere. Vt planta boni genij habita, Poetis datur, vt hi eius encomia modulatis verbis perenni tibia reſonarent. Salutis ſymbola varijs modis exprimit, ſaluberrima Reipublicæ Chriſtianæ vaticinia prodit, ac victoriæ, & triũphi notas diuerſimodè patefacit.

De CAPITE haſtæ Pietatis infixo, & eius ſignificatione.

Inter has CAPVT alterum, haſtæ Pietatis infixũ, & ab Hydra myſtica, in I. Gentilitio appicta, reciſum, triplicem victoriam Maieſtati tuæ nunc proponit.

AVSTRIA PIETAS,
Matrimonijs fortunata, ac Catholica, in alterum proſtratæ Hydræ caput trinâ victoriâ triumphum ſuum celebrat.

TRia valdè glorioſa, ac omni cõmendatione digna, Magna PIETAS Auſtriaca Auſtrio generi medijs Connubbijs cumulatiſſima felicitate adiunxit. Primum eſt FORTVNA illa, per quã in vtroque Orbe, quod nulli hucusq; contigit Familiæ, vaſtiſſimum imperium hæreditariò acquiſiuit. Aduerſus hanc ſũmam in terris Beatitatem ſqualida illa Fæmina, quæ vipereas manducat carnes, cuiq; dolent oculi, quæq; ſuum cor edit, quã macies & pallor habent manuq; ſpinoſa tela geſtit (hoc corpus ſatis cõcinnè Alciatus Inuidiæ fabricauit) armis ferè totius impietatis, multum orbem hodie occupantis, conſtipata, rabidè adeo ſemper inſurrexit, vt meritò eodem quoq; modo Auſtriaca Domus viſa ſit eius perſecutionibus, quorum auctor eſt Satan, conſtantiſſimè expoſita, licet paſſim grauibus ærumnijs, & iacturis affecta, quo Eccleſia orthodoxa, ac Romana ipſius tyrannidi reperta eſt. Rectè Cicero Inuidiam dixit eſſe ægritudinem animi ex alterius rebus ſecundis. Cui D. Thomas concordat, inquiẽs, *Inuidia eſt triſtitia de bono alterius, in quantũ exiſtimatur diminuere gloriam propriam.*

Prima victoria de Inuidia.

Embl. 71.

Quid inuidia ex Tullio 3. Tuſcul. cui concordat D. Thom.

Hinc

Hinc tot exercitus, tot arma, tot bella, tot machinamenta, coniurationesq; inuidarum Nationum in Auſtriacam Fortunam, cuius infinita bona à Pietate recognoſcit, formidoloſe coniunctarum, venenatarum cantharidum turmis aſſimilare par erit. Hi ſiquidẽ vermes terreni, virides, ac auri colore ſuperlucentes, quorũ ſuccus in venas ingreſſus, vt venenũ interimit, vegeto maximè tritico opulentiſſimarum Domus Auſtriacæ diuitiarum innaſcuntur, & ex eius virtutum Roſis, interquas Fides, Religio, ac Pietas ſingillatim continuo virore germinant, pulchrè florentibus. Ægrotantur adhuc in peius ex rebus ſecundis Auſtriæ Heroum infinitorum pectora. Eius bonis gloriam propriam diminui ipſi exiſtimant, ac propterea incurabili Inuidiæ morbo maximè triſtantur. Quæ fẹminineo aſpectu repræſentatur, nõ vt ſimplex nomen nomini correſpondeat, ſed vt id vitiũ contumelioſum eſſe demonſtretur; vel quod non cadat niſi in animos molles, parumque viriles. Ex omnibus enim vitijs nullũ eſt pigrius Inuidia, hæc in altos animos, amore proximi, cæleſti imediatè coniuncti, inſignitos, & vſque ad Deum pertingentes, non aſcendit.

Liuor iners vitium, mores non exit in altos, Ouid. lib. 3. de Ponto.
Vtque latens ima vipera ſerpit humo.

Nondum Auſtria PIETAS hanc horribilem beſtiam, quæ adhuc monſtroſè ſoboleſcit, vicit; neque vincet, ſicut nec dum Tartaream Hydram Eccleſia. Loquor de illa victoria, qua exempli cauſa non ſolum aqua ignem alicuius fornacis expugnat; ſed etiam extinquit. Vicit tamen (vti & vincere in dies ſperat cælica virtute armis ſuis pugnãte) virulentia molimina ex toto penè terrarum orbe ſub eius vexillo collecta. Quemadmodum Maieſtati tuæ in prima parte oſtenſum eſt.

Id verò, quod ſecundò multotiens Auſtriacam Pietatem expugnare tentauit, Pſeudopoliticis ſuadentibus, Ratio ſtatus dicenda eſt. Non illa, quam iſtinc Ius Diuinum, Chriſtianus cultus erga ſacra, nec non & Religio, illinc verò Fides, Iuſtitia,

ac naturalis Honeſtas amplectuntur. Sed illa dumtaxat, quæ à nonnullis vocatur forma quædam, ingenijs magnatum impreſſa, quâ illi pleraſque actiones ſuas ad vtilitatem, & comodum proprium vnicè dirigunt; quibuſcumque etiam vijs ac medijs hunc finem aſſequuntur, diuinis humaniſque legibus contrarijs. Ratio ſtatus huiuſmodi monſtrum quodam, excidia ſtatibus indicans, Deiq; maledictiones Rebuſpublicis prouocans, dici debet, ab eadem ratione progenitum. Sicut enim natura ſi propter indiſpoſitam, & ineptam materiam enormiter aberret in formatione corporis, monſtrum producit: Ita voluntas & cupiditas humana deflectens à rectæ rationis dictamine, ſub eius tamen prætextu, hanc monſtroſam ſtatus Rationem effingit, veluti portentum quodam ſanæ rationis. Itaq; vbi altera ex parte minus principali Fide, Iuſtitia, ac naturali Honeſtate, abſque quibus quodcumque regimen in flagitioſiſſimam tyrannidem pertranſit, recta ratio ſtatus conflatur, prius neceſſe eſt eam Pietate, ac Religione conſtitui.

Ratio ſtatus pſeudopolitica quam impia, ac monſtroſa.

Vnde monſtri generatio

Pietas fundamentum eſt omnium virtutum, imò & omnium Rerumpublicarum: Nam Pietate aduerſus Deum ſublata, etiam ſocietas generis humani, & vna excellentiſſima Virtus Iuſtitia tollatur neceſſe eſt. Et Religionem Rerum omnium publicarum firmiſſimam baſim eſſe, ab eaque ſubditorum fidem in Principes, obedientiam erga Magiſtratus, Pietatem in parentes, Caritatem in ſingulos, Iuſtitiam in omnes pendere, Polybius ipſe alioquin atheus profitetur. Quocirca ſicut alijs omnibus iuribus præcellit Ratio ſtatus, ita vnico Iuri diuino vt ſubijciatur æquiſſimum eſt. Et quemadmodum ſi particulare bonum & vniuerſale bonum inter ſe concurrant, par eſt, vt propter publicum bonum priuatum damnũ perferatur. Quare Iuri Ciuili ius imperandi præcellit: Sic quoties Imperij reſpectus cum diuino reſpectu comparatur(hic autem Religio, ille Ratio ſtatus dicitur) æquum eſt, vt Religioni prior locus reuerenter & vltrò concedatur. Quodcumque igitur Iuri dominandi liceat, nunquam vt ſacrum Ius conculcet licebit. Deniq; cultu ac Iure dominandi in trutina collocatis, præponderet

Pietas quid ex Cicer. pro Cn. Plantio.

Quid. Religio ex Polyb. lib. 6. de mil. ad domeſt. diſci. quem refert Bod. 4. de Repub. c. vlt.

Semper prior locus in rebus polititis Religionis eſt dandus.

ille,

ille, hoc minoris eſtimetur. Nec Rationi ſtatus accomodare oportet Religionem; ſed è conuerſo Religioni Rationem ſtatus. Quinimò dominandi hæc Iura tantum abeſt, vt Religionem deprauent, vel Pietati aduerſentur, vt potius ei inſeruiant: Id enim efficiunt, vt Religio in Republica ſarta tecta ſit, & ritè colatur. Quare rectiſſimè apud Romanos Religioni ſumum Imperium ceſſit, omniaque poſt Religionem ponenda ſemper ea Ciuitas duxit, etiam in quibus ſumæ Maieſtatis conſpici decus voluit, nec dubitarunt ſacris Imperia ſeruire, ita ſe humanarum rerum futura regimen exiſtimantia, ſi diuinæ poteſtati benè & conſtanter fuiſſent famulata. Suma enim apud eos Ratio ſemper fuit, quę pro Religione facit. Quem morem cum omni æuo Pijſſima Domus Auſtriaca, ex religioſa Romanorũ gente exorta, imutabiliter amplexata ſit, ſemper ſedulò ac firmiter ſtuduit, illam Rationem ſtatus abhorrere, quæ paſſim imparia matrimonia, etiam ex defectu credulitatis, ac Pietatis ſuadent. Quæ res cum moſtroſa omninò ſit, monſtroſa mixta coniugalia, nimirum partim hæretica, partim catholica, non ſine fidei læſione, ac iactura generat. At de hoc alibi diſtinctius.

Maximus apud Romanos. Religionis Zelus ſẽper viguit.

Valer. Maxim. lib. 1. cap. 1.

In Excur. 2. ſeſt. 2.

Tertiò Auſtriaca Pietas triumphat in hoc loco, de maleuolentia, ac detractione multorum, & maximè adhuc poſtremò de Hyppolitho (ſic voluit ſcribi) à Lapide, qui omnem virulentiam tot tantorumque Domus Auſtriacæ hoſtium vno ore ſuxit, vno corde ſeruauit, vnaque lingua, & penna inſatiatâ bile euomit. Initialia Sobolis Auſtriæ connubbia, quorum clariſſimam ſortem è Pietatis fonte emanaſſe pro comperto habetur, adeo indignabundus ſcriptor parui facere contendit, vt præter illa in Gentilitio I. enarrata, & confutata, hæc alia loco citato ſubiecerit. *Vt ita Domus hæc Auſtriaca ſi à Rudolpho vſque Habſpurgenſis conſideres, Imperij beneficio, ex obſcuro loco, ac tenuibus initijs, ad maximam peruenit dignationem, & potentiam.* Sed quam falſa hęc ſint, ac impudenter prolata, iam fusè ibidem oſtendi. Ergo Auſtriaca Pietas, matrimonijs antequam in rerum natura Rudolphus idem eſſet feliciſſima, Serpentinum ac

Part. 3. cap. 2. ſeſt. 1.

 ſuper-

perbum Hyppolithi caput, haſtæ ſuæ cuſpide poſtquam iure confixerit, in ſignum huius tertię victoriæ erigat. Ac triplicem triumphum, quod de triplici hoſte in hoc II. Gentilitio explicat, vno triumphali Curru nouo ac ſollemni ritu concelebret.

DIVISIO VLTIMA.

TRIVMPHI MAGNIFICENTIA, HVIVSQVE ARCANA QVÆDAM, AD OMNIMOdum Schematis intellectum plurimum conferentia.

DVo inferna ſunt, duoque ſuperna, & omnia ad magnificientiam triumphantis Auſtriæ Pietatis ſpectantia, quæ in hac poſtrema Diuiſione Maieſtati tuę enucleari ſuperſunt. Primum propè Currum ac ſupra tellurem Herculis comitatum, ab Hiſtoricis, Oratoribus, ac Poetis ſecutum, patefacit. Alterum molem quandam exprimit, è duobus Leonibus, grandem & quadratum lapidem cum inſcriptione *ſuper hanc Petram* dorſis ſuſtinentibus, & Eccleſię Romanę armis Gentilitijs compactum. Tertium verò in aere volantem Famam præbet, calamum intra tubæ vexilliolum habentem. Quartum, & vltimũ Sacroſanctam EVCHARISTIAM circumfuſis radijs longè, ſed propè pulcherrima Iride redimitam, & ab Angelis ſupra cęleſtes nubes patefactam, ac adoratam obijcit.

Hercules, Hiſtorici, Oratores, Poetæ.

Circa primum curioſa non minus ac digna viſa eſt mihi ſciſcitatio quædam, in qua petijt ille, cur Romani Herculis & Muſa-

Muſarum com̃une idemque altare effecerat. Olim Roma in quodam delubro ſuper eadem ara Herculem vnâ cum Muſis adorabat. Antequam reſponſum quæſtioni afferatur, ſciendum, Herculem Iouis & Alcmenæ extitiſſe filium, qui ob fortitudinem, & gloriam creditus fuit inter Deos eſſe relatus. Cicero com̃emorat ſex hoc nomine fuiſſe appellatos: quorum primus certauit cum Apolline de Tripode. Alter, Nilo natus Ægyptius, aiunt Phrygias literas eum conſcripſiſſe. Tertius ex Idæis Dactylis, ipſi inferias afferunt. Quartus, Iouis filius ex Aſteria Latonæ ſorore Tyri colitur, filiamque habuit Carthaginem. Quintus in India, qui & Belus dicitur. Sextus Thebanus ex Alcmenia, & Ioue tertiogenitus, cui aliorum geſta aſſignant. Herodotus ſcribit, Herculem vnum ex 12. Dijs Ægyptiorum, Græcoſque ab Ægyptijs hoc nomen mutuatos indidiſſe filio Amphytrionis. Varro 43. Hercules nominat. Verumtamem omnes, qui robore pręſtiterunt, hoc nomine ab Hercule Alcmenę filio appellatos fuiſſe affirmat. Macrobius aſſerit lib. 1. ſat. cap. 20. Herculem eſſe Solem, quod ex nominis etymo oſtendit. Vultque labores eius 12. nihil aliud quam 12. ſigna Zodiaci, quę Sol ſingulis annis conficit, ſignificaſſe. Et re vera Solis aſpectu decepta antiguitas idolatriam peperit. Vbi enim nihil pulchrius, vtiliusq; in conſpectu ſeſe daret, Solem ipſum ſuprę mi numinis loco adorarunt. Vbi verò eundem Solem vnicum in diuerſis mundi partibus diuerſos effectus præſtantem contemplarentur, innumeros Deos quibuslibet rebus lociſque inſeruere. Hinc non ætheri tantum, aeri, mari, terræ, ſed & montibus, pratis, ſyluis, fluminibus, vrbibus, regionibus, cunctiſque propèmodum mundi angulis ſuos tribuere Genios, adeò vt quod olim Maximus Tyrius de Homero, *nullam partem Homero dijs vacuam eſſe*, dixit, meliori iure de Ægyptijs dici poſſe, fatetur Kircherius, ſubditque.

Taſſ. lib. 9. quæſit. 12.

De Hercule pauca.

Lib. 3. de nat. Deorum.

VI. ex Tullio Hercules.

XLIII. ex Varrone.

Macrobi ſententia de Hercule.

Sol Idolatriæ fons, & origo

Locorum præſides Dij vnde.

Maximus Tyrius.

Atque hinc veluti ex fonte promanarunt ſuperſtitioſi illi diuerſarum gentium ritus, ac in ſacris obeundis ceremoniæ. Hinc in Sole innumera falſorum Numinum à diuerſis gentibus cultorum portenta ſedem inuenerunt, quemadmodum ſatis

Loco cit. lib. 2. cap. 10.

Nomina quibus diuerſę gentes Solem Deum nominant.

ſuperque monſtrant monſtroſus ille Perſarum *Mythras Perras*, & *Nunna* Medorum, Æthiopum *Ammam*, Phęnicum *Beelſemon*, Aſſiriorum *Adonis*, Babylonicorũ *Belus*, Græcorũ *Apollo*, Arabum *Attullan*, ſimiliaque apud alias nationes monſtrifica Numinum portenta, que vnico tetraſtico Nunnius in Dyoniſio Græcè complexus eſt. Quæ omnia cum reconditioris ſapientiæ Magiſtri pro diuerſis vnius Solis virtutibus effectibuſque ſignificarent, vti doctè Iamblichus, Iulianus, & Macrobius teſtantur, plebs tamen rudior ſuccedentibus temporibus malè ea intellexit, vt deinceps diuerſarum paſſim fabularum, Deorumq́; ac Numinum fabricandorum originem præbuerint. Hinc omnis gentilitatis error, figmenta Poetarum, diabolica ſacrificia, & imolationes ſacrilegę. Hinc Iſiaca, Adonia, Ithyphallia, Pamelia, Omophagia, Paſſinuncia, Mythriaca ſcelera, non ſacrificia, ſcaturigimen inuenerunt. Hinc Ægyptia Tellus animalia, & monſtroſa omnis generis portenta lalarijs ſuis coluit, & adorauit. Quidquid colore, ſapore, figura, actionum adhæc, atque operum ſimilitudine Solis opera, virtuteſque referebat, veluti Solis filium, animatamque eius effigem, teſte Euſebio, colebant, & ſanctè venerabantur. Hinc Solares Angelos, animalia Solaria, Solares herbas, plantaſque, lapideſque, & metalla Solaria cultu quodam præ cæteris ſingulari proſequebantur. Hos Dæmones ſeu Spiritus Solares varijs cantibus, adiurationibus, ac necromantibus quibuſdam figuris prouocabant in Idola, à quibus reſponſa accipiebant, vt ex Mor Iſaac clarè liquet, in horum etiam virtute, teſte Proclo, diuinationes & rerum futurarum euentus colligebant; horumque imaginibus magica methodo adumbratis, amuletorum phylacteriorumque loco vtebantur, omnia ijs morborum genera, ac infelicitatem omnem pelli arbitrabantur: figuras magicè adumbratas ſaxis, & lapidib⁹ inſculpebant ęternitati, credebãt iuxta illud Lucani.

Sacrificiorũ nomina.

Ægyptus monſtra cur coluerit.

Dæmones Solares.

Mor Iſaac cap. 6. ſer. 5. M. S. Syriacum.

5. Satyri

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, & ſaxis volucreſque, feraque
Sculptaque ſeruabant magicas animalia linguas.

Et

Et licet (iam redeo ad inceptum iter) multi fuerint Hercules, qui varijs temporibus floruerunt, omnes heroica virtute rerumq; geſtarum magnitudine inſignes, tamen huic Soli, qui Sol eſſentiâ, & ſimilitudine creditus eſt, reliquorum omniũ labores tribuuntur, quorum quando nuſquam non mentio occurrit, viſum eſt celeberrimos aliquot ſubijcere. Qui labores ſeu victoriȩ, ſub duodenario numero contenti alij ad mores hoc modo transferunt. Vir fortis inſtar noui Herculis Centauros ſemihomines carnaliũ affectuum virtute animi mortificat, atque interimit, ſuperbiæ iræque Leonẽ vera domat manſuetudine. Gulæ, gloriæ vanæ, nec non & Inuidiæ Cerberum vi contraria ligat; Hortum Heſperidum ſpoliat, Dracone interfecto, cum virtutum fructus vt capiat, vitiorum aufert impedimenta. Hydram perdet, dum̃odo quidquid pacem tollere poteſt, euitet. Archeloum filiũ Thetidis capiet, quotiens occaſiones vitiorum ſtudioſè declinabit. Cacum occidet, Malitiam voluntatis virtutum ſtudio in bonum inflectendo. Diomedem necabit, iuſtitiam vendicatiuam in delinquentibus ſeruando; Anthæum Gigantem vincet, libidinem velut peſtem fugiendo, Aprum Chelidonium interficiet, Virtutis conſtantia omnes difficultates ſuperando. Gerionem bicipitem canum tollit, terra marique animi magnitudinem probando. Athlantem iuuabit, literatam virtutem ſum̃o ſtudio amplectendo. Herculis victoriæ 12. ad mores tranſlatæ.

Animaduertendum pariter, quod de Muſis diſcors eſt opinantium mens. Alij tres tantum eas eſſe contendunt, Cæli terræque filias dicunt, ob trichordum ab ipſis inuentum, quod imam, mediam, & ſupræmam continebat, quibus nil aliud niſi triplex Mundus elementaris, Æthereus, & ſupercæleſtis, vt Plato docet, indicatur. Alij IX. à Ioue & Mnemoſyne congenitas ſcribunt, de quibus Ouidius V. Met. qui à matre Mnemoſydas eas appellat. Diodorus verò celeberrimè eas interpretatur, quaſi eorum quæ ad muſicam artem ſpectant propria vnicuique ſcribens officia. Homerus quoque incredibili eas Variè ſcriptores de Muſis loquũtur.

 cele-

celebritate proſequitur. Dictæ verò ſunt Muſæ, eo quod bona, & vtilia homines ignorantia laborantes doceant. Nam cum Iuppiter nihil aliud ſit, quam Pater & anima Mundi, reliquæ verò Stellæ, ſeu Planetæ, aut etiam elementa eiuſdem veluti cenſeatur filij & filiæ, Apollo autem primogenitus Iouis filius, Sol nimirum, rector, ductor, & gubernator ſit filiorum, ſeu ſtellarum, & elementorum; ſapientes antiqui ſub obſcuro fabulæ tegumento de Muſis à Ioue progenitis, & ab Apolline ductis, totius naturæ coniugium, eiuſque concentum admirabilem inſinuare voluerunt. Ex cuius frequenti contemplatione, ac curioſa inquiſitione tandem artes prodierunt, ſeu Muſæ, vti Aſtronomia, Geometria, Arithmetica, Muſica, Rhetorica, Dialectica, &c. Quæ ſunt veluti filiæ quædam memoriæ, & imaginationis. Fulgentius verò nouem Muſas doctrinæ, & ſapientiæ dixit repræſentare modos. Vnde iuxta allegorię leges *Vrania* humanæ intelligentiæ ſublimitatem denotat, *Polyhymnia* capacitatem memoriæ, *Euterpe* voluntatis oblectationem, nam intelligentia memoriæ iungitur, & voluntati. *Erato* amabilitatem, nulla enim re voluntas plus delectatur, quam ſimilium collatione, hoc autem ſine profunda cogitatione fieri non poteſt, ideo ſubſequitur *Melpomene*; huic verò *Terpſicore* quaſi artium delectatio aſſociatur; cogitationum enim perfectio ſine diſciplinarum perfectione fieri nequit. His omnibus omnis humanæ locutionis venuſtas gignitur, quæ *Calliope* dicitur; indè *Clio*, hoc eſt, bona fama naſcitur, ſub qua *Thalia*, quæ in vltimo loco poſita eſt, nempè germinatio Virtutum, omnis enim virtus per pulchram appetitus famam & gloriam, ideóq; albo alite, id eſt Cygno ſuſtollitur, ſtagniſque mox deponitur, quia gloriæ, & famę bonæ ſemina in altũ & ſublime elata, dein per humanũ, ſcilicet inter mortales & ora hominũ diſſeminantur, & diffunduntur. Iuxta Fulgentij itaq; conſiderationem vti ſcientiæ atq; diſciplinæ, ita Muſarum munere perquiruntur, vt velle, delectari, inſiſtere, capere, memorari, inuenire, indicare, eligere, pronunciare quocunque dicendi, ſeu ſcribendi genere, ad

Muſæ vnde ſic dictæ.

Lib. 2.

Sapientiæ rationes denotant IX. Muſæ.

ad quod muſices, poeſis concentibus efformata, Oratorum eloquentia, ac memoria publica, ſiue rerum veterum, Hiſtoria dumtaxat pertinent, ſucceſſiuè, & neceſſario quadrare cognoſcuntur.

His ita præhabitis, duplex reſponſum queſtioni afferam. Primum ex Plutarcho, qui huius rei rationem perquirens, credidit, Herculem, ſecundum Iubæ ſententiam, Euandrum literas docuiſſe: mos enim docendi literas amicos affineſque tunc erat. Verum cum Hercules literarum profeſſor nequaquam extitiſſet, quin potius hebeti ingenio, veluti vt plurimum robuſtis hominibus contingit, aiunt, quadam die ira magna permotum in ſuum magiſtrum Linum adeò furenter ac inumaniter irruiſſe, vt vna Cythara, multis lignis ponderoſè compacta, & ex eis, quibus ætas illa vtebatur, occiderit. Quapropter alio modo Taſſonus reſpondet. Inquit enim, propterea Romanos Herculem Muſaſque ſimul ſuper eodem altare poſuiſſe, ac ſimul coluiſſe, vt Sympathiam magnam, magnamq; conuenientiam, quam habent inter ſe Heroica Virtus, & Poeſis, cum vtraque propter vtramque viciſſim excellat, admireturque, demonſtrarent. Quam ſententiam deſumpſit ex Franciſco Forciuolo, viro in omnium literarum genere eruditiſſimo, ſibique patria & amicitia coniunctiſſimo. Hic auctor in diuerſorum Panegyricis citans in hac re Eumenium *Pro ſcholis reſtituendis*, hæc ab eodem verbatim decerpta ſubdit. *Ædem Herculis Muſarum in Circo Flaminio Fuluius ille Nobilior ex pecunia Cenſoria fecit: non id modo ſecutus, quod ipſe literis, & ſumma Poetæ amicitia duceretur, ſed quod in Gracia cum eſſet Imperator, acceperat Herculem Muſagetem eſſe comitem, ducemque Muſarum. Idemque primus nouem ſigna, hoc eſt, IX. Camœnarum ex Ambracienſis oppido translata, ſua tutela Fortiſſimi Numinis conſecrauit, vt res eſt: qua mutuis operibus, & præmijs iuuari ornarique deberent; Muſarum quies defenſione Herculis, Et Virtus Herculis voce Muſarum, &c.* Quæ Muſarum quies in antiquiſſimo illo Spartanorum more, vnde ſacrificare Muſis, antequam ad prælia deſcenderet, Rex ipſe cogebatur, pulcherrimè elucet. Quod ſi id alijs inſolitũ, & ſatis ſuperque indecens

Reſponſio duplex ad queſt.

Plutarchus reijcitur.

Hercules magiſtrum Linus cythara infecit.

Eumenius pro ſcholis reſtituendis.

Hercules Muſagetis qui.

viſum ſit, Eudamidas tamen Archidami filius valdè dignum, valdèque rationi conſonum exiſtimauit. Ipſe nanque dum magno ſtudio, vt par erat, incumberet, vt rebus clarè geſtis magnum nomen ſibi compararet, à Deo vehementer expoſtulauit, vt felicibus ſuorum facinorum exitibus aliquem concederet, qui eos calamo adnotaret, moxque libris poſteritati derelinqueret. Etenim quamuis victorias obtinere, militum, vi bellica præditorum, opus ſit, eas tamen in omnium ſæculorum proſpectu obijcere, eruditorum beneplacito, qui eas aut Hiſtorici explicant, aut Poetæ canunt, aut Oratores amplificant, derelinquitur. Nullam Achilles maiorem fortunã inuidit Alexandro, præter illam, quà Homerum adeò ſuæ famæ propitium adinuenerit. Eoſdẽ Herculis labores, ni inter Muſas locum ſibi daretur, vimque, ac munificentiam hæroicam, quibus ſcriptorum pax allicitur, animatur, quis mortalium vnquam ſciuiſſet, ſi tot tantaque ingenia minimè ea enarraſſent, canerent, atque extollerent? Quanti Hæroes, Agamennoni, Aiaci, Vlixi, Neſtorique comparandi, inter Parthos, Perſas, Indoſque generosè vixere, quorum memoria, vt perennaretur, non ſecus ac illa hominum vilium ſocordiumque propter ſcriptorum defectum perijt omnino? Vnde Horatius, *Vixere fortes ante Agamennona multi, ſed omnes illacrimabiles vrgentur, ignotique longa morte, carent quia vate ſacro.* Quibus concordat ille, *Eorum qui ea fecere Virtus tanta habetur, quantum verbis eam potuere extollere præclara ingenia.* Eadem prorſus vis inuenitur quoque in aliorum ſcriptis, vt quodlibet illuſtre facinus poſſit ipſis perpetuò obſcurari, extingui, quotiens eorum Muſæ deridentur, inquietantur, perſequuntur, ſicuti accidit Iuſtiniano, cuius nomen alioqui incomparabile indignãti Procopij atramento denigratum, ignominioſum hucuſque euaſit.

Nota.

Horatius in od.

Saluſt. initio Coniur. Catil.

Ex P. Cauſiu. in aula ſãcta.

Moles, ante Currum Triumphalem erecta: Nec non & calamus vexilliolo Famæ inſculptus.

Moli-

MOlibus, Statuis, Coloſſis, Pyramidibus, Obeliſcis, Columnis, ac rebus ſimilibus ſemper Mundi faſtus, ac pompa ſuorum Magnatum, Heorumq; potentiam, magnificentiam, gloriam, celebrauit; nec non & arcana quamplurima, pluribus ignota, & à paucis intellecta explicuit. Tanquam in diuerſorũ Theatrorum apparatu humani generis hiſtoriæ, & res geſtę ſæculis fuerunt exhibitæ. Ab orbe condito vſque ad diluuium nulla poſteris rerum à primęuis illis Mundi hominibus geſtarũ notitia, niſi quam Sacri nos Codices docent, relinquitur. A Diluuio autem vſque ad Olympiadum initium Deorum Dearumq; fabulis ita omnia confuſa reperiuntur, vt neque in his quicquam ſit, quod ſibi perfectè, & exactè correſpondeat, & nonniſi analogica quædam lux ſcriptoribus veritatis rerum inueſtigandarum deſiderio accenſis effulgeat. Pulchra diſtinctio à Kirch. deſumpta.

Ab Æleęorum Rege Iphito Olympiadum Auctore ad ſequentium ſæculorum ſucceſſionem tam eſacta temporum deſcriptio, tam diſtincta rerum in orbe geſtarum notitia exhibetur, vt de rerum ab Hiſtoricis traditarum veritate nullus amplius dubitandi locus reliquus eſſe poſſit. Quidquid tamen hæc trium ſæculorum prodiere interualla, ad ea magiſterijs conſpicuis ſenſibiliter cõmonſtranda, quæ præcipuo merito inſignita erant, ac propterea digna, vt admirationem poſterorum in omni æuo ſibi conciliarent, fuit paſſim rarum, incomparabile, ac incredibilibus expenſis elaboratum. In Vrbe Siri Ægyptij complures coloſſos memorat Herodotus, præcipuè inter eos vnũ iacentis ſpecie cubitorum 75. ſed de ornatu eius nihil meminit. Plinius inquit, *ſunt in eadem Vrbe Rhodo alij hoc* (de quo ſuperius in priori parte) *minores Coloſſi 100. numero, qui vbicumque ſinguli fuiſſent nobilitaturi locum. Fuit & alius in Italia in Bibliotheca Templi Auguſti pedum 50. à pollice, dubiumque fuit, an ære, an pulchritudine eſſet mirabilior. Alium fecit noſtra ætate Zenodoras Mercurio facto in Ciuitate Galliæ Aruernis per annos decem, omnes amplitudine ſtatuarum eius generis vincens, pedum 400. immani pretio, Romamque accitus à Nerone Coloſſum fecit 60. pedum longitudine.* Hactenus à Plinio, ſed & Euſebius Cæſarienſis in Chronico Herod lib. 2. cap. 12. Lib. 34. cap. 7.

ſub Veſpaſiano Coloſſum pedum 107. Romæ eructum tradit, vt ſubſcribit etiam Caſſiodorus in Chronico. At in Regno Pegu Indiæ Orientalis Coloſſi plures admirandæ altitudinis extāt prorſus laminis aureis contecti, capitibus diademata geſtantes prætioſiſſimis gemmis exornata, at proxime eos extant ſedes (vnde gentis leges promulgantur (præaltæ velut nobis ambones, ſuntque prorſus aureæ, vt tradit Ferdinandus Mendez añо Domini 1554. Aurum autem, gemmæ, & quidquid in ijs Coloſſis compertum eſt, nulli proficit, niſi ad hominum perniciem, fouendæq; Idolatriæ. Stultitiam quoque ex ſtatuis Idolatrarum animaduertimus, & quas illi magno ſumptu egerunt, velut perpetuò duraturas, eas Chriſtiani ſolo habitu demoliti ſunt. Nam præter alias S. Procopius in Cæſarea in Peneade 30. ſtatuas ſolo crucis ſigno deſtruit. Præter id quod ſæpè vel ipſis viuentibus, cui dicatę fuerant, dirutæ memorantur. Trecentę enim ſtatuæ Demetrio Phalereo honoris cauſa erectæ, ipſo adhuc viuente, ſubuerſæ omnes, ſublatæque ſunt, vt Plutarchus in Politicis memorat. Illud enim perſpicuum eſt, omnia quæ fiunt, viuentium eſſe doctrinam. Miris enim modis loquitur Deus, docens humanum genus, quandoq; rerum euentibus aſſuetis, quandoq; etiam prodigioſis contingentibus, vt norint homines omnia cęleſti Numine gubernari. Nam cū Theodorici Gottorum Regis exitus ille infeliciſſimus imineret, vel ipſa muta ſaxa loqui quodammodo viſa ſunt. Belliſario etenim eodem aduerſus Gottos bella gerente, ſub Iuſtiniani Imperio Neapoli admiranda res contigit. Theodorici enim Gottorum Regis in foro ipſo imago erat lapillis ſectilibus, quadratiſque varioque colore infectis compoſita. Huius imaginis caput adhuc Theodorico ſupeſtite, neſcio quo caſu defluxit derepente, & ſua ſponte depulſa lapillorum compage, vnde mox ſubſequutum, vt Theodoricus vitam finiret. Poſt annos deinde octo lapilli, qui imaginis eius ventrem effigiabant, quoniam eundem in modum protinus excidiſſent, Athalaricus Theodorici ex filia nepos fato ſuo defungitur. Paulo poſt labentibus circa pudenda lapillis, Amalaſiuntha Theodorici filia ex humanis ex-

Metaphr. Lipp. tom. 6. ſcul. 5.

Maiol. coll. 4. ex Procopio Gott. bell. lib. 2.

Exitus Theodorici Regis infeliciſſimus ex ſtatua præmonſtratus.

exceſſit. Gottis autem obſidentibus Vrbem, à femoribus ipſis ad imos eiuſdem imaginis pedes lapillorum compages omnis dilabitur, & imago tota ex pariete penitus aboleuit.

Molem, quam ipſe, honoris cauſa, & magnificentię, Auſtriæ tuæ Pietati, ò Rex, medijs matrimonijs, ab Hiſtoricis, Oratoribus, Poetibuſque perpetuo celebrandis, pluribus modis (vti paulo ante Maieſtati tuæ oſtendi) ac victorijs triumphanti, inſtar monumenti, tanto tempore duraturi, quanto & eadem Pietas, neque generis extinctione vnquam exſtinguenda, durabit, rationabiliter erexi, nullam præſefert vanitatem, nullam ſuperbiæ oſtentationem. Super duorum Leonum terga ipſam humiliter aſſurgere, rebuſque, quibus eam cōponi feci nobiliora aperire ſecreta, & longè illis vtilia, quę rudis quædam moles ſeu ſtatua marmorea in Apulia ante annos abhinc 600. & amplius miruminmodum aperuit. De hac ferunt, quod cum muta res eſſet, adeò egregiè locuta eſt, vt aurum, quod ipſa non haberet, in vſum hominum indicauerit, è ſeruitute in libertatem reuocans homines, eius tempora ex ære circulus ambibat ijs inſcriptis literis. **Kalendas Maij ex oriente Sole, aureum mihi caput erit.** Quid nam id portenderet, Saracenus quidam, Roberti Guiſcardi captiuus interpretatus eſt. Quum Sol ad præſcriptum terminum peruenerit, ſi quis ſtatuæ vmbram aduerterit, quo capitis vmbra pertigerit, ibi theſaurum depræhenſurum. Neque interpetrationem euentus fefellit, nam Kalen. Maij magna auri copia comperta eſt defoſſa, vbi capitis vmbra Sole oriente pertingebat: ſeque ea pecunia Saracenus à captiuitate redemit.

At Theſaurus, quem Moles mea hic, concinnis myſterijs abſconditum mortalibus nunc prodit, nullis corruptibilibus licet quantumuis precioſis rebus æquiparandus eſt. Tribus partibus ea conflatur, nimirum fundamentali, media, ac ſuprema. Prior habet duos Leones, ſecunda Eccleſiaſticæ Monarchię baſim, tertia verò arma Gentilitia Romanæ ſedis, in quarum clypeo illa quoque videntur, quibus nobiliſſima Familia

Æquiparantia exceſſiua, & valde congrua.

Euentus admirabilis cuiuſdam ſtatuę in Apulia.

Segeb. ad añ. 1038. Vinc. hiſt. lib. 25. c. 17 Bonf. dec. 2 Plat. in Leone X.

Molis inherenti enucleatione explicatio.

 lia

lia Ghiſia *Alexandri VII.* Senenſis, Fabij antea vocati ſummè hodie exornatur. Chriſtus Dominus duplex Leo dici poteſt ratione vtriuſque naturæ, propter quam primum fundamentum Eccleſiaſtici ædificij ipſum ſcripturæ,& Patres conſtituunt. *Qui Domino adhæret* Fide, Religione, Pietate, *vnus ſpiritus eſt cum eo,* Apoſtolo teſte. Fortitudo, & regia Maieſtas Perleoniæ Familiæ Habſburgicæ, quę in hęreditario Inſigne duos Leones (veterum ſcilicet, & nouum) explicat, nonne ab initio ſui eſſe tam Romę, quam Germanię & alibi indiſſolubili Fidei, Religionis, Pietatis, amoris, & Charitatis ligamine Ieſu Chriſto, eiuſque in terris Vicarijs, ac Sponſæ Eccleſiæ iuncta viſa eſt? Nonne inſuper imperare, regnareque monarcicè incipiens, ac nobilitate, potentia, & rerum copia omnes ferè totius Orbis terrarum Stirpes antecellere, dicto ligamini ſtrictioribus vinculis copulata conſtantiſſimè reperta eſt? Hanc ergo plurium ſęculorum experimentum coniunctionem indubitanter hucuſque comprobans, Codex ſacer etiam teſtatur, Leonum Habſburgicorum Auſtriacorum duplicem ſpiritum vnum ſpiritum eſſe cum duplici Chriſti Leone propter comemoratam cohęrentiam. Ac proinde myſticam D. Petri ingentis magnitudinis, ac ponderis rupem, dictum robur participans, (*tanta enim diuinitus ſoliditate munita eſt, vt eam neque hæretica vnquam corrumpere paruitas, nec pagana potuerit ſuperare perfidia*) cum eo ſimul firmiter reggit, ac ſuſtinet. Etiam euentus haud pauci id luculenter vsq; ad hæc noſtra tempora probauere, nam vbi Auſtriæ Pietatis regimen aliquando defecit, corruit partim Eccleſia, ictibus vel impietatis, vel hæreſum, vel Tyrannidis barbaricè adorſa, ac radicitus conuulſa.

1.Corint. c.6.

Contemplatio myſtica, ac verè pia, & ſacris paginis accommoda.

Notanda Concluſio.

D.Leo ſer. de SS. Apoſt. P. & P.

Igitur conſtans manebit Petri Petra, in quadro veluti cæleſtis Hieruſalem ratione eius ſtabilitatis poſita, ſuper quam Eccleſiæ ædificatio firmiter eminet, & cum ea ſimul Pontificalis auctoritas, tanquam immobile atque in expugnabile ſuſtentaculum Auſtriacam Pietatem ſibi aliquo modo copulans. Neque ſuperſtes Chriſti Vicarius, qui in Catholicum Romæ ouile per hoſtium, Vrbe, & Orbe collætantibus, anno præterito 1655. intrauit,

Ciuitas in quadro poſita. Apoc. c.21.

trauit, minori ſtudio, quo eius prædeceſſores quamplurimi magnoperè ſatagerunt, vt hanc vnitatem magni facerent, curabit pari conamine hoc in negocio ſe gerere. Scit enim *Sanctitas ſua*, verum eſſe illud, *Quiſquis huic ſedi Principatum exiſtimat denegandum, illius quidem nullo modo poteſt minuere dignitatem, ſed inflatus ſpiritu ſuperbiæ ſuæ, ſemetipſum in inferna demergit.* Quod ſanè non de dignitate quantum ad vtrunque effectiuum regimen, ſpirituale, ac temporale videlicet, ſed de ea quantum ad eſſentiam, debitum, & habilitatem intelligitur. Propterea quod *Ad Romanam Eccleſiam*, ait Iereneus, *propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam: hoc eſt omnes qui ſunt vndique fideles.* Adeoque huiuſmodi Conuentus fidelium, inter quos Principes verè Catholici, verè Pij, quemadmodum ſemper Auſtriaci Proceres extitere, eſt neceſſarius, vt potentior hæc Romanę Eccleſię principalitas ſine ipſis multo cum præiudicio capitis aliorumque viciorum membrorũ debilitetur, diminuaturque. **D. Leo ad Epiſcop. Viennenſis Prouinciæ.**

Venio nunc ad CALAMVM, per aerem à Fama ſublatum, quæ comet vehitur, vti ipſemet eàdam, quemadmodum de Virtute heroica, & de Muſis dictum eſt. Multa de hoc admirando inſtrumento, quod CALAMVS voce comuniori (in quantũ inſeruit ad effermandos characteres) vocitatur, hiſtorici tradidere, ea tamen ad trifariam enarrationem breui quidem ſcriptura reduci poſſunt. Cum ſit antiquitate temporis, ac Perſonæ valde nobile, varietate materiæ cõmodum, vtilitate rerum multarũ vnicũ. Antiquitas temporis, & Perſonæ concedenda eſt Calamo à primeua ætate antequam Mundus omnis aquis diluuij ſubmergeretur, & ab ipſo quoque Protoplaſto. Tunc nanque ſcripturę, & literarum vſum fuiſſe oſtendit vnanimis omnium ferè Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Chaldæorum, Arabum, Samaritanorum, Æthiopum, Ægyptiorum conſenſus. Quod duplici argumento probare poſſumus, vnum deſumptum ab hiſtoria, alterum verò à ratione. Et quidem quãtum ad argumentum hiſtoricum, extitiſſe Adamum vti literarũ inuentorem ita & librorum ſcriptorẽ apertiſſimè Suidas tradit. **De Calamo nonnulla.**

Huius, inquit (hoc eſt Adami) *ſunt artes, & literæ, huius ſcientiæ rationales, & non rationales, huius prophetiæ ſacrorumque operationes, huius leges ſcriptæ & non ſcriptæ, huius inuentiones.* Cui Hębręi aſtipulantur, qui in illud Geneſis, *Liber generationum Adam,* comendantes plerique librum Adamo à Deo dictatum interpretãtur. Rabboth ex traditione Rabbinorum ſuorum aſſerit, *Adamum compoſuiſſe librum præceptorum, quæ Deus ipſi dedit in horto Eden.* Quis autem extiterit hic liber, quid continuerit, quibus paginis compactus fuerit, qua lingua, quo inſtrumento, & quotis literis exaratus, poteſt ſingillatim diſci, relictis multis alijs Hæbręorum doctoribus, ex Rabbi Tanako, & etiam ex Arabica traditione nonnullorum. Ille dicit, fuiſſe librum, in quo omnia à principio mundi vſque ad conſumationem eius explicarentur, & in virtute eius filios Adam, Seth & Henoch prædixiſſe diluuiũ, & in illo, vti Zohar quoque innuit, continebatur, quod non venturus ſit Rex Meſſias, donec omnes, quę in mente Creatoris conceptæ erant crearentur animæ. Hi ſubdunt, ſuntq; Abulheſſan, Mahumed Abn Aldalla Elheſſadi in Hiſtoria Saracenica, *Deinde tradidit ipſi Deus,* (ſcilicet Protoplaſto) *12. paginas ſuis exaratas, & inciſas literis: fuit hic primus liber, & prima lingua conſcriptus; continebat autẽ præcepta, traditiones in generationes ſecuturas, & interpretationem literarum, pacta, ſtatuta, & promiſſiones, & hiſtorias mundi totius exhibebat, & repræſentauit Deus excelſus in hiſce generationes hominum ſingulas, & figuras eorum, & directiones eorũ cum Regibus eorum, cum omnibus & ſingulis, quæ in terra generentur vſque ad cibos, & potiones. Deindè cum Adam vidiſſet in hiſce ea, quæ filijs ſuis debebant accidere, fleuit planctu magno. Tunc præcepit illi Deus, vt ſcriberet ea calamo, & accepit pelles ex pecoribus, & præparauit ipſas vſque dum fierent albæ, & ſcripſit in eis 19. literis.* Ex qua ſententia, cum textu Arabico à Kircherio allata, exordia; & initia aliquarum rerum intelligi poſſunt ſecundum ea, quæ ad librorum compoſitionem, & ſcriptionem pertinent. Vt eſſent exempli cauſa, lingua, ſubiectum, genus, inſtrumentum, materies, & literæ, & ſimilia. Prima ergo lingua, quâ ſcripſit in primo Mundi libro Adamus fuit Hæbræa.

Gen. c. 5. | Cmment. in Geneſim. | Rabbi Tanakus in Rabboth. | In M. S. hiſt. rerum, ab orbe geſtarũ. | Loc. cit. lib. 1. cap. 1.

Pri-

Primum ſubiectum ferè id totum compræhendit, quod totum hominem varijs modis reſpiciebat. Primum genus fuit mixtũ ex hiſtoria, chronologia, Geneſi, Politica, Oeconomia, prophetia, & cætera huiuſmodi. Primum inſtrumentum fuit CALAMVS, qui licet ignoretur, ex qua materia conſtaret, poſſet tamen veriſimiliter excogitari, quod fuerit ex aliqua firma Alitis penna ab alis eius detracta, vel ſaltim ex ſubitiliori ac delicatiori arundine. Sicut enim Adamus adinuenit membranas, vnde ſuum librum confecit, vt in eis ex Dei iuſſu omnia ſupradicta ſcriberet, ita quoque coniectandum, Deum ipſi huiuſmodi calamum tanquam aptiorem ac faciliorem ad characteres in membranis efformandos oſtendiſſe. Prima materies, in qua totam illam enarrationem Adamus poſuit, fuit, vt dictum eſt ex membrana, 50. paginis diſtincta ex Gelaldini ſententia, Materiem verò, ex qua conflandę erant literæ, certò tenendum fuiſſe colorẽ. Num verò color iſte niger, vel rubeus, vel cerulæus, vel croceus, &c. extiterit (his enim colorib⁹, ſiue coloratis ſuccis in pellibus ex pecoribus ſcribi poteſt) res eſt omninò incertiſſima. Mihi tamen perſuadeo, Adamum, in quo ſcientia rerum cōmemoratarum, ac etiam aliarum plurimarum, à Deo ſibi infuſa inerat (etſi poſt lapſum non ita perſpicax) atro colore (qui nobis hodie eſt atramentum, cuius duo ſunt genera, ſcilicet Scriptorium, quod & Librarium dicitur, quod librarij in tranſcribendis libris vterentur; at Tinctorium, à tinctorijs, quo pictores vtebantur. Eſt & Suetorium atramentum, quod in conficiendis pellibus ſutores coriari vſurpant, vulgò à vitri ſimilitudine Vitriolum dictum) ac ſimul purpureo illa ordinatè, variè, ac diſtinctè compoſuiſſe. Nam hoc modo potuit Adam nigro colore facillimè membranas exarare; rubro verò, quo fortaſſis capita, argumenta, titulos, paragraphos, &c. ſeparata à textu, ac primùm attulit, debuit operis nobilitatem poſteris ſuis oſtendere. Primum ſupponitur vt verum ab experientia. Secundum propter excellentiam Perſonæ ſcribentis congruum; quod ita probo.

Aliquorum primordia in ordine ad librorũ ſcriptionem.

Cuius materiei fuerit Calamus, quo ſuum librum Adam compoſuit.

Qualis prima ſucci materies ad efformandas literas.

Quotuplex atramenti genus.

Ciuile ius cōmunem abuſum, ſeu corruptelam illorum

Scripſiſſe Adamũ atro, ac rubro atramento librũ

ſuum Auctor veriſimiliter oſtendit.

tẽporum, in quibus ferè omnes etiam plebei, ac idiotæ colorib' purpurinis characteres depingebant, ſeuerè prohibuit. Quinimò Imperator Leo capitalis ſupplicij, tanquam exoptatæ tyrannidis conuinctum reum declarauit quemcumque, exceptis tantum Regibus, qui rubro atramento ſcribere auſus eſſet. Ratio huius eſſe potuit, vel quia purpurea ſcriptura nulli quidem conueniens erat, niſi pallio purpuram deferenti, vnde *Purpurei* Reges vocitabantur. Vel quia colore iſto, Victoribus ſolùm debito, triumphantium frons antiquitus tingebatur. Vel quia hic color diuinus eſſet, qua de re falſorum Numinum gena eo in publicis ſollemnitatibus pingebant. Vel demùm propter cũ humano ſanguine ſimilitudinem, cum nullo modo illis eum effundere ſuper voluminibus liceat, qui ex tribunaliũ ſententia ipſumet effundere auctoritatem non habeant. Hinc multa cum prudentia diuerſorum reſcriptorum Codex mandauit, proprium magnanimorum Imperatorum atramentum purpuram eſſe debere; & hiſce grauibus, ſacriſque verbis valdè propriè, ac eleganter expreſſit. *Sacri affetus quoſcumque noſtræ manſuetudinis in quacunqne parte paginarum ſcripſerit Actoritas, non alio vultu penitus ac colore, niſi perpetua tantummodo inſcriptione luſtrentur, ſcilicet vt cocti Muricis, & triti conchilij ardore ſignentur.* Scripſit Leonida famoſam illam Victoriam, quam de Perſianis feliciſſimo euentu obtinuerat, & vt hiſtoriæ enarratio magis ac magis propriâ excellentiâ clareſceret, *ſanguine, qui ex vulneribus manabat pro atramento*, non autem atramento, quod pro ſanguine eſt ſepijs, vt Plinius dicit, *vſus eſt* Adam ad Dei Imaginem, & ſimilitudinem à tota Trinitate creatus, ac donis ſupernaturalibus, naturalibuſque miro modo ſuperfuſus, & cumulatus, Regiâ, ac Monarchicâ poteſtate, vt ſubijceret ſibi *terram*, & dominaretur *piſcibus Maris, & volatilibus Cæli, & vniuerſis animantibus, quæ mouentur ſuper terram*, inſignitus fuit. Victor ſui extitit, ex quo, prauam retractando voluntatem per pænitentiam, culpam fletu deleuerit, ac perennem Verbi Diuini, in plenitudine temporis Carnem noſtram aſſumpturi, triumphum de Mundo, de Morte, de Dæmone è Cælo

Var. Reſcript. Codex.

Stobeus de Leonida.

Plin. lib. 9. cap. 19.

Gen. cap. 1.

Adam primus totius Mundi Princeps.

Sui ipſius victor flendo culpam.

lo auſpicatis ipſius criminis clamoribus illicò accerſijt. Quare hic primus totius orbis terrarum Princeps, ac proprij ſceleris debellator hoc rubro colore ac diuino diuinum illũ librum, cœleſtibus oraculis repletum, tam reſpectu ſuæ perſonalis excellentiæ, cui licebat, quatenus opus eſſet, ac ratio vrgeret, pæna capitis caſtigare ſubditorum delicta, qnam reſpectu dignitatis operis, partim componere; illiſque literis 29. paginarum numero correſpondentibus, ſcribere. Quæ literæ à primæua illa efformatione Hæbraicæ linguæ, qua tã *primus Homo de terra terrenus* loquebatur, quã deinceps *ſecundus homo de cælo celeſtis* loqui debebat, & qua principaliter Beati ſunt allocuturi, equidẽ conformabantur.

Potuit iuridicè capitali pæna damnare criminoſos.

Primi characteres ab Adamo effecti fuerunt 29. & hæbreò idiomate efformati.

Adami calamus, huiuſque literarum, ſcriptioniſque inuentio ad Sethum, qui fuit à Patre inſtructus & cũ eo Propheta, quemadmodum & eius filij, deuoluta ſunr. Sethi libri etſi inter apocryphos numerentur, ingens tamen horum librorum fama per omnia Authorum monumenta volans, illum aliqua iuſſu Patris ſcripta reipſa tradidiſſe, veriſimile eſt. Scripſiſſe autem illum libros ſeptem, recitat Epiphanius. Atquè à Groſticis Sethienis Archonticis falsò ſuppoſitos eſſe probat. Occaſionem autem huius figmenti accepiſſe videntur ex eo, quod vt refert Ioſephus antiqui filij Seth ſideralem ſcientiam ad celeſtiũ rerum cogitionem excogitarunt; & cum ſcirent prædixiſſe Adamum duos vniuerſales rerum interitus, alterum incendium, alterum diluuiuo, veriti, ne inuenta ſua prius perirent, quam pernoſcerentur, excitatis duabus columnis, vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: Vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & illa ex lapide per ignem pereunte, laterita reſtaret. Has refert Ioſephus ſuis adhuc temporibus in Aſia extitiſſe. Ex quo apparet filios Seth ferreo Calamo, ſeu ſtylo illam diſciplinam in columna lateritia, in marmorea verò ſcalpro exaraſſe. Auctor operis imperfecti meminit cuiuſdam ſcripturæ Seth de Stella apparitura in ortu Meſſiæ. Porto impius Cham in malum vſum calamũ vertens, res piè traditas ab Adamo ad Sethum, & ab iſthoc ad

In primo Panarij.

Lib. 1. Antiquit.

Origo Calami ex ferro vnde

In illud Matth. *Vidimus Stellam eius.*

Cham iniquus in impiũ vſum pij Adami Sethique calamum

vertit, ac ſceleſtas artes ad poſteros poſt diluuium tranſmiſit.

ad poſteros,quasq́; ipſemet piè ante didicerat ſimul cum ijs quæ ad vtilitatem vitę cōmunis ſpectabant, paruipendens, noxia quamplurima inſtinctu quodam Dæmonum adnotare non erubuit. His nanque cum ſuperſtitionibus ac ſacrilegis artibus infectus eſſet, docuit poſteros, vt ſacra cultura diuini nominis derelicta, vel elementa hæc, vel ignē, vel aereos Dęmonas venerarentur, & colerent. His cum ſciuerit nullum ſe poſſe hac rerum curioſarum notitia librum in Arcam prorſus inferre, in qua erat vnâ cū Patre iuſto,ac ſanctis fratribus ingreſſurus,ſceleſtas artes, ac profana cōmenta diuerſorum metallorum laminis, quę ſcilicet aquarum non corrumperentur iniuria, & duriſſimis lapidibus inſculpſit. His demum diluuio peracto quæ celauerat eadem curioſitate perquirens, ſacrilegiorum & perpetuæ nequitię ſeminarium tranſmiſit in poſteros. Quibus deinde maleficiorum artes, atque præſtigias ſuperſtitiones ab eo audacter inſtitutas derelinquit. Et hac ratione illa opinio vulgi, qua credunt, Angelos maleficia hominibus tradidiſſe, in veritate completa eſt. Hactenus Caſſianus, introducens Serenum Abbatem Authorem antiquiſſimum. Cui congruunt quæ S. Auguſt. & Petrus Comeſtor recitat de 14. Columnis, ſeptem æreis, & totidem lateritijs, artium ſcientiarumque Canonibus inſignitis, à Chamo Noemi filio erectis. Epiphanius in Panario ſuo meminit certi libri intitulati *Reuelatio Adæ*, quando Deus imiſit ſoporem in illum. Et vt Auguſtinus contra Fauſtū mentionem facit cuiuſdam libri Genealogiæ filiorum Adæ, vti & pænitentiæ Adam, qui tamen à Papa Gelaſio ſunt declarati tanquam apocryphi. Thomas Torquemade in ſuo Hexamero Thomam Aquinatem libro *de Ente & Eſſentia* citat, alteriuſque cuiuſdam codicis meminit ab ipſo Adamo compoſiti, ſcriptique in lingua Hębraica de omnibus & ſingulis mundanarum rerum virtutibus. Si quidem Protoplaſtus præſagus mundi per diluuium perituri, ne artes & ſcientiæ vnâ cum humano genere peirent, laminis ſaxeis inciſas, ciſtæ lateritiæ contra aquarum vim incluſiſſe, vt ea inuenta, apertaque filij poſteri haberent quo imbuerentur. Mercurium tandem Triſmegiſtum illum Codi-

Ex collat. 8. cap. 21. Caſſiani.

Lib. 18. de Ciuit.

Petrus Cōm. loco citato.

Perperā nonnulla traduntur ex libro D. Thomę de Ente, & Eſſentia.

Codicem ſuis temporibus inueniſſe, indeque ſcientiam illam rerum omnium mirabilem, quam in operibus eius etiamnum veluti ſcintillis relucentem videmus, hauſiſſe; imò S. Tomam hoſce libros vidiſſe, legiſſe, eiuſque libri vſu multa admiranda præſtitiſſe refert. Quod falſum eſſe ex duplici capite probat Kircherius; primò, quia hæc omnia ſummo ſtudio in Bibliotheca S. Thomæ Neapoli, vbi dicebatur eſſe exemplar *de Ente & Eſſentia*, de hiſce & ſimilibus tractans, inquirens, nec tamen quicquam inde inueniens, meritò multis rationibus conuictus, inania, & vana Aſtrologorum ſuperſtitioſorumque hominum comenta eſſe iudicauit. Secundo, ſi S. Doctor illos libros legit, quæritur qua lingua? aut quo characterum genere ſcriptos legerit? Conſtat autem dictum Sanctum præter Latinam, alterius doctrinalis linguę vix ſingularem notitiam habuiſſe. Loco cit.

Quidquid ſit etſi citati libri paſſim apocryphi habeantur, veriſimile tamen eſt, hoſce primos Patres ſuarum inuentionũ monumenta, qualicunque in materia calamo, vel plumæo, vel ferreo exarata, poſteris dereliquiſſe. Quæ tamen ſucceſſu temporum perdita, præter famam traditionemque poſteris nihil reliquerit, loco autem eorum poſtea à curioſis ſcriptoribus, rebus ſuis ex tam vetuſta ſcriptione authoritatem conſiliare cupientibus, fictè hoſce, quos citauimus apocryphos ſubſtitutos eſſe. Certè apud Arabes conſtans fama eſt librorum Seth filij Adam, & Iaret, eorumque paſſim meminere Geladin in hiſtoria ſua vniuerſali, Salmas Abulhaſſan, alijque. Hos ſequuntur Samaritani, qui multa ex libris Seht & Enoch ſe accepiſſe gloriantur, vti videre eſt in fragmento quodam peruetuſto Samaritano Vaticano Sophoniæ Monachi Gazenſis, in quo hec habentur. *Adam inſtituit filium ſuum Seth, Seth mandata patris, inſtitutaque libris comprehendit, quos & filijs ſuis poſteris tradidit.* Æthiopum quoque genus maximè gloriatur libris Seth, & Enoch, legantur Recenſiores de rebus Abyſſimis. Enoch verò ſcripſiſſe libros adeò probabile eſt, vt de eo dubitare, maximè præſumptuoſum, ac temerarium eſſe putem. Cum & huius mentionem faciat S. Iudas in Ep. ſua Canonica, imò S. Auguſtinus id palam fatetur.

Aſtuta aliquorũ ſcriptorũ obſeruatio, ac fictio.

Apud Arabes conſtans fama de libris Sethi.

Samaritani gloriantur de libris Sethi.

Liber. 15. de Ciuit.

Lib. de habitu Mulierũ.

Tertullianus occurrens ijs, qui dicunt librum hunc, ſi ante diluuium fuit ſcriptus, conſeruari non potuiſſe, Iudæos hoſce non recipere ideò oſtendit, quod nimis apertè de Meſſia vaticinaretur, ſicut eãdem ob cauſam Rabbi Hakadoſch Sacroſanctam Triadem apertius confitentem reijciunt. Quid autem *Calamus*, tam longa vetuſtate nobiliſſimus ante Cataclyſmum per primorum Patruum manus in his libris ſcripſerit, & de qua materia tractarit, Origenes & Procopius de libris Enoch eos continuiſſe aiunt multa vaticinia, videlicet de his, quæ euentura erant filijs ac nepotibus Patriarcharum, de futuris Hæbræorum ſceleribus, & pænis, de Mundi Saluatore ab eis occidendo, de eorundem euerſione, captiuitate, & diſperſione inter gentes perpetua. Annius Cõmentarijs ſuper Beroſum Apocryphum ex Ioſepho ſcribit, in eodem Enoch volumine fuiſſe celebre vaticinium de geminis totius terræ cladibus, altera per inũdationem, altera per incendium futuris. Origines apud Sixtum Senenſem vnà cum Tertulliano tradunt argumentum libri Enoch fuiſſe præter prophetias de numero, & nominibus ſtellarum, & ipſarum ſecretis virtutibus, de deſcenſu filiorum Dei ad filias hominum, de Gigantibus ex Angelorũ coitu progenitis, de extremo iudicio Dei erga impios, &c. Porrò non deſunt, qui ex illo Geneſeos loco, vbi Enos filius Seth primus nomen Dei invocare cępiſſe dicitur, apertè Scripturam nominis Dei tunc viguiſſe velint. Textus Hæbręus ita habet, *Tunc cæpit inuocare nomen Dei Tetragammaton, ſiue quatuor literarum.* Chaldaicus, *Tunc incæperunt filij hominum orare in momine Dei myſterioſo:* vel vt luculentius idem ex Ionathan, cui conſenſit alius Codex Syriacus, *Tunc cæperunt homines legere, & ſcribere nomen Dei.* Ioſephus meminit Epiſtolæ cuiuſdam, ab Alexandro Magno ad Ariſtotelem præceptorem ſuum ſcriptę de Sepulchro Cainã filij Enos in Ciuitate Perſiaca inuento, cuius Epitaphiũ libris Hæbraicis ſcriptam fuiſſe de diluuio futuro Alexander teſtatur. Sed hæc vti prorſus Apocrypha, ita ijs merito reprobatis ad argumentum, deſumptum à ratione progrediendum.

Origenes. Procopius.

Lib. Num. homil. 18.

Gen. cap. 4.

Lib. 1. antiquit cap. 11.

Quæ

Quæ hucusq; hiſtoria probauit de inuentione calami ſcripturæq; ante diluuiũ, & ferè ab orbe condito, ratio ipſa dupliciter ſuadet. Nam primò cum ab Adamo vſque ad diluuium in illo annorũ 1656. ſpatio Mund⁹ in imẽnsũ amplificatus, & tot⁹ penè non ſecus ac modo, Orientis anguſtijs tantamq; fęcundã humani generis propaginem minimè continentibus, habitaretur; fieri certè non potuit, quin vti genus humanum, ita & artes vitę humanæ neceſſarias maximè propagarent; maximũ præterea commercium, ſine quo humana ſocietas conſeruari minimè poſſet, vigeret; hoc verò ſine literarum inuento inſtitui haudquaquam poſſet, Rationi prorſus cõſentaneum eſt, credere, ante diluuium nullibi tam neceſſarium inuentum beneficio calami defuiſſe. Iterum cum potentium à ſæculo virorum, Gigantumque ambitio magna vbique locorum incrementa ſumeret, veriſimile quoque eſt, ad laudem, nominis famam, diuinitatemque apud poſteros adipiſcendam, geſta ſua, inuentaque ſaxis & lapidibus, vti paulo ante ex Ioſepho oſtentum eſt, incidiſſe. Imo Chamum filium Noemi centum circiter annos ante diluuium natum, cum curioſiſſimus & ſupra quam dici poteſt nominis gloriam apud poſteros conſequendi cupidiſſimus eſſet, normam & rationem, quam primæui iſti homines cum in politica viuendi ratione, tum in artium reconditarum vſu teneret, diligentiſſimè ſignatam, Arcæque illatam ad alterius Mundi poſteros transfudit, vt in ſequentib⁹ Kircherius oſtendit. Vbi agens de Libris, & ſcriptoribus primis poſt diluuium, hæc habet. Literas, ſcriptioniſque inuentum ante diluuium in vſu fuiſſe, neque id aquis periiſſe credibile eſt. Sed per Noemum, eiuſque filios vtriusque Mundi ſpectatores ad poſteros propagatum etiam poſt diluuiũ vſque ad Moſen (quem multi, neſcio quibus friuolis rationibus adducti, ſcripturæ primũ inuentorem perperam faciunt, literæ enim & alphabetum literarũ Ægyptiarum fuerunt ante Moſen) nullo non tempore viguiſſe cùm ſacræ, tum profanæ eruditionis monumenta ſatis teſtantur. Quod probat pluribus modis ibidem. Itaque Calamus nobiliſſimum inſtrumentum dici de-

Argumentum duplex, deſumptum à ratione pro antiquitate calami ante diluuium.

Alia ratio.

loco citato. cap. 2.

Nota.

bet & ratione ſuæ originis, & ratione ſcripturæ quam dextera Adami efformauit, & propter quam à rebus diuinis incepit, quemadmodum mox effecit per Sethum, & Noemum. Cham verò ex progenie ſacrilega hac ſecunda nobilitate, ſine qua prima degeneres filios, ſolũ vetuſto Auorum ſanguine claros imitatur, Calamum expoliare incæpit. Vti in dies innumeri etiam ſcriptores Chriſtiani (taceo impios dogmatigantes) efficiunt, nunc Poeſi, nunc verò ſoluta oratione varijs linguis ea libris demandantes, quibus paſſim diuina parui faciunt, honeſta, ac religioſa conculcant, conſcientias labefactant, ac comune Reipublicæ bonum offendunt.

CALAMVS quoq; varietate materiæ tã ſuijpſius, quam etiã illius, in qua ſcribitur, comodiſſimum inſtrumentum, admirandumque dici debet. Nam licet quantum ad eſſe ſuum parũ Calamus exiſtimetur, tamen quantum ad artificalem vſum mira varietate inſignitum, maximæ exiſtimationis, ac Virtutis extat. De ſuijpſius varietate inquit Paulus Areſius, ſcribendi inſtrumenta fuiſſe antiquitus ſtylos quoſdam ferreos, oſſeoſue, vt refert D. Iſidorus lib. 6. Etym. c. 18. Subditque ſtatim, ſcripſerunt etiam ait Dominus Antonius de Gueuara Franciſcanus Caroli V. Theologus, Concionator, & hiſtoricus, ac Mondogneti Epiſcopus, in folijs penicillis, in cineribus digitis, in arborum corticibus cultris, & in lapidibus ferro; quæ inſtrumenta ratione ſcripturæ nomen calami generaliter vſurpant. De diuerſitate autem materiæ, in qua Calamus olim ſcripſerat, certũ eſt, Ægyptianos ſua velociſſima conſilia lapidibus efformaſſe, ac firma reddidiſſe, Græcos inſtar apium cera ea peperiſſe, Pergomenſes membranis inuoluiſſe, Mẽphim in Nili folia veluti in nido collocaſſe, Italiã in arborum corticibus abſcondiſſe. Adſtipulatur idem Areſius, inquiens: Etſi affirmetur, ſcripſiſſe Adamum, vt teſtatur Auguſtinus lib. 18. de Ciuit. cap. 38. non tamen ſcitur, qua ipſe materia vſus eſſet: Sed nos ſuperius eam oſtendimus. Poſtmodum, ſequitur, antiqui nunc in maluę folijs, nunc in arborũ corticibus, nunc in tabulis,

Paulus Areſ. lib. 1. diſcur. 1. hierog. 1.

Lib. 1. ſuarũ liter. ad Dom. Petrum Gironem.

cera

cera accomodatis, nunc in plumbeis laminis, nunc in pellibus animalium, ac inteſtinis, & ſuper omnia nunc in celeberrimo papyro ſcripſere. Ex pellibus animaliũ confecta eſt charta pergamena, ita dicta à Pergamo Vrbe Aſiæ inſigne non procul à Caico fluuio, vbi inuenta eſt, & ab Attalo Rege, vt Æliano placet, vel Eumene, vt Plinius mauult, primũ Roma tranſmiſſa. Eſt & CALAMVS rerum multarum vtilitate vnicus, & hoc propter quinque admirabilia. Nam primò eius beneficio quę ſucceſſiua ſunt, fiunt permanentia. Quid ſucceſſu, & inceſſu velocius allocutione, quæ temporis plumas volando adæquat? At quid mirabilius calamo, vt eo volente, ipſa firmetur, ſtabiliaturque, & neque à paginis, in quibus ab ipſomet ſemel fuerit ligata, diſcedat? Verum eſt, verba adeo aliquando fugere, vt impoſſibile ſit, omnia Calamo attingere, omnia amplecti poſſe. Propterea quod vbi nonnulla prehendit, firmatque, reliqua ab eius intuitu protinus aufugiunt. Et tamen remedium in hoc Marcus Tullius adinuenit, modumque ſcribendi ita celerem, vt quemcumque velociſſimum loquutorem adæquarit. In quò modo certis notis valdè breuibus, ſiue ſignis vtebatur, quorum quodlibet nunc vnum, nunc plura verba ſimul denotabat. Meminit Plutarchus, quamquam Dion in Auguſti vita hanc laudem tribuat Mæcenati. *Aquila*, inquit, *libertus Męcenatis ab hero edoctus (qui primus notas celeres reperit) & ſcribere potuit velociſſimè, & notas has etiam alios edocuit.* De huiuſmodi ſcriptura, hoc modo à calamo exarata, loquitur Martialis.

Quinque de cauſis Calamus valde vtilis eſt.

Plutar. in Catone Vticenſi.

Currant verba licet, manus eſt velior illis,
Vix dum lingua ſuum dextra peregit opus.

Martial.

Auſonius quoque quendam ſcriptorem ſuum celebrat, eo quia parem celeritatem in ſcribendo oſtenderit, epiſt. 22. vbi ait, *Puer notarum præpetum*, &c. Quia vero hic ſcribendi modus dubius erat, atque obſcurus, multarumque litium occaſio, idcirco fuit prius intermiſſus, moxque omninò dimiſſus. Verùm vbi neque natura, neque humanũ ingenium huiuſmodi defectui

 ſup-

ſupplere minime potuerunt, Gratía Dei mirabiliter hoc effecit; quod opus vt ſupernaturali volatu calamum eleuaret, nobilitaretque ad eam tantum ſpectabat. Magna laus eſt profecto, ſi velocitati linguæ calamus adæquetur, & maior omnino eſſet, ſi vno puncto illa compræhendere poſſet, quæ lingua ex ſe amplecti minimè valeret. Et tanen hoc ei in ſcriptura ſacra conceſſit Deus, aiente Propheta *Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis*. Nimirum inquit S. Remigius, *ſine mora multa compræhendentis*. *Sunt enim ſcribæ quidam, qui vno puncto totam dictionem, vel oratione͂ comprahendunt*. Nec alij hi ſcribæ eſſe poſſunt, niſi qui ex Dei afflatu calamum exercentes 22. literis hæbreo idiomate 22. libros quoque in veteri lege compoſuere; in neoterica verò qinque, de quorum poſtremò teſtatur D. Hieronymus in Prol. Galeato, *Apocalypſis Ioannis tot habet ſacramenta, quot verba. Parum dixi pro merito voluminis, laus omnis inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latent intelligentiæ.*

Pſal. 44. S. Rem. hic.

Secunda cauſa.

Secundò res etſi aliunde valdè longinquæ ac remotæ, virtute calami fiunt proprinquiſſimæ. Sic amici, ime͂nſa locorum regionumque intercapedine diſtinti, calamo adinuicem mutuoque obloquuntur, ac ſi vicini eſſent; cum nihil ſit, adeo à nobis remotum, quin medijs literis tanquam ſi preſens fuiſſet cognoſcatur. Sic abſque eo vt patriam noſtram deſeramus, calamo id nobis præſtante, res Indicas ſcimus, inter quas hanc vnam in præſentibus dignam ſcitu exiſtimo. Dux quidam Hiſpanus per quondam ſuum Indum mancipium quatuor illorum animalium, quæ in ijs partibus *Vtias* vocantur, ſuntque valdè cuniculis noſtris ſimilia, amico cuidam miſit. Bonus homo ab obiecto præſenti vehementer allectus (erant enim optima coctura parata) duo ex illis comedit, duo verò Patroni ſui amico attulit. Reſpondens hic mittentis Ducis literis per eundem, & vt mox erat in certis arborum folijs, quas dicunt ibi *Coppet*, duo tantum animalia ſe accepiſſe, faſſus eſt. Vix Patronus amici epiſtolam legit, quod ſtatim ignominiis quamplurimis mancipium onerauít, increpauitque, dicens; ſerue nequam, captiue impudentiſſime, quid feciſti? Quare mediam muneris partem

Exemplum memorabile.

Vide Maiolũ colloque. 23. pag. 548. col. 2.

partem & non amplius amico meo dediſti? hoc folium mihi dicit, ac certiorem facit, te duas *Vuas* tantum illi portaſſe, cæteras verò comediſſe. Territus ille, ac ſimul magna affectus admiratione, non auſus eſt veritatem negare, propriam culpam non confiteri, ac veniam pro ea expoſtulare. Quare per totam eam inſulam hoc euentū promulgato, contigit, vt Indiani omnes nonniſi de Cappei folijs circūfuſo murmure inter ſeſe obloquerentur. Neque illi approprinquare poſthac amplius volebant, cum verba facere oporterent, pauebant enim, ne quidquid ad inuicem coram ea dicturi eſſent, mox eius folia Chriſtianis aperirent.

Tertiò poteſt Calamus efficere, ne muti loquendi vſu priuentur. Nam virtute characterum, ab eo formatorum, valet tacentium animi, cordiſque aperire conceptus. Hi enim etſi à lingua ſonum habeant, vt auribus ſubijciantut, à calamo tamen colorem, corpuſque acquirunt, vt viſus tactusque, quorū alter omnes ſenſus præcellit, alter vero licet auditu mobilior non ſit, eo tamen certior eſt, ſubiectum efficiantur. Quarto Calamus quoque quæ præceſſerunt, vt præſentia nobis eſſent, efficit. Quicunque antiquorum temporum hiſtorias percurrerit, quid aliud in eis reperiet, quam euentus præteritos, quos certè longa annorum curricula, ni calamus fuiſſet, omnimodæ obliuioni protenus demandaſſent? Quidque aliud facit, quam facinora innumera ac vetuſtiſſima, tanquam ſi ante oculorū corporeorum aciem præſentia haberentur, ſcriptionis vi à temporis faucibus, omnia deuorantis eruta, intueri? Quintò Calamus demum eſt, qui res mutabiles, ac corruptibiles vt perpetim durarent, maxime audet. Qua de re ſolent ſcriptores immortalitatem illis promittere, quorum nomina calami robore ſuis ſcriptis inſerunt. Qui mos inter Hiſtoricos, Oratores, ac Poetas ſemper viguit. Quemadmodum Idomeo amico ſuo Epicurus abſolutè promiſit. *Si gloria tangeris, inquit, notiorem te epiſtolæ meæ facient, quam omnia iſta, quæ colis, & propter quæ coleris.* Vnde motiuum quoque ſumpſit Seneca ſcribendi ſuo Lucillo hoc modo. *Quod Epicurus amico ſuo potuit promittere, hoc tibi promitto,*

Tertia cauſa.

Epicurus ad Idom. amicum ſuum ſcribens.

Epiſt. 21. lib. I.

mitto, Lucili. Habeo apud poſteros gratiam, poſſum mecum duratura nomina educere. Iſtud idem lepidiſſimè etiã explicuit Tibullus.

Quem referent Muſæ, viuet dum robora tellus.
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aqua.

Maiol. ibid. Neque prętereundum multiplex aliud miraculum, quod de Calamo afferri poteſt. Nam primò inter omnia, quæ admirationem inducunt, illud præ cæteris eſſe ſemper excogitaui, quod à Calamo media ſcriptura inter homines euenire ſolet, characteres efformando, ac ſimul ſententias exprimendo. Scribens enim vnuſquiſque in re corporea, incorporei animi ſui effigiem ſine lineamentis imprimit, doctum à minus docto, & inſcium à doctore diſcernimus, maleuolum à beneuolo, accurratum ab ignauo, prudentem ab imprudente, iram, amorem, affectus omnes, etiam ſiquis adnitatur velamine aliquo obtegere, ſuis tamen ſeſe literis prodit. Artes aſtusq; ipſos in ipſis ſcripturis ac ſtratagemmata & multorum temporũ geſta paruo folio Calamus recenſet. Tepor, liuor, fraus, ſicut ſolertia, hilaritas, & animi candor calamo exprimuntur. Calamo rerum omnium creationem, totius humani generis curſum quaſi exſculptas rerum omnium imagines conſpicimus. Deindè quid audiri poteſt admirabilius, quã vt quæ ſoli Deo ſecreta ſint nota, poſſit paruulâ chartâ notiſſima Calamus reddere? Hinc illud eſt, vt ſacræ literæ, quas Calamus exarauit, Scriptura per antonomaſiam nuncupentur, quod occulta Dei, qui cælos inhabitat, nobis in terram degentibus per eam innotuerint. Ac dum hæc loquimur, non admiror papyrum, chartam, marmora, tabellas ligneas, quibus Aquilonares quidam vtuntur, ne vnquam obliterentur, vt Olaus ſcribit, admiror vim latentem, quam etſi animus efficienter verbis imprimit, calamus tamen inſtrumentaliter, ac materialiter literis demandat. Nam & D. Hieronymus ad Marcellam ſcribens admiratur cum dixit, *Scriptorũ libri ingeniorum effigies & vera, & eterna monumenta ſunt.*

Ol. lib. 1. cap. 21.

D. Hieron. ad Marcellã.

Calamus efficit libros, & effodit theſauros incõparabiles.

Scripturæ, quam Calami beneficio habuimus, inuentor eſt Deus, idcirco quanta admiratione ſit ſuſcipienda ſcriptura etiam

etiam quælibet profana, auctores ipſi nos docent, quando ineſtimabiles inde diuitias multos fuiſſe conſecutos comemorant. Vnde enim tantum prætium Virgilio collatum, vt multis talentiſ donaretur ob vnum ſcriptum, recitatumque Æneidos ſextum librum, vt memorat in eius vita Seruius, & ex illo Budęus de Aſſe, aſſentitq; Pet. Hiſpan. Eadam præterea ex cauſa ob vnam ſcriptam orationem viginti talentis donatus eſt Iſocreates. Plinius Senior Electorum Romanorum volumen vnũ conſcripſit, continens centum ſexaginta cõmentorios, acuto ac delicatiſſimo calamo minutiſſimè à ſe conſcriptos, & tamen potuit, cum procuraret in Hiſpania, vendere hoc volumen Largio Licinio 400. millibus nummum, cum tamen nondum integri omnes eſſent cõmentarij, vt memorat poſterior Plinius ſcribens ad Marcum. Cui accedit, quod libri Sybillini tanti venditi ſunt, teſte Lactantio, Cumana enim Sybilla cum nouem conſcriptos libros ad Tarquinium Priſcum Regem attuliſſet, ac pro eis trecentos Philippos poſtulaſſet, Rexque aſpernatus pretij magnitudinem, deriſiſſet Mulieris inſaniam, illa in conſpectu Regis tres combuſſit, ac pro reliquis idem pretium popoſcit. Tarquinius multò magis inſanire mulierem putauit, quæ denuò, tribus alijs exuſtis, cum in eodem pretio perſeueraret, motus eſt Rex, ac reſiduos trecentis aureis emit. Calamus demum miraculis ſuis potentiſſimè quamplurimos magni nominis Principes, & alios peritos allexit, vt ingenti ſtudio inſtruendarum bibliothecarum affecti eſſent. Ipſe nanq;, auctore Demetrio Phalereo, Ptolemæi Bibliothecam ducentis librorum millibus ditauit. Quem deinde ingentem theſaurum Cæſare Prolemæum debellante, ob Pompeij necem deuorans ignis conſumpſerit, vti & cuntigit quoque memorebili Bibliothecę Conſtantinianę, centum viginti librorũ millib⁹ inſtructę, ex cauſali incendio, vt Zonaras habet in Baſiliſco. Diuitias quoque pretioſiſſimas, omne pretium ſuperantes, effudit Calamus Alexandriæ, cuius Bibliothecæ aliquando, vt Oroſius meminit, quadrigenta librorum millia tradidit. Hæc equidem ab initio, at poſtea ſeptingenta millia continuiſſe traditur ab

Seruius. Budæus. Plin. lib. 7. c. 30. De falſa Relig. lib. 1. cap. 6. Oros. lib. 6. c. 19. & 20.

Amm. Marcell. lib. 22. Amiano Mercellino; ſed non videbatur is numerus Regiæ tantum congruum Maieſtati, quandoquidem etiam ſingulares perſonæ compertæ ſunt, quibus triginta librorum millia in Bibliotheca eſſent, quod poſtea perſpicuè viſum eſt in Pamphili Bibliotheca, quam ad triginta duo millia numerari ex vetuſtis Titul. 8. c. 2. §. 9. auctoribus Iacobus de Columna, & Antonius meminerunt. Alias pariter Bibliothecas mirabilibus ſuis Calamus impleuit ac nomitatiſſimas effecit, nec non ante artem typographicam viros doctos plures, ſacros profanoſque extulit. Eumenes Attali filius ſupra ducenta librorum millia conquiri, & in hædinis pellibus deſcribi iuſſit, vnde Pergamenis chartis à loco nomen inditum eſt. Samonico quoque Sereno, qui Gordianum Iuniorem diſcipulum teſtamento hæredem inſcripſit, fuere libri ad ſaxaginta duo millia. Celebres etiam antiquitus extitere Bibliothecæ, Athenienſis, Conſtantinopolitana, Antiochena, atq; Hipponenſis. Calamus, dextrâ Orignis poſitus adeò illius ingenij ſcribendi fluuium omnibus admirabilem emanare effecit, Hieron. aduerſus Ruff. Apolog. lib. 2. cap. 6. vt quemadmodum Ruffino ad Macharium videtur, (licet contradicat Hieronymus, ſequutus indicem Euſebij Cęſarienſis, qui omnia illius opera complectebatur) ad voluminum ſex millia conſcripſerit. Admittamus Originis calamum non ſcripſiſſe duo, aut tria librorũ millia, vt placet Hieronymo, quomodo non admirabimur Salomonis calamum illum eiuſq; eruditionem incredibilem, quem conſtat tria millia librornm compoſuiſſe de parabolis, ac quinque millia librorum de Canticis, lib. 8. ant. lib. 2. Bibl. Sanct. in Salomone. præter alios innumeros de naturæ rebus, vt ex Ioſepho hauſimus, ac recolit Sixtus Senenſis, qui etiam tradit exuſta omnia fuiſſe à Nabiozardam Chaldæo. Longèque magis admirabimur Mercurij Trimegiſti Calamum, quo vir ille triginta ſex librorum Ex eodem Sixto lib. 1. in Ægyptijs. millia quingentos viginti quinque, Iamblico teſte, compoſuit. Sed hunc pleraque profana, ſuperſtitioſa ſcripſiſſe conſtat, non ita de Salomone cenſendum, quatenus ex ijs, quæ ſuperſunt animaduertimus. Calamo verò ſacro propter ſcripturam ſacram, quæ antonomaſticè ſcriptura dici debet, cæteræ non item, ob diuinis Numinis auctoritatem, nihil eſſe debet admirabi-

rabili', nihil quoque venerabilius; & qui eius ſcriptis abuſi ſunt, mox Deũ ſenſere vltorem. Nam Theopompus mente captus eſt ob id quod ſacræ ſcripturæ leges ad Græcorum profanum vſum traduxiſſet: ſed & Theodotus cum tragædias ſcribens, ad quandam fabulam è ſcripturis ſanctis nonnulla traduxiſſet, lumine captus eſt; vterque tamen pænitens orationibus ad Deum fuſis, placatum Deum eſt expertus, eaque de cauſa Ptolemæus Rex Sanctam Scripturam, è qua animarum ſalus tota pendet, cum omni ſtudio aſſeruandam curauit, vt refert Euſebius in præparatione Euangelica lib. 8. cap. 1. in fine. Calamo ſucceſſit vtraque ſcriptura, nimirum ſacra, & profana, & vtrique ſcripturæ ars impreſſoria, quæ nec ſine calamo eſſet, ſicut hic ſine ipſa, quæ in Europa anno 1442. Moguntiæ incepit, & 16. deinde qui fuit 1458. Romam primò in Italiam iuit, nec ſine calamo inciperet, licet tantũ vno die ab vno homine literarũ imprimi ea compertum ſit, quantum vix toto anno à pluribus ſcribi poſſet. Itaque celeberrimo Calami volatui nouas addidit alas, gratam ſe reddens tam magno benefactori, typographia, quibus agilius peruolans, factum eſt, vt linguę curſum pertranſeat, omnes diſciplinæ ab eo paginis datæ, breui emicent, linguæ ipſæ omnes breui innoteſcant, ac omnium ſcientiarum volumina (vnde maximè tot Bibliothecæ in Europa florent, vt Vaticana Romæ, Marciana Venetijs, Regia Pariſijs, & Florentina, ſuperſunt etiam & aliæ hodie memorabiles, vt Fuldenſis, Erfordienſis, Viennenſis, Bauarica Monachij, & aliæ permultæ) etiam egenis ſtudioſis per cõmode ſuppetere poſſint, atque plurimorum auctorum ſcripta ab interitu vindicata ſint. Verum ſemper maioris exiſtimationis fuerunt quæ Calamus ſine typis, quam quæ cum typis tradidit, eo quod precioſiſſima quæq; non omnibus cõmunia exhibuerit. Etiam hodie incõmodiſſimum impreſſoriæ arti videtur eſſe, aliquod volumẽ peculiare paucis & maximè alicui magno Principi porrigere, vt rarum opus carius teneretur: quod tamen calamo faciliſſimum eſt, atque cõmodiſſimum, imo & ipſi ſoli conceſſum. Manuſcripta virorum illuſtrium vigilantiori cuſtodia

Volaterr. lib. 33. Polid. Virgil. de inuent. rerum lib. 2. cap. 7.

in Bibliothecarum ſcrinijs aſſeruantur, quam ſi eſſent impreſſa. At vt vno tãtum diſticho cõcinna anthiteſi elaborato innumera inſtrumenti, ad ſcribendum apti encomia claudam, merito cum incerto quodam ſcriptore canendum.

Ex Incerto de Calami excellentia.

Res vilis CALAMVS, res precioſa, ſuperba
Et ſi res humilis, paruaque magna ſimul.

Proculdubio illarum rerum memoriam, quæ dum libris demandantur, Principum grandium nomini, ac poſteritati plurimũ conferunt, ſtatim cum ſonitu periret, ni vt viuerent, characterum ſpiritu viuificarentur. Scriptorum pennis quæcunque Fama perenniter volat. Gladius ſolus, quantumuis ſtrenuus atq; inuicibilis, ſine calamo, laureis frondibus illi colligato, neq; vnum Cæſarem efficere poſſet. Neque Cæſaris facinora adhuc totum orbem circuirent, ſi iunctum ſibi calamum non haberent. Auſtriaca Fama, quam Auſtriaca PIETAS, ſepties ſibi ſuiſq; fortunata, Deo & mundo peperit, vt ad æthera eleuetur, meo pergraui ac rudi calamo haudquaquam indiget, quemadmodum eo indiguit, qui cum à quamplurimis doctis, clariſque viris non vno ſcribendi modo, ablato omni vanitatis fuco, exerceretur, eam ad Imortalis vſque ſolium ſuſtulit. Quæcunque, ſiuè Italicè, ſiue etiam Latinè (hanc linguam parum in Scholis didici, ſed hic in Germania, & in hac 52. annorum ætate ſub iſthoc Auſtriæ Archiduce, cui ex mera ſuperiorũ obedientia inſeruio, aliquantò, tribus annis vix tranſactis, ex me apprehendi) de Auſtriacis reb9 meus Calamus ſcripſit, vel poſthac, Deo fauente, ſcripturus eſt, non omnia profectò, ſed ea tantũ ſibi arrogat, quæ omnimodã imperfectionẽ præſeferunt. Quæ verò aliqualiter bona, neq; omninò contemnẽda videntur, illi ſoli nõ ſecus ac ſimul perfecta tribuantur, de quo quilibet Chriſti diſcipulus profitetur. *Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à Patre luminum.* Axioma illud, inter Philoſophos adeò celebre, *Quod eſt primum in vno quoq; genere, eſt cauſa cæterorum,* quid aliud docet, quam ſumam primamq; Veritatem à qua deriuari humanam quamcumque, licet nimis eleganter, atque ingenioſè ſcriptam, pro comperto habeatur?

Ex vtroque Cæſar.

Auctor quid ſenſiat de ſui ſcriptis.

Ep. Can. Iacob. ex Vatablo.

Omne

Omne verum, inquit D. Ambroſius, à quocumque dicatur, à Spiritu Sancto eſt. Modus enim rei non variat rem iuxta Philoſophorũ regulam. Siue ergo meus calamus Auſtriaca merita, aut ſoluta oratione, aut Poeſi, nullo mercenario cogente ſtimulo, nullo iactantiæ impellente fomite, in vtroque idiomate, Italico dumtaxat, Latinoue, concelebret, ſiue alia monumenta, paginis demandanda, conſcribat, ſemper Auguſtini monitum religioſa fide ſeruare ſtudebit. *Qui non laudat* (inquit S. Doctor) *mendax eſt, vel quia de ſuo loquitur, cum mendacium loquatur, vel quia, ſi veritatem loquitur, dum ſibi tribuit, mendax eſt.* Quodcunque ad Pietatem Auſtriacam calamo, veritatis ſtudioſo reducibile, nihil aliud, quam Dei gloriam, Eccleſiæ Catholicæ incrementum, bonumq; politicum, Chriſtianæ Reipublicæ generaliter neceſſariũ complectitur. *Ex quo apparet*, ait Seraphicus Doctor, *quod laudator diuini nominis non debet eſſe timidus, vt laudare non audeat, nec tumidus, vt laudare erubeſcat, ſed virilis, & humilis.* Ab hac igitur virilitate, & humilitate calamus meus æqualiter ductus, ad cætera, quæ pro complemento huius ſecundæ partis ſcribenda ſunt, nulli parcens labori nullum otioſum Momũ, aut detrahentem Ariſtarcum (Numina nominaque, à doctis viris, humanis defectibus generoſè ignoſcentibus, ſpreta) expaueſcens, animosè pergit.

Corinth. c. 12. & D. Ambros. ibidem.

Auguſt. Pſal. 55. ſuper illud *In Deo laudabo ſermones meos.*

Vide D. Thom. 1. 2. q. 106. ar. 1.

S. Bona. cap. 11. ſuper Lucam.

SACROSANCTA EVCHARISTIA.

Cuius Bona Gratia *Auſtriacam Pietatem Eccleſiæ Romanæ genuit, cæleſti Fortuna famulante, coronata Iride Auſtriacæ Pietatis Triumphum protegit, firmatque.*

VEluti auitum Gentilitium ſibi ab ſuo conditore RVDOLPHO hæreditariò penè tranſmiſſum Auſtriaca ac triumphans PIETAS tam Germana, quam Hiſpana explicet EVCHARISTIAM, & ab hoc vt perfectius in orbe terrarum ſuper Catholicam quamqunque Europę gentem, ſanguinis

guinis, ac dignitatis ſerenitate claram, emineret, ortum ſuum diuinum omninò recognoſcat. Cunque maximè præcipua eius fortuna tantam gloriam, tantamque celſitudinem medijs Matrimonijs conſecuta fuerit, par ſit, eam vbique locorum, quotiens per eadem matrimonia, triplici victoriâ trino hoſte iam ſubiugato, triumphatricem miro modo ſe exhibebit, tale Gentilitium palam facere. Cui ſi mihi liceret accomodam inſcriptionem addere, illud idem vſurpare poſſe crediderim, quod Iacob de filio ſuo Aſer prophetico ore, eum benedicendo, protulit. *Aſer Pinguis eſt Panis tuus, & præbebit delicias regibus.* Non poteram ipſe aptiori ſanè, quam Iridis figura, Euchariſtici Epuli ea coronati, hanc indigitare pinguedinem. Iridis inquam, cuius tres principes colores Diuinitatem, Animam, & Carnem Chriſti ſignificantes, vt plurimi Interpretes autumant, vinum, oleum, ac frumentum, ſicuti ſuperius diximus, auſpicantur. Quadruplex pinquendo ab iſthoc Angelorum pabulo, ſpiritualis ſcilicet, & corporalis, temporalis, eternaque abundè profluit. Regis delicias, quas præbet comuniter, aut dignè eum manducantibus, aut egregia fide, filiali reuerentia, ac humilitate adorantibus, aut inuicta Religione, & Catholica magnanimitate in virulentiſſimos aduerſarios, ſpretis omnibus, proprio ſanguini, quin & ipſimet vitæ, ne dum caducis comodis famulantibus, defendentibus, ij feliciter adipiſcuntur, qui Cæli ciues ſunt *cum Chriſto regnãte,* Regeſq; illius regni dicuntur. Attamen quia Prophetica allocutio vtroque ſenſu poteſt capi, in quantum ad venerandam Synaxim refertur, non ita feliciter, & antequam inter mortales extaret, & poſtquam extiterit Auſtria Domus, euentus aliquis copia rerum, Regum, Cæſarum, Monarcharum delicijs hac in vita abundantium, refertus, a ſæculo eſt viſus, aut auditus in alijs Familijs, coniectandum eſt neceſſariò, oraculum illud ſingillatim Auſtriam Gentem reſpexiſſe, cui propterea *Suum* fecit *Panem Vitæ*, nimirum tanquam Stema, ac inſigne, peculiariter ſibi debitum.

Gen. 49.

Ex Perier. in Genes.

Glos Moral in Gen. 49.

De

De vera credulitate erga Seruatorem noſtrum, ſub ſpeciebus panis & vini, iam tota in vtroque ſuſtantiâ ſupernaturali vi tranſuſtantiatâ, abſconditum, hæc iecit mellifluus Orator. *Quam oculata eſt fides, quam lynceos oculos habet; cognoſcit Dei filium lactentem, cognoſcit in ligno pendentem, cognoſcit morientem, proinde etiam agnoſcit ſub accidentibus latitantem.* Hic vltimus gradus, quò in fine creſcit Sanctiſſimi Abbatis oratio, omnibus antedictis excelſior videtur, Vnde Auguſtinus. *Quæ enim eſſet merces fidei niſi lateret quod credimus? merces autem fidei eſt non videre quod credimus: mirabile ergo miſterium Chriſti ſedentis in dextra Dei, ſubtractum eſt, vt ſperaretur, occultatum eſt, vt crederetur.* Sed explicitius D. Thomas hanc maiorem Dei occultationem in *Hoſtia ſalutari*, quam in rebus alijs expendens, ac cum ea ſublimius per fidem merendi munus, ait, *Velatum dare voluit Dominus corpus ſuum, quia in hoc potius credere verbis ſuis, quam ſenſibus noſtris, magnum habet meritum.* Scio Catholicis Magnatibus tam in veteri Teſtamento, quam in nouo erga hoc *Fidei Myſterium*, ibi figuratè, hic vero re, Pietatem in Deum plurimum temporaliter profuiſſe. In impiorum Dominorum domibus firmam ſemper ærumnæ habuere manſionem, in illis verò Piorum tranſeunter tantum, quemadmodū in ſequenti Gentilitio, ſi placuerit Cælicolis, demonſtrabitur. Verum Pietas Evcharistica Auſtriaca ad inſolita obſequia, vltra ſolitum reuerentiæ ſecularium Principum vſum, perueniens, vt mox exemplis probabitur, inſolitam quoque vtrorumque bonorum, vtrumque hominem, interiorem dumtaxat, exterioremque inſpicientium, pinguedinem, inſuetaſque Regis delicias, nulli Mundi familiæ adhuc conceſſas, merito adepta eſt, conſpicuis copulata coniugijs. Quare dum *Aſer* interpetretur *Beatus*, Auſtrio generi, Euchariſtica Beatitate in hac vita decorato, cæleſti auſpicio, diuino inſpirante Flamine, fortè magnus Patriarcha illis verbis, *Aſer Pinguis eſt Panis tuus, & præbebit delitias Regibus* locutus eſt.

D. Bern ſer. 2. de Epiph.

S. Auguſt. in Pſal. 109.

D. Thom in opuſc cap. 7.

Argumentū Thopicum.

 Eo

Eo vel maximè quia Pſalmographus cecinit. *Beata gens, cuius eſt Dominus Deus eius, populus, quem elegit in hæreditatem ſibi.* At ſi nullius Stirpis in rebus Pietatis ac Religionis ita dominus eſt Deus, ſi nullus Populus ita electus videtur in hæreditatem ſibi, ſub rerum exiguiſſimarum, ac parui prętij ſpeciebus circumuelati, ſicut Auſtriacæ Stirpis, ſicut Auſtrię Populus vbiuis ſibi Catholicè ſubiectus: Ergo Beata gens Auſtriaca, nec non & præcipua ditata Beatitudine, vbi ſuus Panis, (ſuus, inquã, quia peculiari fecunditate eam peperit, muniuit, protexit, magnum nomen tribuit, felixque omen; & vt eſſet Auſtria quaſi eadem cum ſemetipſo effecit, Auſtriaque ſemper ad ſuimet auxilium & tutamen hæreſi debaccante, vocitauit, quæ omnia triplex anagrãma ſtatim ſubijciendum miruminmodũ ſuadet) tam pinguem eam reddidit, tantasq; regales delicias profuſo Clementiæ amne cõmunicauit.

Pſal. 32.

EVCHARISTIA.

Anagramma.

HIC AVSTIÆ.

Hic, ideſt in loco ſpecierum.

AVSTRIÆ & HIC *Genitrix, Munimen & inde moratur:*
Auſtrius hicque Pius nomen, & omen habet:

EVCHARISTIA.

Anagramma.

HEC AVSTRIA.

In Syllaba *hec* non adeſt diphthongus: quod poteſt admitti.

Hec Pietas æterna, HEC AVSTRIA, *ad aſtra reducens*
Quicquid in Auſtriacis Religionis erit.

EVCHARISTIA.

Ana-

Anagramma.

CIE AVSTRIA.

Orcus, Sancte Panis, dum tantos prouocat hoſtes,
Qui te conculcent, AVSTRIA *Marte* CIE.

Auſtria, hoc eſt, res Auſtriacas.

Primus *Aſer*, qui in Gente Auſtriaca tanquam arma Gentilitia incruenta libamina Sacramenti Altaris conſtituit, quique nouo reuerentiæ paradigmate ingentia munera, non dum alijs Stirpibus conceſſa, magnæ Pietatis iure profudit, RVDOLPHVS Habſburgicus Protoplaſtus, ac fundator eximius extitit. Huius rei euentum alibi Italicè à me fusè reſcriptum, & nimis breuiter Latinè, in hoc loco Maieſtati tuæ enarrare valdè congruum eſſe exiſtimo. Quotquot recenſiores ſuper hiſtoriam de Rudolphi venatu, obij facti Sacerdoti, Viaticum ruſtico cuidam deferenti, legi, quorum tantum quinque, vel ſex ad plus habere potui, ex Franciſco Guillimanno, vt video, eam mutuarunt. Guillimannus verò ex antiquis, vt ipſe ait, & probis manuſcriptis ipſam deſumpſit. Codices tamen calamo tantum adnotati circa annorum ſupputationem inter ſe hac in re minimè concordant. Quod idem Guillimanus aduertit his verbis. *Acta ſunt hæc* A. D. N. M. CC. LXI. *Quamuis VVernherus Schedelerus tabularius, & prætor Bremgartinus, & Chronicon vnum è Tigurinis 14. aute annis eueniſſe adnotarint, certa res, de annis vt diſcrepent.* Conueniunt tamen omnes in facti ſubſtantia enarranda. At præcipui ſectarij Guillimanni ſunt Aubertus Mireus S. T. D. Licentiatus, Protonotarius Apoſt. ac Sereniſſ. Iſabellæ Claræ Eugeniæ Auſtriacæ, Hiſpaniarum Infantis Sacellanus in opuſculo ſuo de Bello Bohemico, ab imperatore *Ferdinando* II. fæliciter acto. Abbas Dominicus Monaſterij Murenſis, qui in Generatione IX. Originis, & Genealogiæ Comitum de Haſburg, Rudolpho I I. hæc iecit. Porrò *Rudolphus* exemplum proaui ſui *Alberti* Comitis laudabiliter æmulatus, raram atque eximiam erga SACROSANCTAM EVCHARI-

In Ferd. Carolo. Proſa 5. Conſid. I. & primò in Pan. Poet. Gentilit. 1. pag. 201. & vlterius.

Habsburgica lib. 6. cap. 4.

Aubertus Mir. in op. de Bello Bohæmico.

Abbas Dom. Gen. IX. pag. 107.

STIAM, eiuſque miniſtrum Pietatem, reuerentiam, honorem atque munificentiam oſtendit, eaque ratione ſceptrum Romani Imperij conſecutus preclare docuit, quam bonus, quamq; diues eſſet Guntrami Comitis de Altenburg Sextaui ſui ramus. Rem non ita procul à Monaſterio noſtro Murenſi, & ab eiuſdem Aduocato geſtam, hic meritò duximus recenſendam verbis quidem Guillimanni &c. Itaque ab Alberto Romano Perleone Frangipane, proauo ſuo, cui adoptiuè Guntramus diues ſextauus erat, quique è parentum Anicianorum mamillis hanc Pietatem cum lactis dulcedine ſuauiter biberat, non ſolum reuerentiam prædictam, humilitatemque didicit Rudolphus, verum etiam nouo ædificationis exemplo dilatauit, ac in toto Mundo prædicabilem reddidit. P. Gans eàdem breuitate vſus eſt hanc eandem hiſtoriam annuendo: ſed maiori Cornelius Vitignanus Neapolitanus, nec non & Genealogia, æri inciſa à VVolfgango Kiliano Eiconographo Auguſtæ. Dom. Gregorius Bulzius ex Somaſchen. Congregat. totum euentum breui quoq; & ſimul ingeniosè amplexus eſt, tam in illo Elegio de Rudolpho Cæſare, quam bino epigramate. Primum eſt.

Pietas Rudolphi erga Euchariſtiam auorum Aniciorum Pietatis æmula.

In ann. arb. I. ſui arboreti. De ſtirpe Auſtr. Italicè impreſſa Imag. 1. in Rud.

SACERDOTI EVCHARISTICVM LIBVM deferenti equum cedit.

Gregor. Bulz. in Rudolpho epigramm. 1.

Sacra pedes defert ægro libamina Myſtes,
Tardat at implicitos vnda vadoſa pedes.
Deſerit æriſoni Princeps mox terga veredi;
Myſtaque feſtinus trans vada ſeſſor abit.
Cede locum terris, Princeps generoſe, Tonanti
Cede: tibi in terris cedet & ille ſuum.

Alterum

EQVO SACERDOTIS VECTORI NVNquam inſidet.

In eodem epig. 3.

Officiis defuncta piis iam tergore belua
Iuſſa petit dominos nullo equitante lares.

Vt

Vt ſacra magnanimus veneretur tergora Princeps,
Hoc vehitur nullo tempore Seſſor equo.
Libertatis abit donatus iure veredus:
Ad pompam viuit bellua, non ad opus.
Non fecit fors ipſe Deus, quæ munia obiuit,
Vt ſentiret Equus? Magne Rodulphe facis.

Mireus citatus, & P. Hortenſius Pallauicinus Mediolanenſis aliquantò plus excurſum protrahunt, id, quod in Cæli faſtis memoriam beabit, inſigni expoſtulante facinore. Iſthoc modo ſub ductu Guillimannico nunc vnus, nunc alter, nunc os meum loquitur. Nobile venationis ocium, quod tantæ rei fortunatum initium dedit, non ſecus ac forti incomparabili Euſtachij ſiue Placidi, genere, opibus, & militari gloria inter Romanos celebri, ac ſub Traiano Imperatore Magiſtri militum titulum merenti, quo officio paulo ante hanc rem in Aula Othocariana Regis Bohæmiæ functus cum laude magna erat, Comes Rudolphus tunc aſſumpſit ex Pallauicino, cum aſſurgens per diuerſos victoriarum gradus (Guillimannus ſingillatius vbi ſupra bello Regenſpergenſi confecto, compoſitis Tiguri vt cumque rebus pace parata) citra fortunam Regiam Toparchæ Habſburgenſi ad ſublime faſtigium rerum humanarum, ne quid in eo eſſet non magnum, ingentia ad Imperium effulſere auſpicia de Cælo, ex adoratione AVGVSTISMI SACRAMENTI initiato ad adoratam à populis Auguſti dignitatem: nimirum Auſtriacos. In Rudolpho pag. 43.

terræ dominos, pelagique futuros
Immenſo docuit rerum de Principe naſci. Claud. de Theod. Auguſti Gente.

Inde enim, teſte Guillimano eodem, qui loci circũſtantiam affert, ad Pontem Arulę, & Habſburgum Rudolphus conceſſit, paucíſque diebus per requiem ſumptis, otij impatiens, ſeu potius diuino nutu venatum cum aliquot nobilibus ijt. Ea in venatione, alijs aliò ſparſis, dum & ipſe (fortè die pluuio, & vijs fractis, ac ſordibus ex Mireo, & alijs) prædam quærit, aut pręmit, tintinnabuli ſonitus ad aures accidit, qualis deferenda Guill. locò. cit.

Quomodo Martyri Euſtachio comparandus Rudolphus in venatione. In eius officio die ſept. 20.

Sacroſancta Synaxi eſſe ſolet. Hic parumper ab hiſtoriȩ rramite deflectens, Rudolphum, firmum ac cogitabundum intueor, ac in eo Euſtachium ſimul. His nanque cum ſeſe aliquando in venatu exerceret, ac fugientem miræ magnitudinis ceruum inſequeretur, vidit repente inter conſiſtentis ferè cornua excelſam, atque fulgentem Chriſti Domini è cruce pendentis imaginem, cuius vox ad imortalitatis vitæ prædam inuitauit. At vox Dei, incruenter ac memoriter cruci in Hoſtia affixi in illo æris ſonitu ad maius ſpectaculum contuendum, ad magnas prædas captandas, ſtatuum, regnorum, orbium terrarum; & ad durius, longiusq; ſpirituale martirium ſine ſanguinis effuſione obeundum, Rudolphum præuenit. Nam cognoſcendæ auidus rei flexo equo, quo ſonus ferebat, eò iter ſubitò vertit, breuique torrentis in ripa Sacerdotem exuentem ſe offendit. Ex quo percontatur, quid ita, & ijs locis eſſet. Cogit me, inquit, ex proximo amici valetudo compendia ſectari, ne morbo ſuperante ſacris deſtituto, & vitæ mortiſque arbitro, ſecus de ſalute ſi eueniat, in me culpa inhæreat. Huc cum adpuli, pontem auulſum reperi, eò ad traſuadandum veſtem pono. Quid, ò pijſſime Comes, his auditis cogitas? quid reſoluis? Patiaris ne Dei ſeruatoris tui Miniſtrũ ac euectorem ſemiexutum & Cæli irrũpentibus ferè nimbibus expoſitum, non ſine vitæ periculo inter murmurantis torrentis vortices pedeſtrem cernere? Dum hæc in tanto Equite, charitatis & amoris ardore interius repleto excogito, illud ſimul Torquati carmem de Erminia, Tancredum Apuliæ Principem in bello ſacro, ab Argante Saraceno, quem ſingulari certamine idem occidit, pluries confoſſum, ac ſemimortuum relictum ex improuiſo inueniente, hic afferre volo.

Cant. 19. num. 104.

A riguardar ſoura il Guerrier feroce,
La maleauuenturoſa era fermata.
Quando dal ſuon dela dolente voce,
Per lo mezo del cor fu ſaettata.
Al nome di Tancredi ella veloce
Accorſe in guiſa d'ebra, e forſennata.

Viſta

Viſta la faccia ſcolorita, e bella,
Non ſceſe nò, precipitò di ſella.

Pernix eſt etiam Diuinus Amor, quem præcipitem D. Bernardus vocat. Hanc ipſe eandem velocitatem ſtatim in Rudolphi peperit corde: mouitque adeo eius membra exterius, vt mihi motiuum quoque dederit, eodem modo de eo Italicè canere.

Vibrò quell' orbe, Paradiſo à Dio, Panegir. 3. num. 50.
Dolce ardor, che non entra à vn core impuro.
E predò la bell' alma al Prence pio
Co'l riuerbero ſuo Candido, e puro.
L'Heroe, poſto ſe ſteſſo in vago oblio
Per tai chiaror, che bei preſagi furo
Di ſue fortune, à quel vigor ſourano
Saltò in terra, in arcion ferma la mano.

Repenteque non abſque iuſta in ſeipſum indignatione equo deſiliens, ac ingenua procidens; Et me vehi, inquit, te qui Saluatorem meum portas, pedibus incedere, indecorum ſit, atq; impium. Conſcende itaque, & equum hunc cape. Paret Sacerdos, & præeuntem Comes capite nudato piè ſequitur, dumque imperatoria non poteſt auguſtiori, equeſtri ſaltem pompa excipit ferculum triumphale, quod vbi ad humile ęgri tuguriũ deducit, nunquam luculentior Eques, quam cum hic ex equitte, pedes lutulentus. Reuerſo poſt diuinæ rei miniſtro, & equum multa cum gratia, religioniſq; & humanitatis laude reſtituente, Abſit ego, inquit, illũ equũ inſcendã, aut meorũ alius, quẽ Dominũ, & conditorẽ meum geſtaſſe certum habeo. Quod ſi adeo prę̨ter opinionem, aut tua merita hæc tibi à me venire cenſes, teque adeo munere indignum, pios in vſos adhibe. Illi nempè ego dedi & dicaui, à quo mihi honores & opes, vita, & anima. Auctor libri de Monaſterijs agri Tigurini aſſerit apud eundem Guillimannum, Rudolphm non modò equum, quẽ inſi-

Mir. vb. ſupra

Auctor libri de Mon. agri Tigurini.

inſidebat, Sacerdoti tum donaſſet, ſed bona, & poſſeſſiones ſimul aſſignaſſe, alendo in poſterum in Sacerdotis eius paræciæ vſum equo; hocq; tam clarum & comemorabile pietatis & religionis exemplum accidiſſe inter Fare Monaſterium & Aquas, cum per præteritum bellum Tigurum proficiſceretur.

Eccl. Die Maij 17.

Ferunt Eccleſię Annales, Ioannem Etruſcum Iuſtino Seniore Imperante ſacrum ſumumq; Romæ rexiſſe Imperium. Ad quem Pontifex profectus Conſtãtinopolim auxilij cauſa, quod Theodoricus Rex hæreticus diuexabat Italiam, cuius etiam iter Deus miraculis illuſtrauit, ei nobilis vir ad Corinthum equum, quo eius vxor manſueto vtebatur itineris cauſa comodauit. At factum eſt, vt domino poſtea remiſſus Equus ita ferox euaderet, vt fremitu, & totius corporis agitatione ſemper deinceps dominam expulerit: tanqum indignaretur mulierem recipere, ex quo ſediſſet in eo Ieſu Chriſti Vicarius. Quamobrem illi equum Pontifici donauerunt. Verum Comiti Rudolphi facinus comemoratum longè equidem præcellit. Nam Rudolphus equum ſuum Sacerdoti donauit, vt cum Deifero homine non in eo Chriſti Vicarius, ſed Chriſtus ipſe aſcenderet, incederet. Voluitque vt neque ipſemet, neque quiſpiam alius eo amplius vteretur, tanta humilitate, ac reuerentia erga cæleſtes diuini Viatici Lautitias affectus erat. O factum verè regium, purpura dignum & ſceptro, & dum Cælum ſtabit, atq; Auſtriaca Domus fundamento huic innixa Cæleſti, non auro tantum, ſed aſtris atque omnium ſęculorum ambitu coronandum! Benè eſt beatèque, imo & baſilicè. Euchariſticis ſacris *Rudolphus* conſecratur Rex. Accedit auſpicijs oraculũ duplex & plusquam humanum, plusquam Sibyllinum. Nam primò idem Parochus munus equi admittens, mente diuinitus monitâ Comiti benè abeunti dixit, ſimulque Imperium Orbis terrarum ipſi, & poſteris prædixit. Dein, auctore Guillimano, cum quo ferè omnes conueniunt, poſtero die Rudolphus ad Fare Monaſteriũ, quod inter Tigurum & Aquas ſitum Lindemago adiacet, & ad Sanctimonialem proprinquam ætate grandem inuiſurus ſe contulit. Vbi eum illa Dei ſerua accepit, vultu ſereni-

Pall. loc. cit.

Mireus loco cit.

Promiſſio duplex & quaſi prophetica Rudolpho facta.

reniore, voce contentà, & futuri ſecurâ, At tibi ego, inquit, heſterna luce ſuperos placatos, & beneuolos denuntio, proq; pietatis & liberalitatis officio, rerum tibi, poſteriſque ſum̃um & ſupremum in terris honorem, & opulentiæ faſtigium affirmo. Læta, fauſta, incredibilia promitto. Perge age, vti incæpiſti viam, porrò inſequere. Ad hæc ſtatim ſubdit Guillimannus, Sacerdos verò is, de quo diximus, Archiepiſcopi Maguntiacenſis à ſecretis & officijs poſt factus, crebros de *Rudolpho* Habſburgenſi ſermones miſcuit, non ſolum apud Maguntiacenſem, ſed alios quoque Principes eius virtutes extulit, illi per ea tempora paucos pares, neminem ſuperiorem. Indeque Rudolphi ſuper alia toto Imperio fama, & gloria donec Imperator concordantibus ſuffragijs pronunciaretur.

Quis fuerit Sacerdos, cui equum donauit Rudolphus.

Ioannes Cuſpinianus Medicus, Orator, & hiſtoricus Maximiliani I. nullam huius tam illuſtris hiſtoriæ mentionem faciens, neque alterius, in ſequentibus pro eodem Maximiliano, Euchariſtica vi cælitus à periculo vitæ ſaruato apponendæ, loquitur hoc modo de Septemuiro Moguntino. Principes Imperij in Regem Romanorum Rudolphum concorditer eligunt, maximè annitente Moguntino Epiſcopo, quem olim Romam proficiſcentem in itinere comitatus, duxerat, ac reduxerat incolumen. Gerardus de Roo, Ferdinandi Archiducis Bibliothecarius ſubſcribit Cuſpiniano, ſed pro ſe citat vetus quoddam Chronicon Argentoratenſe, cuius auctor laudatur quidam Encardus; idq; qui Germanicè vertit Fridericus Cloſnerus Burggrauium Norimbergenſem refert, reliquis Principibus parum inter ſe concordibus Rudolphum propoſuiſſe, & aſſenſos eſſe ſtatim omnes: Rudolpho præ cæteris ſtudebat Archipræſul Moguntius multa de ipſius virtute animique magnitudine prædicans. Hunc olim Rudolphus Roma redeuntem hoſpitio acceperat, & Argentoratum vſque duxerat, feruntq; tunc obteſtatum eſſe diuos, ne mori ſe permitterent, antequam Comiti huic gratiam reruliſſet, quod tum maximè facere ſe poſſe videbat. Poſt hos Guillimannus compoſuit hiſtoriam ſuam Habſburgicam ad Cæſarem Rudolphũ II. cuius extabat

Cuſpin. in Rudol.

Hiſtoriæ Auſtr. lib. 1 ad ann. 1273.

Conſiliarius & Hiſtoriographus. Retulitque hanc, quam nondum illis notam præfati Auctores reticere. Itaque totum id quod prius de meritis ac virtutibus Rudolphi Moguntiacenſis Antiſtes ab illo Sacerdote verbis audierat, experimento beneficiorum poſtea comprobauit. Quare duplici ſtimulo, amoris videlicet, & gratitudinis vehementiſſimè excitatus ſuper negocio electionis Rudolphi in regem Romanorum, omne ſuum poſſe applicuit, remque euentibus ſecundis ad effectum ſuum ardentiſſimè ab ſe concupitum reduxit. Quæ ergo circa preſens monumentum, de quo agitur, alij poſt Guillimannum ſcripſere, in dubium reuocari non poſſunt. Hæc quæ retulimus, inquit ipſe, in antiquis & probis manuſcriptis reperta obticere conſilium non fuit, rei raritate, & vaticinij euentu ſimul vt benefactorum prætia oſtenderem, & quibus artibus magna ſæpè Imperia parentur, retineanturque. Si eadem manuſcritta ad manus Cuſpiniani, ac Roo peruenta eſſent, proculdubio tam dignam enarrationẽ ſuis quoque ſcriptis inſeruiſſẽt. Detumeſcant igitur magnus Romulidum Auguſtus, cui dextri fulminis fortuitus iactus, fortuna veluti principalis, iecit Imperij fundamenta: magnus Auſtriadum Auguſtus toto Deo fulminali, & igneo inauguratur tunc maximè, cum inflatis oculis Othocarianis, atque toruis obliguiſque Hippolythi à Lapide obtutibus videtur minimus; nec ſupra cæleſtes orbes magnum per inianè ſpatiatur, ſed EVCHARISTICO EPICYCLO clauditur. Quis iam neget, regium eſſe Deum venerari, cum Proceres ex Dei veneratione aſſurgant in Cæſares, alternantibus quaſi radijs, & reflexo venerationis honore in Auctorem? Auſpice EVCHARISTIA *Auſtriacorum Imperiorum* & *Regnorum*, quis non expectet Imperia, & Regna gratiarum, quæ in Auſtria ſobole in dies propterea ſoboleſcente elucent, Principeſque hominibus, & ſuperis gratioſiſſimos? Quid non obligatæ Religionis ſperetur à magnis Auſtriacis, inauguratis maximi Religionis SACRAMENTI? Ita prima infantia Auſtriaci Imperij, tot deinde maximorum Regum Romanorum, Hiſpanorum, Hungarorum, Bohæmorum mater, ac nutrix lactari prius debuit

Lôco citato.

Pallauic. ibid.

buit mammilla Regum, nimirum Diuinitate ipſa tota lactea in libo Cæleſti.

Rvdolphvs iſte, ac Religioſiſſimus Heros, miranda que Proſapiæ tuæ, O Philippe Rex magne, ac pijſſime, radix inſtillauit è Stirpe in Euchariſtico ſucco Auſtriæ familiæ arbori Auguſtiſſimæ nobile alimentum, quo medijs matrimonijs ſemper viuat, & floreat, ac triumphale antitodum aduerſus hæreſim, in hoc Diuinũ nectar, vt eum inficeret, ſi poſſet, ſacrilega venena ructantem. Iuit Miracvlvm illud in totam Rudolphi gentem. Iuit hæc Virtus agitata in ſuccedaneos Horoas. Exarſit exemplo ſuo coronata poſteritas, quæ priuſquam per *Philippum I.* tritauum tuum in Ibericas oras, vt iſthic nouo orbi dominaretur, monarchicas propagines extenderet, præcipua cupidine in Maximiliano I. cordialem ignem fouit, cuius vi, ne tota ſoboles, eo ſolo extincto, extingueretur, ſeruata miruminmodum, & hiſce verbis apud comemoratum Hortenſium legitur. Prima ætas, ait, gemino prodigio è Cælo conſecratur ſum̃a & Maximiliani Pietate, & Numinis Prouidentia, vnde ſtetit in vnico Stirpis Auguſtę traduce, in quo tota ſpes poſteritatis germinabat, Auſtriaca Propago, ſeruatumq; eſt primigeneâ Euchariſtici Epuli religione, qua fundatum Auſtriacum Imperium, eâdem vi ſeruante ferè ſemper ſicuti alia omnia, ita etiam regia germina, quæ feliciter produxit. Cum enim è confragroſæ rupis ſupercilio, quo Maximilianum adhuc ephebum procul à Palatinis Proceribus, qui lateri adhærebant, alijsq; aſſeclis honorarijs, & circumpedes comitantibus, æſtum venationis per accliuia, & decliuia Oenipontanorum iſtorum montium rapuerat, penderet, inacceſſo prorſus, & imperuio, nec pedem inde retrahere poſſet, vlliuſque ope iuuari hiante infra ſexcentorum pedum crepidine, ad diuinum prorſus conſilium confugit.

In *Maximil.* I ſed hanc hiſtoriã nondum apud alios Auctores, qui eiuſdem geſta ex propoſito ſcripſere, potui reperire, licet per omnium ora cõmuniter circumferatur.

Anno 1472. Maximus venationis efflagaror. Maximilianus.

Acciri iubet (audiri enim vox loquentis poterat) Sacrum Myſtam, qui ſublime Euchariſticum nectar delibandum ſaltem oculis, exiberet, ſperans ſalutari illo Viatico etiam tantùm adorato, tutum ſibi fore, aut aſcenſum ad Cælum, aut deſcenſum in

13. April. Inſigni miraculo ex cultu Auguſtiſſimę Euchariſtiæ ſeruatur Maximilianus Cæſar.

in terras, eò paratus ire, quo rerum Dominus & Cæli terræque Imperator Dei nutus inclinaret. Ita tota Auſtriacæ Domus imenſa Moles miſerando ſpectaculo, inter Cælum terramque libratam, è cubitali Montis vertice (vocant hunc Montem accolæ Germanicæ Martins-Wandt/ quod interpretatur Latinè, *Mons S. Martini*) ruitura nutabat; ſi tamen nutare poterat Domus, quæ licet totius ferè terrarum Orbis circunferentia coronata, centrum habet in Cælo, atque ipſo firmamento firmatur. Impoſitus montibus innocens Gigas, paſſis manibus piè Cælum expugnat. Euocanti itaque è Cælo auxilium Regio Impuberi Deus liberaliſſimè annuit, & addito prodigio cumulatiſſimum indulſit. Accurrere è Cæleſti Aula iubetur Angelus ſoſpitator (illum fuiſſe piè aliqui autumant, quem eius cuſtodiæ à primò vitę limine in hac peregrinatione terrena Deus deſtinarat, omnium horarum comitem) ſub montani paſtoris perſona abſcondens nobilem Cæli formam, qui liberato Auguſto Principe, ſtatim ſeſe omnium oculis eripuit, ac ſibi ſe reddidit qualis ſpectatur à ſolis ſuperis, ruſticanum hominem exuens, coloreſque noſtrates. Ephebi regis *Pietas Eucharistica* adeò feliciter cauſam ſuam Cælo, è quo cum proximus illi eſſet, puriorem ſpiritum hauriebat, probauit, vt ſupra vnum Fabium Maximum maior, vnicus tot Heroum Hæres, tot Cæſarum, & Regum germen, ſtirps ad columen Auſtriacæ Domus, Germanici Imperij, Hiſpanæ Monarchiæ, ac ferè dixerim Orbis terrarum ſeruari mereretur. Hem quanto Miraculo teſtatum videmus Euchariſtiam Auguſtiſſimum *Palladium* eſſe Auſtriacę Domus, quæ toties prodigia patrauit ingentia ad *Taumaturgum* Cæli *Panem* accurrens in extremis rerum articulis. E quibus ſperamus erutum prorſus audire Seren. Ioannem Caſimirum legitimum Poloniæ Regem, ac etiam iuſto titulo Succiæ, cuius Rex Guſtauus Adolphus modernus hoc ſolo tituli pretextu, veluti non iure vſurpati, Regnum inuaſit, ac penè tyrannicè breui occupauit. Speramus inquam è tot diſcriminibus Pijſſimum Regem Caſimirum, tuum, ò Rex Catholice, è ſanguine muliebri patruelem, ac inde Auſtriacum, erutum audire, Domitore

Nota.

Apparet ei Angelus ſub montani paſtoris perſona.

Hic ſcribit Auctor quæ circumferunt noua Polonica pro Suecię Rege nimis luctuoſa.

nitore omnis impietatis, in Hoſtia ſacra latinante, vt Hoſtes ſuos edomaret, barbarici occupatoris ſuperbam vlciſcente verſutiam. Iam noua, pluribus hæbdomadibus firmata, afferunt, exercitum Polonum poſt multis præcibus, lacrimiſque, ante Euchariſtiam publicè expoſitam à Rege, à Regina Coniuge & à perſonis 300. probitate vitæ, ac ſpiritu deuotionis præcipuæ tribus ferè menſibus profuſis, penè totum hoſtem profligaſſe: Adeo vt quamprimum ſub eadem Sacramentati Chriſti tutala, (per quam identidem Auſtrij Princeps cum aureo ore, omni fiducia cæleſti armati dicere poſſunt, ſimilibus mergentibus periclis: *Tanquam Leones ignem ſpirantes ab illa menſa recedamus, facti diabolo* & eius ſectarijs *terribiles, & caput noſtrum mente reuoluentes, & Charitatem, quam erga nos oſtendit)* victoriam omnimodam de tam formidoloſo inimico obtinere firmiter ſperet. Ac porro Diuina auſpicia proſequi, arma vertere in Suecos, horumq; regna poteri, vt quemadmodum iuſto titulo, ita etiam reapſe ſuus Catholicus Rex Rex Sueciæ vocari poſſit, ac debeat. D. Chriſoſt. homil. 61. ad Popul. Ant.

Ergo, vt redeam ad Maximilianum, ſcit iam cui Aſtro gratias debeat, ſiue naſcatur ſiue ſeruetur Auſtriaca Familia. O grandem, robuſtamque *in Regio Impubere fidem*! O palmaria tyrocinia triumphalis *Auſtriacæ Pietatis*. Poſteri creditis? eſt ne factum in tota antiquitate religioſius? Sed credite res ita geſta eſt. Adhuc prodigij locus in celſiſſimo propè hanc Ciuitatem Ænipontum monte, liberatâ periculis viâ, quâ ad Italiam itur, ſigno cruciarij Chriſti è cruce pendentis inſignis obſidem Auſtriacæ Pietatis, ac teſtem miraculi, quem pluries non ſine cordis teneritudine atq; oculorum fletu ipſe conſpexi, memoriam conſecrat, & illhac prætereuntium admirationem trahit prouocatque venerationem. Non alius erigendus erat, qui ſeruaret tanti prodigij Euchariſtici granditatem, tranſmitteretque in æuum nobilem famam Obeliſcus & Coloſſus, quã Crux, Chriſto Patibulato ſignata. Stabit ruinoſum *Oenipontanum* hoc tanti triumphi *Capitolium* æternis cum illo monte radicibus abyſſum præmens, Cæloque ſublime & ſolium Auſtriacæ Potentiæ ſuſtantabit. Initiatus magno prodigio Maximilianvs impu- Locus prodigij propè Ænipontum.

bes ad omnem felicitatem cæpit adoleſcere, & ad omnem virtutum apicem conuolare, religioſiori ad Regnorum inauguratione ex adoratione *Euchariſticį Solis*, quam olim Perſarum Monarchæ ſolis noſtratis aſpectu.

Tam maxima huius Auguſti adoleſcentis Pietas erga omnium Sacramentorum SACRAMENTVM, totius boni Eccleſię Catholicæ Principumque Chriſtianorum Seminarium, eorumque Geneſis, charitate Diuinitatis ac Humanitatis Chriſti perpetim reſplendens, adhuc firmiter imperat, regnatque per omnes mundi partes, Europam, Aſiam, Africam, Americam ſuis in Nepotibus. Nam eam cum pia ſtirpe PHILIPPO filio religioſè tradens, hoc deinceps ad Hiſpaniam per Pronepotes, ibidem Monarcicè regnaturos tranſtulit, in Germaniā verò per eoſdem, ibidem imperatoriè dominaturos, firmauit. Inter plurima CAROLI V. exempla, verè cognominis Fortunati pro hac Pietate digni, illud pręſertim memorandum, quod Bulzius cecinit, propoſito argumento.

Genus Dei ſumus. D. Paul. in Act. Ap. c. 17.

QVOTIDIE PLVRIES SACRO INTEREST.

In Carolo V. Epigramm. 61

CÆSAR adoratas bis ſe proſternit ad Aras,
Libat vbi ſummo Myſta Sacrima Deo.
Hic ſtat, & intento ſpectans libamina vultu,
Cernuus offerri bina holocauſta videt.
Quippe homine eſt vno viuens plus CAROLVS orbi,
Is quoque plus vno vult Pius eſſe viro.

Audierat fortè Carolus, Magni nomenclaturam, ad quam ipſe Chriſtiano, Auſtrioq; ſpiritu inhiabat, maximè ex hoc opere, vt mirabilius eius nomen æternitati eluceſceret, votis ſuis pulchrè arriſurā. Si enim Eccleſia inter facinora, quib⁹ Hęroas ſuos magnoperè publicis in ſollēnitatibus celebrat, magni illud facit, quo eos ſingulis penè dieb⁹ celebraſſe cōmemorat, Magnū quoq; ex eo CAROLVM biſauū tuū, ò Rex, exiſtimabit Catholichiſmus, quod pluries ſacro intereſſe voluerit, licet vaſtiſſimi regiminis īmenſis aliundè negotijs aſſiduiſq; curis irretit⁹ implicatusq;.

Erat

Erat Carolus Archidux, erat Rex, Imperator erat & Monarcha, ac ferè duorum Orbium Hæres erat; at quia erat ſimul & Auſtriacus Princeps, ne aliquam maculam Auorum Pietati inferret, ac baſim ſuæ Domus ſortis aliquantò debilitaret, ſemel & iterum in vno quoq; die attentè, ac deuotè Sacroſancta Myſteria humiliter adorare nunquam intermiſit. A quibus poſtremò edoctus, tantam ſapientiam diuinitus ebibit, quanta requirebatur, vt, omnibus iam ſpretis ac dimiſſis regnis, Magni cognomentum ad ſumum Catholicæ Fortunæ apicem perduceret. Eandem Pietatem auitam, ac paternam PHILIPPVS Primogenitus, ac hæres emulatus eſt, quam deinde filio ſuo, ea de re cognomine Pio, hęreditario exhibuit, hicque Maieſtati tuæ. Idcirco (quamplurimis alijs relictis exemplis, quę hic afferre poſſem) adhuc poſteritas illud in tanto Archiduce, ac Monarcha, opere, ſermone, & calamo potentiſſimo, admiratur, quod narrant eius egregiora monumenta. Nimirum, aperto capite, cuius nutibus nutans Orbis terrarum regebatur PHILIPPVS II. Solem de Cælo æſtiuis flam̃is illud euerberantem, dum comitaretur circumductum in feſto agmine Diuinũ Epulum, negauit eſſe inhumanum, vbi tam humanus eſt Deus, reijcitque vmbellam, quam ſuggerebant Proceres Palatini. Et certè ſine vmbra merebatur tam luculenta Auſtriaci Monarchæ Pietas in aperto eſſe, ſub gemino Sole poſteritati omnium ſæculorum. Superſtes in te, ò Pijſſime Hæres, iſta dum viguerit erga diuinam Synaxim Hiſpana Pietas, ſcias hiperbolem in te illam, quam de Callimaco ſtrenuè pugnante, ac intrepidè quamuis penè ſemiuiuo, & expirante, tamen ſtante ingentem hoſtium impetum reprimente, afferunt quamplurimi ex Plutarcho, *Totam Aſiam ſuſtinuit, nec cecidit, mortuus eſt & ſtetit*, in ſimplicem veritatem tranſire. Numen enim Euchariſticum, Munimen quoq; Auſtriacum non minus ac Progenitoribus tuis tibi factum, ſpiritali tui Catholici pectoris robori, quo tot Catholici excercitus ad irruentiũ eius hoſtium molimina compeſcenda inceſſanter dimicãt, vim nouam pręſtabit. Vt proinde tot Principes aduerſarij tecũ iſthac totam Domũ tuam quamcitius rui-

Pall. in Rudop 1. de Philipp. 2.

Plutarc. de Callim.

ruiturã feſtiuè credentes,qui,vt prȩſtò eius excidium cernerent, ne amplius eorum obſtinata, ac deſperata coniuratio, ad tribunalia Sanctæ Sedis eruenda, ad iura Pontificia confundenda, conculcandaq́;, & ad bona Eccleſiaſtica immaniter depopulanda adeò propensè anhelans, reprimi poſſit, quotidiano, ac iniuſto labore deſudent.

Poſtremò, ò Rex, intuetor in hac Germania conſanguineos tuos Euchariſtico Verbi, caro facti, pugione, qui ſuorũ inimicorum ſanguine inebriatur, firmiſſima Pietatis dextera in eoſdem armatos. Aſpicito Protoparentis Rudolphi Pietatem Sacramentalem in Ferdinandos mirificè tranſlatam. Catholica, quæſo, perfundito hilaritate, præeuntem contemplans ante *Euchariſticum Manna* Ferdinandum I. Impauidum, proaui tui Caroli V. Germanum fratrem, dum *Arca* vera feratur Legiſlatrix, fronte auguſta floribus coronata, pium carmen emodulantem, & de hæreticopoliticorum (non licet hic nomina iſta diuidere, quæ rarò ſeiunguntur) ſuperbo ſupercilio triumphantem. Lætator etiam maximopere, quod idem penè magnæ venerationis, & humilitatis facinus, quod generoſe patratus eſt, & quo poſteros ſuos Magn⁹ Genearches Habſburgicus edocuit, bini Ferdinandi, alter Patruus, alter verò tibi Patruelis, ille Cæſar cognomento Pius, hic autem Archidux Oenipontanus, ac Strenuitatis, & Prodigalitatis (quæ duo in rebus martialibus nonniſi euentus mirabiles ſemper pepererе) titulis verè dignus, pari Religionis exemplo opere compleuere. FERDINANDVS II. Imperator *Conſtans* impietatis propugnator, è nemore in Templũ properans, Euchariſtiã, quæ morituro adferebatur, comitatus eſt. Hinc Cycnus ille ſacer Nouo-comenſis dulci, ac graui ſtylo, quo compendiatim nouo canendi modo res geſtas 12. Cæſarum Auſtriadum complexus eſt, hæc in 2. Epigramate de eodem Cæſare, qui in libello ſuo, Ticini Regij impreſſo, eſt vltimus, quemadmodum primus eſt Rudolphus, ſubdit.

Bulz. in Ferd. II. Pio, quem Conſtantem nominat.

Diſcurſat venator equo Rex Auſtrius, audit
Cum campana Sacris ære tonare ſonis.

Alibi datum in lib. Ital.

Solli-

Sollicito per teſqua gradus volat inuia Princeps,
Perque vepres aperit, qua licet arte, viam.
Templa ſubit tandem; quę liba ſuprema feruntur Antuerp. impreſſo in calce proſæ 3. paneg. 2.
Ægro inopi, rutila cum face ſubſequitur.
Ponè Sacerdotem luteas Rex intrat in ædes,
Paſcendoque inopi poplite flexus adeſt.
Plaudas æger inops: tibi quidnam exceltius optes.
Rex Auguſtus adeſt binus in Æde tibi.
Sed tu plaude magis Pietas: & inhoſpita oberrans
Venator Cæſar per iuga, præda tua eſt.

De FERDINANDO CAROLO Archiduce quæ teſtata ſub iuramento accepi, & anno 1. meæ exiguiſſimę, licet obſequentiſſimæ ſeruitutis hac in aula, & hac in Ciuitate euenerunt, tibi præſento, ac ſimul totam Epiſtolam claudo.

IURAMENTUM.

SAcramentum Regis abſcondere quidem bonum eſt: *verùm quia Dei eſt ad gloriam ſuam magna reuelare quæ fecit; ſic eam manifeſtè quaſi reuelare voluit in feſto S. Antonij Abbatis* XVII. *Ianuarij anni præſentis* M. DC. LI. *Dum nimirum ego poſt prandium, media ſecunda circiter,* VENERABILE SACRAMENTUM *ad ægrotam & piam perſonam portans, armamentariolum (vt ita vocem) vbi ſclopeti, retia, caſſes, atque aliæ res venatoriæ ad quotidianam recreationem aſſeruantur, tranſiens, Sereniſſimo noſtro* FERDINANDO CAROLO *Archiduci genua piè flectenti benedictionem communem prima vice impertirer: prouiſa illa perſona, mihi domum redeunti idem & cum ſuis Aulicis propè Ædem S. Crucis occurrit: equoq; ſtatim exilienti in media platea, cœno, lutoque referta, denuò flectenti, ſecundam ei benedictionem elargitus ſum; qui deinde cum ſuis vſque ad Eccleſiam humillimè comes factus eſt, cum omnium ſummo Pietatis exemplo.*

Mihi verò Eccleſiam cum Venerabile ingredienti, inopinatò indicta eſt ſequens formalis benedictio, & antehac mihi ignara: quę in vna hora fuit tertia. Quia feciſti hoc, FERDINANDE CARO-

LE, ſis benedictus, viuas in æternum, & Deus det tibi de rore Cæli, & de pinguedine terræ, ſicut dedit RVDOLPHO. *Quam benedictionem etiam altiori voce ſoluto ſuper Sereniſſimo proferebam. Reponenti verò mihi Venerabile in ſuum locum, denuò internè admonitus his formalibus:* Vade, & dic Sereniſſimo hæc formalia benedictionis verba oretenus, vt ipſe ſciat, ſeque herede amantiſſimo donandum, ſi ita perceperit.

CONCLVSIO.

HAnc ſatis multum compaginatam epiſtolam, ò Catholice Rex, eodē quidē modo prolixa ac moleſta enarratione ſuperplenā exiſtimarem, niſi rerū varietate ad tantā foliorum molem calamum valdè ineptum, ac humilem cohibuiſſet, quemadmodum & Quaſconi diſtica, de quibus Martialis.

Mart. in Quaſc.

Et tu Quaſconi diſtica longa facis.

Diſticon vnum, binis ſolum verſiculis & non amplius cōpactum, plerumque ad plurimi temporis intellectum propter incredibilem ſui obſcuritatem non abſque ingenti tedio acuta ingenia defaticat. Non ſecus etiam, quotiens neque propoſita materies rerum contentarū ſcriptionem excederet, neque ſcriptio materiem, literæ longhæ breues poſſunt dici, & vt tales legi.

Ex D. Hiero lib. 1. ep. 46. ad Experiū Epiſc. Tholeſanum.

Cumque tibi cuperem ingenioli mei aliquod offerre munuſculum, ſuſceptum opus De Pietate Auſtriaca ſepties ſibi fortuna, ac totidem ſuæ fortunata poſteritati (ad quod argumentum, nondum ab alijs tentatum, res omnes Auſtrias reducere, Deo dante, propoſui) *deſerere nolui*, cuius II. Gentilitium, vt ratio tam meæ promiſſionis, quam tuæ dignitatis expoſtulabat, *tuo potiſſimum nomini conſecraui,* vti quamprimum Principi meo, ac Patrueli tuo propter eandem cauſam tertium conſecrabo. Quæ verò Italicè ſcripſeram paulo ante quam in hanc Aulam, anno 1651. die verò Iunij 24. Natiuitatis Præcurſoris Chriſti dicato, Maiorum meorum impellente ſalutaris obedientiæ mandato, appule-

Tangit Auctor quoddam opus ſuū Italicum ad res Auſtriacas ſpectans, cui titulus, *Galeria Sancta.*

pulcrim, nondum explere potui. Operis inuentio, cuius prior ac poſterior pars eſt completa, ſub titulo hoc GALERIA SANCTA, temetipſum, ò Rex, habet pro baſi, tuum nanq; nomen, atque agnomen Italum, PHILIPPO QVARTO RE DELLE SPAGNE, *Hec tranſpoſitis literis, nec non & vnica ſolum conſonante in vocalem mutata, vno tantum verſiculo*

Singillatim continet.

Qual Sol in te la Fede porporegi.

Atque explicitius.

Mentre riſplendi, ò gran Monarca Ibero,
Con quel Pianeta, ch'all'eterno giorno
Apre gli vſci, oue corre, e par legiero
Strale, il fedele, à far con Dio ſoggiorno.
E mentre il tuo ſi glorioſo Impero
Offre à nemico horror perpetuo ſcorno,
Ricca di rare Idee, di vaghi fregi,

Qual Sol in te la Fede porporegi.

Itaque tuæ Catholicę Fidei Sol in comemorata GALERIA tot ſimulacra, varijs modis ære ſculpta, exhibebit, quot Cæleſtis Sol, luſtrando Zodiacum, chriſtallinis Orbibus, prę ſentia ſua imprimit, exprimitque. Expleui pariter calamo Etruſco Cæſarum Auſtriacorum vitas, quam ſcriptionem intitulaui, *L'Auſtria Ceſarea*, ſecundum promiſſa, Lectori facta in literis liminaribus operis citati Autuerpiæ, vbi quatuor Auſtrias me compoſiturum promiſi, videlicet Cæſaream, Archiducalem, Monarchicam, Dominatricem, quibus poteſt addi & Regiam. *Tuæ* ergo *beneuolentiſſimę* Maieſtatis *erit non eruditionem meam, quæ vel nulla vel pauca eſt, ſed pronam,* deuotam ac iuridicam *in te ſuſcipere voluntatem,* acceptare paupertatem, adiuuare puſillitatem, Ex D. Hier. ibidem.

 tem,

tem, vim calamo, te Mecenate, porrigere, *vt ad cætera proue-ces, & in longo ſcriptitationum campo currere cohorteris. Grandes materias*, quas res Auſtriacæ, cum ſint maximæ ſuapte natura varijs modis congeminant, *ingenia parua non ſuſtinent, & in ipſo conatu vltra vires auſa, ſuccumbunt: quantoque maius fuerit, quod dicendum eſt, tanto magis obruitur, qui magnitudinem rerum verbis non poteſt explicare.* Quod tunc facilius id ſolet proculdubiò contingere, quando geſtorum Principum ſcriptor aliquis haud mercenarius ea ad maiorem Dei gloriam Orbiſque orthodoxi ædificationem, ac hiſtoricæ Veritatis ſplendorem ſeculis mandare exorſus eſt. Tamen vtrum illorum fauor, ſine quo paupercula, licet aliundè reuerentialis, ac animo diues ſeruitus confeſtim viribus deſtituitur, inceptum opus ſit proſequututus, vehementer obdubitat, & obdubitando cruciatur; & dum cruciatur, ſe quoque exinanitam profitetur.

Ex codem lib. 2. ep. 22. in princ.

FINIS.

EPISTOLÆ DEDICATORIÆ,

Ac ſimul totius tractatus Pijſſimi Generis Auſtriæ Coloſſi, eiuſque Victricis Pietatis Triumphi.